

2022

MAGYAR
ÉPÍTÉSZ
KAMARA

ÉPÍTÉSZ
ÉVKÖNYV
2022

MAGYAR ÉPÍTÉSZ KAMARA

TARTALOMJEGYZÉK

Tisztelt Évkönyvolvasók!	2
Tisztelt Kollégák, Kedves Olvasók!	3
Beszámoló a MÉK Elnökségének 2022. évi munkájáról	4
Építési és Közlekedési Minisztérium – Építészeti Államtitkárság	12
2022. évben díjazott szakmagyakorlók	17
Kamarai Érem	24
Interjú Gutowski Robert Ybl-díjas építésszel	25
Baliga Kornél – Magyar Érdemrend Lovagkeresztje-díjas	30
Bardóczy Sándor – Az év tájépítésze	34
Csernyus Lőrinc – MMA Nagydíjas és Főépítési Életműdíjas	38
MÉK – MÉSZ Diplomadíj pályázat 2022	44
Budapest Építészeti Nívódíja 2022	56
SzeptemberFeszt – 2022. 09. 23.	63
SzeptemberFeszt: „Villásreggeli” valódi villával	75
SzeptemberFeszt – MÉK-Arcképcsarnok – beszélgetés a kamaráról	82
SzeptemberFeszt – Magyar Építészet 10–20 – Ízelítő a kiadványban megjelent alkotóktól –	
Csapó Balázs: M4 metróállomások	90
SzeptemberFeszt – Magyar Építészet 10–20 – Ízelítő a kiadványban megjelent alkotóktól –	
Csillag Katalin – Gunther Zsolt: A közös nevező	94
SzeptemberFeszt – Magyar Építészet 10–20 – Ízelítő a kiadványban megjelent alkotóktól –	
Szalay Tihamér: Hol a helyed építész?	100
SzeptemberFeszt – Magyar Építészet 10–20 – Ízelítő a kiadványban megjelent alkotóktól –	
Turi Attila: Építészet és magatartás	104
SzeptemberFeszt – Kerekasztal-beszélgetés – Merre tovább Budapest? –	
Eltér István, Erő Zoltán, Bardóczy Sándor, Zubreczki Dávid	108
ÉPÍTÉSZ/KUL/TÚRA	116
In memoriam	122

TISZTELT ÉVKÖNYVOLVASÓK!

A 2022. év eseményeit összefoglaló Építész Évkönyvet tartják a kezükben. A 2022-es év kiemelt jelentőségű volt a Magyar Építész Kamara életében, hisz 25 éve, tehát 1997. év elején alakult meg a Magyar Építész Kamara. 1996-ban alakultak meg a területi építész kamarák, és választottak küldötteket, ezek a küldöttek ültek össze a '97. év elején, akkor választották meg Callmeyer Ferencet a MÉK első elnökének. A 25 éves évforduló kapcsán megemlítem, hogy őt Balogh Balázs követte '99-től 2001-ig, majd Eltér István 2001-től 2009-ig, Noll Tamás 2009-től 2013-ig, 2013 novemberében pedig engem választott meg a küldöttgyűlés.

A 25 évre már azt tudjuk mondani, hogy a kamara tényleg, valóban teljesen nagykorúvá vált, mert most már minden ország nagykorúsági évszámát meghaladta, nemcsak a 18-at, hanem a 24-et is.

A 2022-es év a jubileum keretében telt. Kezdődött a 2022. márciusi ünnepi küldöttgyűléssel, ahova a jubileum tiszteletére emléklap és kamarai kitűző is készült, illetve elkészült Az elnökség stratégiai célkitűzése 2021–2025 című anyag, amelyben egy elég széles spektrumban felvázoltuk azokat a stratégiai célokat, amelyekkel a kamarának majd foglalkoznia kell, és ezek mentén lehet majd előrehaladnunk. A küldöttgyűlésen a jubileum alkalmából négy Kamarai Érem is átadásra került és persze még egy kamarai szülinapi torta is felvágásra került a jeles alkalomból.

Egy rendkívül sikeres Construma-kitelepüléssel folytatódott a jubileumi program, amelynek keretén belül több ezer kamarai szakmagyakorló látogatott el a MÉK standjára, és a tantermi jogi továbbképzésen, illetve a szakmai továbbképzésen is közel 600 fő vett részt ekkor.

Az év fő ünnepi eseménye a 2022. szeptember 23-án pénteken reggeltől estig tartó Szeptember-Feszt napja volt az Építészek Házában, amely egyértelműen bebizonyította, hogy szükség van a személyes találkozásokon alapuló szakmai eseményekre. A rendezvényre több százan voltak kíváncsiak, a rengeteg program – a szakmai beszélgetésektől kezdve a kiállításokon, verseken át a gasztronómiai eseményig – mindenki számára kínált érdekességeket. A MÉK és a szakmagyakorló előadók mellett a területi építész kamarák is megjelentek a kamarájuk munkáját bemutató kisfilmekkel.

Az éves programsorozatot a 2022. november 18-án megrendezett küldöttgyűléssel zártuk.

Ezúton kívánok mindenkinek jó olvasást az évkönyvhöz, és a 2023-as évre legalább ilyen tartalmas szakmai eseményeket!

Üdvözzel:

dr. Hajnóczi Péter
elnök
Magyar Építész Kamara

TISZTELT KOLLÉGÁK, KEDVES OLVASÓK!

Eltelt a 2022-es év, és ez azt is jelenti egyben, hogy eljött az évkönyv ideje. A 2022. évet bemutató évkönyvben bemutatjuk a MÉK életét, az elmúlt év díjazottjait, és szemeztetünk a 2022-es év építészeti közéletet érintő történéseiből.

Az évkönyvben nincs benne minden 2022-ről, de ha 200 év múlva valaki megtalálja I példányát, képet kaphat mindarról, hogy milyen fontosabb dolgok történtek velünk az elmúlt évben.

Az Építész Évkönyv első részében beszámolunk a MÉK Elnökségének 2022. évi munkájáról. Olvashatunk egy cikket az Építési és Közlekedési Minisztérium felépítéséről, munkájáról, ez a cikk az aktualizált változata a SzeptemberFesztben elhangzott beszélgetésnek Lánszki Regő államtitkár és Hajnóczi Péter, a Magyar Építész Kamara elnöke között.

A következő rész a 2022. évben díjazott szakmagyakorlókat mutatja be. A felsoroláson túl bemutatunk néhány díjazottat. Elolvashatjuk az Országépítő felületén megjelent interjút Gutowski Roberttel, megismerhetjük Baliga Kornél munkásságát, gondolatait az építészetéről, az örökségvédelemről, Bardóczi Sándor mesél szakmáról, magáról, a tájépítészetéről, Csernyus Lőrinc pedig az életútja állomásairól, feladatairól, hivatásáról.

Megismerkedhetünk a 2022. évi diplomadíjasokkal és munkáikkal, és megállapíthatjuk, hogy reményt keltő a jövő generáció!

Hasonlóan izgalmas része az évkönyvnek a 2022. évi Budapest Építészeti Nívódíja alkotásainak bemutatása. Jó néhány épület kerülhet fel a bakancslistánkra, amiket feltétlenül érdemes élőben is megtekinteni.

Ezt követi a szívemnek végtelenül kedves SzeptemberFeszt bemutatása.

2022-ben ünnepelte 25 éves születésnapját a Magyar Építész Kamara. Az ezzel kapcsolatos programok részeként rendeztük meg a SzeptemberFesztet 2022. 09. 23-án, amely a szakmai programok mellett kötetlenebb formában nyújtott teret azon építészeknek, akik nemcsak a szakmájukban ki-válóak, hanem bármely más művészeti ágban is. Részletes beszámolót olvashatunk a rendezvényen történetekről, az egyes előadásokról, beszélgetésekről, színes, izgalmas képeket a kiállítás anyagából.

Ezt követik a részletes beszámolók a szakmai beszélgetésekről.

Megismerhetjük a rendezvényen Bódiné Kersner Katalin és Kokas László által bemutatott Walter Rózsi-villát, amely mind az épület, min a funkció szempontjából fontos építészeti érték.

Olvashatunk a Kamara múltjáról, jelenéről, jövőjéről szóló beszélgetésről, amelyen Balogh Balázs, Krizsán András, Markos Anikó és Tutervai Mátyás osztotta meg gondolatait a Kamaráról.

Tartalmas építészeti élményt jelentett az ízelítő a Magyar Építészet 10–20 kiadványból. Ennek keretében Csapó Balázs, Csillag Katalin és Gunther Zsolt, Szalay Tihamér és Turi Attila osztotta meg gondolatait a kiadvánnyal, a magyar építészettel kapcsolatban.

Izgalmas szakmai diskurzus volt Eltér István, Erő Zoltán és Bardóczi Zoltán beszélgetése Budapest-ről, amelyet Zubreczki Dávid moderált.

Bízunk abban, hogy jól érezték magukat azok, akik eljöttek, és mivel fontos az együttlét, az építészek közösségének megerősítése, a tagjaink munkáinak, a más szerepben is alkotóknak a közös megün-neplése, ezért reményeink szerint lesz még ilyen alkalom, és arra is legalább ennyien eljönnek majd!

Az évkönyvben olvashatunk a Debrecenben zajló Építész/Kultúra programsorozatról, melynek egyik lelke Radics Beatrix, a Hajdú-Bihar Megyei Építész Kamara titkára. Jó lenne, ha sok helyen követnék a kezdeményezést, és társadalmasítanák az építészeti és az épített környezet értékeinek bemutatását!

Végül következik az évkönyv legszomorúbb része, az In memoriam fejezet, ahol búcsúzunk a 2022-ben elment kollégáinktól.

Erről szól az Építész Évkönyv 2022-es száma, Kamaráról, építészetéről, építészekről, gondolatokról, ünnepekről, örömeikről és bánatokról. Ahogy az élet is...

Lapozgassa mindenki érdeklődéssel, jó érzéssel, jó szívvel!

Tutervai Mátyás

főszerkesztő
MÉK alelnök

BESZÁMOLÓ A MÉK ELNÖKSÉGÉNEK 2022. ÉVI MUNKÁJÁRÓL

A 2022-es évben végre lezárultak és visszavonásra kerültek a kamarai veszélyhelyzeti korlátozások, a kamara pedig 25. születésnapját ünnepelte.

A MÉK Elnöksége az elhúzódó veszélyhelyzet után, az elnöki intézkedések visszavonását követően már jóval több személyes ülést és munkamegbeszélést tartott, a témák függvényében néhány alkalommal került már csak sor online ülés megtartására vagy a döntések elektronikus, e-mailes szavazással történő meghozatalára. Az elnökségi ülésekről szóló tájékoztatások, rövid összefoglalók, beszámolók közzététele folytatódott 2022-ben is. A kamara szervei, bizottságai az elmúlt évek tapasztalatait leszűrve részben visszatértek a személyes ülések megtartására, viszont továbbra is az online ülések megtartását is preferálták 2022-ben a témák és a felesleges utazások elkerülése érdekében.

A „rendes” májusi **küldöttgyűlés** időpontja a szakmagyakorlási kormányrendelet április 1. napján történő hatálybalépése és a bevezetett módosítások miatt igen korai időpontban, március 31-én került megtartásra. A kihirdetett jogszabállyal jelentősen megváltozott a szakmagyakorlási tevékenység engedélyezésének folyamata, ez a Jogosultsági szabályzat módosítását is szükségessé tette, emiatt a Területi Elnökök Tanácsának két ülése mellett egy országos titkári értekezlet is megtartásra került az egységes végrehajtás érdekében.

Ezen a küldöttgyűlésen nyitottuk meg a MÉK 25. születésnapja ünnepségsorozatát is, az ünnepség keretei között átadásra kerültek a Kamarai Érem kitüntetések.

A novemberi **küldöttgyűlés** előkészítése kapcsán két TET-ülést tartottunk Budapesten. Bár a Szakmai továbbképzési szabályzatot minden területi kamara több körben is véleményezte, a TET-en bemutatásra és átbeszélésre került, vitás vagy eltérő vélemény nem maradt fenn vele kapcsolatban, a szabályzat módosítását a küldöttgyűlésen jelenlévő küldöttek ugyan nagy többségben támogatták, de a 2/3-os igen szavazat hiányában nem került elfogadásra. A küldöttgyűlésen vitaindítóra is sor került a tagdíjjal kapcsolatos kérdésekről, melynek során a jelenlévők megoszthatták véleményeiket, észrevételeiket. Az itt elhangzottakat a területi kamarák elnökei a további szakmai anyag elkészítéséhez megkapták.

A Magyar Építész Kamara a 266/2013. (VII. 11.) Korm. rendelet **alapján jogosultsági vizsgát és beszámolót** tart a hozzátartozó szakterületek új szakmagyakorlóinak. A jogszabályi környezet áprilisi megváltoztatásával minden esetben a jogosultság megszerzését meg kell előznie a sikeres jogosultsági vizsga, természetesen az átmeneti szabályok figyelembevételével. A módosítás miatt – az augusztus kivételével – minden hónapban biztosítottuk a vizsga letételének lehetőségét.

A MÉK által a kamarai tagok és a Területi Kamarák számára létrehozott **szakmai programokra vonatkozó hozzájárulási alap** a korábbi években már megszokott módon két fordulóban került meghirdetésre. A felhasználási területnek ebben az évben is olyan szakmai feladatnak, az építész kamarához tartozó szakterületeket érintőnek kellett lennie, amely szélesebb körű érdeklődésre tarthat számot, továbbra sem volt felhasználható kamarai szervezet vagy gazdasági társaság működtetésére, bérekre. 2022-ben az előző évnél jóval több, összesen 34 pályázat érkezett, amelyekről

az elnökség minden esetben határozatban hozta meg döntését. Sajnos több esetben végül nem valósultak meg a MÉK által támogatandó szakmai programok. Ezekben az esetekben a pályázatok aktualizálva 2023-ban ismételt elbírálásra benyújthatóak, a megítélt támogatások azonban a kiírás értelmében nem „átvihetők” a következő pályázati szakaszba.

A tagság részéről a pandémia alatt felmerülő igény volt **az online szakmai továbbképzések** megszervezése – így 2022-ben is számos továbbképzést tudtak elvégezni a szakmagyakorlók mellett a téma iránt érdeklődők is, az érdeklődés emelkedő tendenciát mutatott 2021-hez képest –, mégis láthatóan ismét megnőtt az igény a személyes részvételű továbbképzésekre is. A Construmán tartott szakmai napunkon közel 280-an vettek részt, az Építészek Házában tartott, „A szakmagyakorlás sokrétűsége a műemlékvédelemben” címmel megrendezett szakmai napot a nagy sikerre tekintettel 2023-ban folytatjuk. A 25 éves a MÉK-rendezvénysorozat lezárása az egész napos szakmai programokkal, beszélgetésekkel, előadásokkal tarkított SzeptemberFeszt volt, amelyen közel 400-an vettek részt. A kamara székhelyén tartott reggeltől estig zajló programsorozat olyan nagy sikert aratott, hogy reméljük lesz folytatása.

A 2021-es korlátozások miatt a **tantermi kötelező továbbképzések** Budapesten kívül gyakorlatilag elmaradtak, 2022-ben áprilistól decemberig összesen 7 alkalommal tudunk tartani, ebből 5 alkalommal Budapesten jellemzően nagyobb létszámú képzéseket.

A szakmai továbbképzések elbírálása hosszú évek óta az **otir.mek.hu** oldalon keresztül kerül sor, a rendszer azonban igen elavulttá vált, fejlesztését nem lehetett tovább halasztani. A MÉK Továbbképzési Szakértői Testülete a szabályzat és a függelék tervezett módosításaival összhangban indította el a fejlesztés kezdeti lépéseit. A fejlesztést, amely egy új informatikai háttér kialakítását jelentette a régi rendszerben szereplő adatok importálásával együtt, 2022 év végén nem tudtuk teljeskörűen lezárni. (A rengeteg teszt elvégzését követő kisebb korrekciók miatt 2023. február 1-től nyitottuk meg.) Az OTIR új felületén keresztül már nem csupán a továbbképzést szervezők tudják kérelmezni szakmai továbbképzési pályázatuk akkreditációját, hanem a szakmagyakorlók számára is lehetőség nyílik egyéni kérelmeik benyújtására a MÉK Továbbképzési Szakértői Testülete felé.

Az előző ciklusban megkezdett munkát folytatva az **épületinformációs modellezés és menedzsmentismeretek (BIM)** kamarai tagjainknak nyújtott oktatásának megszervezése megkezdődött. Ennek eredményeként a MÉK Elnöksége és a TET is meghallgatta azt a javaslatot, miszerint a BME, a PTE és a Debreceni Egyetem által is működtetett BIM szakmérnöki képzés moduljai, ismeretköröket felölelő tantárgycsoportjai alapján szervezzük meg a területi kamarák számára a képzést. A PTE munkatársai olyan tematikát állítottak össze, ami 4x45 vagy 6x45 percbe – egy továbbképzési nap időtartamba – belefér, tisztázza az épületinformációs modellezés alapjait és kellő áttekintést nyújt a felhasználóknak, hogy milyen további ismeretanyagok elsajátítása szükséges számukra a rendszerszintű BIM alkalmazásához. Pilotjelleggel a DDÉK felkérésére Szekszárdon valósult meg először a program, majd a SMÉK felkérésére Kaposváron tartották meg a PTE MIK oktatói az egész napos BIM-oktatást. Mindkét helyszínen a várt érdeklődés mellett hallgathatták meg az érdeklődő szakmagyakorlók a BIM bevezető képzési modulját.

Beszámoló a kamara kapcsolatairól

Tekintettel arra, hogy végre saját, önálló minisztérium alá tartozik az építéset/építés ügye, az évet a törvényekhez készített javaslatok, véleményezések elkészítése, előkészítése, közvetítő munkája határozta meg.

Júliusban a beruházási törvényhez készítettük el javaslatainkat, természetesen az MMA-val összhangban, mindkét szervezet a törvény által meghatározott feladataira koncentrálna. Az építészeti törvényhez készített tömör programjavaslat preambuluma a MÉK, a MÉSZ, az MMA – többfordulós elnökségi szintű egyeztetés során – közös nyilatkozat formájában alakította ki.

A MÉK által kialakított, a területi kamarák és a tagozatok észrevételei, javaslatai alapján kialakított koncepcionális véleményeket a honlapunkon megismerhetővé tettünk.

Fentiekén túl a törvények, rendeletek különböző fázisban történő egyeztetése továbbra is a megkezdett módon folyt.

A MMA-val folytatott korábbi évek párbeszéde a Beruházási Folyamatok Rendszere (BFR) és Tervezői Szolgáltatási Rendszer (TSZR) kimunkálása, vele együtt a díjszámítás – mint alrendszer – kidolgozása 2022-ben megakadt.

A MÉK Elnökségének képviselői részt vettek az Ybl Miklós-díj Bizottság munkájában.

Az MMA Építőművész Tagozata továbbra is folyamatos tájékoztatást kap a MÉK álláspontjáról aktuális kérdésekben, emellett informál a Magyar Építészeti Múzeum létrehozásának folyamatáról. Célunk, hogy a „szolgáltató múzeum” tevékenységébe, működésébe a MÉK növekvő arányban vegyen részt.

A „Miskolci nyolcak” rendszeres havi informatív találkozó elmaradt az utóbbi években, és bár 2021-ben megkezdődött a találkozók újraindítása az MMA szervezésében, 2022-ben nem történt érdemi előrelépés. Az eredeti találkozók alkalmával a kölcsönös információcserén túl az álláspontok megvitatása, stratégiai egyeztetése fontos alapot jelentett elsősorban a törvény-előkészítésben, véleményezésben. Az új minisztériumi struktúrájában, ha szükséges egy hasonló érdekegyeztető fórum, azt új alapokra kell helyezni mind célját, mind filozófiáját tekintve.

Beszámoló a stratégiaalkotással és kommunikációval kapcsolatos 2022-es tevékenységről

A MÉK Elnöksége a stratégia alkotási munkája keretében elkészítette a „A MÉK Elnökségének stratégiai célkitűzései 2021–2025” című kiadványt.

A 2022. március 31-i küldöttgyűlésen jelentette meg a MÉK Elnöksége a fenti kiadványt, melyben a 2021 novemberében hivatalba lépett elnökség összegyűjtötte és prezentálta a tagok felé a kamara céljainak széles spektrumát. A 12 fejezetből álló anyag felöleli a kamarai munka egészét a stratégiai céloktól a mindennapi működésig egyaránt. A további munka ezen célkitűzések mentén zajlik, nap-

jainkban és a jövőben az egyes fejezetekhez, pontokhoz tartozó feladatok végrehajtása történik. Ebben a munkában a MÉK Elnöksége számít a Területi Kamarák elnökségeinek és a kamara tagjainak a munkájára, együttműködésére, gondolataira egyaránt.

A MÉK kommunikációja 3 felületen történik.

Az első és legfontosabb a személyes, élő kommunikáció, ennek megjelenési formája a Területi Elnökök Testületének ülései és a küldöttgyűlések. A MÉK alapszabályának megfelelően, a hatékony munka érdekében a döntést igénylő előterjesztéseket előzetesen megtárgyalják a Területi Kamarák, ezt követően kerül sor a Területi Elnökök Testületének üléseire, amely során az egyes kamarák képviselői ütköztetik véleményüket, és alakítanak ki lehetőség szerint konszenzusos véleményt az adott kérdésben. Ezután kerül a téma előterjesztésre a küldöttgyűlésen. Ebből a metodikából adódik, hogy a döntést igénylő előterjesztések esetében a küldöttgyűlés már csak a beterjesztett anyagról, az esetleges beérkezett módosító indítványokról tárgyal és dönt, és ezekben az esetekben a koncepcionális döntéseknek, vitáknak nem a küldöttgyűlésen kell lezajlaniuk. Egyes esetekben mindezt a folyamatot megelőzheti egy vitaindító beszélgetés a küldöttgyűlésen, amely alapja lehet a fent ismertetett folyamat indításának.

Az élő kommunikáció másik fontos eleme a különböző rendezvények, továbbképzések szervezése. 2022 ebből a szempontból kiemelkedő volt, hiszen ebben az évben lett 25 éves a Magyar Építész Kamara. Az ezzel kapcsolatos programok részeként rendeztük meg a **SzeptemberFesztet** 2022. szeptember 23-án, amely a szakmai programok mellett kötetlenebb formában nyújtott teret azon építészeknek, akik nemcsak a szakmájukban kiválóak, hanem bármely más művészeti ágban is.

Ahogy a beharangozó hírekből is kiderült, az egész napos rendezvényen feszes programot tervezünk, ahol felváltva szerepeltek a kifejezetten szakmai és a könnyedebb témák. A programra sokan regisztráltak, így prognosztizálható volt a telt ház, amely prognózis teljesült is, reggel 9 órakor már szívét melengetően sok látogató jelent meg az Ötpacsirta utcában.

A programok betöltötték az épület összes terét. A beszélgetések az udvari Kós-teremben zajlottak, melyek az udvaron is hallhatóak, illetve a földszinti Ybl-teremben lévő kivetítőn is láthatóak voltak.

Az Ybl-teremben és az előterében a más szerepben is alkotó építész és tájépítész kollégáink kiállítása volt megtekinthető, illetve ugyanitt voltak láthatók a MÉK, a Területi Kamarák és a tagozatok életét bemutató kisfilmek is. Az udvar pedig betöltötte az igazi szerepét, közösségi térként adott helyet a vendéglátásnak, a találkozásoknak, sokak szerint olyan nyüzsgő és életteli volt, mint egy olasz családi ebéd, egy nagy családé...

Az Ötpacsirta utcában a bejárat előtt volt megtekinthető az a fotómontázs, amely azokról a képekből készült, amelyeket felhívásunkra a tagjaink küldtek magukról.

A program „villás” reggelivel indult, melynek során a tényleges reggeli alatt a Magyar Építészeti Múzeum részéről Bódiné-Kersner Katalin, valamint tervezőként Kokas László Pro Architectura-díjas építész mutatta be a Walter Rózsi-villát, amely az Építészeti Múzeum új kiállítóhelyeként működik.

Ezt követte egy beszélgetés a kamaráról, melynek résztvevői Balogh Balázs Széchenyi-, Ybl- és Prima-díjas építész, a MÉK korábbi elnöke, Krizsán András, Pro Architectura- és Ybl-díjas építész, a MÉSZ elnöke, Markos Anikó építész, a Komárom-Esztergom Megyei Építész Kamara elnöke, a MÉK elnökségi tagja, valamint Tutervai Máttyás, a Győr-Moson-Sopron Megyei Építész Kamara elnöke, a MÉK alelnöke vett részt. A beszélgetés során arról esett szó, hogy mi volt a szerepe a Kamarának a múltban, mi most, és mi lehet a későbbiekben, milyen szerepet tölt be a Kamara vidéken és Budapesten, hogyan fokozható az építészek aktivitása a szakmát érintő kérdésekben, feladatokban, milyen lehetséges kapcsolódási pontok vannak a szakmai szervezetek között.

A „Tagjaink más szerepben” című beszélgetéssorozatban a különböző művészeti ágakban alkotó tervező kollégákat faggattuk a másik énjükről.

Ennek a sorozatnak az első részében Riesz Abigél és Szócs László Zsombor építész mesélt arról, hogy hogyan került kapcsolatba a fotózással, hogyan hat egymásra bennük a fotózás és az építészet.

Ezt követte egy ízelítő a Magyar Építészet 2010–2020 kiadványban megjelent alkotóktól, melynek során Csapó Balázs bemutatta a metróépítéshez kötődő munkáit, Csillag Katalin és Gunther Zsolt beszélt részben a könyvben megjelent, részben pedig egyéb, számukra fontos munkákról, illetve a munka és a család kapcsolatáról. Turi Attila az építészeti, építész magatartással kapcsolatos gondolatait osztotta meg a jelenlévőkkel, kiemelve a szolgálat, a teremtő alázat, az építészet kulturális üzenetének a jelentőségét. Szalay Tihamér az építész társadalomban betöltött helyéről, és ennek a méltó helynek az eléréséhez szükséges kamarai teendőkről elmélkedett, néhány külföldi példán keresztül bemutatva, hogy egy ideális világban mi a rangja az építésznek.

A „Tagjaink más szerepben” című blokk második felvonása során az iparművészetben alkotó Szakács Barnabás a rézművességről, Tar Andrea az üvegművességről, Velösy András pedig az ötvösművészetéről beszélt.

Ezt követően komolyabb vizekre evezünk és Eltér István, a Budapesti Építész Kamara elnöke, Erő Zoltán Budapest főépítésze és Bardóczy Sándor Budapest főtájépítésze részvételével, Zubreczki Dávid szakértő moderálásával kerekasztal-beszélgetést hallhattunk Budapestről, a város jövőjéről, kisebb-nagyobb problémáiról, fejlesztési lehetőségeiről, a Budapestet érintő szabályozás jövőképéről, a jelenlegi energia- és gazdasági válság hatásairól és a kitorési lehetőségekről.

A szakmai és szakmapolitikai kérdések után újra a kultúra volt a főszereplő, hiszen Cseh András, Glázer Attila és Vadász Bence építészek, tájépítészek, mint többkötetes költők és írók beszéltek a költészetükről, tették ezt végtelen őszinteséggel és nyitottsággal, beszélgettek egymással és velünk a felolvasott műveiken keresztül.

Ezt követte a nap egyik legjobban várt beszélgetése, amely során Lánszki Regő, az Építési és Beruházási Minisztérium építészetért felelős államtitkára beszélgetett Hajnóczy Péterrel, a MÉK elnökével. A beszélgetés témája az új minisztérium működése, felépítése, szerepe, az előkészítés alatt álló beruházási kerettörvény és építési kerettörvény aktuális kérdései, állapota, az ezzel kapcsolatos egyeztetési folyamatokban a Kamarának szánt szerep, valamint az új országos főépítész szerepkör, illetve a Központi Tervtanáccsal kapcsolatos jogszabály-változások voltak.

A „Tagjaink más szerepben” blokk utolsó felvonásában André Zoltán grafikus-fotós, Bodzán Antal szobrász és Buzay József grafikus mesélt arról, hogy hogyan fér meg ez az alkotói munka az építészeti tevékenységük mellett, mit ad hozzá az építészeti munkájuk a képzőművészethez, és fordítva.

A nap utolsó hivatalos programjaként beszélgettünk Bálint Imre Ybl-díjas építész kollégánkkal, aki-ről sokan tudják, hogy borászkodik, valamint Varga Ferenc építésszel, aki Révkomáromból érkezett hozzánk, és feleségével az egyik piacvezető prémium csokoládémárka, a ZAX csokoládé gazdája és tulajdonosa. Bálint Imre betekintést engedett a borászathoz fűződő kapcsolatának kialakulásába, beszélt a bor és a kultúra viszonyáról, míg Varga Ferenc kulisszatitkokat osztott meg azzal kapcsolatban, hogy mitől olyan magas minőségűek az általuk gyártott, nagy nemzetközi elismerést is kiváltott bonbonok.

A rendezvény méltó ünnepe volt a MÉK születésnapjának!

A kommunikáció második formája az írott anyagok létrehozása. Ez egyedi és rendszeres nyomtatott kiadványok formájában nyújt tájékoztatást a tagok részére. Ilyen egyedi kiadvány a fent említett „Stratégiai célkitűzések” anyag, illetve ilyen az **Építész Évkönyv**.

2022 tavaszán jelent meg a 2021-es évről szóló évkönyvünk.

Az évkönyv első részében beszámoltunk a MÉK Elnökségének 2021. évi munkájáról, valamint a 2021 szeptemberében tartott tisztújító küldöttgyűlésről, annak eredményéről. Olvashattunk egy interjút Hajnóczy Péterrel, a MÉK régi-új elnökével, melyet az Építészfórum készített vele az újraválasztása apropóján. Bemutattuk a 2021-ben megjelent Magyar Építészet 10–20 című nagyon színvonalas kiadványt, amely az elmúlt évtized kortárs magyar építészetét ismerteti. Foglalkoztunk a MÉK által „Az épített környezet szépségei” címmel meghirdetett fotópályázattal, bemutatta a díjazottakat. Megismerkedhettünk egy sikeres és szakmailag elismert programsorozattal, az ÉPÍTÉSZ/ KUL/TÚRA projekttel, amelynek a keretében a szervezők épületlátogatások keretében mutatják be az érdeklődőknek a régió építészeti remekeit.

A következő rész a 2021. évben díjazott szakmagyakorlókkal foglalkozott. A felsoroláson túl bemutattuk a Pro Architectura-díjjal, a Budapest Építészeti Nívódíjjal, valamint a Diplomadíjjal kitüntetett alkotásokat.

Ezt követően megszólaltattunk néhány díjazottat, kérdezve őket a pályájukról, az indíttatásukról, az építészet helyzetével kapcsolatos véleményükről. Ennek keretében „szólt meg” Turi Attila Kossuth-díjas építész, Erő Zoltán Ybl-díjas építész, Budapest főépítésze, Lente András Ybl-díjas építész, Bugár-Mészáros Károly Pro Architectura-díjas építész, Kovács Csaba Prima Primissima-díjas építész, Félix Zsolt DLA Budapest Építészeti Nívódíjas építész, Mezős Tamás Magyar Érdemrend Lovagkeresztje kitüntetett építész, Laposa József Mócsényi Mihály-díjas tájépítész, Bánáti Béla és Hartvig Lajos Média Építészeti díjas építészek, valamint Zábránszky Pap Klára Főépítészekért Életmű Küldöndíjas építész. Szomorú aktualitást adott Zábránszky Pap Klára interjújának, hogy Klárát akkoriban veszítettük el, pótolhatatlan úrt hagyva maga után mindenki, aki ismerte, tisztelte, szerette, így ez az interjú az utolsó megnyilvánulása volt felénk.

Az évkönyvben búcsúztunk Nagy Bálint Kossuth-díjas építésztől is, akivel a Kossuth-díjról szerettünk volna interjút közölni, és ehelyett jelent meg Bálint Imre búcsúja Bálinttól, akit mint embert, mint építészt, mint a FUGA lelkét is tiszteltünk, szerettünk. 2021-ben veszítettük el a sokunk által nagyra becsült Marosi Miklóst is, akitől Turi Attila szavaival búcsúztunk. Erről szólt az Építész Évkönyv 2021-es száma, Kamaráról, építészetéről, építészeiről, gondolataikról.

Rendszeres nyomtatott kiadványunk az **Építész Közlöny**.

Mint arról korábban beszámoltunk, a MÉK Elnöksége úgy döntött, hogy az Építész Közlönnyel és az Építész Évkönyvvel kapcsolatos teendőket 2020-tól saját hatáskörben végzi. Az Építész Közlöny immár 3 éve jelenik meg új felépítésben és tartalommal. Az új felépítésnek megfelelően minden számban kitértünk a MÉK híreire, tájékoztattuk a tagságot a jogszabályokkal kapcsolatos tudnivalókról, beszámoltunk az aktuális kulturális hírekről, kiállításokról, kiadványokról, díjakról. Mint ahogy azt korábban jeleztük, a megjelenő új közlönyök minden esetben I–I fókusztemát jártak, járnak körbe, bemutatva ehhez kapcsolódó építészeti alkotásokat, cikkekben elemezve az érintett témák különböző aspektusait. 2022 fókusztemái az alábbiak voltak:

- 2022/1: Kereskedelmi épületek
- 2022/2: Ipari építészet
- 2022/3: Belsőépítészet
- 2022/4: Társzművészetek – Tervezést segítő rendszerek
- 2022/5: Oktatás – Építészképzési helyek bemutatása
- 2022/6: Többlakásos lakóépületek

Az Építész Közlöny 2023-ban is a fenti tematikának megfelelően jelenik meg.

Többször hangzik el a kérdés, a kritika, hogy indokolt-e a 21. században egy ilyen típusú nyomtatott média kiadása, miért nem költözünk teljes mértékben az online térbe (a közlöny most is elérhető online formában is). Ennek több oka van. Az egyik, hogy sok kolléga kifejezetten értékeli, hogy kézzelfogható lapból informálódhat, a másik pedig, hogy látva a hírlevél iránti érdeklődést, illetve aktivitást, egy tisztán online lap legalább 1/3-dal kevesebb kollégához jutna el, a harmadik pedig, hogy egy ilyen kiadvány egy lenyomata a Kamara életének, amely megmarad akkor is az utókornak, ha a számítógépeken beüt az örök kék halál...

A Kamara harmadik kommunikációs formája a digitális felületek működtetése (honlap, hírlevél, közösségi média).

A MÉK megújult honlapstruktúrája elkészült, jelenleg a meglévő tartalom migrálása folyik az új rendszernek megfelelően, és reményeink szerint a nagyon közeli jövőben élesítésre kerül az új, felhasználóbarátabb honlap. A MÉK Facebook-felülete igyekszik betölteni a gyors információátadás funkcióját.

Sok esetben élő közvetítésben számoltunk be egyes eseményekről. Sokan fenntartásokkal kezelik a közösségi média felületeit, de mindazoknak, akik használják ezeket a csatornákat, azt ajánljuk, hogy látogassák a MÉK-et itt is, hiszen a másutt is elérhető tartalmakon túl itt olyan anyagok is elérhetőek, amelyek másutt nem.

A Kamarai Hírlevél rendszeresen tájékoztat az aktuális kamarai, szakmai és kulturális hírekről. A MÉK a GDPR-előírások figyelembevételével csak azon tagoknak küld hírlevelet, akik regisztrálták magukat erre a szolgáltatásra. A tavalyihoz hasonlóan buzdítunk mindenkit, hogy ha még nem regisztrált, tegye meg! A hírlevél igyekszik felhívni a figyelmet minden, a honlapon bővebben kifejtett, a szakmát érintő tartalomra.

Beszámoló a külügyi kapcsolatokról

Az ACE (Európai Építésszak Tanácsa / Architects' Council of Europe, ACE) az egyetlen az európai építészeket – európai szinten – képviselő szakmai szervezet. A szervezetet 1990-ben alapították Olaszországban. 32 tagországból jelenleg 46 kamara és szövetség alkotja az összességében közel 600 000 építésszt összefogó, képviselő tanácsot. A Magyar Építész Kamara több mint 20 éve van kapcsolatban a szervezettel, 2004 óta teljes jogú tag.

A MÉK külügyi testülete rendszeresen részt vesz az Építésszak Európai Tanácsának (ACE) és bizottságainak ülésein, amelyek jellemzően online ülések, néhány esetben kerül sor személyes találkozókra. 2022-ben a MÉK bekapcsolódott az európai építészeti pályázatok jó gyakorlatának összegyűjtését célzó, EU-s finanszírozású ARCH-E programba.

Makovényi Ferenc mint szakértő és zsűror 2021 év végén csatlakozott a SOAR-programhoz. A program célja, hogy az egyházi létesítmények biztonságáról fogalmazzon meg tervezési ajánlásokat és jó példákat gyűjtsön, ezekből kiállítás szerveződik. 2022-ben került sor a zsűrizésre, szeptemberben pedig a magyarországi workshopra.

ACE-ENACA Eseménynaptár 2022		
Február	17.	ENACA online ülése (r.)
Március	7.	PQD-PPE-CPD szakmagyakorlási és továbbképzési ülése (n. r.)
	16.	FICO pénzügyi bizottság tavaszi ülése online (r.)
	17.	Practice committee/ACE online ülése (r.)
	17.	Tagszervezetek koordinátorainak ülése, hibrid ülés (r.)
Április	28–29.	2022/I ACE-Közügyülés (sz. r.)
Május	5.	WINA TF. (n. r.)
	22.	WINA TF. (n. r.)
	31.	„Építészeti szolgáltatások közbeszerzése és pályáztatása az EU-ban munkacsoport ülése online (r.)
Június	27.	IBM „Az európai építésszak szolgáltatásainak exportja az union kívüli országokba” munkacsoport ülése (sz. r.)
	29.	Szakmagyakorlási munkacsoport ülése (n. r.)
Augusztus	18.	WINA TF. (n. r.)
Szeptember	21.	FICO pénzügyi bizottság őszi ülése online (r.)
	23.	Tagszervezetek koordinátorainak ülése (r.)
	30.	ENACA-ülés (n. r.)
November	24.	ACE-konferencia a mesterséges intelligencia építészeti alkalmazásáról: „Kihívások és lehetőségek” címmel (sz. r.)
	25.	2022/2 Közügyülés (sz. r.)
MEGJEGYZÉSEK: (r.) részt vettünk online a találkozón (sz. r.) személyesen részt vettünk a találkozón (n. r.) nem vettünk részt a találkozón		

Az Építészeti Európai Tanácsa / ACE munkacsoportjai 3 fő tematikus területre oszlanak:

1. A szakmába való bekerülés
2. A szakma gyakorlása, továbbá
3. A felelős építészet

A munkacsoport következő ülésének időpontjáról az aktuális ülés végén döntenek, így ősszel még várható több időpont.

Az ACE hivatalos partnere a következő szervezeteknek és kezdeményezéseknek:

- New European Bauhaus,
- Creative Europe,
- Europa Nostra,
- EAAE (az építészeti karral rendelkező egyetemek szervezete),
- ARENA (építészeti kutatók hálózata),

így a tagszervezeteknek, köztük a MÉK-nek joga van a többi szervezet eseményeit is látogatni.

A rendezvényekről – tervezett vagy már megrendezett – a tagszervezeteknek, így a MÉK-nek is szóló „ACE MOIS” online információk havilap rendszeresen beszámol.

Beszámoló a MÉK közbeszerzéssel kapcsolatos 2022. évi munkájáról

2022-ben a két kamarát (MÉK és MMK) a megállapodás szerint a MÉK képviselte a Közbeszerzési Hatóság Tanácsában, így biztosított volt a rendszeres részvétel a munkabizottsági üléseken és tanácsüléseken. A közbeszerzési törvény Kamarát érintő kérdései az MMK és ÉVOSZ elnökségével bemutatásra, megvitatásra kerültek.

Budapest, 2023. március 14.

Hajnóczy Péter
Szalay Tihamér
Turi Attila
Tutervai Mátyás
Bachmann Bálint
Babinszky Tünde
Markos Anikó
Makovényi Ferenc
Schulcz Péter

A Magyar Építész Kamara 25 éves születésnapi rendezvényeinek kiemelkedő programja volt a SzeptemberFeszt. Ennek során Hajnóczy Péter MÉK elnök Lánszki Regővel, az Építési és Beruházási Minisztérium (2022 decemberétől Építési és Közlekedési Minisztérium) építészetért felelős államtitkárával beszélgetett. A beszélgetés témája az új minisztérium működése, felépítése, szerepe, az előkészítés alatti építészeti törvény aktuális kérdései, állapota, az új országos főépítési szerepkör, illetve a Központi Tervtanáccsal kapcsolatos jogszabályváltozások voltak. Mivel ezek olyan kérdések, amelyeknél fontos, hogy naprakész információkkal rendelkezünk, ezért az alábbiakban az államtitkárságtól kapott aktuális tájékoztatást osztjuk meg az olvasókkal.

AZ ÉKM FELÉPÍTÉSE

Az Építési és Közlekedési Minisztérium működését és szervezeti felépítését jelenleg Az építési és közlekedési miniszter 2/2022. (XII. 28.), az Építési és Közlekedési Minisztérium Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló ÉKM utasítása szabályozza.

A minisztérium jelenlegi szervezeti felépítése:

I. Miniszter

II. Közigazgatási államtitkár

1. Jogi, koordinációs és nemzetközi ügyekért felelős helyettes államtitkár
2. Gazdasági ügyekért felelős helyettes államtitkár
3. Közbeszerzésekért, társaságfelügyeletért és vagyongazdálkodásért felelős helyettes államtitkár
4. Állami beruházások támogatásáért felelős helyettes államtitkár

III. Parlamenti államtitkár/miniszterhelyettes

1. Magasépítési beruházások támogatásáért felelős helyettes államtitkár
2. Útépítési beruházások támogatásáért felelős helyettes államtitkár
3. Vasúti beruházások támogatásáért felelős helyettes államtitkár
4. Víziközmű-, hulladékgazdálkodási és energetikai beruházásokért felelős helyettes államtitkár

IV. Állami beruházások társadalmi koordinációjáért felelős államtitkár

V. Építészeti államtitkár

1. Építészeti stratégiáért felelős helyettes államtitkár
2. Építésgazdaságért felelős helyettes államtitkár
3. Műemlékvédelemért felelős helyettes államtitkár
4. Területi tervezésért és építésügyi igazgatásért felelős helyettes államtitkár

VI. Közlekedésért felelős államtitkár

1. Közlekedésstratégiáért felelős helyettes államtitkár
2. Közlekedési hatósági ügyekért felelős helyettes államtitkár

Az Építészeti Államtitkárság működése

Az Építészeti Államtitkárság legfontosabb célja, hogy a bürokratikus építésügy helyett a minőségi építészetet állítsa a középpontba és épített környezetünk, mindenekelőtt a műemlékek és a zöld területeink fokozott védelme. Ezt szolgálja a betervezett törvény a magyar építészetről, illetve az Országos Építészeti Tervtanács és a helyi tervtanácsok megerősítése. Hosszú távon az a célunk, hogy új alapokra helyezzük a magyar építészeti ügyét.

Az államtitkárságon belül négy pilléren nyugvó, azok szoros együttműködésén alapuló rendszert alakítottunk ki. A műemlékvédelmi helyettes államtitkárság legfontosabb feladata kiemelt építészeti örökségünk megőrzése, míg a területi tervezésért és építésügyi igazgatásért felelős helyettes államtitkárság az építési szabályokért és igazgatásért felel. Az államtitkárságon új elem az építésgazdaság területe, ahol a hazai építőipar új kihívásaira adunk válaszokat a szabályozások és szabványok felülvizsgálatával, a teljes hazai építésügyi struktúra újraértelmezésével. A negyedik

terület az építészeti stratégia kérdése, melynek célja az építészet jelentőségét az azt megillető helyre emelni, az építész szakma megbecsülését és egyben felelősségvállalását biztosítani.

Az országos főépítész szerepe, feladatai

Lázár János miniszter úr döntése alapján 2022. július 7. óta Lánszki Regő építészeti államtitkár tölti be az országos főépítész tisztségét. Az új országos főépítész kinevezése óta ebben a minőségében is folyamatos egyeztetéseket tart a szakmai szervezetekkel, így a Magyar Építész Kamara és a Magyar Építőművészek Szövetsége elnökségével, a Magyar Művészeti Akadémia építészeti tagozatának képviselőivel, az építészeti felsőoktatás képviselőivel. Emellett a társszervezetekkel is, így a Magyar Mérnöki Kamarával, a Kereskedelmi és Iparkamarával, városvezetőkkel és az építésgazdaság egyéb szereplőivel.

Az országos főépítész védi és fejleszti az építészeti kultúrát, ami nem csak magukra az épületekre, de a teljes épített környezetre és a városképekre, városi életterekre is kiterjed. Emellett óvja épített örökségünket. Az országos főépítész együttműködést folytat az egyetemekkel, hogy emelje az építészképzés színvonalát. A szakmai közösséggel meghatározza a nemzeti építészeti irányvonalat is, így hosszú idő óta először valóban építészeti értékhierarchia alapján lesz szabályozható az építési tevékenységek egész sora Magyarországon.

Az országos főépítész ösztönzi, hogy a kortárs építészetben a helyi, regionális kultúrán és identitáson nyugvó esztétikai és módszertani alapvetések megjelenjenek és erősödjön az építészet minőségi dimenziója abból a felismeréséből kiindulva, hogy az épített környezet alapvetően meghatározza az emberek életminőségét.

Az országos főépítész konkrét feladatait a *főépítési tevékenységről szóló 190/2009. (IX. 15.) Korm. rendelet* határozza meg.

A kormányrendelet alapján az országos főépítész szakmailag összehangolja az állami és az önkormányzati főépítések tevékenységét, ellátja az állami főépítési vizsga lebonyolítási feladatait, ellátja a központi építészeti-műszaki tervtanács működtetésével kapcsolatos feladatokat, kidolgozza az építészet átfogó stratégiáját, a nemzeti építészeti politikát, rövid, közép- és hosszú távú céljainak meghatározását, képviseli az építészeti érdekeket a különböző szakmai és társadalmi fórumokon, ellátja a kormány által meghatározott kiemelkedő munkásságukkal jelentős értéket létrehozó építések életművének gondozásával kapcsolatos feladatokat.

Az országos főépítésznek kiemelt szerepe van a településrendezési tervek elfogadásában is. Az *Épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény* értelmében új beépítésre szánt terület kijelölésére irányuló településrendezési terv készítése vagy módosítása esetén az országos főépítész az országos és térségi szintű területrendezési, településrendezési, településfejlesztési és településképi követelményeknek való megfelelés szempontjait vizsgálva országos főépítési véleményt ad ki, amely véleményét érdemben figyelembe kell venni a településrendezési tervek elfogadásakor.

Az Országos Építészeti Tervtanács új konstrukciója, az új tervtanács működése, gyakorlati tapasztalatok, az OÉT helyi tervtanácsokhoz, főépítésekhez fűződő viszonya

Az Országos Építészeti Tervtanács (amelynek feladatkörei 2021 januárjától bővültek a műemléki tanácsadó testületek megszüntetésével egyidejűleg) az építési engedélyhez, örökségvédelmi engedélyhez vagy örökségvédelmi bejelentéshez kötött egyes tevékenységek tervdokumentációját véleményezi, még a hatósági eljárás előtt.

A *településrendezési és az építészeti-műszaki tervtanácsokról szóló 252/2006. (XII. 7.) Korm. rendelet* 2022. augusztus 17-én hatályba lépett módosításával két beruházási kör tekintetében további új hatáskörök kerültek az Országos Építészeti Tervtanácshoz.

Ennek értelmében egyrészt az OÉT véleményezi az állami magasépítési beruházások megvalósításáról szóló törvény szerinti állami magasépítési beruházás esetében az építészeti kialakítás minőségét. Ez a módosítás a folyamatban lévő ügyeket is érinti, tehát az állami beruházások esetében a már megindult építési engedélyezési eljárásokban is szükséges az Országos Építészeti Tervtanács véleményének beszerzése.

Másrészt az OÉT véleményezi a magánberuházásokban megvalósuló, 5000 négyzetméter összes hasznos alapterületet meghaladó épület és az egy építési telken 1500 négyzetméter összes hasznos alapterületet meghaladó és legalább hat lakásból álló többlakásos, új építésű lakóépület magas minőségű építészeti kialakítását. Ezekben az esetekben azonban nem tartalmaz átmeneti rendelkezést a jogszabály, ezért a már folyamatban lévő eljárásokban e rendelkezéseket nem kell alkalmazni, nincs szükség az OÉT véleményének beszerzésére. Az OÉT véleményét kizárólag a 2022. augusztus 17-én és azt követően induló eljárások esetén szükséges kérni.

Továbbra is az OÉT feladatkörébe tartozik:

- a kiemelt nemzeti emlékhelyet (Parlament) és településkép-védelmi környezetét érintő, vagy a nemzeti emlékhelyeket érintő beruházás tervdokumentációjának véleményezése,
- a nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű ügy tárgyát képező építési beruházás tervdokumentációjának véleményezése,
- a 65 méternél magasabb épületek terveinek véleményezése (itt ügydöntő a szerepe, el kell utasítani az engedélykérelmet, ha a tervtanács nem ajánlja),
- ha kiemelten védett műemlékről van szó (ezek száma mintegy 3000), az ezekkel kapcsolatos építési és örökségvédelmi engedélyezési tervdokumentáció véleményezése, továbbá csekély számban az örökségvédelmi bejelentési dokumentáció véleményezése,
- ha védett műemlékről van szó (ezek száma mintegy 12 000), az építési engedélyezési tervdokumentáció véleményezése (tehát ha nem építésiengedély-köteles, hanem csak örökségvédelmiengedély vagy -bejelentésköteles, akkor nem jár el az OÉT).

Az OÉT új feladataival összefüggő véleményezési eljárásokban az illetékes önkormányzati és állami főépítések bevonásra kerülnek. Ha a jogszabály az OÉT véleményezésébe utal olyan tervet, amely már rendelkezik főépítési konzultációs, helyi vagy területi tervtanácsi, illetve településképi véleménnyel, akkor azt az OÉT bekéri és döntése során figyelembe veszi. Az új szabályozás hatálya alá nem eső építmények esetén az önkormányzatok településképi véleményezési jogköre nem változik.

Az OÉT a településrendezési és az építészeti-műszaki tervtanácsokról szóló 252/2006. (XII. 7.) Korm. rendelet alapján jár el, folyamatosan, előre kiszámítható időpontokban kétheti üléssorban működik. Mivel a tervtanácsi vélemény 15 napos határidőn belül kiadásra kerül, a tervtanácsi ülések gyakorisága is ehhez alkalmazkodik.

A tervtanácsi vélemény beszerzése a hatósági eljárást megelőző folyamat, így az engedélyezést nem lassítja. A dokumentációt az ÉTDR által biztosított elektronikus tárhelyre kell feltölteni, amelynek pontos módjáról, tartalmáról az OÉT titkársága kérésre pontos információval segíti a tervezőket.

Az eligazodást segíti az OÉT honlapja (<https://www.e-epites.hu/velemenyez-es>), ahol megtalálhatók a félévre előre meghatározott tervtanácsi időpontok, eljárást segítő űrlapok, segédanyagok.

A tervtanács a véleményt a benyújtott dokumentáció hiánytalanná válását követő munkanaptól számított tizenöt napon belül alakítja ki. E határidő túllépése esetén a tervtanácsi véleményt megadottnak kell tekinteni, amelyről a tervezőt írásban értesítik. Ha a határidő megtartásában a tervtanács akadályoztatva van, akkor a tervtanácsi véleményt a tervtanács elnöke is kiadhatja.

Az OÉT szerepének erősödését jelenti a 2022-es működésre vonatkozó statisztika:

Az Országos Építészeti Tervtanács 2022. augusztus 31. napi megalakulása után nyolc alkalommal ülésezett, a tervtanács közel 400 ügyben adott véleményt, ebből:

- 164 esetben a tervtanács támogatta a tervet,
- 93 esetben a tervtanács feltételekkel támogatta a tervet,
- 140 esetben a tervtanács nem támogatta a tervet.

A közel 400 ügy közül 124 érintette a főváros területét, míg 270 esetben vidéki helyszínen történik a tervezett beruházás.

Hiszünk a konzultációk és a tervtanácsok hatásában, hogy ez által minőségi fejlődés következhet be és segíthetjük a szemléletformálást is. Különösen fontos, hogy ezen keresztül el tudjuk érni, hogy az állami beruházások példaadók legyenek. Mindez alapja lehet annak, hogy az új épületek

egyszerre legyenek igényesek, a szakma és a közvélemény által is elfogadottak és feleljenek meg a modern kor támasztotta igényeknek.

A magyar építészetről szóló törvény koncepciója, beérkezett javaslatok kezelése

A magyar építészetéről szóló törvény koncepciója az életminőség- és értékvédelem, a helyi közösségek és az építészeti szakmai érdekek, a zöldterületeink megóvása és fenntartása, valamint a meglévő épített örökségünk méltó hasznosítása érdekében átlátható és egységes szabályozást hoz létre az eddigi széttagolt szabályozási rendszer helyett. A célunk, hogy a teljes építésügyi folyamatot – messze túl a hatályos építési törvény adta kereteken – egyetlen, egységes törvényben tudjunk elfogadni, hogy ez lehessen a következő harminc-ötven év szakmai alaptörvénye.

Az épített környezet a természeti környezetünkhöz hasonlóan döntően befolyásolja életminőségünket, életünk kulturális lenyomatát adja, és mint ilyen, hosszú ideig visszahat társadalmunkra és nemzeti erőforrásainkra, gondolkodásunkra. Ez a szemlélet tükröződik az elkészült koncepcióban, amelyik a bürokratikus gondolkodás helyett az építészeti gondolkodást állítja a középpontba.

A törvénytervezet széles körű szakmai egyeztetést követően készült el. Mintegy 100 véleményező szerv 2700 észrevételét vizsgáltuk meg és ezek nagyobb részét beépítettük a koncepcióba. A véleményezésben részt vettek a minisztériumok, a fővárosi és a vármegyei kormányhivatalok, az önkormányzati főépítészek, a megyei jogú városok, a Magyar Építész Kamara (MÉK), a Magyar Mérnöki Kamara (MMK), a Magyar Művészeti Akadémia (MMA), az Építési Vállalkozók Országos Szakszövetsége (ÉVOSZ), a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (MKIK), a Magyar Építőművészek Szövetsége (MÉSZ), a Magyar Kertörökség Alapítvány, az ICOMOS, az Ingatlanfejlesztői Kerekasztal, továbbá több neves (köztük Kossuth- és Ybl-díjas) építész.

Az építészeti törvény legjelentősebb újításai a következők lehetnek:

- rögzítésre kerülnek a normatív szabályokon túlmutató, a jogalkalmazást segítő építészeti alapelvek, amelyek a következők:
 - a) a polgári jó ízlés és az építészeti minőség,
 - b) a szükséges minimum elve,
 - c) a kritikai regionalizmusalapú megközelítés elve,
 - d) a természeti környezet megőrzésének elve,
 - e) a barnamezős területek elsőbbségének elve,
 - f) az építészeti örökség megóvásának és méltó hasznosításának elve,
 - g) az emberi életminőség, valamint az anyagi javak védelmének elve,
 - h) a hazai ellátásbiztonság,
 - i) az ágazati követelmények érvényesülésének elve,
 - j) a szabályozó felelősségének elve,
 - k) a szabályosság elve,
 - l) a digitalizálás elve,
- az építészet középpontjába az életminőség és az értékvédelem kerül,
- a zöld védelem megerősítése, zöldterületeink megóvása és fenntartása,
- a meglévő épített örökségünk méltó hasznosítása érdekében átlátható és egységes szabályozást hoz létre az eddigi széttagolt szabályozási rendszer helyett,
- megerősíti az építésügyi hatóságtól független építészeti tervtanácsok és a főépítészek szerepét,
- tervtanácsi véleményezés során önálló jogorvoslati rendszer lesz, kifogással lehet élni a felettes tervtanácshoz,
- minden városnak önkormányzati főépítészt kell alkalmaznia 2025. január 1-jétől,

- a községeknek saját vagy a szomszédos községekkel összefogva társulásban kell települési főépítést alkalmazni, ennek elmaradása esetén az illetékes járasszékhely települési főépítész látja el a feladatot,
- főmérnöki szervezetrendszer felállítása a közlekedési és közműfejlesztések koordinálására és az elkészült műtárgyak fenntartásának felügyelete érdekében, valamint országos tájépítési tisztség is létrejön az országos főépítész munkájának segítésére,
- az egyszerű bejelentés helyett a lakóépületek engedélyezésénél tudomásulvételi eljárás lesz, amely során a helyi építési szabályzatnak való megfelelést is vizsgálják,
- az építésügyi miniszter legfeljebb I. évre kiviteli tilalmat rendel el, ha a magyar építőanyag kivitelének volumene jelentős mértékben akadályozza, ellehetetleníti a hazai kritikus infrastruktúrák működését,
- településfejlesztési és településrendezési előírásokat érintő változások: a) a helyi építési szabályzat és a településképi rendelet egyesítése; b) az 5000 lakos alatti településeknél jelentősen csökkenti a HÉSZ kötelező tartalmi elemeit; c) szigorítja az új beépítésre szánt területek kijelölésének szabályait, így az erdő- és zöldterület nagysága a településen belül összességében nem csökkenhet, a beépítésre szánt területeket 500 méteres beépítésre nem szánt gyűrűvel kell körbevenni a szomszéd településsel való összenövés megakadályozása érdekében, valamint a közlekedési és a humán kapacitás rendelkezésre állását egy új lakóterület kijelölésénél igazolni kell,
- támogató és ösztönző intézkedéseket vezet be a barnamezős területek hasznosítására, ennek alapja az ÉKM által vezetett új barnamezős kataszter lesz, és új beépítésre szánt területet csak kivételesen és közérdekből lehet kijelölni, ha annak 5 km-es környezetében van barnamezős terület,
- zöldfelületi tanúsítvány bevezetése, amely minden épület mellett található zöldfelület és egyéb települési zöldterület állapotáról, minőségéről és fenntartási igényéről pontos információkat szolgáltat, ez megalapozza a zöldfelületek tervezését, üzemeltetésük hatékonyabbá tételét,
- műemlékvédelmi ösztönző- és támogatórendszer jön létre Országos Műemléki Alap felállításával, valamint adó- és illetékkedvezmények biztosításával,
- a műemlékállomány felülvizsgálatára kerül sor 2025. december 31-ig úgy, hogy ezután lesznek nemzeti emlékek és helyi emlékek (a műemlékek két kategóriája), a felülvizsgálat eredményeként a műemlékek számának csökkenésével lehet számolni, majd ezt követően a műemlékjegyzéket 15 évente kell felülvizsgálni,
- a helyi emlék jogszabályi védelméért továbbra is az önkormányzat lesz a felelős, támogatási rendszert is működtethet az önkormányzat, az ilyen építmények felújításával kapcsolatos ügyek a helyi tervtanács elé kerülnek, viszont mind a helyi, mind a nemzeti emlékek az országos műemléki nyilvántartásnak lesznek a részei, biztosítva ezzel az egységes védelmüket.

Fotó: Gáti Oszkár Dániel

2022. ÉVBEN DÍJAZOTT SZAKMAGYAKORLÓK

KOSSUTH-DÍJ

Zoboki Gábor Ybl Miklós-díjas építész, egyetemi tanár, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja Magyarország számára kivételesen értékes, több mint három évtizedes alkotói pályája, egyedi stílusú, az esztétikumot a funkcionalitással bravúrosan ötvöző épületei, valamint számos kiemelten fontos hazai műemlék rekonstrukciója során végzett kimagasló színvonalú, művészi igényű tervező-munkája elismeréseként.

MAGYAR ÉRDEMREND LOVAGKERESZTJE

Baliga Kornél

Bóna István

Csernyus Lőrinc

Czigány Tamás

Káldi Gyula

Madaras Botond

Öveges László

Ugron András Gábor

Vasáros Zsolt

Zsigmond László

MAGYAR ARANY ÉRDEMKERESZT

dr. Velladics Márta

Krassné Bokory Márta Mária

MAGYAR ARANY ÉRDEMKERESZT POLGÁRI TAGOZAT

Laposa József tájrendező mérnök, a Laposa Műhely Kft. ügyvezetője.

MAGYAR EZÜST ÉRDEMKERESZT

Máté Zsuzsanna építész, műemlékvédelmi szakmérnök, a Nemzeti Örökségvédelmi Fejlesztési Nonprofit Kft. vezető tervezője.

YBL MIKLÓS-DÍJ

Félix Zsolt DLA építész, az Építész Stúdió Kft. vezető tervezője, aki a helyérzékeny építészeti gondolkodást tükröző három évtizedes kimagasló színvonalú építész tervezői munkássága, valamint az építészképzésben vállalt szerepe elismeréseként részesült az elismerésben.

Fialovszky Tamás építész, az Építész Stúdió Kft. vezető tervezője a hely szellemére érzékenyen, egyedi módon reflektáló, sokszínű, kimagasló színvonalú építészeti tervezői munkássága, valamint az építészképzésben végzett oktatói tevékenysége elismeréseként kapta a díjat, amelyet fia, Fialovszky Márk vett át.

Gutowski Robert építész, a Robert Gutowski Architects Kft. ügyvezetője kimagasló színvonalú építész tervezői munkássága, különösen a műemléki és világörökségi környezetben álló, valamint egyházi épületek tervezése során végzett tevékenysége és belsőépítészeti munkái elismeréseként részesült Ybl Miklós-díjban.

Karlovecz Zoltán építész, Pécs megyei jogú város főépítésze, a Karlovecz Építésziroda Kft. vezető tervezője, akit az indoklás szerint kimagasló színvonalon végzett építész tervezői munkássága, különösen a tájképi vagy történelmi környezetbe illeszkedő, egyéni hangvételű építészeti alkotásai, valamint főépítészként vállalt közéleti tevékenysége elismeréseként díjaztak.

Répás Ferenc DLA építész, a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Építészmérnöki Kara, Rajzi és Formaismereti Tanszéke egyetemi docense, aki a művészeti és a tudományos gondolkodást egyaránt tükröző több évtizedes építészeti alkotói munkássága, valamint az építészeti tér- és formaképzés oktatása során végzett kimagasló színvonalú tevékenysége elismeréseként részesült a kitüntetésben.

MŐCSÉNYI MIHÁLY-DÍJ

Csemez Attila tájépítésmérnök, a Magyar Tudományos Akadémia doktora, a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem professzor emeritusa, a tájépítészképzésben öt évtizeden át végzett meghatározó jelentőségű oktatói és kutatói munkássága, a tájértékelési módszerek kidolgozása, valamint kimagasló tájrendezési tervezői tevékenysége elismeréseként.

MŰEMLÉKVÉDELEMÉRT FORSTER GYULA-DÍJ

Szabadics Anita táj- és kertépítész vezető tervező, műemlékvédelmi szakmérnök, a Nemzeti Örökségvédelmi Fejlesztési Nonprofit Kft. főosztályvezetője, történeti kertek és műemléki környezetek tájépítészeti tervezése és kutatása terén végzett, az örökségi értékek megőrzését és hiteles bemutatását szolgáló munkássága elismeréseként.

Wittinger Zoltán építész, a Nemzeti Örökségvédelmi Fejlesztési Nonprofit Kft. osztályvezetője, műemléki épületek felújítása során végzett kimagasló építész tervezői munkássága, valamint szakértői és irányítói tevékenysége elismeréseként.

MAGYAR MŰVÉSZETI AKADÉMIA

Építőművészeti Díj

Vadász György sokoldalú, integráló, egyensúlyt teremtő munkássága értékteremtő kapocs a magyar építészet időfonalán. A helyhez és a helyzethez igazított, teremtő alázattal áthatott vidám alkotókedvében sokrétű életművet alkotott. Az Ybl-, Kossuth-, Prima Primissima, Steindl-, Pollack-, Pro Architectura-, Pro Urbe- és Pro Arte-díjas mester, a nemzet művésze munkássága több száz épülettel, land-art kompozícióval gazdagítja hazánkat, amelyek az integráló művészet és kiteljesedő alkotókedv fényes példái. A Magyar Művészeti Akadémia Építőművészeti Tagozata a magyar kultúra, a magyar építészet terén kifejtett munkássága iránti nagyrabecsüléseként adományozza tagozati díját Vadász Györgynek.

Szarvas Péter kiváló kárpátaljai építész, akinek több mint 30 esztendő alkotói és közéleti tevékenysége meghatározóan szülővárosához, Ungvárhoz kötődik. Szarvas Péter kimagaslóan aktív és eredményes a lokális építészeti értékteremtésben, s elkötelezett az értékvédelem területén is. Korszerű szemléletű munkáin átizzik a helyi és tágabb környezet hagyományának szeretete, a hovatartozás nemes érzése. Ennek egyik fontos dokumentuma az „Ungvár épített környezete” c. könyve. Összefoglalóan, Szarvas Péter építész a nehéz helyzetű Kárpátalján folytatott szakmai tevékenysége, helytállása méltó az MMA figyelmére és elismerésére, amit ezzel a díjjal is szeretnénk kifejezni.

A Nemzet Művésze Díj

Kévés György Kossuth- és Ybl Miklós-díjas építész

A Magyar Művészeti Akadémia Nemzet Művésze Díj Bizottsága a nemzet művésze címet adományozza építőművészeti területen Kévés György Kossuth-díjas építész részére életműve elismeréseként.

A Magyar Művészeti Akadémia Nagydíja

Csernyus Lőrinc építész, művészeti szakíró részesült a Magyar Művészeti Akadémia Nagydíjában a dubaji világkiállításra létrehozott kiemelkedő jelentőségű épületéért és az elmúlt két évben az építőművészet területén végzett művészettelméleti, valamint közösségépítő munkájáért.

MÉK SÁNDY GYULA-DÍJ

Krenn Tamás a Magyar Nemzeti Bank Felügyeleti Központ és Pénzmúzeum felelős műszaki vezetője

MÉK – MÉSZ DIPLOMADÍJ

Táj- és Kertépítészeti Tagozat – Dicséret

Metzger Enikő – Kiscelli parkerdő megújítása, fejlesztési terve

Táj- és Kertépítészeti Tagozat – Diplomadíj

Koltai Emese – Az Istvántelki Főműhely megújítása – Bp., IV. ker., Elem u. 5–7.

Terület- és Településrendezési Tagozat – Dicséret

Szabadi Gergely – Győr városszövet-revitalizációja

Terület- és Településrendezési Tagozat – Diplomadíj

Bozsik Barbara – Bp. Galvani híd budai hídfő térségének tervezése

Belsőépítészeti tagozat – Diplomadíj

Réti Eszter – Idősek bérlet-lakás-szövetkezete ovival – Budapest, VIII. ker., József utca 14.

Műemlékvédelmi Tagozat – Diplomadíj

Sütő Ferenc – Beregszászi nagyzsinagóga rehabilitációja

Építész diplomadíjak – Dicséret

Szilágyi Eszter – Fauna Australiana – Nyíregyháza Állatpark

Donkó Eszter Klára – Budaörsi Tanoda és Ifjúsági Ház, Templom tér 9.

Építész Diplomadíj

Kovács Bátor Levente – Velencei-tó – Nádkép restaurációs és védelmi központ – Pákozd, Gábor Áron utca

Építész Diplomadíj

Bodó Sára Borbála – Biológiai kutató- és edukációs központ – Lipót Szigetközi Tájvédelmi Körzet

Építész Fődíjas és a Graphisoft Magyarország szponzorálásával ArchiCad 26. program nyertese

Vörös-Grigoriu Eszter – Erős vár – Korai Fejlesztőközpont autista gyermekek részére – Bp. VIII. ker., Vajda Péter utcai evangélikus templom telkén

ÉV FŐÉPÍTÉSZE DÍJ

Rudolf Mihály okl. építészmérnök, Tokaj város és Füzer község főépítésze, Felsőzsolca volt főépítésze

FŐÉPÍTÉSZI ÉLETMŰDÍJ

Csornyus Lőrinc okl. építészmérnök, Csenger, Enying, Makó városok és Lajoskomárom község főépítésze, több település volt főépítésze

ÉV TÁJÉPÍTÉSZE DÍJ

Az év tájépítésze

Bardóczi Sándor, Budapest főtájépítésze

Közönségsdíj

Báthoryné Nagy Ildikó Réka

Az év junior tájépítésze

Tapasztó Lejla

PRIMA PRIMISSIMA-DÍJ

Prima Primissima

Dr. habil. Sugár Péter építész, egyetemi tanár

Prima

Gettó Tamás DLA építész, belsőépítész, egyetemi tanár

Váncza László építész

ICOMOS-díj

Szabadics Anita tájépítész, **Wittinger Zoltán** építész tervező – Borsi, Rákóczi-kastély helyreállítása

Dombai Gyula építész vezető tervező – az egykori mohácsi Selyemgyár épületegyüttesének rehabilitációja

Balogh Csaba építész, **Deigner Ágnes** építész, **Glázer Tamás** ügyvezető igazgató, NÖF, **Sironkai Levente** építész, **Sónicz Péter** építész, **dr. Virág Zsolt** miniszteri biztos – Szabadkígyós, Wenckheim-kastély helyreállítása

BUDAPEST ÉPÍTÉSZETI NÍVÓDÍJA

Nívódíj

Nagy Csaba, Pólus Károly – Vízafogó Park és pavilonépület

Dicséret

Dékány Tibor, Hatvani Ádám – Attila 99 Loft apartmanház

Draskóczy Gergely, Mészáros Gabriella – Kozmo Hotel és társasházi lakások

Steffler István, Szloszjár György – Bakáts tér és a csatlakozó utcák felszíni rendezése

Fazekas Katalin DLA, Vilics Árpád – A15 villa

Nagy Csaba, Pólus Károly – Budafoki Zöldike Tagbölcsőde

KOTSIS IVÁN-ÉREM

Karácsony Tamás építész

MOLNÁR PÉTER-EMLEKDÍJ

Dévényi Márton és **Gyürki-Kiss Pál** építészek

MÉDIA ÉPÍTÉSZETI DÍJA

Legjobb épület kategória

Derekegyházi Szentháromság-templom – Váncza Művek

Legjobb prezentáció közönségdíj

Bánáti + Hartvig Építész Iroda – Bánáti + Hartvig Építész Iroda épülete

Legjobb terv kategória

Rátgéber László – palkonyai pincesor revitalizációja

Közönségdíj épület kategória

Alsóbogáti Magtár Rendezvényterem – MM Művek

Közönségdíj terv kategória

PPKE új campusa – Archi.doc Építésziroda, a Narmer Építészeti Stúdió, a Fejérdy + Bartók Múterem és a CAN Architects

Épített környezet kategória közönségdíj

Égigérő Óvoda – GINKGO-Zöld Építész Iroda és a MICROarchitects

Perika-díj

Lakner Antal képzőművész

Mesterkitüntetés

Pelényi Margit Ybl Miklós-díjas építész, az Építész Mester Egylet Mesteriskolájának mestere

CSONKA PÁL-ÉREM

Anthony Gall építész és **Bükkösi Raymond** tartószerkezeti tervező alkotópárosa, valamint **Bánszky József** tartószerkezeti tervező

MAGYAR ÉPÍTŐMŰVÉSZETÉRT ÉREM

Macalik Arnold építész

EZÜST ÁCS CERUZA ÉPÍTÉSZETI ÉS SAJTÓDÍJ

Őry Júlia művészettörténész

Hulesch Máté Gábor újságíró

AZ ÉV HÁZA DÍJ

Családi ház kategória fődíj

Fazekas Katalin DLA és **Vilics Árpád** egy téglaburkolatos, elegáns A15 villa tervezéséért

Középhelet kategória fődíj

Álmosdi Árpád, **Csendes Monika** és munkatársaik, **Szabó Gabriella**, **Balogh Tóth Anna** a szolnoki Várkapu Látogatóközpontért

A Magyar Építész Kamara Szakmai Különdíja

Bíró Béla, **Fodor Dániel**, **Kállay Ferenc**, **Nagy Béla** – Fészek Református Óvoda, Debrecen

A Magyar Építőművészek Szövetségének Szakmai Különdíja

Sipos György – A műemléki védelem alatt álló Rónay sírkert helyreállítása, Kiszombor

Leier Főtámogatói Különdíj

Gyergyák Ákos DLA és **Kozák Barnabás** – Belvárosi társasház átépítése Pécsen

Hella Támogatói Különdíj

Benczúr László és **Weichinger Miklós** – Normafa Kapu Fogadóközpont, Budapest

Meva Támogatói Különdíj

Draskóczy Gergely, Németh Tamás, Mészáros Gabriella, Bereczki Sándor, Szakolczai Alida – Kozmo Hotel és társasház, Budapest

Prefa Támogatói Különdíj

Bánáti Béla, Hartvig Lajos DLA, Lőcsei Vera, Kiss Noémi – a Bánáti + Hartvig Építész Iroda új irodaépülete, Budapest

Terrán Támogatói Különdíj

Klobusovszki Péter DLA, Rose Balázs – családi ház, Göd

FORBÁT ALFRÉD ÉPÍTÉSZETI DÍJ – DÉL-DUNÁNTÚLI ÉPÍTÉSZ KAMARA

Gyergyák Ákos DLA és Kozák Barnabás építészek – Aradi Vértanúk útja 50., pécsi társasház

Koch Péter – villa kilátással Budapesten a XII. kerületben

Tamás Anna Mária DLA és Kovács-Andor Krisztián DLA építészek – visegrádi Áprily Lajos Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola bővítéséért

WÉBER ANTAL-DÍJ – PEST MEGYEI ÉPÍTÉSZ KAMARA

Szekeres István okleveles építésmérnök több mint húszéves magas műszaki színvonalú építészeti tevékenységéért és igen széles körű, aktív közéleti tevékenysége elismeréséért

Asztalos Zoltán okleveles építésmérnök a majd hat évtizedet átívelő, szerteágazó, hazai és külföldi építésmérnöki munkásságáért és a mai napig aktív szakmai közéleti szerepvállalásáért

MOLNÁR TIBOR-DÍJ – FEJÉR MEGYEI ÉPÍTÉSZ KAMARÁJA

Kovács Krisztina és Ács Miklós

Horváth Bálint

Rezsnyák Péter

OSSKÁR-DÍJ

Református templom és közösségi ház, Miskolc, Avas-Dél

– Magyarai Éva és Pazár Béla építészek

Tokaji Borvidék Szőlészeti és Borászati Kutatóintézet irodaépülete, Tarcsl

– Erhardt Gábor

Magyar Zene Háza, Budapest, Városliget

– Varga Bence, Noll Tamás, Teampannon

ÉPÍTŐIPARI NÍVÓDÍJ

Középület / irodaház kategóriában

Szervita Square Building, Budapest

Építtető: Horizon Development Ingatlanfejlesztő Kft. (Budapest)

Tervezők: DVM Group Kft. (Budapest), Finta és Társai Stúdió Kft. (Budapest)

Középület / irodaház kategóriában

Irányi Palota – Sasok Háza, Budapest

Építtető: Optinvest Zrt. (Budapest)

Tervező: Pyxis Nautica Építésziroda Kft. (Budapest)

Középület / kereskedelmi kategóriában

Matild Palace (Déli Klotild Palota), Budapest

Építtető: Melis Investment Kft. (Budapest)

Tervező: Puhl és Dajka Építész Iroda Kft. (Szentendre)

Középület / sport és szabadidős kategóriában

Szegedi Multifunkcionális Kézilabdacsarnok (PICK Aréna)

Építtető: BMSK Zrt. (Budapest)

Tervező: Hajós Építész Iroda Kft. (Szeged)

MVM Dome, Budapest

Építtető: BMSK Zrt. (Budapest)

Tervező: KÖZTI Zrt. (Budapest)

Középület / oktatás kategóriában

Pécsi Tudományegyetem Általános Orvosi Kar, új elméleti tömb

Építtető: Pécsi Tudományegyetem

Tervező: TSPC Mérnökiroda Kft. (Győr)

Középület / kulturális kategóriában

Magyar Zene Háza, Budapest

Építtető: Városliget Zrt. (Budapest)

Tervezők: Sou Fujimoto Architects Inc., M-Teampannon Építészmérnöki Kft. (Bp.)

Középület / szakrális kategóriában

Pasaréti Községi Ház, Budapest

Építtető: Magyarok Nagyasszonya Ferences Rendtartomány (Budapest)

Tervező: Sagra Építész Kft. (Budapest)

Budapest-Belvárosi Nagyboldogasszony Főplébánia Templom rekonstrukciója

Építtető: Budapest-Belvárosi Nagyboldogasszony Főplébánia

Tervező: Hetedhét Építész Kft. (Budapest)

Műemlék-helyreállítás és -rehabilitáció

Magyar Művészeti Akadémia irodaházának műemlék épülete, Budapest

Építtető: Magyar Művészeti Akadémia titkársága (Budapest)

Tervező: Fazakas Építésziroda Kft. (Budapest)

MNB Felügyeleti Központ és Pénzmúzeum, Budapest

Építtető: MNB-Ingatlan Kft. (Budapest)

Tervező: MD STUDIO Építész Iroda (Budapest)

Nádasdy-kastély

Építtető: Nemzeti Örökségvédelmi Fejlesztési Nonprofit Kft. (Budapest)

Tervező: TSPC Kft. (Budapest)

Közlekedési létesítmény kategóriában

M44 gyorsforgalmi út – Tisza-híd

Építtető: Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt. (Budapest)

Tervező: Út-Teszt Kft. (Budapest)

Komplex infrastrukturális létesítmény kategóriában

Bástya utca I–II. közpark kialakítása és Veres Pálné utca megújítása, Budapest

Építtető: Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. Kerületi Önkormányzata

Tervező: Város-Team-Pannon Kft. (Budapest)

A Magyar Építész Kamara ezúton gratulál a 2022. évben díjazott szakmagyakorlóknak!

2022. március 30-án került sor a MÉK 25 éves jubileumi küldöttgyűlésére, ahol átadásra kerültek a Kamara Érmek. Kamarai Érem kitüntetés olyan természetes személynek adományozható, aki kiemelkedően sokat tett a Magyar Építész Kamara működéséért, fejlődéséért, elismeréséért. A Kamarai Érem adományozásáról a MÉK Elnöksége dönt.

Kamarai Érmeket eddig az alábbi személyek kaptak:

2016: Bálint Imre DLA,

2017: Bodonyi Csaba, Callmeyer Ferenc, Kampis Miklós, Kovács Imre és Müller Ferenc – a MÉK 20 éves jubileuma kapcsán megrendezésre került küldöttgyűlésen,

2018: Lázár János miniszter,

2019: Mónus János.

2022-ben a MÉK 25. születésnapja kapcsán a MÉK Elnökség 4 személy kitüntetéséről döntött, az átadás pillanatáig titokban tartva a kitüntetettek személyét. Kamarai Érmeket kapott **Schwarczuk Ágnes, Eltér István, Fülek Zsolt és Körmeny János.**

A „KAMARAI ÉREM” alapító okirata

Alapító és adományozó: Magyar Építész Kamara Elnöksége

Az alapító természetes személyeknek a Magyar Építész Kamaráért végzett kiemelkedő és áldozatos munkája elismeréseként

„KAMARAI ÉRMET”

(a továbbiakban: Érem) alapít, az alábbi szabályok szerint:

1. Az Érem olyan természetes személynek adományozható, akik kiemelkedően sokat tettek a kamarák (területi és országos) működéséért, fejlődéséért, elismeréséért. Ezek lehetnek akár a kamarai tisztségről leköszönő, hosszú éveken keresztül a kamaráért dolgozó kamarai tagok, tisztségviselők, vagy olyan személyek, akiknek az építész szakma, a kamara sokat köszönhet, illetve jelentős mértékben járultak hozzá a kamara hírnevének, tekintélyének emeléséhez.
2. Az Érem odaítélésére javaslat alapján kerül sor. Javaslatot a Magyar Építész Kamara Elnökségének tagjai és a tagozatok elnökei tehetnek.
3. Az Érem adományozásáról a Magyar Építész Kamara Elnöksége határozatban dönt. Érem annak adományozható, aki az elnökség részéről hét igen szavazatot kap.
4. Az Érem alapvetően szakmai és erkölcsi elismerést jelent, amely oklevéllel és tárgyi jutalommal jár.
5. Az adományozó dönt az adott évben adományozott Érmek számáról és az Érem átadására ünnepélyes alkalmat választ (küldöttgyűlés, taggyűlés, nemzeti ünnep stb.).
6. Az Érem nem kerül feltétlenül adományozásra minden évben.
7. Az elnökség szakember bevonásával dönt az Érem kialakításáról, továbbá alkalmanként a díjazott ismeretében megfogalmazza az oklevél szövegét és dönt a tárgyi jutalomról.

A Magyar Építész Kamara Elnöksége 19/2016. (X. 7.) határozatával döntött az Érem megalapításáról, az alapító okiratot 25/2016. (XI. 4.) határozatával hagyta jóvá.

Budapest, 2016. november 4.

Hajnóczy Péter sk.
MÉK elnök

INTERJÚ GUTOWSKI ROBERT YBL-DÍJAS ÉPÍTÉSSZEL

Gratulálunk Gutowski Robert építész kollégánknak a 2022-ben kapott Ybl-díjához. Az alábbiakban rendhagyóan egy olyan cikket osztunk meg az olvasókkal, melyet a Budavári Palota felújítása kapcsán készített a tervezővel Dévényi Sándor és Erhardt Gábor, és amely az Országépítő online felületén, az orszagespito.net oldalon jelent meg. Tesszük ezt azért, mert egy ilyen különleges feladat kapcsán sok mindent megtudhatunk az alkotóról, mindarról, amit az építészetről gondol és vall.

A Budavári Palota átépítése a '60-as, '70-es években a „múltat végképp eltörölni” politikai szándék jegyében történt. E szándék kiegészült a kor egyszerűsítő, a historizmus építészetét értéktelennek tartó építészeti gondolkodásmódjával. Mi ad ma aktualitást a rekonstrukciónak?

Pontosabb, ha azt mondjuk, minden nappal egyre fontosabbá válik az egykori Budavári Királyi Palota rekonstrukciója, hiszen az épületegyüttes újjászületése csak évtizedes időtávban valósulhat meg. Hosszú út áll előttünk, a mánál messzebbre kell tekintenünk. És az is igaz, hogy a berlini fal leomlása váratlanul, és ezért felkészületlenül ért bennünket. Mire felocsúdtunk, már régen megkezdhattuk volna a munkákat.

A háború utáni megszállás nem csupán egy hosszú időszak a történelemből, hanem az emberi sorsokban, kapcsolatainkban véghez vitt pusztítás mind a mai napig súlyosan kihat. Az idegen elnyomás közösségeket bomlasztott és templomokat bontott. Ráadásul a Hauszmann Alajos által tervezett és felépített festői állapot elbontását nem értelmezhetjük csupán a 20. század tükrében. A palota Rákosi és Kádár alatti átépítése egy közel ezeréves hagyományt tört derékba, sebet ütve a közösségünket összefogó belső erőn, az önbizalmunkon és a fizikai örökségünkben. Szerencsések vagyunk, mert mi építhetünk, és ahogyan a beregi árvíz után segítséget nyújtottunk, úgy tartozunk azok felé is, akiknek több szenvedés jutott. Ne feledjük, olyan emberek küzdöttek a korszak elnyomása ellen, akik '56-ban végül az életüket is odaadták a mi jelenünkért.

Sorsunk ellentmondásokkal teli, és úgy tűnik, hogy az emberi fájdalmakkal szembenézni sokkal nehezebb, mint egy ház múltját feltárni. Az építéstörténetet mégsem függetleníthetjük a történelemtől. Szembe kell ugyanis néznünk a végérvényes mulasztásokkal. A tudomány eszközeivel képesek vagyunk összegyűjteni az épületre vonatkozó információkat, ezeket dokumentálni és rendszerezni tudjuk, hogy majd az egészet átnyújthassuk a közösségnek. Így az épület megisme-

A Budavári Királyi Palota esti látképe

A Budavári Királyi Palota a Gellért-hegy felől

Bálterem

rése révén szembenézünk egy korral, értelmezzük és értékeljük, majd letelesszük a terheket. Ez a dramaturgia a közösség megújulásának is lehetősége, ha jól csináljuk.

Volt a tervezés előtti időszakból személyes kapcsolatok az épülettel?

A várbarlangban még az egyetemi zenekarunkkal játszottunk, a múzeumokon túl talán ennyi a fiatalkori személyes kapcsolatom a palotával. Később Jackie Orszaczky koncertjére zárandokolunk el, amelyet az Oroszlános udvarban tartottak. Mostanában gyakran hallgatom újra a 100% című lemezét. Ez az album is üzen, hogy fontos, amit csinálunk. Jómagam is már abba a generációba tartozom tehát, amely egyértelműen a közösségi amnézia áldozata.

A külső szemlélők számára a tervező kiválasztása nem látványos folyamat, ami a kiemelt státusz miatt érthető. Nyilván vannak, akik nyilvános tervpályázatot várnának el a tervező kiválasztására. Járható út lenne ez szerinted?

Minden építészeti megbízás a bizalmon alapul, amelynek egyik megnyilvánulása lehet a tervpályázat. A mi irodánk Helsinki, Vilnius, Jekatyerinburg, Milánó és Sencsen kulturális életében kiemelten fontos építészeti tervpályázatokon is ért már el sikereket; van tapasztalatunk, ha versenyhelyzetről van szó. A Budavári Palota olyannyira összetett kihívás, hogy egy ötletpályázattal csupán a felszín szintjéig és ebből fakadóan valószínűleg eredménytelenségre juthatnánk. Jelen esetben, úgy látom, évekig tartó levéltári kutatások után egy hosszú tervezési időszak adhat kellőképpen elmélyült válaszokat.

Az emberek többsége nem ismeri a Budavári Palota jelenlegi állapotát, azt hiszi, hogy abban minden többszáz éves barokk csoda, amelyben egykor királyok laktak. Te hogyan látod az épület jelenlegi identitását? Mennyire volt elkeserítő a jelenlegi állapot funkcionálisan, esztétikailag, műszakilag vagy szellemileg?

Az épületegyüttes műszaki állapota valóban kritikus, azonban a jelenlegi felhasználás annyiban mégis bátorító, hogy a Budavári Palota nemzetünk legjelesebb értékeit rejt. Nem csupán a fizikai örökséget értem ez alatt, hanem a könyvtár és a múzeumok tevékenységét is; ugyanakkor a mai építészeti megjelenés elrejt, súlyos lepelként takarja a múltat.

Az első megrendelői egyeztetések egyike után, amikor éppen indultam vissza az irodánkba, a Döbrentei téren megszólított egy spanyol házaspár; akik a „királyi épületet” keresték. A hegy lábánál állva számukra a palota takarásban volt, ezért nem láthatták pontosan, hová tartanak a térkép alapján. Eligazítottam őket, de hirtelen zavaromban elfelejtettem szólni, hogy más élmény vár rájuk, mint Madridban, Koppenhágában vagy Prágában. Később mindezt a turisztikai közvéleménykutatások is alátámasztották: bár az épület kívülről kicsit olyan, mint Bécsben, belül azonban üresnek hat. Az európai országokból érkező vendégeink azért gondolhatják mindezt, mert a Budavári Palota mai állapota nincs harmóniában a hely történelmi valóságával, és ez a kívülről számára is érzékelhető. Van átfedés, de nincs egyensúly. Olyan, mintha a formaillesztő gyerekként kör alakú helyére egy négyzetet próbálnánk elhelyezni. Paradox állapot, hiszen a műkincsek felbecsülhetetlen értéket képviselnek, a középkor feltárt rétegei a múltból való tudásunkat gazdagítják; a lényeg mégis hiányzik: a lelket kiölték a házból.

A jelenlegi épületet sokan a hazai műemlékvédelem a II. világháború utáni egyik nagy eredményének értékelik. Nektek mi volt a tapasztalatotok? Milyen folyamatok vezettek a mai állapotokhoz?

A háború utáni építéstörténetet is kiemelten fontosnak tartjuk. Azt gondolhatnánk, hogy a háborús sérülések utáni bontások és átépítések egy nagy volumenű, lendületes építkezés részeként valósultak meg. Valójában négy évtizednyi lassú, a hauszmanni épületrészek helyén megépített új szerkezetek többszöri visszabontásával, majd újraépítésével terhelt résztörténetek tárulnak elénk. Bevallom, a kutatásaink kezdetén határozott várakozásaim, szinte elvárásaim voltak. Végül teljesen mást kaptunk: vártam, hogy tetten érjük a műemlékvédelemi gondolkodást, hiszen az '56-os megtorlások után építészeink egy jelentős része a műemléki munkák világába menekült, ahol még át lehetett menteni a hitelességet és a szakmai következetességet.

Úgy tűnik, a palota esetében mindez téves előfeltevés volt. A múlt tudományos feldolgozásának csupán marginális nyomait találtuk, és itt most természetesen a hauszmanni palota felépítményéről beszélek, nem a régészeti kutatásokról. Szerettük volna részleteiben feltárni az ötvenes és hatvanas évek politikai és tervezői döntéseit is. Bár a mechanizmusok körülírhatók, az elmúlt időszak intenzív kutatásai alapján egyelőre a konkrét elhatározásokból keveset látunk, mintha nem is lettek volna. Történészeink azt mondják, ez a korszak ilyen volt. A munkatáborokba is úgy vitték el az embereket, hogy arról nem készítettek feljegyzést, a hozzátartozókat és a családot

sem értesítették. A palota sorsa mintha ehhez hasonlítana: a keményebb döntések nincsenek dokumentálva. Az igazi támpontot az építészeti és a szakági tervek jelentik, mivel ezek a diagnosztikai kutatásokkal összevetve jól kronologizálhatók, rendszerezhetőek. Tudásunk legjavát a fennmaradt nagyszámú tervnek köszönhetjük.

Ez a folyamat nyilván törvényszerűen löki az embert az elpusztított értékek túlértékelése felé. Ti melyen irányba indultatok el?

Már a munka legelején hangsúlyoztam: forró szív, hűvös fej. A nosztalgia teljes tévút a tudományos értékelésben. A műemlék- és örökségvédelem eszközeit használtuk annak vizsgálatára, hogyan alakult át a századfordulós palota a nyolcvanas évek elejére. A szakmagyakorlás hagyományai köteleznek bennünket, az épületegyüttes a törvény erejénél fogva műemlék. Az első ötlet, hogy készítsünk kárleltárt az ostrom utáni állapotról, néhány nap alatt időben eltérő pillanatképként felvett értékleltárak sorozatává forrott ki. A régmúlt értékei, a Hauszmann-értékleltár elemei és a jelen állapotot rögzítő értékleltár időbeliségükben és térben is összevethetőek. Az épület minden egykori és mai részletéről teljességre törekvően gyűjtünk információt. Az összefüggések feltárása és értelmezése érdekében az értékleltárban az elemszintű értékelést kiegészítettük a motívum, a felület, a tér és a térstruktúra szintjére is, és a pontos beavatkozásokat ezen vizsgálatok eredményei alapján határozzuk meg. Talán érzékelhető, milyen monumentális munka ez, de mi sziklára akarjuk építeni a házunkat.

Azaz egy érdekes, kettős értékleltár alakult ki, ami a műemlékeknél igen ritka: az egyik a meglévő elemekről és egy másik a hauszmanni állapotról.

Sőt, a mi terveinket egy újabb értékleltárként kezeljük. A hibrid értékleltárban kibontakozik a régmúlt, életre kelnek elpusztított értékek és tovább élnek háború utáni kordokumentumok. Mindez persze nem mechanikus műfaj, hiszen a célunk, hogy a végeredmény harmóniát sugározzon. A módszertani előkészítés alapján építészeti döntéseket hozunk, amelyek során az egyensúlyra törekszünk, és új hangsúlyokat hozunk létre. Értelmezünk és átértelmezünk, közben pedig mesélünk is az építőművészet nyelvén.

Miért esett a választás a Hauszmann-féle külső állapot visszaépítésére? Mennyire volt ez magától értetődő, vagy megrendelői igény?

A Nemzeti Hauszmann Program a közösségi vágyak megfogalmazása és felelős megvalósítása. A tudományos kutatások nélkül is érzi az ember, hogy a Hauszmann Alajos által tervezett és megépített - ahogyan ő hívta - „Magyar Királyi Vár” integritása csak Prágáéval, Krakkóéval és a legjelesebb uralkodói rezidenciákkal mérhető össze. Az épületegyüttesnek kétségtávol a 19-20. század fordulója jelentette az utolsó fénykorát; mégis a szimbolikus döntések valóságba öntése nem valami automatizált folyamat, a rekonstrukció nem képes az eredeti épületet visszahozni, hiszen az elpusztult. Csapán az épületről felhalmozott tudásunk, tervezői és kivitelezői képességeink tudnak testet öltetni.

Milyen alapállással fogtál a tervezéshez? Mi mozgatótt: az önmegvalósítás, az alázatos rekonstrukció, vagy egy önálló út keresése?

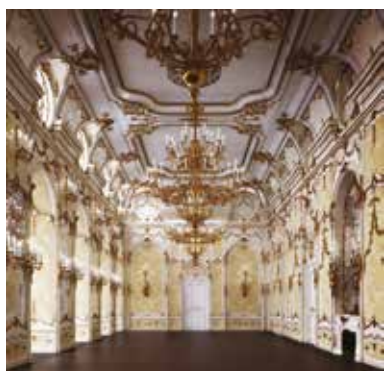
Először is tanulni szerettem volna, korábban nem foglalkoztam mélyre hatóan a Budavári Palotával. A közelmúlt tengernyi publicisztikája azt sugallta számomra, hogy le vagyok maradva, mintha a teljes szakmai közélet a palota megújítására készült volna, csak mi nem... Az ironiát félretéve, az érdeklődés és a véleményalkotás intenzitása természetes és fontos dolog, az egyik legfontosabb. Az volt az érzésem, hogy mindenkinek van egy jó ötlete, ugyanakkor a házat még senki sem kérdezte meg. Kezdetből fogva rábíztam magam a feladatra, és engedem, hogy a ház sugja meg, mi a helyes út.

Térjünk át a funkcionális ismertetésre! Mi az a központi gondolat, amely meghatározta a tervezési folyamatot?

Az egykori palota fizikai, szellemi és szakrális valóságát szeretnénk megerősíteni és megosztani a közösséggel. Ha ezt a hangsúlyt következetesen szem előtt tartjuk, akkor a palota sokféle, akár ma is benne élő funkciónak adhat otthont. Terveink szerint a teljes földszint szabadon bejárhatóvá válik, így a jövőben könnyebben kapcsolatba léphetünk az épülettel. Helyreállított történeti terek, megújuló fogadóterek, időszaki kiállítások, kávézók, ajándék- és könyvesboltok, gyerekvilág, családközpont és oktatási helyiségek, templom, művészeti galériák, gasztronómia, kapcsolódó kertek, teraszok és kilátópontok várják majd a látogatókat. Egy szinte lehetetlen vállalat is tetűnk: bármilyen akadályoztatással éljen is valaki, legyen lehetősége látogatást tenni az épületben.

Buffet-galéria

Trónterem

Az első emelet funkciója mindig is a szépség és az elegancia volt. Ilyet ma már ritkán fogalmazunk meg. A hauszmanni térsor Európában is páratlan volt, rekonstrukciója szimbolikus döntés is, az épület önazonosságának a kulcsa. A jelenlegi felfogást, vagyis az önálló épületekre tagolt állapotot felváltja majd a holisztikus térszemlélet. Az a célunk, hogy a palota ne A, B vagy F jelű különálló épületekből álljon, hanem váljon újra olyan házzá, amelynek szárnyai vannak: északi szárny, krisztinavárosi szárny, vagy a jellegzetességekre utalva mondhatjuk, hogy báltermi szárny, központi kupola, oktatási-múzeumi terek.

Fontos feladatunk az intuitív közlekedési struktúrák kialakítása is. Egyszerre kell feloldódnunk és elvesznünk az épületben, és egyszerre szükséges kötött bejárási útvonalakat biztosítanunk. A palota méretei lenyűgözőek, ezért a praktikus használathoz központi közösségi teret hozunk létre a kupola alatti területen. Ugyanakkor a decentralizált megközelítést is biztosítjuk, a bejáratok sokaságát tematizálva. Az eredeti kapuk visszaállításával sokkal nyitottabb lesz az épület, ma ezeket a bejáratokat falak zárják el. A harmadik szempont orientációs kérdés: ahol megkezdjük a látogatói útvonalunkat, ugyanoda érkezzünk is vissza. Ezen elvárások megvalósítása roppant összetett dolog, azonban ha egyszer kitaláltuk, akkor hosszú távon is jól működtethetővé válik a ház.

A palotaépület megújítása során elsőként az északi kapuzatot állítjuk vissza. Ez volt a fogadószárny, amelyen keresztül egykor lovaskocsival hajtottak be a belső udvarba, majd távoztak a mostani Hunyadi udvar irányába. Megteremtjük a gépjárművel történő áthajtás lehetőségét, így a jövőben ünnepi események fogadóhelyévé is válik az északi szárny. Az épület első emeletén tovább haladva, a mai raktárcsarnok helyén rekonstruáljuk az egykori nagy tánctermet, amelyből kelet felé kilépve a "Buffet-galérián" keresztül végre újra feltáruhat a dunai panoráma. A jelen állapot abszurd, az egykori piano nobile összes ablakát gipszkarton fal vagy üvegfóliázás takarja. Szintén az első ütemben hozzuk létre azokat a publikus kiállítási tereket, amelyekben a teljes rekonstrukció időtartama alatt az aktualitásokról fogunk beszámolni, tehát hosszú távon is teret adunk a tervezési és építési folyamatok bemutatásának. Az első ütem átadásáig a Hollós kapu és az újjáépített Főörség közötti látogatóközpontban mutatjuk be a rekonstrukció részleteit, többek között makettek segítségével.

Mi fog történni a kupolával?

Az Országház, a Szent István-bazilika és a Budavári Királyi Palota kupoláinak hármasa újra Budapest éke lesz. Rekonstruáljuk a hauszmanni kupolát, amelynek csúcsát a Szent Korona mása díszítette.

Rólad köztudott, hogy nagyon sok egyházi megrendelésed van, így gondolom, hogy hangsúlyos számodra a palotában egykor állt templom kérdése is. Itt is rekonstrukcióban gondolkodtatok?

Az egykor itt állt kápolnát, bár az ostrom után a belső tere szinte ép maradt, teljesen elbontották. Egy templom szükségtelen elpusztítása semmilyen magyarázattal nem menthető fel. A templom újjáépítése a palota rekonstrukciójának funkcionális modellje is egyúttal. Az építészeti értékek újraépítése mindaddig hiábavaló, amíg nem tudatosítjuk, hogy az életünket ma már

Az északi szárny és a kupola nézete

gyökeresen máshogy éljük, mint száz vagy több száz évvel ezelőtt. A korábbi szakrális tér barokk megjelenését rekonstruálhatjuk, ám ez könnyen üressé válhat, hiszen ma a szentmise cselekményeit a II. Vatikáni Zsinat liturgikus konstitúciójának megfelelően végezzük. Tehát a templomot a liturgia mai szabályai és előírásai szerint, az Egyházi Törvénykönyv iránymutatásával építjük újjá. A múlt és a jelen közötti látszólagos feszültséget az építészet oldja fel, és ez az a pont, amikor azt hangsúlyozom, hogy a rekonstrukció múltunk megismerésével és tiszteletével együtt is minden ízében rólunk szól, a máról és a jövőről. Hogyan lehetséges mindezt helyénvaló módon megvalósítani? Természetességgel, leleménnyel, innovációval és akár egy új ikonográfia megfogalmazásával, ahogyan ezt Hauszmann Alajos és elődei is tették.

A kápolnában turisták ezrei pihenhetnek majd meg, csendre vágyva vagy a hűvösbe menekülve a nyári kánikulában, elmondva egy rövid imát. Ugyanakkor fizikai helyénél fogva az is feladatunk, hogy a templomtérben kifejezzük a Magyar Királyság mint államforma szakralitással kitüntetett részéhez fűződő kapcsolatunkat. Ez a kapcsolat élettel teli, hiszen ezeréves hagyományaiban élünk. Mária országaként ezért illő, hogy érzéseinket, kötődésünket kifejezésre juttassuk.

Furcsa, kiszámíthatatlannak tűnő időket élünk, háborúval, gazdasági válsággal. Egy ilyen helyzetben mi lehet a palota újjáépítésének üzenete? Túlzó vállalat, vagy a nemzeti összetartozás egyik szimbólumának megerősítése?

A háború sokkhatása egyelőre elfedi a valóságot. A vasfüggöny, amely megnyomorította a kelet-európai nemzetek sorsát, újra leereszkedéssel fenyeget. Nem látjuk és nem értjük még, mindez pontosan mit jelent a jövőre nézve. Építésként az a feladatunk, hogy művészetünket és értékeinket következetesen felmutatjuk. A Budavári Királyi Palota komplex rekonstrukciója ugyanannak a balsorsnak gyógyítója, amelynek rémképe megmagyarázhatatlan módon újra itt kísért. Ez a vállalat idősebb, mint valaha; olyan kihívás, amelyet nem önmagában szükséges teljesítenünk, hanem minden más kötelezettségünkkel együtt.

Mikor ismerted fel a megbízás, a feladat súlyát? Hogyan bírod ezt a terhet? Felszabadít, inspirál, vagy nyomaszt? Mi a legélvezetesebb és mi a legnehezebb benne?

Minden tervezési és építési feladatban, így ebben is, látom a maga természetességét, nagy építési kedv van bennem, vagy még inkább úgy mondanám, építési jókedv. Hasonlót érzek, mint amikor Alsószentivánon a Fatimai Szűz zarándokhelyét néhány évvel ezelőtt terveztük, s a jelenések századik évfordulójára adtuk át. A templomtér új, művészen formált oltárát egy egykori szovjet emlékmű nyers kőtalapzatából faragtuk ki. A húsztonnás kötömb, amely évtizedekig az esztergomi laktanya udvarán állt, ma a Mária-kegyhely legfontosabb építészeti eleme, Krisztus-szimbólum. Azóta úgy hiszem, a portugáliai gyermekek által közvetített jóslatok beteljesítői vagyunk mi magunk is. A Budavári Palota jövője hasonlít ennek a kötömbnek a sorsához, csak jóval nagyobb. Az újjászületés dramaturgiája azonban azonos.

forrás: orszagepito.net (az Országépítő online magazinja)

Habsburg-terem

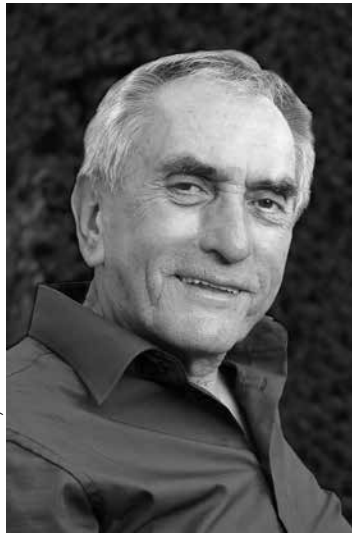

Látványtervek: Robert Gutowski Architects

Az északi szárny nyugati homlokzata

Fotó: Herédi Győző

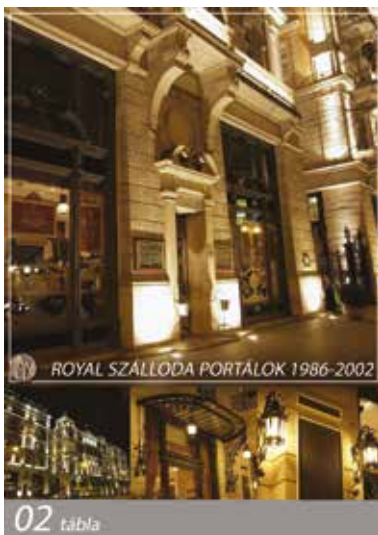
Alig négyévesen pontosan meghatároztam az életutamat. Arra a kérdésre, hogy mi leszek, ha nagy leszek, azt válaszoltam, hogy építész, és templomokat és palotákat akarok építeni. Mivel ez a mondat édesanyám munkahelyén az igazgató bácsi füle hallatára hangzott el, azon rendje és módja szerint rá is került szüleim káderlapjára. 1956-ot írtunk.

Ettől az elhatározásomtól később sem tántorított el semmi, legfeljebb árnyaltabbá vált a kép. A történeti építészet ragadott meg, és ezt akartam művelni egész életemben. Érettségi után sikeres felvételi vizsgát tettem a Magyar Iparművészeti Főiskolán, melynek Műegyetemé, ahol belsőépítész-képzés is folyt az építészeti mellett. Nagyon széles körű oktatásba részesültünk, ráadásul művészdiplomát adott, nem mérnökit, ami tágabb lehetőséget nyújtott az

önálló szakterületem megtalálásához. Tudatosan a műemlékvédelem felé fordultam, mint egyetlen lehetőség felé, hogy a történeti építészetet műveljem. Hamar kiderült, hogy a hivatalos magyar műemlékvédelmi szervezetekben nincs helyem, mert az nem a régi épületek teljes és korabeli módra való helyreállításán fáradoznak, hanem a kortárs kiegészítéseket preferálják. Az Iparművészeti Szrogh György és Németh István voltak a mestereim, mégis a zenetörténeti órák mutatták meg a számomra követendő irányt. Földes Imre tanár úr egy alkalommal említette, hogy a zeneszerző tanszak hallgatói számára kötelező gyakorlat egy-egy régi mester stílusában komponálni. Ha nekik lehet, akkor nekem miért nem? Diploma után néhány évet a KERTI-ben töltöttem ugyan, de már 1979-ben szabadúszó lettem. Ezt lehetővé tette a művészdiplomám, és a Képző és Iparművészeti Lektorátuson keresztül dolgozhattam. Módomban állt olyan megbízókkal együtt dolgozni, akik támogatták a történeti stílusokban való tervezési vágyamat. Így kaptam megbízást a pécsi Palatinus Szálloda teljes belső tereinek szecessziós stílusban való megtervezésére. Szerencsére nem volt műemlék, így szabad kezet kaptam ars poeticám, a „történelmi komfortérzet” megvalósítására. Ez azt jelenti, hogy a teljes együttes azonos hangnemben, stílusban születtem meg az architektúra egészétől a legkisebb kiegészítő elemig.

Kik voltak az igazi mestereim? Louis le Vau, Ange-Jacques Gabriel, Nicolaus Pacassi, Ybl Miklós, Hauszmann Alajos, Lechner Ödön és persze Györgyi Géza. Céлом az volt, hogy bármely épülettel is foglalkozzak, kiegészítés, helyreállítás vagy teljes rekonstrukció, mindig az eredeti mester szellemében tegyem azt. A történelem viharai jelentősen megtépázták építészeti örökségünket, és én, ahol lehetett, arra törekedtem, hogy visszahozzak valamit az elveszett értékekből.

Mivel egyedül és zárt világban dolgoztam, a kortárs magyar építészetre nem lett volna több rálátásom, mint az utca emberének, ha nem delegált volna a Budapesti Városvédő Egyesület – melynek kezdetől vezetőségi tagja, jelenleg pedig alelnöke vagyok – a Fővárosi, később pedig a Központi Tervtanácsba. 25 éven keresztül arra figyeltem, hogy a bemutatott tervek jól illeszkednek-e az épített és természeti környezetbe. Általános megállapításom az volt, hogy az építészet ritkán teljesíti az esztétikus megjelenés és illeszkedés követelményét. Ez sajnos a XX–XXI. századi, a korábbtól merően eltérő szerkezeti, anyaghasználati és forma kultúrájából adódik. A történeti formakincsről való lemondásból következik, hogy nagyon kevés eszköz maradt a kezében, hogy azonos adottságok mellett mégis egyedít alkothasson. A tömegformálás talán az egyetlen lehetőség az építész kezében, amivel egyedít tud létrehozni. A homlokzatképző anyagok ugyan jelentősen bővültek a történelmi építészethez képest, de azok gyártmányjellege miatt mégis beszűkülést eredményeztek. Az üveg és a fém használata csak látszólag ad nagyobb szabadságot, zseniális építésznek kell ahhoz lenni, hogy igazán egyedít alkothasson. Ráadásul ha valaki rálel egy ilyen megoldásra, azt másvalaki nemigen követheti anélkül, hogy epigonná ne váljon. Így aztán sorra születnek az egymásra hasonlító, gyakran jellegtelen épületek. Feltűnt, hogy mennyi építészen kívüli rátételemmel próbálják egyedivé tenni az épületeket, fémráccspoilerekkel, üveglamellák-

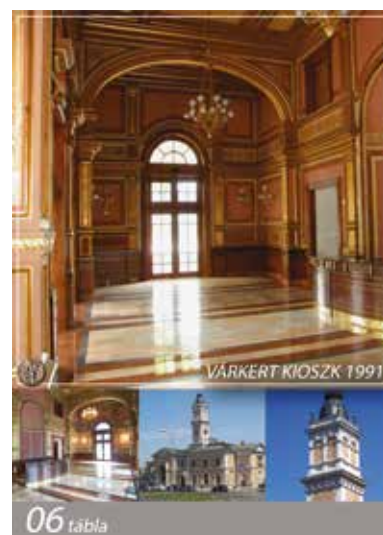
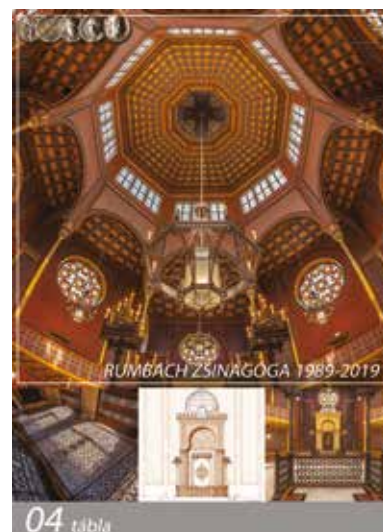
kal stb. Természetesen ez az egyéni véleményem azzal együtt, hogy nagy általánosságban nem ellenzem, sőt tetszenek a kortárs épületek. Csak sajnálom, hogy az évezredek alatt egymásra halmozódott tapasztalat és tudás elvesz, a városkép harmóniája megtörni látszik. Szeretem a természetes anyagok minden állapotát, mert szépek újonnan, illetve felújítva, de szépen patinázódnak is. Egy üveg-acél-gránit homlokzat viszont csak akkor szép, ha csillogóan tiszta, és nincs lehangolóbb látvány mint az ezeken megtapadó olajos szennyeződés „domborzati térképe”. A közvélekedés pedig konzervatív, ragaszkodik a megszokotthoz. A harmincas-negyvenes modern lakóházépítészét hamar megkedvelte kényelmi szolgáltatásai miatt és emberléptékű megjelenése okán. A lakótelepeket kényszerűségből elfogadja, de megszeretni sohasem tudja. Az új közösségi építésznek sem tapsol igazán. Így aztán egyre mélyül a szakadék a lakosság és az építészek között. Az építészek egyre inkább elszigetelődnek, egymásnak alkotnak és lenézik az őket meg nem értő tömegeket. Hogy mi lenne a megoldás, nem tudom, mivel magam e világon kívül alkotok, és minden művem osztatlan közönségikert ért el. Ez nem mondható el minden esetben az építész- és bizonyos értelmiségi körökről. Talán annak is köszönhető, hogy az elmúlt másfél évtizedben a rekonstrukciók felé fordultam. Azt gondolom, hogy az az ellenérzés, amit ezekből a körökből áradnak felém, nem biztos hogy építészeti gyökerűek, sokkal inkább politikai természetűek. Gondolok itt a budai vári rekonstrukciókra, mivel a váron kívüli munkáim kedvező fogadtatásra leltek részükről is.

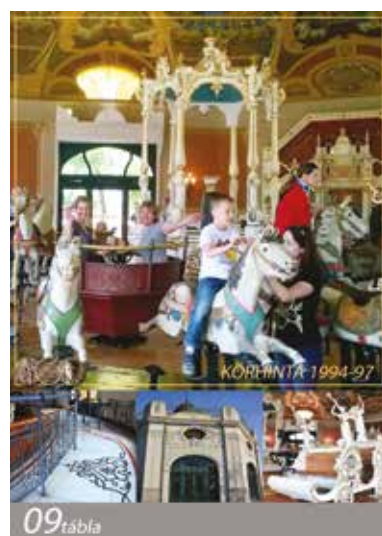
Mondják, hogy a hazai örökségvédelem megszűnt. Én magam is sajnálom, hogy ennek egységes szervezete, mint a Műemléki Felügyelőség, illetve jogutódja a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal nincs többé. Mivel szinte minden döntéshozót személyesen ismertem, nekem könnyű dolgom volt, ha valamely elképzelésemhez hatósági támogatásra volt szükségem. Ez persze inkább a munkáim elismerten jó színvonalának volt köszönhető, mintsem a személyes kapcsolatrendszernek. Számomra a jelenlegi széttagolt rendszer sem jelent problémát, de szélesebb társadalmi szinten igenis létezik. Egy műemlék sorsa sokkal inkább függ a megrendelő és a tervező szándékaitól, mint korábban a hatósági szigortól. Adott esetben jobb, autentikusabb megoldások születhetnek, mert a hatóság gyakran ragaszkodott különböző karták ajánlásaihoz, mintsem korabeli stílusú kiegészítésekhez. Ma viszont teljes székesegyházak történelmi berendezései, falképei tűnhetnek el pusztán egy püspök vagy érsek szeszélyét követően, és a műemlékvédelem tehetetlen.

A történeti időkben az építészet egységesen magában foglalta a belső kialakítást is. Michelangelo szobrász, festő és építész is volt egy személyben. Ybl bútort is tervezett. Csak a XX. században vált el a belsőépítészet az építészettől. Ez a feladatok sokrétűbbé válás okán is szükségszerű lett. A belsőépítészettől önálló művészeti ággá válása egyben az építész és belsőépítész társadalom bizonyos szembenállását is eredményezi. Az építészek, a nagy egység képviselői kiegészítő, segédcapatnak is tekintik a belsőépítészeket, akik „csak” burkolnak és berendeznek, holott a térképzésben egyenrangú szerepük van. A belsőépítészet virágkora a 90-es évek elejéig tartott Magyarországon, mert olyan berendezéseket, bútorokat tervezhettek, amik nem voltak kaphatók a piacon. A külföldi berendezések és bútorok elérhetősége abba a hitbe ringatta az építész társadalom egy részét, hogy maga is meg tudja oldani a belső terek kialakítását. Különösen a minimal art elterjedése segítette ezt, ami sajnos a belsőépítészek formakultúrájának elszegényedéséhez vezetett. De ezt is csak kívülállóként érzékelem, mivel akár homlokzattal, akár belső térrel foglalkozom, az a történeti architektúra része. Nem kaptam évtizedek óta olyan feladatot – mint étterem, üzlet, netán szálloda –, ahová klasszikus belsőépítészeti problémákkal kellett volna megküzdennem.

A Magyar Érdemrend Lovagkeresztjét a „magyar épített örökség megóvását számos történeti jelentőségű belső tér kimagasló minőségű felújításával és művészi igényű rekonstrukciójával szolgáló életútja elismeréseként” kaptam. Ehhez nincs mit hozzátennem, hacsak azt nem, hogy már a Ferenczy Noémi-díj laudációjában is ezt hangsúlyozták. Ami pedig külön érdekesség, hogy 2009-ben a Forster Gyula-díjam átvételekor kiemelték a magyar műemlékvédelem terén „sajátos és egyéni” megközelítéssel elért eredményeimet. Ez az akkor még kevésbé elismert teljes történelmi rekonstrukciós törekvéseimre vonatkozott. Örömmel tölt el a kitüntetés, mert nem hiába éltem.

Baliga Kornél
okl. építész, tervezőművész

Miért éppen tájépítész lettél, mi vagy ki indított el a tájépítészet felé?

A tájépítészet több szakmából (építész, kertészmérnök, helytörténész, ökológus, erdész, agrármérnök, formatervező, mélyépítő mérnök, vízépitő mérnök, geográfus, geológus, művészettörténész, urbanista, természetvédő, környezetvédelmi mérnök, botanikus, közgazdász és még sorolhatnám) összegyűrt képzési struktúrával rendelkező, a szakmák határterületén szüntelenül át-átkalandozó és még ma is ezerféle irányba fejlődő interdiszciplináris szakma. Én pont abban a korszakban kerültem bele a vérkeringésébe, amikor az egyetemi képzés önálló egyetemi kar rangjára emelkedett és ez nagyban beindította a fejlődését. Izgalmasnak tűnt, hogy sokfelé lehet benne orientálódni, több léptékben – országos, regionális, települési és konkrét zöldfelületi, kerti tervezésben is – kipróbálhatja magát az ember

a szakma gyakorlása során és így megőrizheti a széles látókört a legkisebektől a legnagyobbig, úgymond nem zárja magát az ember kristálypalackba, ahogyan E. T. A. Hoffmann művében Anselmus, Az arany virágcserep főhőse. Azt hiszem, hogy ez a kristályba záródástól rettegés fiatalkoromban nagyon erősen motivált abban, hogy olyan szakmát keressék magamnak, ami lehetőséget ad arra, hogy kikerüljem, vagy legalább időben eltoljam magamtól ezt a csapdát, s egy nagyon fejlődőben lévő szakma ezzel az eséllyel kecsegtetett. Persze az ember egy idő után szükségszerűen bezáródik a saját kristályába, professzionizálódik, specializálódik egy részterületre, de nem baj, ha előtte annyira szélesre nyitja az elméjét a világ befogadására, amennyire csak az erejéből telik. És persze ott van az alapérdeklődés is, ami a családom révén a földműves, kertész, mezőgazda, kisiparos vonalon adott gyerekkoromban számtalan fiatalkori élettapasztalatot, meg a természettudományos, matematikai, rajzi, ábrázológeometriai, biológiai, földrajzos és történelmi érdeklődés is, amihez kerestem azt az egyetemi szakirányt, ahol mindez felsőfokon továbbtanulható. Tulajdonképpen egyáltalán nem volt az mindennapos, hogy egy szakirányra matematika, biológia és rajz legyen a felvételi, önmagában ez a különös feltétel is felkeltette az érdeklődésemet, szerettem a különbségeket, a különöket, szerintem ezek viszik előrébb a világot, de erről majd később.

Életutad szempontjából melyik volt a legmeghatározóbb munkahelyed, a legmeghatározóbb ember, aki hatott rád és miért? Volt-e mestered?

Én az X-generáció tagja vagyok, egy kallódó, sehova nem tartozó, fiatalon sok sebet szerzett generációé, akinek nem volt már módja, lehetősége nagy állami tervezőcégekben, műhelyekben a sok évig tartó tapasztalatszerzésre, de nem is egy olyan világba érkezett meg, ahol a piacgazdaság alakította tervezőcégek nagy számban lettek volna a porondon. Ezért önmaga volt kénytelen boldogulni, tapasztalatot szerezni, netán céget alapítani vagy szabadúszni, a saját hibáiból tanulni. Nem nagyon fogta a korszak a fiatalok kezét, túl sok baja volt ahhoz, hogy erre is oda tudjon figyelni. A szocializmus utolsó éveiben szocializálódtam, de láttam haldokolni a rendszert, ezért nagyra értékelem a demokratikus vívmányokat, mert tudom még milyen az, amikor nem lehet szabadon véleményt mondani vagy szabadon utazni. Nagyra értékeltem a kinyíló világot, éltem is ezzel, használok a modern technológiákat, de nem ájulok el tőlük. A generációm megטיפorták és megedzették a 90-es évek közepének megszorításai, látta a Magyar Köztársaság összes erényét, reményeit és hibáját, nem kenyerre a tekintélyelv és nem akar diktatúrát újra. Szóval ilyen értelemben nem volt és nem is lehetett mesterem, mert a társadalmi közeg volt mesterhiányos. Ugyanakkor pedig a legtöbb egyetemi tanárom rengeteget tanított nem csak a szakmára, de kollegiális viselkedésre, emberségre, tartásra és az élet olyan dolgaira is, amelyek messze túl vannak a szakmai horizonton. Többségükkel, már akik élnek, ma is tartom a kapcsolatot valamilyen formában, és mesterek abban ma is, hogy segítsenek átgöröngölni a nehezebb periódusokon. Csemez Attila professzor, Jámbor Imre professzor, Szilágyi Kinga professzor ezek közé az emberek közé tartozik. Mócsényi professzor is, de ott a generációs különbség már akkora, hogy az ájult tisztelet érzése mögül csak néhány röpké momentum erejéig lehetett kibontani a mester-tanítvány kapcsolatot. Én majdnem 20 évig voltam egyéni vál-

lalkozó, a legtöbbször projekthalapon szerveződő munkáim voltak több társszakmával, cégekkel, de sosem alkalmazotti státuszban egy rövid VÁTI-s időszaktól eltekintve a pályám kezdetén. Hogy vidéki, meglehetősen szegény anyagi körülmények közül érkezve, elvált szülők mellett meg tudtam kapaszkodni a szakmám peremén, azt az otthoniak támogatásának és annak köszönhetem, hogy a tervezésben akkor kezdett el a térinformatika és a számítógéppel támogatott tervezés elterjedni, s ezt igen kevesen művelték még magas készesszinten. Ezért értem valamit pályakezdőként az akkor nagyon szűk, teljesen átalakulófélben lévő tervezői munkaerőpiacon. S habár rengeteg magántervezési feladatomból is volt, a stabil bedolgozói megrendeléseket egy akkor már megszilárduló, jól vezetett várostervező cégtől, az Urbanitástól kaptam, ahol Berényi Mari, Korompay Jutka, Kertész Bea, Pocsok Katalin voltak akkor a vezető tervezők, és rengeteget tanultam tőlük a várostervezésről.

Ezzel párhuzamosan kialakult egy másik irodával állandó partnerségem, az Ökoplan irodával, amely regionális léptékű, és rendkívül izgalmas, virtuóz módon újító távérzékelési technikákat, motoros sárkánnyal és dunai hajóval történő távérzékelési felméréseket, elemzéseket, környezeti hatásvizsgálatokat, területi adatbázisokat épített, és beszállt a szigetek közötti rehabilitáció tervezésébe, a Duna és mellékágai rehabilitációs tervezésébe. Kis cég volt, de olyan kreatív potenciál összpontosult benne, ami engem nagyon inspirált. A Mőcsényi-tanítvány dr. Rácz Tamás vezette, elképesztően különc életmódot élt, a szakma fenegyereke volt, a cég jelmondata pedig bőven lehetett volna a „lehetetlent, lehetetlen határidőre, járhatlan utakon”. Ha valakit tényleg mesterként kellene megnevezni, akkor az nekem Rácz Tamás lett, de ez inkább volt baráti kapcsolat, különösen a vége felé, Tamás tragikus halála előtt. De a megszokottnál szorosabb kollegiális kötelék fűz Schuchmann Péterhez vagy Gerzanics Annamáriához a szakmából, akiknek a munkái, hozzáállása, tárgyi szaktudása formált engem és mélyebben hatott a tevékenységeimre. S mellettük – a kristályba záródást még mindig kerüendő – hirtelen lett újabb két mesterem Vargha Mihály és Pásztor Erika Katalina személyében, akik álmodtak maguknak egy digitális építészeti napilapot még jóval azelőtt, hogy ez menő lett volna és ennek a lapnak a vérkeringésébe szép lassan bekapcsolták a budapesti építészeti és műszaki érdeklődésű újságíró értelmiség, valamint az „írásstudó” tervezői szakma jelentős részét. A 2007-es ingatlanfedezeti világválságnak (s az ebből fakadóan elmaradó tervezési munkáknak) köszönhetem azt, hogy közöm lett a szakújságíráshoz, majd később a lapszerkesztéshez, hogy csiszolhattam a kommunikációs képességeimet és az íráskészségemet. S mindezekben hihetetlen támogatást kaptam az Építész Fórum két alapítójától. Nagyon jó és türelmes kommunikációs tanáraim voltak, akiket mellesleg nagyon érdekelt a tájépítészet, s ők is tanulni akarták az akkor még alig látszó szakmát, segíteni a megmutatkozását a nyilvánosság előtt. Szóval röviden: nem tudok egyvalakire rámutatni „a mesterként”, de sokakat meg tudok nevezni, akik segítettek azzá a szakemberré, egyáltalán azzá az emberré válni, aki ma vagyok.

Mit jelent neked a tájépítészet, mi az a zsinórmérték, ami mentén a szakmát gyakorolod, mik azok a szakmai elvek, amelyek betartása kötelező a számodra?

Egy bölcs pályatársam úgy fogalmazta meg, hogy a tájépítészet legfontosabb feladata az ember és a természet között elveszett, illetve nagyon fellazult kapcsolat újjáépítése. Kicsit költőbben fogalmaz Mőcsényi professzor, amikor Antaioszra, Posszeidon és Gaia közös fiára utal, akinek abban rejlett a legvészesebb, hogy ahányszor a földet (azaz szülőanyját, Gaiát) érintette, attól új erőre kapott. Lehet és kell is néha szárnyalni, felfelé mászni, – tanította Mőcsényi –, de időről időre vissza kell térni a földhöz, Gaiához, újabb erőt meríteni a szárnyaláshoz, mászáshoz, különben az emberiség elpusztul. Ez különösen aktuális üzenetted kezd válni egy olyan világban, amelynek globális gazdasága a minden határon túli növekedésen alapszik, s többek között a természet kizsákmányolása a gazdasági profit alapja. Szembe kell néznünk azzal kritikusan, hogy ebben a folyamatban a mérnöktársadalom szellemi és erkölcsi felelőssége egyre gyorsuló ütemben nő. A földtörténet – sokak szerint – már belépett az antropocén korszakába, és minden eddigénél nagyobb kérdés lett, hogy a

klimavészhelyzetből van-e kiút, vagy az emberiség egészének kultúrtörténete csak egy zsák-utcás lábjegyzet marad a földtörténeten belül. Sokan hisznek ma abban, hogy ezt a kiutat, ahogyan az emberiség eddigi kultúrtörténetében mindig, majd a technológia oldja meg. Én ebben már nem tudok hinni. A technológia eddig mindig egy magasabb energiaszintre emelt természeti, ökológiai problémákat nem megoldotta azt, csak szaporította. Tehette, mert volt erre tere. Volt hova terjeszkedni. De mára elértük a bolygónk teljesítőképességének a határait, másik gyorsan elérhető, emberi életre már alkalmas bolygónk meg nincs. A fáról átállni a szénre, a szénről a szénhidrogénekre, a szénhidrogénekre az atomra, az atomról a megújulókra rengeteg merőben új tájhasználati, természetvédelmi, környezeti problémát és hatást keletkeztetett. Az emberiségnek az önmérséklet, a természettel való együttélés, a természet alapú megoldások ma egyre inkább nem az erősségei, ha a múltban vagy a bolygó egyes kultúráiban ma is azért találhatunk erre a békés együttélésre még példát. Szerintem a tájépítész akkor jár el helyesen, ha nem a látványberuházások, a látványtervezés, a dizájn-centrikus gondolkodás, az elkápráztatás, a zöldre festés és a szórakoztatás irányába megy el, hanem a környezeti problémák felszámolása, az élhetőség, az ökológia, a léptékhelyesség, a rehabilitáció, a rekultiváció, a természet alapú megoldások, a mérnökbiológia és a közösség-építés irányába tesz lépéseket. Olyan kevés időnk van már erre, azt érdemes lenne hasznosan eltölteni. Csemez Attila professzor sokszor fogalmazott nekünk úgy, hogy a tájépítész akkor jár el helyesen, ha a beavatkozásai után el tudja hitetni, hogy amit alkotott, azt nem emberi kéz hozta létre. Annyi tájsebünk van, hogy azok begyógyítása ma sokkal fontosabbá vált a művészi önkifejezésnél vagy a hírnévnél. Ez a felismerés nekünk, akik az emberi ego teljesítményeit csodáljuk, alaposan feladja a házi feladatot. Antaiosz visszarángatása a földre egy közös túlélőprojekt lett.

Milyennek látod a hazai épített környezet, a tájépítészeti színvonalát, merre tart és merre kéne tartania a hazai tájépítészetnek?

Beszélek arról, ami a legjobban zavar (pedig beszélhetnék sok jó példáról is), arról, hogy a hazai épített környezet mai mindennapjait még mindig áthatja az új területek bekebelezése, a zöldmezős, kvázi „frontier” gondolkodás. Ez egy pusztító, leigázni akaró energia. Építő energiaként én a leromlott, már használt, de most alulhasznált rozsdaterületek, városi tájsebek rekultivációjának szükségességére, a városrehabilitációra, az ipari, bányászati, túl intenzív művelési múlt átértelmezésére gondolok. Hogy hogyan lesz a szennyezettből újra tiszta, a nem használtból jól használt vagy újrahasznált, a leromlottból élő, a több sebtől vérzőből egészséges. Ez az építészet egészét, a várostervezést, számos ipari, mezőgazdasági, vízgazdálkodási, üzemeltetési és szolgáltató ágazatot is érinti és a mai jogszabályi háttér átgondolását igénylő, országépítő óriásfeladat. De a tájépítészetben belül (s nem csak itthon, de globálisan is) érzékelem azokat a vadhajtásokat, amelyek nem ezt a célt, hanem csak egy látványcélt szolgálnak, de gyógyító tartalom nincs mögöttük. Ezt le kéne vetközni, ki kéne nőni és visszatérni az ember és természet kapcsolatának újjáépítési célkitűzéseire. Nem a sztárépítészet vagy a sztártájépítész fogja megváltani a világot, hanem a sok apró, kevésbé látványos, de gyógyító hatású lépés. Ehhez a feladathoz kell szabni a szakmáinkat szabályozó kereteket, a forrásokat és a fejlesztési célokat. Maradhatunk persze ezen az úton is, csak akkor nem lesz jövő. Egyszer halottam egy sommásan igaz mondatot arról, hogy mi a dolgunk: ügyeljünk arra, hogy a beavatkozásaink után több legyen a klorofil. Azaz a levélfelület. A zöldítés ezt jelenti. Nem jelent például műfüvet.

Hogyan látod a mai magyar tájépítészeti, a tájépítészek társadalmi elismertségét?

A hazai tájépítészet ismertsége ma elképzelhetetlenül magasabb annál az állapotnál, mint amikor én a szakmámat kezdtem. Ebben sokat dobtak azok a fontos társadalmi viták és folyamatok, amelyek például a bős-nagymarosi problémakört, a szigetközi vízpótlást, a Duna–Tisza közti homokhátság problémáit feltárták, a balatoni térség fejlesztését vagy a budapesti agglomeráció szabályozását elindították, a nemzeti parkokat, tájvédelmi körzeteket, a világörökségi „kultúrtáj”-akat, az ökoparkokat kijelölték és munkát, nyilatkozási lehetőséget, szakértői közreműködést tettek lehetővé elsősorban a térségi tervezéssel foglalkozó tájépítészek számára. Ma az ő szerepük sokkal kisebb, mint amire valóban szükség lenne. Ha a szakértelmükre támaszkodna a fejlesztéspolitika, akkor nem lenne botrány a akkugyárak, autógyárak hely kijelölése, a balatoni fejlesztések vagy az elhibázott vízrendezések körül. A szakmának most az a része nagyon él, amely az uniós csatlakozás utáni források hatására tervezni tudta a főtér-rekonstrukciókat, közpark-rehabilitációkat vagy bedolgozik a nagy iroda- és lakóparkfejlesztők, üdülőkörzetek és rekreációs területek, sportlétesítmények

zöldfelület-fejlesztéseibe. Nyíladozik a kertörökséggel, történeti kertekkel foglalkozó ágazat is, köszönhetően az elindult kastélykert-rehabilitációknak. Erősebbé és hangosabbá kezd el válni újra a természetvédelemmel, tájvédelemmel foglalkozó kollegák köre, ők már egyszer voltak sokkal erősebb pozícióban is, de a klímaváltozással kapcsolatos problémák, a természetkárosítások civil szervezeti és hatósági oldalon is egyre inkább igénylik a szakértelmüket. És az önkormányzatoknál, minisztériumoknál, szakhatóságoknál és városüzemeltető cégeknél is egyre több kollega van a közigazgatásban. Főtájépítész hálózatról még egyáltalán nem beszélhetünk, de több fontos városban, kerületben került főkertési pozícióba tájépítés és ők törik az utat abban az irányban, hogy a helyi politika zöldfelületi fejlesztésekben szakmai irányítóként támaszkodjon a szakértelmükre. Szóval ezerszer jobb a helyzet, a pályám kezdetén például amikor egy nemzetközi ingatlanfejlesztő cég magyar irodájába voltam hivatalos egy tervi megbízás indító megbeszélésén, az irodába való megérkezésem után megdöbbsent arcokat láttam, aminek az volt az oka, hogy nekik azt mondták, hogy jönni fog majd egy „thai építész”. Ezért egy másfajta arcra számítottak. Az elismertség növekedésében azt hiszem, hogy volt azért annak is szerepe, hogy a szakma sok fontos tervpályázati megmérettetésen, nyílt versenyhelyzetben szerepelt jól, s ezzel párhuzamosan elkezdte megszervezni a saját díjait, kiállításait és megmutatkozni a világnak, a sajtó képviselőit pedig elkezdtük megtanítani arra, hogy mi fán terem egy tájépítész. Ezt korábban még az építészek körében is sokszor helyére kellett tenni, ma pedig már ott tartunk, hogy egy-egy interjúhelyzetben vagy döntéshozóval való találkozásnál már nem az az első kérdés, hogy mi az, hogy tájépítész. Nagy vonalakban már sejtik, esetenként pontosan tudják, hogy mire számítsanak tőlünk. Lett állami díjunk is, az Ybl-díjjal azonos rangú Mőcsényi Mihály-díj, ez korábban elképzelhetetlen lett volna.

Van-e olyan hely, olyan épület, olyan táji környezet, amelynek megtekintése, megismerése szerepel a bakancslistádon?

Néhány éve egy applikációval játszottam, amibe be lehetett vinni, hogy mely országokban és mely városokban jártam már. Akkor a Föld 14%-át dobta ki a szoftver, azaz kb. ekkora lefedettségben van arról saját tapasztalatom, hogy hogyan működik ott a társadalom, a vegetáció, a domborzat, a klíma, a talajok, a gazdaság, az élet. Azaz a táj. Kiszámoltam, hogy ha a Föld teljes megismerésére töreksem és ez ebben az ütemben fog folytatódni, akkor kb 300 évig kell élnem. Nagyon szeretek utazni és felfedezni a világ tájait, de csak nagyon limitált módon van erre lehetőségem, még ha a mára talán már 16%-ot is elérő lefedettség egyébként sokkal nagyobbnak számít a hazai átlagnál. A családom a megmondhatója, hogy a családi nyaralásokon is „helyszínelek”, szerintem minden épített környezettel és természettel foglalkozó ember ezt teszi, nem tudjuk nem úgy nézni a világot, mint más. Szóval van még 84%-nyi ismeretlen a bakancslistámon, ha csak a Föld nevű bolygót nézzük és az óceánok mélyéről, továbbá a galaxisról lemondunk.

Hogyan, mivel, hol kapcsolódsz ki amikor éppen nem tervezel, vagy nem igazgatod a fővárosi tájépítészetet?

Van négy olyan dolog, ami teljesen ki tud kapcsolni. Ez az asztalosmunkák, a túrázás, a főzés és a kerti munka. Ilyenkor töltődöm.

Mit jelent neked ez az elismerés, miről szól neked ez a kitüntetés?

Elsősorban a szakma elismerését jelenti, azt, hogy amit csinálok, abban van olyan, ami sok pályatársam szerint is jó irány. Az életem során rendkívül sok igaz és igaztalan kritikát kap az ember, amiben el tud bizonytalanosodni, bele tud fáradni, netán bele is tud rokkanni. Ritka dolog, hogyha valaki időben kapja meg az elismerést az elvégzett munkájáért. Szerencsésnek érzem magam, mert úgy érzem, ez pont időben jött, még mielőtt elveszem az örvényben. Másodsorban pedig visszaigazolást arról, hogy lehet az év tájépítésze olyan személy is, akinek nem a kisleptékű tervezés, klasszikus köztér- vagy parktervezés a fő szakmai profilja, hanem sokkal inkább a szakma határterületein mozog, s mégis elérhet egy ilyen díjig. Mindkettő nagyon fontos, a személyemen túlmutató üzenet ebben az összetartás nélküli, individuális és látványorientált világban, amiről nagyon szeretném, ha az a jobb irányba változna.

Bardóczy Sándor
főtájépítész
tájépítészeti osztályvezető

Visegrádi táborok, a kezdetek 1981–1986

Gyermekkoromban festőnek készültem, de édesanyám javaslatára választottam az építész szakmát. A gimnázium elvégzése után a BME Építész Karán elkezdtem érdeklődni egy, a tananyagon túlmutató szellemi irányzat, a szerves építészet és magyarországi jeles képviselője, Makovecz Imre iránt. Budapesti lakosként is állandó résztvevője volt a Bercsényi 28–30 Kollégium falai között szervezett építészeti és zenei programoknak, illetve a híressé vált 410-es szobában „szamizdatszerűen” folyt újságszerkesztésnek. Elsőéves

Első visegrádi tábor – csoportkép, 1981

koromtól részt vettem az akkor alakuló visegrádi tábor építőmunkáiban. „Az az építészeti és szellemi irányzat, amit itt ismertem meg, ma is cselekedeteim és munkám mozgatórugója. A visegrádi táborból egyenesen következett a Makona Kiszövetkezet, a Kós Károly Egyesülés és a Triskell Iroda.” Az ötletgazda Makovecz Imre szavaival jellemezve a táborok hangulatát: „A bányaudvar lett a helye a pályázatokon nyertes tervek kiviteli munkáinak, a tábornak. Itt lehetett megismerni az együttélés elemi szabályait, az étkezés, a munka, a szerelem, a barátságok drámáját, és a közös akarattal elvégzett munka örömet és büszkeségét. De itt lehetett megtanulni tervek alapján építeni a váci révnél, a Mogyoró-hegyen. És itt lehetett megtanulni, hogy mi a különbség a szocialista, kötelező almaszedő tábor kontraszelektív örülete és a természetes szelekció megfellebbezhetetlen értékrendje között.” [Makovecz Imre építész]

MAKONA Kiszövetkezet 1986–1990

Az egyetem elvégzése után, a rendszerváltás közeledtével tagja lettem az 1986 végén megalakult MAKONA Kiszövetkezetnek, amelynek alapítói, Makovecz Imre és Nagy Ervin Kosuth-díjas építészek több fiatal építészhallgatót és friss diplomást gyűjtöttek maguk köré, akiknek faluházak, közösségi épületek és beépítési tervek készítése során lehetett eltanulni a tervezési folyamatot. A létszám jelentős megnövekedése miatt együttműködő, de szakmai, gazdasági téren önálló irodákká alakultunk 1990-ben. Vallom és hiszek benne, hogy a mester nélkül a mi szakmánk, hivatásunk nem működik. Más szóval a mester és tanítvány viszony sok szempontból elengedhetetlen a belsőből fakadó alkotó tevékenység fejlődéséhez.

Makona Kiszövetkezet – csoportkép, 1989

Bonyhád, Városháza, bejárat

Herend Porcelánmanufaktúra, bejárat

Herend Porcelánmanufaktúra, bejárat

Triskell rajz

Triskell Kft. 1990–2018

Önálló iroda alapítására 1990-ben kerülhetett sor, Turi Attilával és Siklósi Józseffel, akikkel javaslatomra a kelta mitológiából merítve a hármas egység és az egy központ körüli forgó mozgást kifejező jelet választottuk cégünk jelképévé. Bretagne-ban a mai napig használt díszítőelem az élet-dinamizmus-lelkesedés spirálját jelöli, az összefonódó tűz-víz-levegő éltetik a középpontjukban álló statikus földet. Rendszeres volt az együttműködés népművelő és közösségfejlesztő barátokkal is, hiszen az épített környezettel együtt a civil szféra problémáját is kezelniük kell az építészeknek.

ArchEA Építésműhely Kft. 2019–

Közel 30 év után szembenéztem az elengedés fogalom mibenlétével, ami nem egy évig tartott és fájdalmas is volt. Hiszen egy általam is alapított logót és nevet kapott cégtől kellett megválnom. Új céget hoztam létre és ebben nagy segítség volt számomra Váradi Balázs fiatal építész és barát. Első nagy munkánk a dubaji világkiállítás magyar pavilonjának megtervezése és a kivitelezésben való részvétel volt. Sikerült és az iroda stabilan működik a jelenlegi zavaros gazdasági és társadalmi helyzetben is. Ahogy a nevében is szerepel, a közös műhelymunkán van a hangsúly.

Dubaj, magyar pavilon

Kovácsna Kőrösi Csoma Archívum és Emlékház

Fotó: Csernyus Bence, forrás: ArchEA Építésműhely Kft.

Fotó: Csernyus Lőrinc

Csenger, Buszvéggállomás

Csenger, Buszvéggállomás

Makó, Széchenyi tér – Makovecz Imrével közös munka

Szeged, Boldogasszony emlékkápolna alaprajz

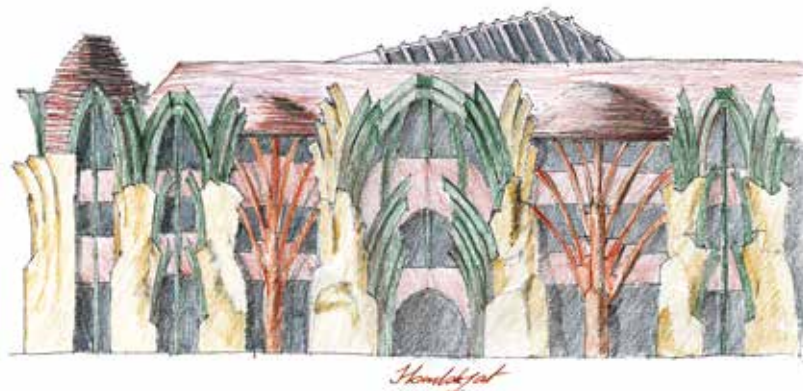
Főépítészség

Pályám kezdete óta fontos szerepet tölt be a főépítészség. A főépítész építészeti tanácsadóként, a település jó gazdjaként példamutatással és szoros szimbiózissal javíthatja az épített környezetét. Közösségfejlesztőkkel, Beke Pállal, Varga Tamással és Péterfi Ferencsel megismerkedve sajátítottam el e közös tervezés módszerét. 1987 óta vagyok Csenger főépítésze, azaz harminchat éve látom el ezt a feladatot. Az Árpád-kori műemlék templom újra pozícióba emelésével rövid idő alatt egy belső sétányokkal átszőtt kisvárosi központot alakítottunk ki, és a folyamatos jelenlétnek köszönhetően a jelenlegi beruházások is az eredeti településfejlesztési koncepció mentén haladnak. 2012-ben az Országos Főépítész Kollégium „a negyedszázados magas színvonalú, következetes főépítész munkásságáért, a kistelepülések iránti elkötelezett emberi magatartásáért, kitartásáért, a szakmai közéletben vállalt aktív oktatói, társadalmi szerepvállalásáért” Az Év Főépítésze Díjjal jutalmazott. Makón 2014 óta dolgozom, mint főépítész. 2022-ben Főépítész Életműdíjat vehettem át.

Tervek

A helyszíni szemle után készített hangulatgrafikáim és szabadkézi vázlataim után sokszor elakad a folyamat a magyarországi bürokrácia rendszerében. Egyszerűen nem abban a világban szocializálódtam, amikor először a bekerülési költséget kérik számon rajzok nélkül. Az egy ház, egy gondolat alapján készített vázlatok is gyakran átalakulnak az épület megvalósult állapotáig. Sűrű és színes vonalaim a feldolgozás során közös gondolkodást igényelnek munkatársaimtól és megrendelőimtől. „Már fiatal korában rátalált az ír-kelta-hibernia kultúrkör ösvényére, azóta keresi az eurázsiai kultúra eltagadott ír forrásait, amit a tervezési helyszín alapos megismerésével ötvözve, hagyományörző módon a helyi léptékhez és szokásokhoz igazodó érzékeny felfogása segít.” [Makovecz Imre építész]

Komárom: Blossfeldt-ház, szabadkézi rajz

Részletek, csomópontok

A részletek, a legkisebb szerkezeti és anyaghasználati összefüggések az egyik legfontosabb alkotóelemei az épületnek. (Nem szeretem a csomópont kifejezést.) Ugyanolyan tervezési munkát igényel, mint a ház többi része. Ugyanabba a közegbe tartozik, mint a téralakítás, alaprajzi elrendezés, homlokzatképzés. Szerves része az egésznek. Sajnos ma nem ez a helyzet. A műszaki bürokrácia, az építőipari lobb, a katalógusügynökök, a részletekkel hálalók megölik a tervezési folyamat ezen részét. A rész és az egész nem találkozik a számítógép képernyőjén. Ebben bizony a jelenlegi oktatás is hibás. Egyre nehezebb a fiataloknál azt a térlátást (nem 3D) elérni, ami az épületet felöleli, magában foglalja.

Közösségi épületek

Pályám során fő tevékenységem a közösségek számára kialakított épületek, terek és gyülekezőhelyek tervezése volt. Ezek az alkotások általában meghatározzák a települések arculatát. „Csernyus épületeinél a kőzeteket alakító erőkből merít, falai, sziklaszerű pillérei a talajból nőnek ki. Többrétegű, mesélő homlokzataiban érezhető a tektonika hatása, a földtől való elrugaszkodás, az anyagból alkotott világ születésének minden erőfeszítése. Erre a nehéz világra borul rá a tetők könnyed, bordázatos, lényyszerű fedele, mely hol kagyló, hol csónakot formáz.” [Turi Attila építész] A közös jegyek mentén tervezett épületek mégis mindig egyedi problémákat vetnek fel, és a megoldás is mindig egyedi. Csak egy példa: a herendi porcelánmanufaktúra jellegtelensül előregedett ipari épületei között kellett egy nívós bejáratot képezni az ide látogatók számára. A világhírt hozó anyag a gipsz, a samott és a porcelán felhasználásával, illetve Schrammel Imre keramikumművész tapasztalatának beépítésével kellett egy magasabb szintre emelni az épített környezetet.

Családi házak

Különösen fontos feladat a családi házak tervezése. A divatirányzatok helyett próbálom az évszázados értékrendszert megőrizni és továbbadni. Ehhez a gyakran hosszú folyamathoz nem sajnálva időt és energiát alaposan megismerem az építető szokásait, életmódját. Az egyre uniformizálódó világban a gyakran igényelt egyedi, testre szabott végeredmény záloga azonban a precíz tervek elkészítése mellett az építés alatti tervezői jelenlét is, mely során közös döntések mentén alakulhat az épület, megélve együtt az építés drámáját. A hely szelleme nélküli, az agglomerációban eluralkodott lakóparkokban ritkán kéri fel otthonteremtésre.

Csernyus Lőrinc, forrás: ArchEA Építésműhely Kft.

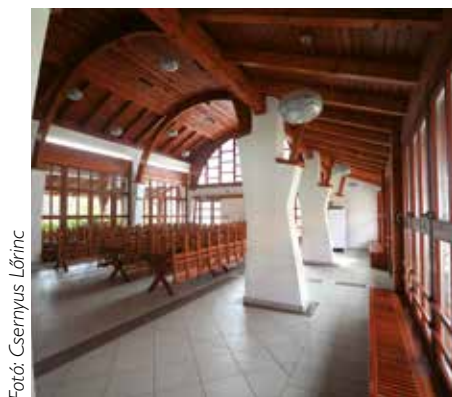
Dombóvár, harangláb

Csernyus Lőrinc, forrás: ArchEA Építésműhely Kft.

Kovácsna Kőrösi Csoma Archivum és Emlékház, részlet

Solymár német nemzetiségi óvoda

Fotó: Csernyus Lőrinc

Tyukod, étkező

Budakalász, családi ház

Fotó: Csernyus Lőrinc

Nagygyéc, megmaradás épületegyüttes

Üröm, családi ház

Fotó: Csernyus Lőrinc

Fotó: Csernyus Lőrinc

Fotó: Csernyus Lőrinc

Óbuda, Waldorf iskola

Óbuda, Waldorf iskola

Waldorf

Egyetemista koromban hallottam először az antropozófia szellemi mozgalmáról, és az alapító Rudolf Steiner tanításairól, illetve szabadon formált épületeiről. Gyermkeim beiskolázása során Waldorf-szülőként kuratóriumi taggá és az emberközpontú nevelés elkötelezettjévé váltam a gimnáziumi építészettörténet és vizuális kultúra epochaoktatójaként. Megismerkedve a tanítás módszerével a testi, lelki és szellemi adottságok fejlesztésére egyformán hangsúlyt fektetek. Amikor felkértek az Óbudai Waldorf Iskola átalakítására, természetesen vettem a közösségi tervezés során a gyerekek belső élelenségét melegen tartó környezet megteremtését, ahol a diákok munkái és ötletei is folyamatosan beépülhetnek az épület külső és belső tereibe.

Oktatás és táborok

Építészeti és társadalmi tevékenységem mellett 40 éves korom óta folyamatosan oktatok a BME Szerves építészet tantárgyának keretében. Alapelvárás az általános műveltség és a tájékozódni vágyás a hallgatóimtól. Újraélesztve a visegrádi és a tokaji nomád nemzedék táborainak hangulatát, nyaranta táborokat szervezek, ahol a közös munka ugyanolyan fontos, mint a természetes anyagok és a hagyományos építési technikák elsajátítása. Az egyetemi oktatással párhuzamosan, néha azzal összekapcsolódva, vezettem 2007 és 2017 között a Kós Károly Egyesülés Vándoriskoláját. A középkori céhek mintájára kialakított mesterek közötti vándorlás a tanítványok számára egy diplomamunkával, egy megépült ház bemutatásával végződik, és válik a tanítvány mesterré az évek során. Ez a hároméves ciklusban ismétlődő megismerési-tanulási-tanítási folyamat biztosítja a megújulást, és az építészet embernyelvnek megőrzését.

Óbuda, Waldorf iskola

Összművészeti tevékenység

Egyre sűrűsödnek elméleti, kutatási és szervezési feladataim is. 2012 óta Horváth László fesztiváligazgatóval és Kiss Ferenc hangépítésszel szervezem a Héttorony Fesztivált. A záró program minden évben Makovecz Imre születésnapjára esik, tisztelegve építő és szellemi tevékenysége előtt. Mondják, az építészet megfagyott zene és a művészetek összegzése. Ez kimondottan igaz a fesztivál rendezvényeire. Természetes szellemi örökségeként kuratóriumi tagságot vállaltam a család felkérésére a Makovecz Imre Alapítványban. Az életműhöz tartozó alkotások azonosítása és hitelesítése mellett dolgozom a hátrahagyott tervek megvalósításának és a veszélyessé vált megépült házak megóvásának, szakszerű helyreállításának lehetőségén is.

Csernyus Lőrinc építészetéről és művészeti tevékenységéről

„Csernyus Lőrinc nem tipikus műegyetemi építészmérnök, sokkal inkább építő, művész, közösségfejlesztő, kutató és kalandor. Kerüli a hagyományos megoldásokat az élet minden területén, ettől lesznek sajátosak épületei is. Gyakran kerül kapcsolatba tipizált tervek alapján megépített házakkal, de egyedi gondolataival átváltoztatja azokat egy közösség szájíze szerint. Építettői büszkén használják, gondozzák új otthonukat. Szabad kézzel rajzol, töltőtollal ír, kelta népzene hallgat, mégis egy világot látott modern alkotó, aki nyitott szemmel vezet és rengeteget fényképez. Remek pedagógiai érzéssel, élményeiből táplálkozva a megszerzett tudást jól vegyítve tovább örökíti az arra érdemeseknek. Barátai a művésztsadalom legkülönbözőbb figurái, gyakran megrendelői sem hétköznapi alakok, munkái pedig vidámságot sugároznak. Nagyvonalú gesztusokkal kezdi a tervezést és irányítja munkatársait. Ösztönlény, aki mindennél többre értékeli az eleganciára épülő műveltséget. Hisz a peremvidék felemelkedésében, a hagyományok tovább élésében és a falufejlesztésben – fővárosi létére –, ennek szentelte alkotó pályáját.” [Fülöp Tibor építész]

Csernyus Lőrinc
Ybl-díjas építész, az MMA rendes tagja

Elismerések, kitüntetések:

- 2001 Pest Megye Építészeti Nívódíj
- 2009 Magyar Művészetért díj
- 2011 Kós Károly-díj, a Vándoriskola vezetőjeként közösen a Vándoriskolával
- 2012 Ybl-díj
- 2012 Az Év Főépítésze díj
- 2018 Ezüst Ácscezuza díj
- 2022 Magyar Érdemrend Lovagkeresztje Polgári Tagozat
- 2022 Főépítészeti Életműdíj
- 2022 Csenger város díszpolgára
- 2022 MMA Nagydíj

MÉK – MÉSZ DIPLOMADÍJ PÁLYÁZAT 2022

Az ország 8 egyetemén végzett 80 pályázó nyújtotta be diploma munkáját az építészeti és városépítészeti témában a MÉK-MÉSZ diplomadíj pályázatára.

Sajnálattal kell megállapítani, hogy csak kettő pályázó volt, aki a várostervezés, az urbanisztika kérdéseire kereste a választ diplomamunkájában.

Mindkét munkát értékelte zsűri, s így egyiket díjra a másikat dicséretben való részesítésre tartotta érdemesnek.

MÉK – MÉSZ Diplomadíj Bizottság 2022

Építészet

Szalay Tihamér elnök, Nagy Csaba, Gall Anthony, Salamin Ferenc, Vadász Bence

Műemlékvédelemi Tagozat

dr. Vukov Konstantin, Nagy Gábor

Belsőépítészeti Tagozat

O. Ecker Judit, Magyarai Éva, Csavarga Rózsa, Szekér Ferenc, Szenes István, Veres Péter

Terület- és Településrendezési Tagozat

Liszkay Krisztina, Gajdos István, S. Vasi Ildikó

Táj- és Kertépítészeti Tagozat

Andaházy László, Grabner Balázs, Kovács Árpád, dr. M. Szilágyi Kinga, dr. Sallay Ágnes, Szabó Gábor

Szakmai titkár

Ulrich Tamás

Táj- és Kertépítészeti Tagozat – Dicséret

Metzger Enikő – Kiscelli parkerdő megújítása, fejlesztési terve

MATE Tájépítészeti és Településtervezési Intézet Kertművészeti és Kertépítészeti Tanszék
konzulens: Almási Balázs DLA PhD

Metzger Enikő diplomaterve a Kiscelli parkerdő megújításával, fejlesztésével foglalkozik. A diplomamunka témája igen aktuális, hiszen az elmúlt években a pandémia és a Budapesten is egyre inkább megjelenő városi hősziget jelenség felértékelte a városokban megtalálható kisebb-nagyobb kiterjedésű zöldfelületeket. A diplomaterv egy komplex helyzetben próbál válaszokat adni: a területnek komoly történeti múltja, jó adottságai, komplikált tulajdonviszonyai és változatos, több szabályozási övezetbe besorolása miatt többféle beépítési korlátozása van. A diplomaterv komoly történeti kutatáson, alapos helyszíni felmérésen alapul. A dolgozat nagy értéke a részletes növényfelmérés. A kidolgozott tervek jó alapok szolgálnak a jövőbeli fejlesztésekhez.

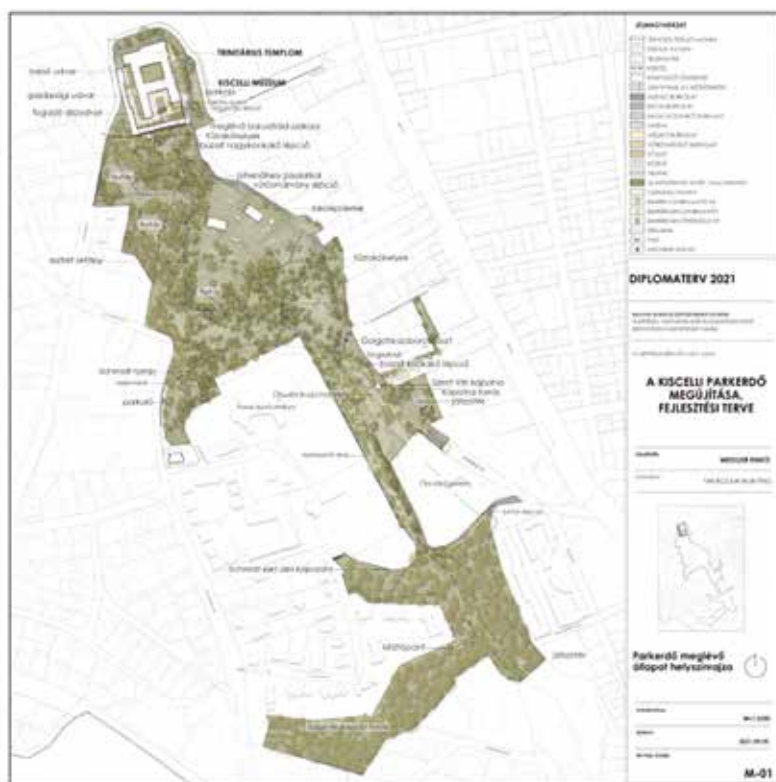
Dr. Sallay Ágnes

A terv a Műemlékvédelmi Tagozattól külön könyvjutalomban részesült.

A műemléki megfontolásból választottuk külön díjazásra érdemesnek egy komplexitást felmutató táj- és kertépítészeti munkát.

A jelölt olyan tájépítészethez köthető témát dolgozott fel, amelyben keményen jelen vannak a műemléki terület épített jelenségei, így nem csak „kertépítészeti” szempontból, hanem építészeti, műemléki szempontból értékelhető a munkája, sőt ezen továbbmenve még a településépítészeti szempontból is jelentős a témaválasztás. A Schmidt-kert megmaradt részeinek teljességét bevonja a rehabilitációba. Mindazonáltal a Kiscelli Múzeum épülete és a Doberdó úti kálvária és kápolna műemléki védettséget élveznek. A területre jellemző volt, még részben most is, a rendezetlenség. Rendkívül alapos állagfelvételi tanulmányokra alapozza a döntéseit. Minden tervfázis jól áttekinthető és ízlésesen dokumentált. A terv érdeme ennek a kaotikus jelennek a megszűntetése egységes koncepció érvényesítésével úgy, hogy a funkcionális változatosságot megőrizi. Az ismert emlékek mellett kisebb értékeket is felfedezhetővé tesz, mint pl. a kis híd, vagy a kilátópont feltárása.

Dr. Vukov Konstantin

Táj- és Kertépítészeti Tagozat – Diplomadíj

Koltai Emese – Az Istvánbeli Főműhely megújítása – Bp., IV. ker., Elem u. 5–7.

MATE Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkertészeti Intézet, Kert- és Szabadtértervezési Tanszék

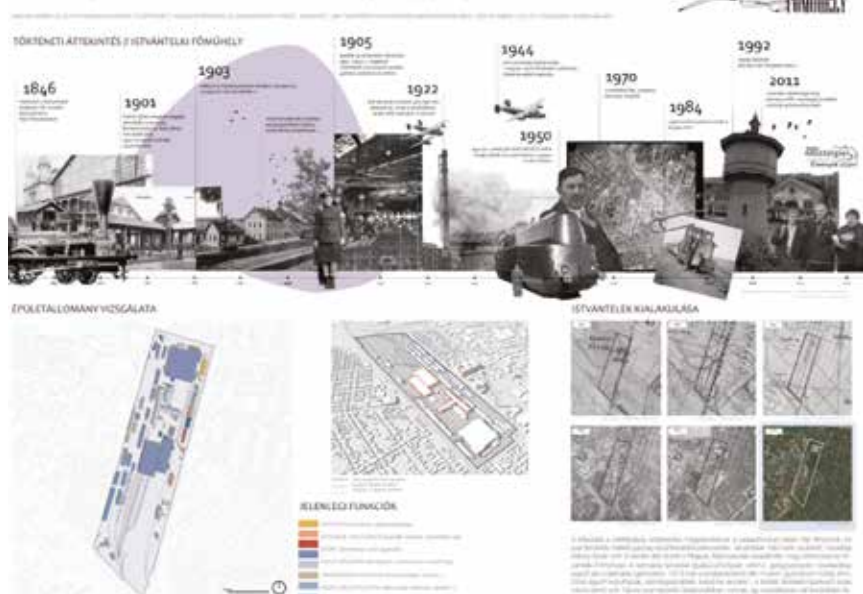
Konzulens: Almási Balázs DLA PhD

Az észak-pesti vasúti rozsdaovezetek revitalizációja, funkcionális és szabadtér-építészeti megújítását Koltai Emese elmélyült történeti, városszerkezeti, területhasználati, környezetminőségi és zöldinfrastruktúra-elemzésekre alapozza. A változatos, városias és erősen zöld- és rekreáció-tematikájú megújítást történeti előzményekkel, az egykori üdülőhelyi funkciókkal és a szomszédos lakótelepek lakossági igényeivel indokolja. A tematikus megújítás koncepciója jól átgondolt, az adottságokat észszerűen használó terv. A szabadtérrendszer jól szervezett és lendületes, míg a térépítészeti megoldások egységes és igényesen kortárs karaktert adnak a területnek.

A diplomaterv kidolgozottsága és tervi megjelenítése már-már egy tervpályázati munka igényességét tükrözi. A tervező napjainkban nélkülözhetetlen ökológiai elkötelezettségét tükrözi a fitoremediációs és a „tesztjellegű” növénykiültetési javaslat.

Dr. M. Szilágyi Kinga

02 AZ ISTVÁNBELI FŐMŰHELY TEMATIKUS MEGÚJÍTÁSA

Terület- és Településrendezési Tagozat – Dicséret

Szabadi Gergely – Győr városszövet-revitalizációja

Széchenyi István Egyetem Építész-, Építő- és Közlekedésmérnöki Kar, Építész Tanszék

Konzulensek: Nagy András, Lassu Péter

Nem szokványos „tervezésre” vállalkozott a diplomamunka alkotója. Nem konkrét tervezési feladatot tűzött ki maga elé, hanem egy nagyon jól struktúrába foglalt elemzés képezi a munka alapját, mondhatni inkább konklúzióval járó kutatásnak tekinthető a pályamű. Rendkívül hiányterülete ez a szakmának, az ilyen módon való gondolkodás, a problémák kezelése, a megoldások rendszerbe foglalt keresése. A városok tervezésében a struktúrák ilyen mélységű és árnyalt megismerése, megértése nem várható el a mindennapok feladatait végző tervezőtől, de az ilyen „elméleti munkák” beépülése a tervezői gondolkodásába megtermékenyítőleg hathat a tervezés végeredményére.

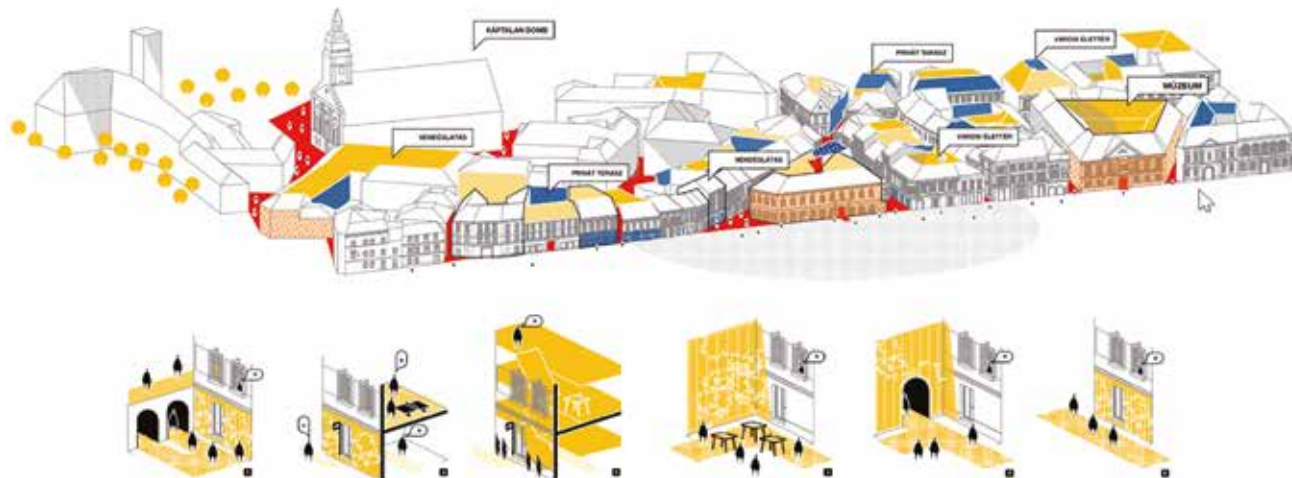
A munkát egy „nyitott végű tervezési folyamatnak” nevezi a saját összegzése, ami válaszkérés és a barokk városrész és a jelenkor modern életvitelét is szolgálni hivatott terület túlélésére. Konceptcióját „a negatív terekbe történő bővítés koncepciójának” nevesíti, mely sajátos módon nem a foghíjakat, hanem a város feletti „tetőtájt” célozza meg. Az elemzések felvetéseit mátrixba strukturálja, ami többféle lehetőséget kínál a történeti városszövet életben tartására. Jól elkülöníti a célt és az elérését szolgáló eszköztárat a városi életszínvonal emelése érdekében, a városkarakter megőrző szándéka mellett. A történeti múltra alapoz, majd munka végén eljut egy konkrét helyszín városi léptékű koncepciójához. Olyan probléma kezelésére keres választ, ami a kulturális funkcióknak a történeti városrészből való kiszerveződése okán annak kiüresedését vetíti előre.

Elemzés – mint akár önálló városi infrastruktúrát – a tetőtájt, összeveti az utcai és a tetőtáji térérzékelést. Külön kiemelendő az elemzés grafikai és tematikus térképi kidolgozottsága. A scenáriókban egyes helyszínek komplexitását elemzi, a funkcionális rendszer mellett egy S, M, L, XL nagyságrendi rendszeren keresztül. A lehetséges beavatkozások lokális és globális hatását is értékeli, különös tekintettel az érintettek nagyságrendi arányára is. Izgalmas, hogy behozza a rendszerbe a privát, félprivát és publikus jelentéstartalmat és használatot. Infógrafikái ebben a tekintetben igencsak sokatmondóak. Az absztraháló képesség és megértetés szándéka itt csúcson sodlik ki a műben. Ebben a szakaszban már teljesen összefonódik a városi lépték és az épület, vagy az épületen belüli megoldás lehetősége. A felvázolt megoldások egy „eszköztárat” jelenítenek meg annak érdekében, hogy azok szimbiózisának létrehozásával a vizsgált terület „kiüresedését” megakadályozza. Fókuszban az ember áll, aki számára a terület többféleképpen, multiplikálva hasznosul.

A felvetés minden tekintetben figyelemreméltó, helyenként meghökkentő, elgondolkodtató. A diplomamunka igazi értéke – bár eljut egy konkrét helyszín elemzéséhez, mondhatni javaslatlételhez – a városi kontextusba helyezett objektumok új szempontú értelmezése, újabb tematikák bevezetése, és szemléltetésének grafikai módja (SMLXL, privát, félprivát, publikus stb.). Mindezzel gondolaébersztoféként elősegíthető egy felelős városfejlesztés az értékek fenntarthatósága érdekében és a kiüresedés elkerülése céljából.

A diplomamunkát a zsűri dicséretben részesítette. Gratulálunk.

Gajdos István, Liszky Krisztina, S. Vasi Ildikó

Terület- és Településrendezési Tagozat – Diplomadíj

Bozsik Barbara – Bp. Galvani híd budai hídfő térségének tervezése

MATE Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkertészeti Intézet, Településépítészeti és Települési Zöldinfrastruktúra Tanszék

Konzulens: Kotsis István

A diplomamunka Budapest egyik dinamikusan fejlődő – jelenleg alapvetően pontszerűen fejlesztett – átalakulás alatt álló barnamezős területének egy lehetséges jövőképét kívánja felvázolni. A tervezési terület közvetlenül a tervezett Galvani híd budai hídfőjének északi és déli területére ad javaslatot. Nagyonbbrészt a déli terület válik a tervben önálló kompaktabb egységgé, míg az északi oldalon a mai zavaros hasznosítás és beépítés tekintetében igyekszik rendező javaslatot adni.

A terv külön értéke a részletes vizsgálat és elemzés, mely a történeti fejlődést bemutató térképeken át a főváros fejlesztési dokumentumain keresztül szűri le azokat az elvárásokat, illetve evidenciákat, melyek mentén a koncepcionális javaslat megszületett.

A beépítési terv a térségre jellemző merőleges utcarendszert megtartva, ugyanakkor annak dominanciáját megtörve, egy diagonális elrendezésű, másodlagos belső hálózatot is kialakít, gyalogos szerepkörrel. Ez teszi izgalmassá a tervet, mivel ez hoz vissza emberi léptékű teresedéseket a térségben megszokott utcaeresztések helyett.

A gyalogos szerkezeti elemek nemcsak a több mint 40 hektáros terület belső kapcsolatait adják, de szervesen kívánnak illeszkedni a környező területekhez, feltárva új kapcsolódási pontokat is.

A beépítési terv hagyományos városi struktúrát alakít, szövetszerűen térfalak változatos rendszérével, ugyanakkor fel-felszakításokkal oldja ezek tömörségét. Téralkulatai kellemes, más és más feltárulkozást adnak a kialakításra kerülő új utcák és gyalogos vonalak, sétányok mentén. Fontos kiindulása a tervnek, hogy a mindennapokhoz szükséges funkciók gyalogosan elérhetők legyenek 15 percen belül.

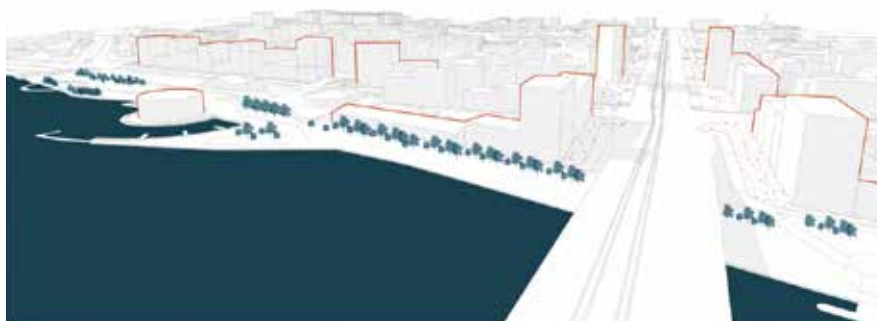
A Duna menti sávot zöldterületként jelöli ki, melyet dupla fasorú utcával köt össze a Szerémi út mentén javasolt, az egykori lőportár épületéből létrejövő művészeti központtal, mely elhelyezkedése alapján a térségben alközponti szerepet indukálhat, ami a ma jellemző lakófejlesztések mellett üdítő zöldkörnyezettel párosul. Ezzel megfelelően „húzza be” a Duna menti területeket a Bogdáni út elválasztó hatása ellenére. A funkcionális javaslat a lakóépületek tömbjeit megszakító intézmény egységekkel oldja meg a humán infrastruktúra térbeli elrendezését. A jelentős létszámú, 5000 új lakót feltételező tervezési területen megjelennek az oktatás, a kultúra, a szabadidő létesítményei, melyek a fő gyalogos tengelyekre szervezettek.

A mai pontszerű, különösebb stratégiát nem hordozó fejlesztések helyett tehát kompakt egységben gondolkodik mind szerkezeti, mind funkcionális szempontból, ahol előnyben részesíti a zöldfelületek egymással, de a Duna-parti zöldsávval való kapcsolatát is.

A pályamű városi léptékű mélysége és részletes, odafigyelő kidolgozása dicséretes. A koncepcionális és szerkezeti nagyvonalúság ötvöződik az átgondolt részletekkel. Kihívás egy ekkora terület jövőképét megálmodni úgy, hogy közben lemondva számos adottság adta körülményről, az újba integrálni kell a megtartott értéket e nem szokványos tervezés során.

A diplomamunkát a zsűri diplomadíj odaítélésével értékelte. Gratulálunk.

Gajdos István, Liszky Krisztina, S. Vasi Ildikó

Belsőépítészeti tagozat – Diplomadíj

Réti Eszter – Idősek bérakás-szövetkezete ovival – Budapest, VIII. ker., József utca 14.

MOME Építőművészeti Intézet

Konzulensek: Molnár Bea, Bene Tamás

A 2022. év diplomadíj pályázata érdekes tapasztalatot adott a mai generációt foglalkoztató kérdésekről, arról, hogyan közelítik meg a hallgatók a társadalmi és szociológiai problémákat, azokat miként és milyen eszközökkel ábrázolják. Az elméleti magas szintű tanulmányok képet adnak a környezet iránti érzékenységről, a történeti áttekintésről, az analógiákról, de mintha nem jutott volna idő a feladatok kidolgozásában az ember közvetlen környezetének megjelenítésre, az ergonómiai használhatóságra az olyan belsőépítészeti jellegű munkáknál, mint pl. gyerekkönyvtár, közösségi ház, óvoda, kulturális központ. A hangulatfestés a belső téri anyagokról nem ad elég információt.

A diplomák tanulsága szerint a legtöbb olyan egyetem, amely építészeti képzést ad, átfogja a lakó- és középületi –, műemléki épülettípusok tervezési problémáit, de a technikai szakágakat összefogó belsőépítészet nem szerepel a tervekben, pedig komplexitásnak része kell legyen a látványtervi megjelenítés mellett a belső tér valamilyen szintű részletezése is.

Réti Eszter diplomamunkáját azért emelném ki, mert a VIII. kerületi sűrű beépítésű szövetben választ ad közeli és nagyobb léptékű térszervezés-problémáira is. A MOME hallgatója munkájának címe: „Idősek bérakás-szövetkezete ovival” az elmagányosodás aktuális kérdéseire keres választ. Olyan környezetet teremt, amely a különleges látásmódja, gyerekrajzra emlékeztető stílusával feloldja, áthidalja a korkülönbséget a nyugdíjas lét és egy óvoda hangulata között.

A tervezési program a pihenő-játszó kerttől a bérakás-felszerelésig terjed, szép megoldást ad egy zárt sorú, belső udvaros beépítés világának üdítő felújítására.

Idézem: „A generációk közti kapcsolódás központi tevékenysége az alkotás lett, közös tereik így a szövőműhely és a konyha, ahol különböző tevékenységek során egymástól tudnak tanulni a gyerekek és az idősek”.

A diplomaterv a progresszív gondolatot hangulatképző rajzi eszközökkel, mesés illusztrációval ábrázolta.

A tervet ezen értékei miatt Belsőépítészeti Diplomadíjra javasoljuk.

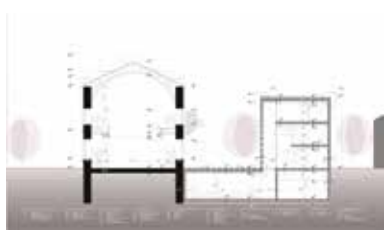
Csavarga Rózsa

Műemlékvédelmi Tagozat – Diplomadíj

Sütő Ferenc – Beregszászi nagyzsínagóga rehabilitációja

Debreceni Egyetem Műszaki Kar Építésztechnológiai Tanszék

Konzulens: Keller Ferenc

A választott téma helyszíne 2022-ben szomorú aktualitással bír, nagy kár, mivel az értékelést ez nem befolyásolhatta, hanem csakis a munka valós színvonala.

Tipikus eset, hogy egy jelentős városi középületet, kultikus épületet a szocializmus időszakában totálisan átépítettek, legalábbis felismerhetetlen arculatot adva, hogy a múltat végképp elfeledjük (mint pl. a Corvin Áruházat, a Magyar Színházat). Műemlékvédelmi szempontból az előzetes tudományos dokumentációnak gond nélkül elfogadható történeti adatfeltárás példaértékű. A vallási, szociológiai, várostörténeti és épülettörténeti előzmények bemutatása egyértelművé tette a terv koncepciójának kialakítását.

A beregszászi – csúnyán átépített – nagyzsínagóga épületről van szó. Ma kultúrház, s továbbiakban is ez a funkció élhet tovább. Egyértelmű, hogy a nálunk lévő Hevesi Sándor téri színház átépített homlokzatára visszacsengő homlokzatot az alapos kutatás szerint helyreállítja.

A terv a kultúrház használati kiegészítését is tartalmazza. ez külön épülettömeg, amely felszín alatti kapcsolatban van a régi épülettel. A régi épület és az új közötti szabad tér a Beregszász érverésébe bekapcsolódik a Kossuth tér folytatásaként. A tervezett ház tömege a tér térfalaihoz illeszkedik, sőt kitömi a „lyukat”. Az épületrész tömbjét egy kiemelt térfal tagolja, amúgy a felületek visszafogottan síkban maradnak. Csak a finom anyaghasználat gazdagítja a homlokzatot. Megvallom, kicsit mellbevágóan tömörszerű, valószínűleg az ott élőknek egy kis idő kell, míg befogadják, ugyanakkor finom és érzékeny színvonalat jelent.

Sütő Ferenc diplomaterve érett műemléki attitűdöt tükröz, az előkészítő dokumentálás és ennek eredményeinek gyakorlatra váltásában emelkedik ki, amiért a Műemlékvédelmi Tagozat díjazásra javasolja.

Dr. Vukov Konstantin tagozati elnök

Építész Diplomadíjak – Dicséret

Szilágyi Eszter – Fauna Australiana – Nyíregyházi Állatpark

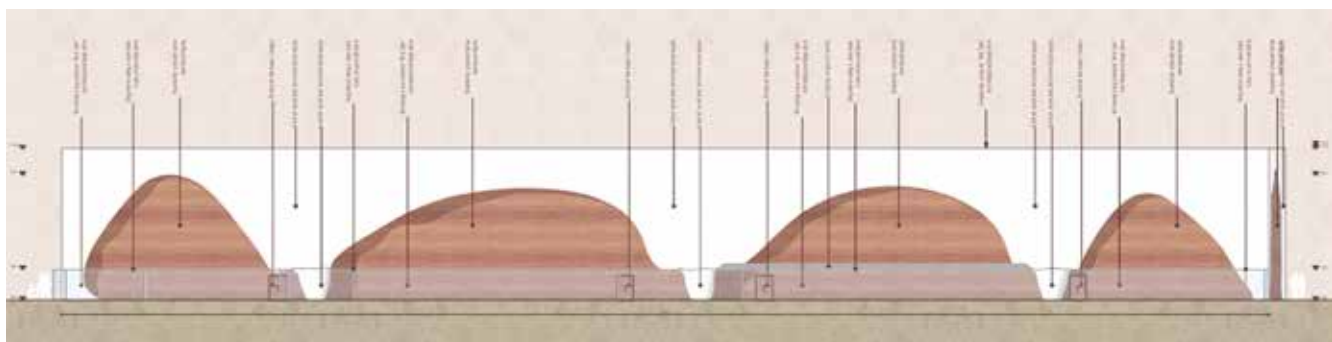
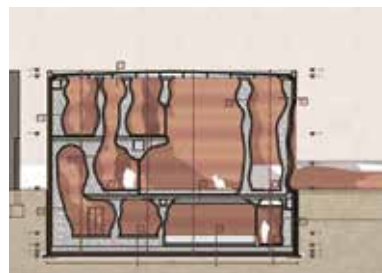
Óbudai Egyetem Ybl Miklós Építéstudományi Kar Építészmérnöki Tanszék

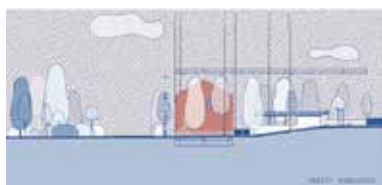
Konzulens: prof. dr. Kiss Gyula DLA

Szilágyi Eszter nem egyszerű feladatot vállalt. Felfigyelt arra, hogy a Nyíregyházi Állatparkban nem megfelelő a jelenlegi Ausztrál élővilágot bemutató anyag. Átgondolta az állattartás és bemutatásának komplex összefüggéseit, tisztában van az állatkeretek megváltozott szerepével, miszerint az oktatás és a fajok fenntartásának van komoly szerepe egy olyan világban, ahol rohamosan csökken az állatok ún. természetes életterük. Az élőhelyek mímelése, illetve pótlása mesterséges körülmények között nem egyszerű, hiszen az törekvés, hogy az állatok minél jobban, természetes életüknek megfelelő módon tudjanak élni. A látogatót úgy kell kezelni, hogy számára élmény is legyen, tanuljon és tapasztaljon, ugyanakkor ne zavarja a lakókat, akik hol nappali, hol éjszakai életmódot folytatnak egyszerre az épületen belül. Ezenfelül összetett ápolói és logisztikai háttérrel kell biztosítani, az állatok belső tartózkodási tereit össze kell kapcsolni szükség szerint a külső kifutókkal is. Mindezt észrevétlenül. Eszter felkészülten oldotta meg mindezt, terve kielélt és profi. Különösen kiemelendő, hogy innovatív módon tervezte meg az épület bemutatói tereinek a dekoratív – sziklát imitáló – felületeit a korszerű épületnyomtatási technológiával, azaz az épület nyomtatott betonból készül. Ennek a technológiának a lehetőségeit kísérleti módon alkalmazza, térkitöltésre nyomtatott térrácsot alkalmaz.

Pragmatikus, innovatív és érzékeny terv, előremutató gondolatisága és részletes kidolgozottsága miatt a zsűri dicséretben részesítette.

Anthony Gall

Építész Diplomadíj – Dicséret

Donkó Eszter Klára – Budaörsi Tanoda és Ifjúsági Ház, Templom tér 9.

BME Építészmérnöki Kar, Középülettervezési Tanszék

Konzulens: Kemes Balázs DLA

Alaposan beleélte magát a feladatba, a tervezésre felkészülve még önkéntes munkát is vállalt egy tanodában, tervezési naplójában élvezetesen követhető a gondolkodási folyamat.

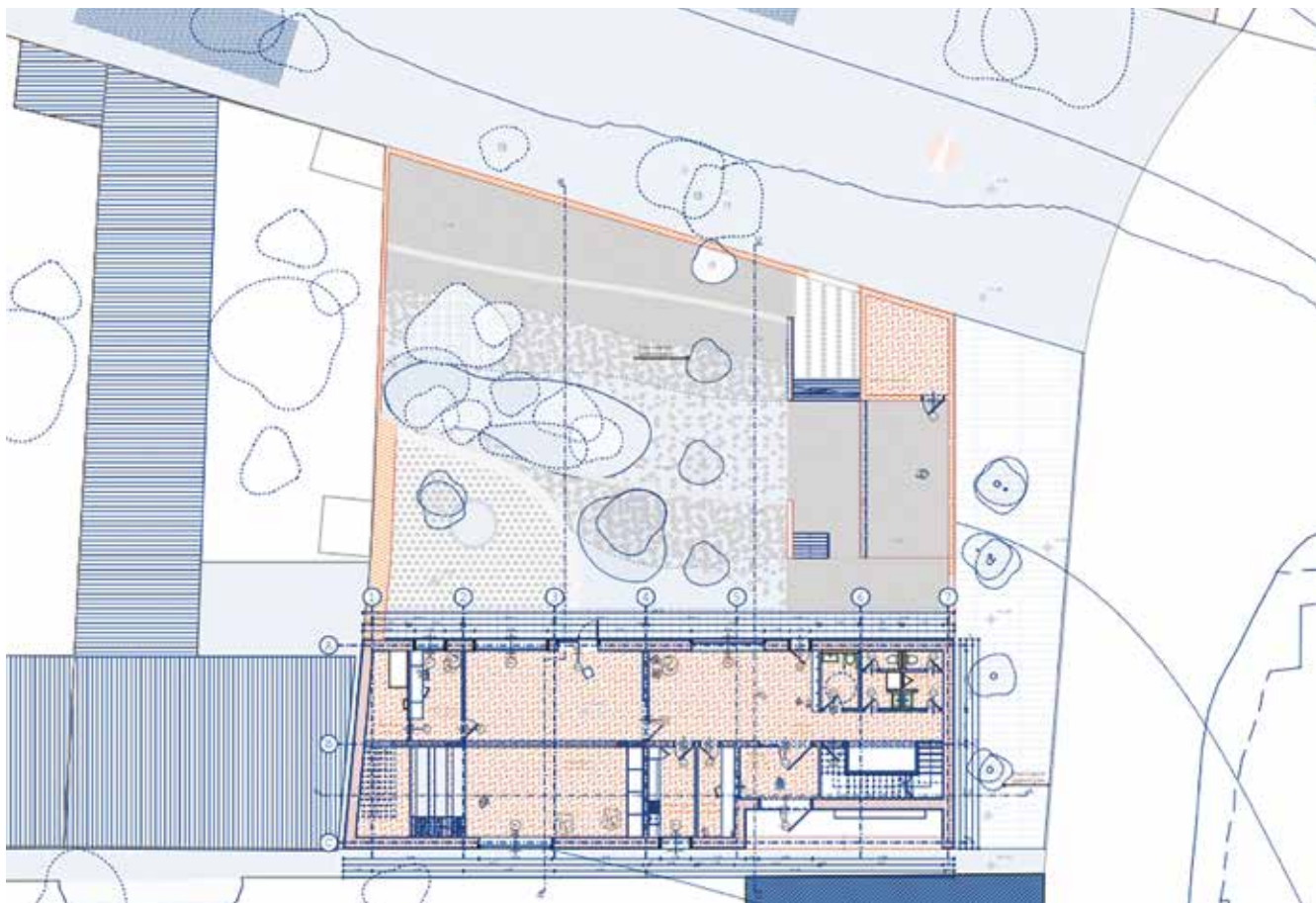
Az épület koncepciója jól tükrözi ezt a különleges odafigyelést, érződik a terven, hogy működését részletesen átgondolta, megvizsgálva a jelenlegi tanodák adottságait, és kigondolva az új épület egész éves programját is.

Az épületet a településképhez igazodóan a zárt sorú beépítés folytatásaként helyezi el, a tömegalakítás természetes módon követi a városközpont magastetős hagyományos karakterét. A homlokzat részletei, a nyílászárók viszont a helyiségek igényét tükrözik, ezáltal változatos, játékos megjelenést biztosítanak, az anyaghasználat miatt a ház belesimul és egyben kitűnik a környezetéből. A bejáratnak a tömegben visszahúzott fedett kialakítása hívogató, a nagyobb közösségi terek földszinti és a kisebb foglalkoztató-tanuló terek emeleti elhelyezése belső rendet sugall. A földszint a kert felé is fordul, bevonva azt a mindennapi eseményekbe és a nyári táborozásokba. A kert és rendezvényei egyben a csendes sétálóutcára is nyílnak, tehát a város közössége is bevonhatóvá válhat a működésbe.

A részletekben is elmélyült gondolkodást tapasztalunk, a téglaporral vakolt tömör falak, a cseréphejálású tető, a beülhető falfülkés ablakok, a közösség készítette mozaik a bejárat beugró falán, a terek közötti átláthatóság, mind az élmények, az otthonosság, a befogadás érzetét erősítik. A telken lebontandó ház kőanyaga beépül a kerítésbe, mely gesztus a helyi kultúra folytonosságát erősíti a használatokban.

Különösen szépek a szabadkézi rajzok, igazi térlátást mutatnak és jelzik azt a személyes beleélést, azt az érzelmi kötődést a témához, ami nélkülözhetetlen az érzékeny építészethez.

Salamon Ferenc

Építész Diplomadíj

Kovács Bátor Levente – Velencei-tó – Nádkép restaurációs és védelmi központ – Pákozd, Gábor Áron utca

BME Építészmérnöki Kar; Lakóépülettervezési Tanszék

Konzulens: Varga Tamás DLA

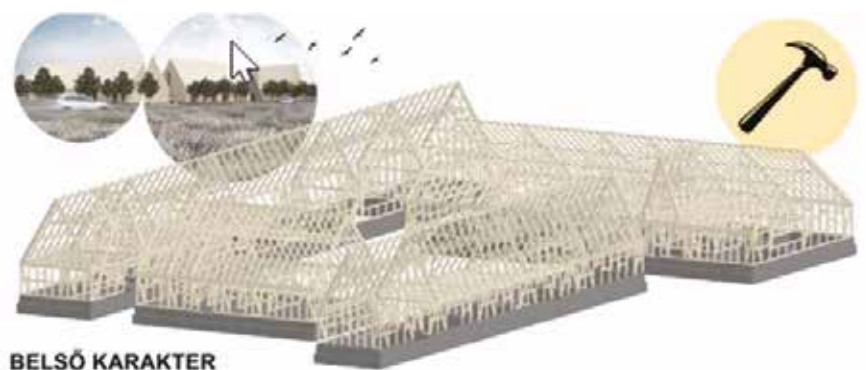
A Velencei-tó környezetét fiatal kora óta ismeri, az ökológiai problémák személyesen érintik, s ez nagyszerűen visszaköszön a koncepció alaposságában, az érzelmi érintettség tárgyi megjelenésében. A nádas, a tó és a helyszín részletes elemzése eredményezi a terv ökológiai és formai egységét, mely izgalmas ábrákon és szabadkézi vázlatokon követhető tervezési naplójában is.

A telepítésben felsejlik a hagyományos településkép, a magyar ősképek, mint a tanyavilág tudatalatti archetípusa. Ezek az előképek szerencsésen nem közvetlenül jelennek meg a helyszínrajzon, azt a működés belső rendje határozza meg, a funkcionális egységek külön tömegbe helyezése, a védett udvar és az eltérő tájhasználati területekre kifutó nyílások, a táj besurranása az udvarba.

A tömegformálás egyértelmű és természetes, mintha mindig ott lett volna az együttes. A hosszan elnyúló puha tömegek mint a nádasban pihenő lények az időtlenséget sugározzák. A deszkázott oromfalak érdekesen és egyedien ellen pontozzák a homogén csűr-kubusokat. A választott építési technológia, a faváz és a törekes hőszigetelő vályogfal, valamint a földig lefutó nádfedés a hely szellemét sűrítik a házakba, és jelentik a harmóniát a tájjal, az ökológiával, az élettel.

A belsőben a „földhözragadt” tapasztott felület a természet befordítását jelenti, az anyaföld kisugárzása, illata, lélegzése adhatja az enteriőr anyaméh-természetességét.

Salamin Ferenc

Építés Diplomadíj

Bodó Sára Borbála – Biológiai kutató- és edukációs központ – Lipót Szigetközi Tájvédelmi Körzet

BME Építésztechnika Kar Exploratív Építészeti Tanszék

Konzulens: Fábián Gábor DLA

Bodó Sára munkája – amely egy hajszállal maradt le a fődíjról – finoman előkészített, átgondolt, precízen kidolgozott és főként érzékeny terv.

A környezet a tervező szeretett szülőföldje, ez a személyesség sugárzik a dokumentáció egészéből és részleteiből egyaránt. A terv alapgondolata látomásszerű, lebegő ösvény a faluból a nádasba, a gyerekkor emlékeiből a felnőttkor építészétébe. A karakteres építmény nemcsak végiggondolt funkciósor, de egyben „híd” a kék és a zöld, a szárazföld és a víz, az ég és a föld között, végpontjában büszke függőleges „felkiáltójellel” (kilátó) emelve a rejtőzködés tereit. A lebegő építmény transzparens terek sora, ahol a „kint és a bent” fogalma megszűnik, illetve átértelmeződik. Az anyaghasználat (kötegelt nádburkolat) és a minimalista formálás a természeti táj részévé nemesíti a geometrikus kompozíciót. Az árnyékolt tereket körbeölelő oszlopsor pedig még valami ősi üzenetet is hordoz – az időtlen görög peripteroszok – és az egyszerű magyar verandák világát is eszünkbe juttathatja...

A terv egyedi látásmódja – és építészeti értékei miatt – a zsűri egyhangú döntése alapján – rangsorolás nélküli Diplomadíjban részesült.

Vadász Bence

Építész Földiás és a Graphisoft Magyarország szponzorálásával ArchiCad 26. program nyertese

Vörös-Grigoriu Eszter – Erős vár – Korai Fejlesztőközpont autista gyermekek részére – Bp. VIII., Vajda Péter utcai evangélikus templom telkén

BME Építészmérnöki Kar; Középülettervezési Tanszék

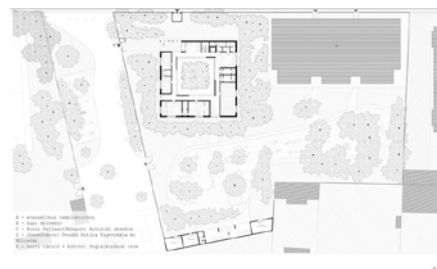
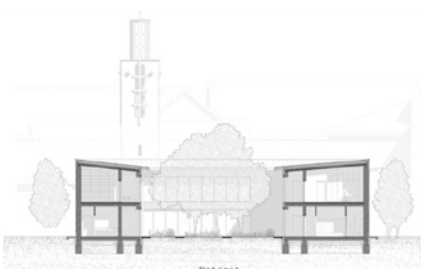
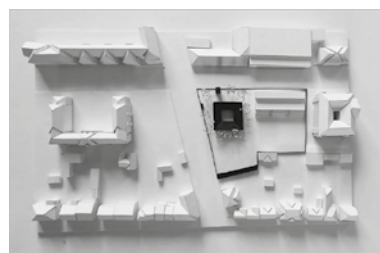
Konzulens: Szabó Levente DLA

A józsefvárosi Vajda Péter utca sarkán áll egy magányos templomtorony, egy bauxitbeton mementó. A valaha tornateremből átépített templomot már elbontották, és mint tudjuk, a bauxitbeton egyetlen ellensége a víz, így ez a torony sem áll már sokáig, hiába „technológiai műemlék”.

Vörös-Grigoriu Eszter kiváló érzékkel telepíti az új épületet – független zárt átriumos egységként – hátra húzva, hogy ez a torony hangsúlyos campanilévé válhasson. Az új kompozíció szebb és izgalmasabb, mint az eredeti volt. A terv másik nagy erénye a jó érzékű grafikai előadásmód: az egyszerű, lényegre törő egyvonalas koncepcióábrák, a színes kollázsszerű rajzok és a szép a lényeget jól kiemelő és értelmező makett erős esztétikai készségekről és lényeglátásról tanúskodnak. Az autizmus témakörét feldolgozó tanulmányok és az ebből következő építészeti téralakítás lényegi megértésről tanúskodik. Az innovatív és artistikus építészeti irányokba való fejlődés lehetősége adott, hogy a nagyon jó alapokon létrejött diplomaterv nyomán magasszintű alkotás jöhessen létre.

Mindezen kiemelkedő értékek alapján a diplomatervet a zsűri Földjában részesítette.

Nagy Csaba

Minden díjazottnak gratulálunk és további sok sikert kívánunk!

A cikk forrása: Budapesti Építész Kamara.

A 2022. évi pályázatra 24 érvényes pályamű érkezett be. A bírálóbizottság három körben értékelte a pályázatokat, néhány épületet helyszíni bejárás is megtekintett. A pályázott épületek tervlapjait, fotóit, műszaki leírásait, illetve a bejárás tapasztaltakat összegezve végül egy kiemelkedő építészeti minőségű alkotás részére Budapest Építészeti Nívódíja és öt magas építészeti minőségű alkotás részére Budapest Építészeti Nívódíja Dicséret elismerés adományozására tett javaslatot.

A bírálóbizottság tagjai

Elnök: Kerpel-Fronius Gábor okosvárosért és részvételiségért felelős főpolgármester-helyettes, Budapest Főváros Önkormányzata.

Tagok: Erő Zoltán Budapest főépítse, Főpolgármesteri Hivatal Várostervezési Főosztály, főosztályvezető; Bardóczi Sándor Budapest főtájépítse, Budapest Főváros Önkormányzata; Csapó Balázs építész, Budapesti Építész Kamara; Brenner János építész, urbanista; Félix Zsolt építész; Anthony Gall építész; Soltész Noémi építész.

Fotó: Tuszing Károly

Eredmény

Nívódíj

Vízafogó Park és pavilonépület, XIII. ker.

Dicséret

Attila 99 Loft apartmanház, I. ker.

Kozmo Hotel és társasházi lakások, VIII. ker.

Bakáts tér és a csatlakozó utcák felszíni rendezése, IX. ker.

A15 villa, XII. ker.

Budafoki Zöldike Tagbölcsőde, XXII. ker.

Fotó: Tuszing Károly

Vizafogó Park és pavilonépület

Bp. XIII., Párkány utca 39–41. Vizafogó Park

Pavilonépület:

Építész felelős tervező: Nagy Csaba, Pólus Károly

Építész társtervező: Batta Miklós, Varga Bianka

Tartószerkezeti tervező: Cséfalvay Gábor, Szenczi Zsófia (Tetra-Plan Kft.)

Épületgépészeti tervező: Sor Zoltán (PHQ Kft.)

Épületvillamossági tervező: Aczél Dávid (ENOVA Kft.)

Tűzvédelem: Decsi György (Fireeng Kft.)

Konyhatechnológus: Rátonyi Árpád (Quartisse Bt.)

Park:

Tájépítész felelős tervező: Hómann János, Pécsi Máté

Tájépítész társtervező: Ripszám Eszter, Wang Xiao

Úttervezés: Ittész Miklós, Varga Péter, Hartai Gábor (Ittész Mérnökiroda Kft.)

Vízgépészet, öntözőrendszer: Szűcs Sándor (Laungrin Bt.)

Külső közmű: Bíró Attila, Hanczár Gábor, Ördög-Beke Ágnes (KÉSZ Tervező Kft.)

Közüvilágítás, energiaellátás: Molnár Attila (Tetra-Com Kft.)

Szobrász: Lestyán Goda János

Talajmechanika: Boldizsár László, Kovalóczy György (Argon-Geo Mérnöki Iroda Kft.)

Geodézia: Vajda Szabolcs (Tájépítés Bt.)

Építető: Budapest Főváros XIII. Kerületi Önkormányzat

Megrendelő, lebonyolító: XIII. Kerületi Közszolgáltató Zrt.

Kivitelező: Miskolczy Energiatervező Kft. (pavilonépület), Parkfenntartó Kft. (Vizafogó Park)

A XIII. kerületi Vizafogó lakótelepnek és a Göncz Árpád Városcsopont közé ékelődő terület részének izgalmas és hányattatott története van. Nem is olyan régen itt még iparvágányok sorakoztak, az ipari múltból azonban már csak a vágányokat kísérő indóház épülete maradt meg. A környék dimanikus városiasodik. Nem nagyon van arra példa, hogy egy kerületi önkormányzat saját elhatározásából egy beépítésre szánt telekből közparki területet hozzon létre. Itt ez mégis megtörtént, és mert ez a környék nagyszámú lakosságának jelent hatalmas életminőségbeli változást, a zsúri nagyon magasra értékelte és üzenetértékűnek fogta fel. A telek parkosításával kialakított tó, a tóparti pavilonépület (amely közvéct üzemeltet) kerítéssel zárt, éjjel nem látogatható, ezáltal az angol square-rendszerhez hasonlatos üzemeltetés, a jól megválogatott növényzet, a talajkutat öntözési rendszer és a közösségi szondázással kialakított közparki funkciók olyan tájépítészeti és építészeti is jól megformált oázist hoztak létre a városi dzsungelben, amely jobb helyé teszi és felértékeli a Vizafogó területét. Az ipari rendezővágányokból beépítésre szánt területté, majd közparkká alakuló terület olyan tanmese, amit Budapest szívesen és büszkén mesélhet el bárkinek, s ami tervezőinek és megbízóiknak is a becsületére válik.

DICSÉRET

Attila 99 Loft apartmanház

Bp. I., Attila út 99.

Építész felelős tervező: Dékány Tibor, Hatvani Ádám

Építész tervező: Pomázi Dorottya, Botta László, Kosik Péter, Ungerhofer Dani, Czegléczki Attila, Evva Ambrus, Tripsánszky Zoltán, Lévai Marcell

Belsőépítészet:

Közös területek, wellnes, étterem – Dékány Tibor, Hatvani Ádám, Pomázi Dorottya, Botta László, Kosik Péter, Ungerhofer Dani, Tripsánszky Zoltán, Lévai Marcell, Evva Ambrus
Lakások és pékség – Berecz Dániel, Kutasi-Kovács Petra, Knercz Beáta, Cziczér Klaudia, Kiss Kaiser Panka, Kiss Marianna, Balogh Boglárka, Kónya Orsolya, Domján Éva, Pataki Attila, Tóth Tímea, Tyeklár Ádám, Zsidek Gergő, Kanyó Mihály, Banics Adrienn, Károly Ferenc, Koller János, Nagy Henriett, Tóth Petra

Design & Build: Malata Gyula

Az Attila úti együttes különös keveréke a polgári lakóháznak és az industriális hangulatú loftháznak. Ez a többszínűség nem új, már Györgyi Dénes 1937-es épülete is ötvözte a lakóházat az irodaházzal és a trafóházzal. Az Elektromos Művek épülete jól besimult az Attila úti térfalba, pedig a mimikrijét megtalálni nem lehetett könnyű. Az épület idővel funkcióját elvesztette: a trafóállomást a budapesti elektromos hálózat gyökeres átalakítása tette feleslegessé, a számítóközpont pedig az informatika fejlődése révén vált idejét múlttá.

Gondolhatnánk, hogy könnyed ujjgyakorlat lehet egy kiüresedett épületváz felhasználásával luxuslakásokat kialakítani, azonban nem ez volt a helyzet. Az eredeti térrendszer adottságai összetett feladatot adtak, a korabeli lépcsőházak és felvonók pozíciója, az eltérő emeletmagasságok és a meghatározó szellőzőkürtők között jól működő épületet kialakítani nem kis kreativitást igénylő feladat volt. Szerencsére a nagyvonalú program is lehetővé tette a lakások nagystílusú térstruktúrájának kialakítását. Jó döntésnek bizonyult a földszinten az étterem hátrahúzása is, így még a Bugát lépcső parkja is új elemmel gazdagodott. Különleges feladatot jelentett még az épület ipari jellegű nyílászáróinak átértelmezése.

Bár az épület nem védett, épített örökségünknek izgalmas eleme. A tervezők nagy gondal őrítették és fejlesztették az eredeti ház karakterét, az építészeti részleteket, szerkezeti megoldásokat. A lakások és az étterem is érzékeny építészeti minőségben valósult meg.

Fotók: Hlinka Zsolt

Kozmo Hotel és társasházi lakások az egykori Józsefvárosi Telefonközpont épületében

Bp. VIII., Horváth Mihály tér 17–19.

Építész felelős tervező: Draskóczy Gergely – Kozmo Hotel és társasházi lakások „AA”-szárny
Mészáros Gabriella – társasházi lakások „BB”-szárny

Építész társtervező: Németh Tamás, Mester István

Statika: Méri Tamás, Neumayer Péter, Salacz Ákos, Vida Kálmán

Gépészet: András-Tövissi Balázs, Bujtár Gábor, Lucz Attila, Kovács Gyula

Elektromos: Rajkai Ferenc, Petkovics János

Épületszigetelés: Horváth Sándor

Tűzvédelem: Decsi György

Víziközmű: Farkas Sándor

Zajvédelem: Csott Róbert

Munkatársak: Bereczki Sándor, Szokolczai Alida, GCA Architects, Andrea Navarro, Daniela Baeza, Földesi Tímea, Szűcsné V. Babett, Karányi Ágnes, Szalai Balázs, Lászlófi Károly, Kohlberger Dániel, Soltész Bence, Palotai Barbara, Schmutzer Áron, Otruba Gábor, Gabara-Budai Krisztina

A volt Józsefvárosi Telefonközpont építéskor mind eredeti funkciójában (kommunikációs technika), mind szerkezetében (korai példa a vasbeton használatára) rendkívül modern volt, formavilágában pedig az eklektika és a szecesszió határán mozgott. Később funkcióját veszítette és üresen állt, tehát bizonyos értelemben kimerítette a „barnamező” fogalmát. Az épület környéke, beleértve a közterületeket, rehabilitációt igényel, amit a sikerült új-rahasonosítás talán „urbanisztikai akupunktúra” jellegével el tud indítani. Az épület nagy részét a szálloda foglalja el, az eredeti bejáratról az újonnan épített, acél-üveg szerkezetű recepciót akár gyalog, akár – a kofferok kirakodásáig – gépjárművel lehet megközelíteni. A műemlékvédelmi igényesség a részletekig – mint például a nagyvonalú főlépcsőház kerámiaburkolatának helyreállítása – kiterjed. Egy később beépített földem elbontásával az udvarra néző nagyvonalú vendéglátó helyiség kialakítása vált lehetővé. Komoly műszaki kihívásnak bizonyult a pincébe került wellnessegység elhelyezése. Városfejlesztési szempontból ígéretes beavatkozás történt, jól sikerült a későbbi átalakítások során szinte reménytelenül össze-vissza átépített épület alaprajzi letisztítása, az eredeti állapothoz közelítése.

Bakáts tér és a csatlakozó utcák felszíni rendezése

Bp. IX., Bakáts tér

Tájépítész felelős tervező: Steffler István, Szloszjár György

Tájépítész tervező: Bóhm Gábor, Pálffy Dóra

A Belső-Ferencváros ikonikus tere régóta várt a megújításra, ennek pénzügyi keretét a főváros TÉR_KÖZ pályázata biztosította tetemes kerületi önrésszel. A tér átalakítását célzó terv számos változatot élt meg, éles viták keresztüzében edződött végleges formába, ahol harcolt egymással a parkolási, a forgalmi, a forgalomcsillapítási, a zöldítési és a reprezentációs igény. A végleges és megvalósult tervek kevesebb reprezentációt (elmaradt a sokáig ide tervezett szökőkút), jelentősebb forgalomcsillapítást és több zöldet tartalmaznak, amely összességében nyugodtabbá, bájosabbá, humanizáltabbá és utcaképében is magas esztétikai minőségűvé varázsolják a helyszínt. A járda felületek klinkertéglát idéző képe egyfajta egyedi arculatot, keretezést is kölcsönöz a térnek és a Bakáts utcának. Külön figyelmet érdemelnek azok a kísérleti technológiai megoldások, amelyek a meglévő és a pótoltnak fák életterét javítják a Stockholm faültetési rendszer nagyarányú alkalmazásával, ilyen tekintetben is mintaértékűvé és úttörő jelentőségűvé avatva a környezetalakítási munkát. A Bakáts tér fontos és jó példája lett a belvárosi közterületi rehabilitációnak, amelyet jelenleg példás fenntartás egészít ki, azzal együtt, hogy a téren időnként a nagyobb rendezvények jelentős igénybevételnek teszik ki a zöldfelületet.

Fotók: Glázer Attila, Bartus Boglárka

A15 villa

Bp. XII., Alkony út 15/c

Építész felelős tervező: Fazekas Katalin DLA, Vilics Árpád (Kettőpera Stúdió Kft.)

Belsőépítész tervező: Fazekas Katalin DLA, Vilics Árpád (Kettőpera Stúdió Kft.)

Táj- és kertépítész-tervező: Pécsi Máté (Objekt Kft.)

Munkatársak: Baranyi Ágnes, Vereb-Dér Anna

DICSÉRET

A Zugliget felett magasodó dombon a villa elrejtőzött. Nem mutogatni akarja magát, hanem arra figyel, hogy a legszerényebben foglalja el azt a kilátóhelyet, ahonnan a Jánoshegyi-kilátóra nyíló hasadéokban az egyetlen épület a kilátó maga. A többi erdő és erdő, Budapestben valószínűleg nem sok ilyen helyet találunk. A ház tömege szinte észrevehetetlen. Az átlátások, a könnyed, jelésszerű előtető, a külső és a belső terek rafinált kapcsolatainak köszönhetően a tömeg elveszíti a jelentőségét, a figyelem a terekre és a térkapcsolatokra, az átjárókra és a lépcsőkre koncentrálódik.

A minimáleszközökkel kialakított ház materiális valóságát a karakteres téglák, a látszóbeton-szerkezeti elemek és a szinte vernakuláris hangulatú tetőszerkezet adja. A két szinten keresztül egymásba folyó terek voltaképpen a környező tájjal is minden ponton összekapcsolódnak. A terek arányosak, a beépített bútorok jellemzően gondos részletképzéssel a burkolatok részévé válnak. A mobiliák is szerves részét alkotják a kiegyensúlyozott belsőépítészeti koncepciónak. Figyelemre méltó az épület korszerű, alacsony energiaigényű gépészeti rendszere, de még a gépészeti és elektromos hálózatok precíz kiépítése is. Külön említést érdemelnek az erdős környezetben alkalmazott tájépítészeti megoldások, a gondosan megválogatott intenzív kiültetések is. Az épület egésze harmóniát sugall: telepítése, térfoglalása, visszafogottsága példaértékű.

DICSÉRET

Budafoki Zöldike Tagbölcsőde

Bp. XXII., Terv utca 14/a

Építész felelős tervező: Nagy Csaba, Pólus Károly

Építész társtervező: Kassai Dorottya, Pásztor Ádám

Építész munkatársak: Horváth Krisztina, Rády Szilveszter, Senánszky Zsófia

Táj- és kertépítész-tervező: Massányi Edina (Open Air Design Kft.)

Tartószerkezeti tervező: Pintér Tibor (ÉKI Terv Mérnökiroda Kft.)

Épületgépészeti tervező: Makáry Csaba (Agorex Kft.)

Épületvillamossági tervező: Kapitor György (Zone-Plan Kft.)

Konyhatechnológus: Rátonyi Árpád (Quartisse Kft.)

Építtető: Budapest Főváros XXII. Kerület Budafok-Tétény Önkormányzata

A Tétényi-fennsík délkeleti lejtőjén épült fel Budafok-Tétény Önkormányzat három egységből álló Zöldike Tagbölcsődéje. Az épület nyers, vakolt falaival és zöldtetőjével nem akar kitűnni környezetéből, a táj részeként definiálja magát, közelebbről nézve pedig egy teljes mélységig átgondolt külső és belső térsor tárul fel, ahol az épület minden majdani használatjára szeretettel gondoltak a tervezők. A pavilonos, csoportszobapárokra tagolt elrendezés a nagy épületet kisebb tömegekre bontja, így az jól illeszkedik a környező családi házak léptékéhez. A tagolt tömeget egységes, a tereplejtést követő, extenzív zöldtető fedi, amely a csoportszobáknál, a hangsúlyos helyeken megtörik, körülölelve a hozzájuk tartozó játszóudvarokat, árnyékot és esővédelmet biztosítva. Az ablakok mérete és magassága változó, sokukat a gyermekek méreteihez igazították, amelyek így a homlokzatot játékosá alakítják. Ezt a játékot folytatják a telek alatt található pincerendszer vasbeton kútgyűrűkből készült szellőzőkürtői, ezeket a tervezők belefoglalták a kompozícióba: a körökkel átluggatott mesebeli kémények az épület és a kert részeivé válnak. A racionális alaprajzi elrendezéshez érzékeny belsőépítészeti koncepció párosul: a színek és a természetes fafelületek nagyon visszafogott pasztellárnyalatokban jelennek csak meg a világos terekben, nincsenek felesleges gesztusok. A gondos, a nagy egész mellett minden részletre kiterjedő tervezői attitűd követendő példát állít a kisgyermekeknek szóló terek jövőbeli tervezői elé.

Fotók: Danyi Balázs

SZEPTEMBER ÉPÍTÉSZFESZT

A 25 éves Magyar Építész Kamara egész napos születésnapi rendezvénye

2022. szeptember 23., péntek
MÉK székház, 1088 Budapest, Ötpacsirta u. 2.

PROGRAM

I. RÉSZ

9.00–9.10: **Megnyitó**

9.10–9.30: „Villásreggeli” valódi villával

Reggeli közben a Walter Rózsi villa bemutatása, amely az Építészeti Múzeum új kiállítóhelyeként működik (Bodiné-Kersner Katalin és Kokas László)

9.35–10.35: **MÉK arcképcsarnok – Beszélgetés a Kamaráról**

Résztvevők: **Balogh Balázs, Krizsán András, Markos Anikó, Tutervai Máttyás**

10.35–10.55: Tagjaink más szerepben – Fotó (Riesz Abigél, Szócs László Zsombor)

11.00–12.00: **Magyar Építészet 10–20 – Ízelítő a kiadványban megjelent alkotóktól**

Résztvevők: **Csapó Balázs, Csillag Katalin – Gunther Zsolt, Szalay Tihamér, Turi Attila**

12.00–12.30: Tagjaink más szerepben – Iparművészet (Szakács Barnabás, Tar Andrea, Velősy András)

12.30–13.30: Jó ebédhez szól az építész (Bolberitz Henrik)

II. RÉSZ

13.30–14.30: **Merre tovább Budapest – kerekasztal beszélgetés**

Résztvevők: **Eltér István, Erő Zoltán, Bardóczi Sándor, Zubreczki Dávid (moderátor)**

14.30–15.20: Tagjaink más szerepben – Irodalom (Cseh András, Glázer Attila, Vadász Bence)

15.15–15.30: Kávészünet

15.30–16.30: **Beszélgetés az Építési és Beruházási Minisztérium terveiről**

Résztvevők: **Lánszki Regő építészeti államtitkár, Hajnóczy Péter MÉK elnök**

16.30–17.25: Tagjaink más szerepben – Képzőművészet (André Zoltán, Bodzán Antal, Buzay József)

17.30–18.15: **Bor, csokoládé, építészet – kerekasztal beszélgetés minden földi jóról**

Résztvevők: **Bálint Imre építész-borász, Varga Ferenc (ZAX Csokoládé), Tutervai Máttyás (moderátor)**

18.30–20.00: Bor- és csokoládékóstoló, Tapas variációk lágy zenével (Bolberitz Henrik)

A nap során az Ötpacsirta utcai helyszínen folyamatosan vetítésre kerül a MÉK, a Területi Kamarák és a Tagozatok életét, működését bemutató filmes anyag, illetve megtekinthetők a több szerepben alkotó tagjaink művei. A helyszínen megvásárolható lesz a „Magyar Építészet 10–20” kiadvány.

Az egész napos programot két önálló szakmai továbbképzésre bontottuk. A programokon történő részvétel ingyenes, azonban – a termék és az udvar befogadóképessége miatt – előregisztrációhoz kötött. A részvételért járó szakmai továbbképzési pont kizárólag a <https://tako.mek.hu/> oldalon keresztül történő előzetes regisztrációt és a helyszíni jelenléti ív aláírását követően kaphatnak a szakmagyakorlók!

A programváltoztatás jogát fenntartjuk!

A rendezvény támogatója a

KESZ
GROUP
40 ÉVE EGYÜTT

2022-ben ünnepelte 25 éves születésnapját a Magyar Építész Kamara. Az ezzel kapcsolatos programok részeként rendeztük meg a SzeptemberFesztet 2022. 09. 23-án, amely a szakmai programok mellett kötetlenebb formában nyújtott teret azon építészeknek, akik nemcsak a szakmájukban kiválóak, hanem bármely más művészeti ágban is.

Ahogy a beharangozó hírekből is kiderült, az egész napos rendezvényen feszes programot terveztünk, ahol felváltva szerepeltek a kifejezetten szakmai és a könnyedebb témák. A programra sokan regisztráltak, így prognosztizálható volt a telt ház, amely prognózis teljesült is, reggel 9 órakor már szívét melengetően sok látogató jelent meg az Ötpacsita utcában.

A programok betöltötték az épület összes terét. A beszélgetések az udvari Kós-teremben zajlottak, melyek az udvaron is hallhatóak, illetve a földszinti Ybl-teremben lévő kivetítőn is láthatóak voltak.

Az Ybl-teremben és az előterében a más szerepben is alkotó építész és tájépítész kollégáink kiállítása volt megtekinthető, illetve ugyanitt voltak láthatók a MÉK, a Területi Kamarák és a tagozatok életét bemutató kisfilmek is. Az udvar pedig betöltötte az igazi szerepét, közösségi térként adott helyet a vendéglátásnak, a találkozásoknak, sokak szerint olyan nyüzsgő és életteli volt, mint egy olasz családi ebéd, egy nagy családé...

Az Ötpacsirta utcában a bejárat előtt volt megtekinthető az a fotómontázs, amely azokból a képekből készült, amelyeket felhívásunkra a tagjaink küldtek magukról. A fotókat beküldők között a nap végén 5 db Magyar Építészeti 10–20 könyvet is kisorsoltunk, a sorsolásról készült videó elérhető a MÉK Facebook-oldalán.

Az alábbiakban részletes beszámolót olvashatunk erről a reményeink szerint évente megrendezendő eseményről.

A program „villás” reggelivel indult, melynek során a tényleges reggeli során a Magyar Építészeti Múzeum részéről Bodiné-Kersner Katalin, valamint tervezőként Kokas László, Pro Architectura-díjas építész mutatta be a Walter Rózsi-villát, amely az Építészeti Múzeum új kiállítóhelyeként működik. Fontos épületről, projektről van szó, így az teljes előadás anyagát leközzöljük néhány oldallal később.

Ezt követte egy beszélgetés a kamaráról, melynek résztvevői Balogh Balázs Széchenyi-, Ybl- és Prima-díjas építész, a MÉK korábbi elnöke, Krizsán András, Pro Architectura- és Ybl-díjas építész, a MÉSZ elnöke, Markos Anikó építész, a Komárom-Esztergom Megyei Építész Kamara elnöke, a MÉK elnökségi tagja, valamint Tutervai Mátyás, a Győr-Moson-Sopron Megyei Építész Kamara elnöke, a MÉK alelnöke vett részt. A beszélgetés során arról esett szó, hogy mi volt a szerepe a Kamarának a múltban, mi most, és mi lehet a későbbiekben, milyen szerepet tölt be a Kamara vidéken és Budapesten, hogyan fokozható az építészek aktivitása a szakmát érintő kérdésekben, feladatokban, milyen lehetséges kapcsolódási pontok vannak a szakmai szervezetek között. A beszélgetés teljes anyaga ugyancsak olvasható az évkönyvben.

A „Tagjaink más szerepben” című beszélgetés sorozatban Tutervai Mátyás faggatta a különböző művészeti ágakban alkotó tervező kollégákat a másik énjükről.

Ennek a sorozatnak az első részében Riesz Abigél és Szőcs László Zsombor építész mesélt arról, hogy hogyan került kapcsolatba a fotózással, hogyan hat egymásra bennük a fotózás és az építészet.

Riesz Abigél mesélt arról, hogy a fotózás iránti szenvedély a családból fakadt, hiszen édesapja és nagypapja is sokat fotózott, hogy az épületfotózás során a fotókban megjelenik, hogy a fotós építész is egyszerre. A rendezvényen bemutatott fotók nem épületekről, hanem a természetről szólnak, és szabad teret engednek a közönség képzeletének, biztatva mindenkit arra, hogy azt lássa bele, amit a kép kivált belőle.

Szőcs László Zsombor fotózás iránti szenvedélye összefügg azzal, hogy szobrászvégtettsége is van, és kihívásként értelmezte, hogyan jeleníthetők meg a szobrok analóg módon. Munkája során keresi a fotózás és az építészeti rajzok grafikai összefüggéseit.

Ezt követte egy ízelítő a Magyar Építészet 2010–2020 kiadványban megjelent alkotóktól, melynek során Csapó Balázs bemutatta a metróépítéshez kötődő munkáit, Csillag Katalin és Gunther Zsolt beszélt részben a könyvben megjelent, részben pedig egyéb, számukra fontos munkákról, illetve a munka és a család kapcsolatáról. Turi Attila az építészeti, építész magatartással kapcsolatos gondolatait osztotta meg a jelenlévőkkel, kiemelve a szolgálat, a teremtmény alázat, az építészet kulturális üzenetének a jelentőségét. Szalay Tihamér az építész társadalomban betöltött helyéről, és ennek a méltó helynek az eléréséhez szükséges kamarai teendőkről elmélkedett, néhány külföldi példán

keresztül bemutatva, hogy egy ideális világban mi a rangja az építésznek. A vetített képes előadást nyomtatott formában megismerhetjük az évkönyvben.

A „Tagjaink más szerepben” című blokk második felvonása az iparművészetben alkotó Szakács Barnabást, Tar Andreát és Velősy Andrást mutatta be. Hallhattunk arról, hogy Szakács Barnabás miért, hogyan alkot rézzel, illetve mit is jelent az általa jegyzett Viaplant nevű termék, technika, alkotás, Tar Andrea az üvegművészettel való kapcsolatáról mesélt, érintve egy teljesen más témát, a cukrászatot is, amelynek művelője, míg Velősy András az ötvösművészet rejtelmeibe vezetett be minket, fellelbentve a fátlyat arról, hogy hogyan került kapcsolatba ezzel a művészeti ággal.

Ezt követte egy jó hangulatú ebéd, melynek értékét emelte Bolberitz Henrik építész zenei kísérete.

A kényeztetést követően komolyabb vizekre evezünk és Eltér István, a Budapesti Építész Kamara elnöke, Erő Zoltán Budapest főépítésze és Bardóczi Sándor Budapest főtájépítésze részvételével, Zubreczki Dávid szakértő moderálásával kerekasztal-beszélgetést hallhattunk Budapestről, a város jövőjéről, kisebb-nagyobb problémáiról, fejlesztési lehetőségeiről, a Budapestet érintő szabályozás jövőképéről, a jelenlegi energia- és gazdasági válság hatásairól és a kitörési lehetőségekről.

A szakmai és szakmapolitikai kérdések után újra a kultúra volt a főszereplő, hiszen Cseh András, Glázer Attila és Vadász Bence építészek, tájépítészek, mint többkötetes költők és írók beszéltek a költészetükről, tették ezt végtelen őszinteséggel és nyitottsággal, beszélgettek egymással és velünk a felolvasott műveiken keresztül.

Meséltek arról, hogy hogyan kezdtek el írni, hogy viszonyul a környezetük a verseikhez, miért van az, hogy András sok versének a címe egy dátum, hogy mi a kapcsolata Attilának a haikuhoz. A sok elhangzott versből álljon itt 2–2 költemény mindenkítől:

Vadász Bence: *Lajhár*

„Nevem
Egon,
csüngök,
igen!

Lusta
vagyok,
lógok
nagyot.

Megpusz-
tulok,
ha moz-
dulok.

Fent a
lábak,
ittén
lógok.

Bár...

Van egy
tervem,
egy vad
tervem.

Próbát
teszek,
odébb
megyek.

Figyelj,
paraszt!
Néhány
arasz

odébb
csúszok,
ha a csúszok
nem állnak bele megint abba a kurva hátamba.”

Vadász Bence: *Apám*

„Néha egymás után kétszer is felhív telefo-
non, mert elfelejtette, hogy az előbb már
beszéltünk, pedig az idő kezdete óta
ő igazgatja a csillagokat és a bolygókat,
hogy azokban az érdekes alakzatokban
szikrázva világítsanak az éjszaka vastag
fekete bűvészköpenyén, és közben persze
fekete sűrű rostiron ágacskákkal szövi tele
a kopasz öreg fák sziluettjét, hogy lomb-
juk vesztetten is még egyszer újra kócos
kamaszokként hajladozhassanak a hó-
fehér rajzlapokon.”

Cseh András: 2017. 03. 15.

„a nő lecipzározta aznapi mellét
talán ezt kedvelte a legjobban
letéve helyére most is irigyelte
akinek még hús-bőr ilyen eredeti van
ebben nem szerette a fémfogak
ezüstös, hideg csillogását
és a formákat cserélgetve
önt hordott volna, nem másnak a mását

a tükör előtt most itt áll laposan
mellén részvétlen kéttenyérenyi sebhely
karbonszálas dizájn bőr pontosan varrva

már tervezi, melyik lesz, ha felkel
a nagy, fáradt, öregét régen vette fel
hétköznapra nehéz, ünnepre túl lelóg
a legkisebből kinőtte már kedvét
és akinek az tetszik, az mind áldemagóg

egyedül feküdt le, mint este mindig
elég volt napközben a tucatnyi más test
a közelségek emlékeit dobozba rakja
álmot kamrájukon kívül mást fest
felkelni inkább azokban szeretne
reméli, hogy lesz még úgy talán
egészen ébred, és éli a mesét
hogy találkozott a fiú meg a lány.”

Cseh András: 2017. 04. 22.

„a fiú átrohant a piroson
és úgy ugrott fel a villamosra
hogy az ajtócsukódás mindkét könyökét súrolta
megvan!
alighogy lehajolt, hogy összeszedje levegőjét
elindultak az ellenkező irányba
felfordult a pillanat
sötétkamrában vagy végtelen sűrű ködben érezhető szédülés
fogta el
ahogy az előbb tervezett jövője
és az épp távolodó jelen közé feszülő vákuum beszippantotta
de furcsa mód azon kívül
hogy lebegni kezdett
nem történt semmi.”

Glázer Attila: Randevú

„Ácsorgó idő
Moszkván az óra alatt,
magára várva.”

Jó, ez önelemző, de helyén lesz itt.
„Hirdetés.
Negyvenegy éves,
függő, független férfi
kiutat keres.”

„Matek.
Számталanszor van,
hogyan érzem, a végtelen
lenulláz engem.”

„Pont akkora pont
vagy, mekkorát a mondat
végére kíván.”

Glázer Attila: Vagy
„Utamra nőtt fa.
Nem kerüllek/vágok ki,
öntözlek inkább.”

Olyan beszélgetés volt, ahol jól megért egymás mellett a könnyes nevetés és a megható pillanatok, a vidámság és a súlyosan mély gondolatok. Emlékezős élmény volt mindenkinek, aki hallotta!

Ezt követte a nap egyik legjobban várt beszélgetése, amely során Lánszki Regő, az Építési és Beruházási Minisztérium építészeti felelős államtitkára beszélgetett Hajnóczy Péterrel, a MÉK elnökével. A beszélgetés témája az új minisztérium működése, felépítése, szerepe, az előkészítés alatt álló beruházási kerettörvény és építési kerettörvény aktuális kérdései, állapota, az ezzel kapcsolatos egyeztetési folyamatokban a Kamarának szánt szerep, valamint az új országos főépítési szerepkör, illetve a Központi Tervtanáccsal kapcsolatos jogszabály-változások voltak. Tekintettel arra, hogy ebben a témában fontos szerepe van az időnek, ezért nem a szeptemberi beszélgetést közöljük le, hiszen azóta sok minden történt. Külön cikkben kérdeztük Lánszki Regő államtitkárt az aktuális állapotról, a minisztérium jelenlegi terveiről, amely az évkönyv első részében olvasható.

A nehéz téma utáni feloldódást segítette a „Tagjaink más szerepben” utolsó felvonása, melynek során André Zoltán grafikus-fotós, Bodzán Antal szobrász és Buzay József grafikus mesélt arról, hogy hogyan fér meg ez az alkotói munka az építészeti tevékenységük mellett, mit ad hozzá az építészeti

MAGYAR
ÉPÍTÉSZ
KAMARA

CHAMBER OF HUNGARIAN ARCHITECTS

munkájuk a képzőművészethez, és fordítva. André Zoltán személyében megismerkedhettünk egy, a természet szépségeire rácsodálkozó és azokat megörökítő grafikussal, fotóssal, Bodzán Antal a szobrászat, az anyag, a tapintás, mint érzékelés rejtelseibe vezetett be minket, míg Buzay Józsefről megtudtuk, hogy hogyan egyesül benne a grafikai rajz, a néptánc, az éneklés művészetének szeretete.

A nap utolsó hivatalos programjaként beszélgettünk Bálint Imre Ybl-díjas építész kollégánkkal, akiről sokan tudják, hogy borászodik, valamint Varga Ferenc építésszel, aki Révkomáromból érkezett hozzánk, és feleségével az egyik piacvezető prémium csokoládémárka, a ZAX csokoládé gazdája és tulajdonosa. A bor és a csokoládé házasság téma, így nem meglepő, hogy milyen odaadással és szeretettel beszéltek a saját alkotásaikról. Bálint Imre betekintést engedett a borászathoz fűződő kapcsolatának kialakulásába, beszélt a bor és a kultúra viszonyáról, míg Varga Ferenc kulisszatitkokat osztott meg azzal kapcsolatban, hogy mitől olyan magas minőségűek az általuk gyártott bonbonok, és bár az íz az alapvető erő, de mégis mennyire fontos az esztétikai élmény is, hogy mennyire jó ránézni egy szép bonbonra, egy olyan bonbonra, ami számtalan nagy nemzetközi elismerést is kiváltott már.

Az elhangzottakat igazolták is a résztvevők, hiszen ezt követte egy bor- és csokoládékóstolás, amely alapján el kell ismernünk, hogy méltán kiemelkedő minőségűek a termékek. A borkóstolón megköszönthetjük dr. Laposa József tájépező-borász kollégánk borait is, aki sajnos nem tudott részt venni a rendezvényen, de végtelen jó szívet küldte el a borait, hogy örömet szerezzen nekünk. És szeretett, köszönjük!

Ezzel párhuzamosan kiosztásra kerültek a résztvevők által a nap során kitöltött kvízzáték nyereményei is, és elmondható, hogy bár voltak fogós kérdések, de mégis született 4 db 13+1-es találat!

A nap lezárásaként Bolberitz Henrik zenélt újra a fáradhatatlan közönségnek, és olyan volt/lett a nap vége is, mint az egész rendezvény, barátságos, tartalmas, megismételni való!

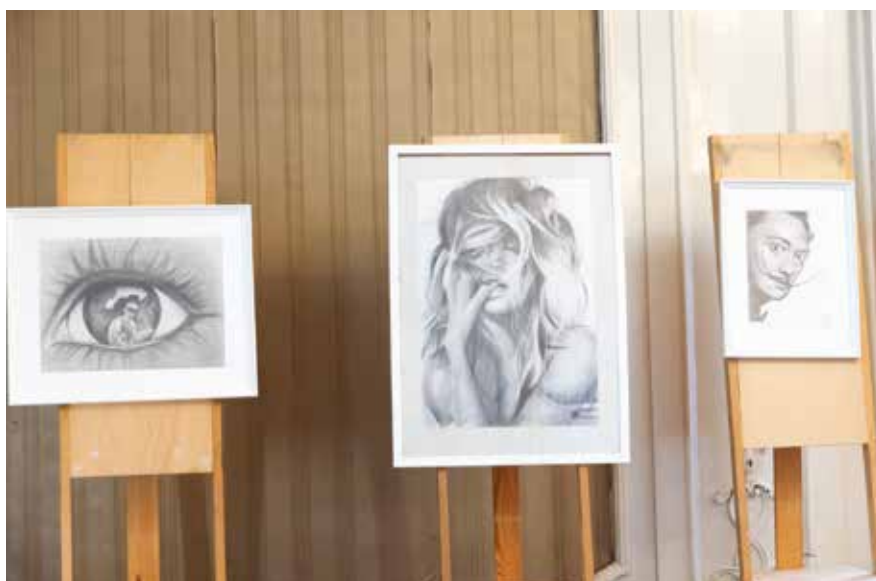
Bízunk abban, hogy jól érezték magukat azok, akik eljöttek, és mivel fontos az együttlét, az építészek közösségének megerősítése, a tagjaink munkáinak, a más szerepben is alkotóknak a közös megünneplése, ezért reményeink szerint lesz még ilyen alkalom, és arra is legalább ennyien eljönnek majd!

*Az eseményen készült fotókat
Gáti Oszkár Dániel készítette.*

*Tutervai Mátyás
MÉK alelnök*

SZEPTEMBERFESZT: „VILLÁSREGGELI” VALÓDI VILLÁVAL

A cikk szövege a vetítéssel kísért előadás leírata.

BÓDINÉ KERSNER KATALIN:

Szeretettel köszöntök mindenkit! Bódiné Kersner Katalin vagyok, a Magyar Építészeti Múzeum és Műemlékvédelmi Dokumentációs Központ munkatársa, építészmérnök, műemlékvédelmi szakmérnök és a Metropolitan Egyetemen egyetemi adjunktusként dolgozom. Szeretném bemutatni az intézményünket, illetve szeretnék egy kis kitekintést adni a Bajza utcai telekre, ahol a Walter Rózsi-villa áll, hogy hogyan is került kapcsolatba az intézményünkkel.

A Jász utcai székházunkban a gyűjtemény közel 3 ezer négyzetméteren található temperált, klimatizált körülmények között, illetve itt dolgozunk mi is már közel ötven munkatársammal együtt. 2017 óta működik az intézmény az MMA, a Magyar Művészeti Akadémia fenntartásában. 2019-től dr. Almássy Kornél az igazgatónk.

Négy osztályra tagoltan működik az intézmény. A Magyar Építészeti Múzeum 1969 óta létezik, de nem rendelkezett sosem önálló kiállítóhellyel – ma a négy osztály közül az egyik osztály. Nagyon rohamosan gyarapszik a gyűjteménye: a közelmúltban került hozzánk Virág Csaba, Pázmándi Margit, Fischer József, Major Máté hagyatéka. Seidner Zoltán – akinek a hagyatéka szintén nálunk található – archív fotói a Walter Rózsi-villáról nagyban segítették a tervezőt a rekonstrukcióban, hiszen abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy Seidner közvetlenül a villa elkészülte után készítette a fotóit, és ezek nálunk üvegnegatívokként megtalálhatók. Ezeket nagyon nagy felbontásban beszkenelve egészen apró részleteket tudunk találni a fotókon. Szeretném kiemelni a Múzeumi Osztály főmuzeológusát, Ritoók Pált, aki végig nagy segítségére volt Kokas Lászlónak a tervezési folyamatban, illetve a kivitelezési szakaszban is minden kooperáción ott állt, és szívügye nemcsak az Építészeti Múzeum, de ez a villa különösen.

A legnagyobb létszámú osztályunk a Koppány András vezette Kutatási Osztály. Nagyon ritka Magyarországon, hogy egy modernista villát falkutatással vizsgálják meg, de itt az a szerencsés helyzet, hogy a megrendelő a mi intézményünk, ezért Fülöp András és Jankovics Norbert falkutató régészek végezték az építéstörténeti dokumentáció összeállítását a villáról. Számos más történeti épületkutatási munkánk is van, valamint topográfiai köteteket is készítenek, illetve a kezdetektől közreműködünk a Nemzeti Kastély- és Várprogram megvalósításában.

A harmadik osztályunk a Dokumentációs Osztály. Ez a mindenkor műemlékvédelmi intézmény teljes gyűjteményének az anyagát kezeli Bakó Zsuzsa vezetésével. Itt van a tudományos irattár, a tervtár a felmérési anyagokkal, az 1872-es alapítású könyvtár, fotótár. A Pesti Vigadóban nemrég nyílt meg az Évszázadok öröksége című nagyszabású kiállítás, amelyre szeretettel várjuk mindannyiukat.

Negyedik osztályunk a Digitalizációs Osztály. Az itt dolgozó fotós kollégáink rögzítették, hogy milyen állapotokat talált a tervező úr a munka kezdetekor. A telek, amelyről szó van, a Városligeti fasor 9–13. A terület birtokbavétele után számos épületszárnyat le kellett bontani. Ma az alábbi épületek találhatóak a telken: a Walter Rózsi-villa, amely a Bajza utcáról nyílik, a fasori oldalon a két egykori szanatóriumépület és az úgynevezett 6-os, 7-es, a háttérfalat biztosító épületek. Az MMA mindezt azzal a céllal kapta a magyar kormánytól, hogy itt alakítsa ki a Magyar Építészeti Múzeum végleges és méltó elhelyezését.

A Halácsy-féle 1872-es térkép jól mutatja, hogy milyen érdekes telekfelosztása volt a területnek. A Városligeti fasort szegélyező területet 1800 körül parcellázták fel hosszúka és nagyon keskeny telkekre.

Ilyen telkeken épült a három szanatórium, a Glück-, a Herczel- és a Grünwald-szanatórium, amelyek közül a középső szanatóriumot, a Glück-féle vízfogyóintézetet az 1950-es években elbontották, és az MMA tulajdonában most az egykori Herczel- és a Grünwald-szanatórium található.

A Walter Rózsi villa telkét akkor hasították ki, amikor a Bajza utcát 1936-ban meghosszabbították a Városligeti fasortól a Damjanich utcáig. Az építési engedélyhez tartozó helyszínrajzon a villát még mint névtelen utcában lévő épületet említik. Maga Walter Rózsi kezdeményezte, hogy legyen neve az utcának, hiszen nagyon szeretett telefonálni, és szeretete volna, ha már a szokásos módon, létező utcánévvel és házszámmal együtt jelenik meg a telefonszáma a telefonkönyvben.

Ezzel átadom a szót a tervező úrnak.

Helyszínrajz – levéltári dokumentum

Fotó: Kokas László

KOKAS LÁSZLÓ: (Előadását vetített prezentációval kíséri.)

Azzal szeretném kezdeni, hogy vannak olyan munkák, amelyeket az ember nyomban meg tud szeretni. Az én esetemben ilyen volt pl. a „Hild-villa felújítása”. Nem nagy dolog egy klasszicista műemlékbe beleszeretni: timpanon, oszlopok, tengelyesség stb. Azt kell, hogy mondjam, hogy még lerobbant állapotban is egy nagyon szép és impozáns ház volt a Hild-villa.

Amikor viszont találkoztam a Walter Rózsi-villával, akkor megmondom őszintén – ebben a körben talán elmondhatom ezt –, azt gondoltam, hogy inkább el kéne bontani. Mit kéne ezen a házon tisztelni, szeretni? Ez úgy, ahogy van, borzalmas, se arányai, se szépségei, semmi az ég adta világon nincs, miért is foglalkozunk tulajdonképpen ezzel?

Bent is borzalmas állapotokat találtunk. Amikor a BM Kórház elhagyta ezt az épületet, onnantól kezdve – mint egy gazdátlan ház – szörnyű állapotok jöttek létre. Ázott az egész épület. Áztak a falak, a födémek, áztak a gyönyörű szép faanyagú épületszerkezetek, tehát elborzadva néztük, hogy mit is lehet ebből a házból kialakítani, hogy kéne ezt megmenteni. És, hogy miért is.

Ebben az állapotában – a kevésbé vizes földszinten – korábban a BM Kórház, később pedig a Magyar Művészeti Akadémia által működtetett biztonsági őrközpont „tanyázott”.

Tehát itt van a Walter Rózsi-villa, és több más nagyon szép, veretes épület, amiket a BM Kórház, a sajtós fejlesztéseik során, elépített, szétépített, megbővített, pl. ezt a borzalmas „kígyót”, amit vetíték, ezt is hozzáépítette. Emitt pedig létrejött ez az aránytalan konyha-étkező a hatvanas évek közepén, ez meg egy szocreál kultúrház... A szocreálnak vannak remek épületei, de ez nem azok közül való. Pedig ennek a területnek voltak igazán szép épületei is, mint például az a két történelmi villa, amiről Kati is beszélt már az előbb, tehát volt, lett volna hova visszanyúlni.

Ezen a képen szeretném megmutatni, hogy is indult a villa élete. Ezek a rajzok Fischer József rajzai, tervai. Egy fantasztikusan logikusan, szépen felépített villáról beszélünk.

Az első rajz a földszintet ábrázolja. Ez a kiszolgálószemélyzetnek volt a lakhelye, amelyek önálló bejáratral rendelkeztek. Két önálló pici lakás. Szakácsok, cselédek számára létesült. Ez volt a kiszolgálási szint.

Itt pedig a villa főbejáratát láthatjuk.

Tiszta a kép: Rózsi és vendégei a főbejáratot használták, a személyzet pedig az oldalsó ajtókat.

Ez itt már az első emelet tervrajza, ez volt a reprezentáció és a vendéglátás szintje. Tehát amikor jöttek a vendégek a Rózsiékhoz, akkor itt becsöngettek, a szakácsnő vagy a cseléd beengedte őket és mondta: „ezen a lépcsőn tessék elindulni fölfelé, a művész nő már várja önöket”. Felértek az első

A felújítás megkezdődött kint és bent.

Fotók: Kokas László

emeletre, ahol a művész már tényleg tudta őket fogadni, a zeneszobában, a szalonban, vendéglátó térben. Szóval itt zajlott a társasági élet, ebben a szép nagy térben. Itt volt Rózsinak a zongorája, itt tudott énekelni és zongorázni. Itt látta vendégül a barátait.

Izgalmas kérdés, hogy a vendéglátást/vacsorákat, hogy tudta megoldani itt a maga „emelkedett” szintjén. Hát nagyon egyszerűen: volt ebben a zónában egy étellift, ami a földszinten lévő konyhát összekötötte az emeleten elhelyezkedő „tálalóhelyiséggel”, így a szakácsnők fel tudták küldeni ebbe a kis kiszolgálóhelyiségbe azokat a finom falatokat, amelyeket a Rózi a vendégek számára fel tudott tálni. Igen ám, de hogy mentek fel a cselédek meg a szakácsnők? Ők nyilván nem mentek, nem mehettek keresztül a zeneszobán. Megoldás: ebben a traktusban el volt rejtve egy pici kis csigalépcső, és ezen a lépcsőn fel tudtak menni az első emeletre úgy, hogy észrevétlenül be tudtak menni ebbe a felső konyhába, és ki tudták szolgálni a vendégeket.

Ez volt tehát a társasági életnek a színtere, amit még izgalmasabbá tett Fischer azzal, hogy ehhez a fantasztikus szép, impozáns nagy térhez hozzáépített egy télikertet is. A télikertből ki lehetett menni egy nyitott teraszra, és innen egy nagyon érdekes vonalvezetésű lépcső levezetett a kertbe.

A következő szint a családnak az intim szférája volt, ide vendégek már nem mentek fel. A kert felé volt három szoba, és hozzá kapcsolódott két fürdőszoba. A legnagyobb szoba, ez természetesen a művész szobája, Walter Rózié. Neki volt közvetlen kapcsolata egy fürdőszobával és gardróbbal. Mellette volt a dolgozó- vagy férfiszoba – így is szoktuk emlegetni – a férjnek, Radó Gézának. Ő egy textil-nagykereskedő és lapszerkesztő volt. Tehát ez volt az ő szobája, munkaszobája, s a kettő között volt egy átjárási lehetőség – tapétaajtó –, ha mégis úgy gondolták, hogy szükségük van egymásra. A harmadik szoba az egy szem gyerekük, Walter Mrika szobája volt, ahonnan szintén be lehetett menni a saját pici kis fürdőszobájába. És – nyilván az építész, ugye, mindig igyekszik igazságos lenni – mind a három szobának volt közvetlen kapcsolata a terasz felé, tehát ki lehetett lépni az első emeleti teraszra mindegyik szobából.

Mivel – modernista – lapos tetős házról beszélünk ugye, hasznosította Fischer a lapos tetőt a modernizmus játékszabályai szerint, miszerint is, „amit az épület kisorsít a talajból, azt a tetőn vissza kell adni”, ezért azt a csigalépcsőt – amelyen a cselédek közlekedtek – felvezette a tetőszintre is. De nem akarta, hogy az épületnek a homlokzatán korlátok, mellvédek megjelenjenek, úgy oldotta meg a biztonságot és a tetőnek a használhatóságát, hogy növénykádakkal a középső zónát kijelölte/lehatárolta. A felérkező csigalépcsőházat összekötötte egy lapos tetővel, amely erre a szomszéd ház felőli falazatra ül fel. Így kialakult egy részben fedett, nagyobb részben nyitott, intim tetőterasz, sőt tetőkert. Még egy zuhanyt is telepített hűsölés céljából... Walter Rózi, a férje és a leányuk úgy tudták kipihenni az élet fáradalmait, hogy feljöttek erre a tetőteraszra, napoztak, tusoltak, esetleg olvasgattak, akár a tető alatt, akár a napfényben.

Első emeleti terek már készen, berendezve.

Fontos dolog megemlíteni azt is, hogy hogy is találták meg Fischert, aki a kornak az egyik legkere-
settebb, legizgalmasabb, a legextravagánsabb, ezáltal talán a legdrágábban dolgozó építész volt.
Egyszerű a válasz, a korabeli „Tér és Forma” kiadvány cikke alapján: egy közvetítőn keresztül ke-
rültek vele kapcsolatba. Furcsasága a dolognak, hogy Fischer tényleg egy extravagáns modernista
építész volt, Walter Rózsiek viszont – azt kell, hogy mondjam – nem a modernizmusban nőttek fel.
A levéltárban találtunk még egy-két olyan fotót, amely azt mutatja, hogy az átadás után hogy nézett
ki az épület kívül és belül. A jobb oldali kép egy korabeli, a kert felől nézett fotó, a bal oldali pedig
a Bajza utca felől a főhomlokzatot mutatja be. Pici kis kulisszatitkok, hogy bal oldalt lehet még látni
azokat az állványokat az épülő társasház mellett, amelyet egyébként szintén Fischer József tervezett.
Több fénykép árulkodik a kész villa belső tereiről is. Innen tudjuk, hogy miképp rendezkedett be a
Walter–Radó-család új otthonukban.

De ki is az a bizonyos Walter Rózsi? Korának az egyik legismertebb operaénekesnője volt, azt mond-
hatom, hogy mintha most egy Marton Éva vagy egy Miklósa Erika ismertségéről beszélne. Tulaj-
donképpen – ahogy szokták mondani – mindenhol énekelt a világot megváltó deszkákon, így az
Egyesült Államoktól elkezdve Olaszországon keresztül mindenütt.

Az előbb arra utaltam, hogy vajon miért pont Fischert keresték meg villaépítési elgondolásukkal,
hiszen az ő ízlésviláguk – lásd előbbi fényképeket – egy más irányba mutatott. Amikor először ta-
lálkoztak Fischerrel, állítólag Walter Rózsi teátrális mozdulattal körbemutatott, hogy látja, Fischer
építész úr, nekünk kialakult ízlésünk van. Nos, ugye, ha nézzük ezeken a fotókon a kialakult ízlést vagy
adott esetben talán ízléstelenséget, a neobarokk, neorokokó bútorokat, ezeket a szőnyeghegyeket,
az egészben tényleg van valami furcsa disszonancia. Aki ilyen bútorok között szeret, akar élni, az
vajon miért a kor legextravagánsabb építészt keresi meg? Nyilván ez lehet egy szerepzavar is, hogy
ha valaki nagyon ismert és nagyon nagy sztár, vagy mondjuk azt, mai szóval, hogy egy celeb, annak
nyilván vannak ilyen kötelező kűrjei, hogy neki a legismertebb építésztt kell megkeresnie, még akkor
is, ha esetleg a modernizmus neki nem olyan kedves.

Fischer ezt nyilván hamar átlátta, az ügyességét elárulja az a visszaemlékezés is, hogy amikor megmu-
tatta a vázlatokat, akkor csak az utcai homlokzatot mutatta meg a megbízónak, ami egy szimmetrikus
épületről mesélt, amely leginkább egy kis kastélynak vagy egy kúriának a kötelező formavilágát hozza.
A kerti homlokzatot, ami sokkal izgalmasabb és sokkal extravagánsabb, azt nyilvánvalóan nem mu-
tatta meg Fischer.

Engedelmetekkel had említek meg pár gondolatot a tervezés és a kivitelezés idejéről...

1936 január havában keresték meg Fischert az építetők, hogy tervezze meg számukra a villát. Feb-
ruár végére készen voltak a tervek, figyelem, tehát egy jó hónap alatt (!), majd elindult az építkezés,

*A korabeli csigalépcső mintájára újra gyártott
lépcső és az első emeleti rendezvényter*

Fotók: Bujnovszky Tamás

és még abban az évben, augusztus-szeptemberben Walter Rózsi és a család be tudott költözni az új épületükbe (!). Csak azt szeretném hangsúlyozni, hogy kilenc hónap alatt lezajlott a tervezés és a kivitelezés, ezzel szembe – halkan jegyzem meg – minékünk a felújítási tervek elkészítése másfél évbe és a kivitelezés is plusz másik másfél évbe telt.

Mi történt a tervezés másfél évében? Gyakorlatilag körbenéztünk, elmélyedtünk a modernizmus építészetében. Vizsgáltuk, hogy mik azok az építészeti „játékszabályok”, amiket érdemes volna megkeresni a szétépített Walter Rózsi-villán. Ezeket próbáltuk felfedezni, értelmezni. Az Építészeti Múzeum kitűnő munkatársaival, de elsősorban Ritoók Pál fő muzeológus úrral, rengeteg modernista épületet néztünk meg, amelyeket kielemeztünk és ezek után fogtunk hozzá a Walter-villához.

Első lépésként felmértük az épületünket. A pincszint érdekessége, hogy már az építéskor – ugye, '36-ról beszélünk – bár Fischer rajzán még nincs rajta, de egy légópince már hozzákerült, hiszen akkor már érezték a háborúnak a közeledtét.

Ezek a képeken a szintek felmérései láthatóak, amelyek eléggé kevésbé hasonlítanak az előbb látott Fischer-rajzokhoz.

Ezek után elkezdődött egy közös gondolkodás, mondjam úgy „agyalás”, hogy mit is kéne, mit is lehet ezzel csinálni. Nyilvánvalóan mondhatjuk azt, hogy tulajdonképpen könnyű helyreállítani egy modernista épületet, de ez csak első látásra tűnik könnyűnek. Elég, ha belegondolunk például a hőtechnikába... Ez egy vasbeton vázas épület, kitöltő falazatokkal... Mondhatjuk ugyan, hogy Walter Rózsiék sem fagytak meg ebben a házban, miért is kéne ezt hőszigetelni? De a mai világban ez nem képzelhető el, nem keresztülvihető gondolat. Ráadásul nem is műemlék a ház... Mire hivatkozhatnék, hogy miért nem szigetelek? Arányok, esztétika? Ugyan már, kit érdekel?

Miért is adtam ennek a lapnak azt a címet, hogy „Mint Columbo, mint Antonioni”? Azért, mert egy nagyon érdekes és nagyon izgalmas kihívása volt ennek a munkának, hogy az építészeti múzeum munkatársaival fényképeket nézegettünk, és az üvegnegatívokat nagyítottuk, és nagyítottuk, és megpróbáltunk észrevenni a képeken újabb és újabb dolgokat. Csak három pici példát hadd hozzak!

A bal szélső képen lehet látni a fémkorlátnál különböző kis foltokat. Ezt addig-addig nagyítottuk, amíg rájöttünk, hogy ezek fémkampók. Azt a célt szolgálták, hogy az intimitás érdekében – már épül a szomszédban a társasház – az ide leereszthető redőnyt be lehessen akasztani, így a szél nem lobogtatja azokat.

A második képen lehet látni a télikert klasszikus fekete-fehér matt lapburkolatát, amelyek 10×10 centiméteres lapokból voltak sakktáblaszerűen összetéve. A századik megnézés során vettük észre,

A felújított épület

Látványterv: Kokas Múterem Kft. – AXION Visual Kft.

Fotók: Bujnovszky Tamás

hogy itt jobb oldalt a lábamatban tükröződik annak a rasztere, tehát akkor ebből nyilván kiderült az, hogy a lábamat viszont fényes volt.

És a harmadik, ami szintén egy izgalmas dolog: a fekete-fehér képen látjuk, hogy ki van csempézve Walter Rózsinak a fürdőszobája. Igen, igen, de hogy milyen színű ez a csempe? A múzeum munkatársai szerint ebben a korban a narancssárga és a zöld volt jellemző. Oké, de akkor most narancssárga vagy zöld? Szerencsénkre segítségünkre sietett az az emberi tulajdonság, hogy mindig a kisebb ellenállás felé megyünk: amikor a BM Kórház birtokba vette ezt az épületet, akkor sok átalakítást elvégzett, válaszfalakat épített, fülkéket megszüntetett, többek között a fotón látható kicsi fülkét is elfalazta. Nosza rajta, bontsuk ki, szerintem a csempét a fülkében senki nem verte le elfalazás előtt! És igazunk lett, kibontottuk, és belül megtaláltuk azt a zöld csempét, amellyel a fürdőszoba ki volt burkolva.

Az előbb már meséltem arról, hogy mennyi korabeli épületet meglátogattunk. Ilyen volt a Budaörsi Repülőtér is, amelynek irányítótornyába egy 1930-as években készült, kortárs fémszerkezetű csigalépcső a mai napig áll. Ennek mintájára készítettük el mi is a csigalépcsőnket Walter Rózsi villájában. Alapos felmérésekkel, fotódokumentációkkal és egy állandó tervezői művezetéssel lehetett elérni azt, hogy ténylegesen egy olyan csigalépcső valósuljon meg, amely gyakorlatilag 1936-ban készült.

Ugyanilyen téma volt például a nyílászárók kérdése. A szomszéd házban, amelyről mondtam volt, hogy szintén Fischer tervezte, vannak még olyan nyílászárók, amelyek eredetiek. Ezeket aprólékosan, pontról pontra felmértük, fotóztuk, és ennek alapján ezekkel az arányokkal lettek legyártva az új nyílászárók. Találtunk korabeli kilincseket is, ezeket is felhasználtuk az újragyártott nyílászárók vasalatainak újragyártásához.

Mi született ebből az alapos kutatómunka után?

A pincészet Walter Rózsiék idejében szemespince és kazánház volt, nálunk is gépészeti tér; illetőleg férfi, női mosdóhelyiség, akadálymentes illemhely létesült. A házba – közintézmény jelleg miatt – beterveztünk egy akadálymentes liftet is, bár nem teljes keresztmetszetében – ezt nem bírta volna el a ház –, de a legfontosabb szintekre a lifttel el lehet jutni, értelemszerűen az akadálymentes illemhelyhez is.

A földszinten szintén követtük azt a fischeri gondolatot, hogy ez a kiszolgálószint, csak másféleképpen, mást értünk kiszolgálás alatt, amikor mondjuk Walter Rózsi lakott a házban, és mást, amikor ez egy nyilvános közintézmény, egy múzeum. Tehát itt helyeztük el azokat az egységeket, amik kellenek ahhoz, hogy az intézmény működni tudjon. Például az úgymond múzeumőr vagy a háznagy recepciója is itt kapott helyet. Ő a „köszönőember”, jegyet ad, tájékoztat, kiadványt árúsít.

Az első szintet teljes mértékben visszaállítottuk úgy, ahogy azt Walter Rózsiék használták, tehát a nagy tér meg lett őrizve nagy térként, a volt tálalókonyha nálunk cateringhelyiség. A korabeli kiszolgálószemélyzetet, – akik innen tudták kiszolgálni a vendégeket –, most alkalmanként pincérek váltják fel, de a funkciója ugyanaz. Korabeli fotók alapján meg tudtuk állapítani a parketta méretét, rakási rendjét, ezeket rekonstruáltuk. Restauráltuk az éveken keresztül ázó, diófából kialakított, emeletre vezető, asztalosműrekek belső lépcsőit. Visszaállítottunk minden olyan harmonikaajtót, amely a házban volt, gondosan ügyelve a nyitási irányokra. A téli kertet, a teraszt és a szocializmusban lebontott, fantasztikus vonalvezetésű vasbeton lépcsőt is, nem kis küzdelmek árán, de vissza tudtuk állítani.

A következő szint a második emelet. Ez volt a család intim szférája, itt helyezkedett el a három lakószoba. Korábban már utaltam arra az ellentmondásra, ami a ház építészeti stílusa és a belső berendezés között feszül. Mi azt gondoltuk, hogy nem azokat a bútorokat szeretnénk elhelyezni, amelyeket Walter Rózsiék használtak, hanem ezt a három jelentős méretű szobát kiállítótérként használjuk. Az első, nyitó kiállításban a villa építésének korához kapcsolódó építészeti, belsőépítészeti gondolatokat, tervrajzokat, fotókat mutatunk be, kiegészítve iparművészeti tárgyakkal, kompletten.

Tetőszint: mivel a modernizmus nagy hangsúlyt fektetett arra, hogy azt a földet, amelyet az épület az anyaföldből elvesz, kiragad, azt a tetőkertben vissza tudja adni, ezért természetesen a felső tetőteraszt is „Walter Rózsi-módra” visszaállítottuk.

Nagy kedvencem ez a metszet. Szeretném felhívni mindenkinek a figyelmét erre a fantasztikus gyönyörű lelépcsőzésre, ahogy a kert felé ez az épület egész egyszerűen leereszkedik. Erre még ennyi hónap után sem tudok meghatódás nélkül gondolni.

Fontos a kert. Walter Rózsiék idejében a kert a mostani kertnek csak a fele volt. Itt mutatom a határát. Mivel az egész terület most a Művészeti Akadémia tulajdona, és szeretnénk a kertet is –

szabadtéri programokra – használni, ezért a kertet kétszer akkora méretűvé növeltük. Azért, hogy lehessen érzékelni, hogy hol húzódott a Walter Rózsi-féle kert, ezt egy szintváltással illusztráljuk. Az alsó szint van a földszint padlójának a síkján – ez a korabeli szint –, és innen pedig egy pár lépcsővel felérünk a felső kertbe, amely nem volt Walter Rózsiék idejében. Ez az emelés azt a célt szolgálja, hogy a két időt, a '36-ot és a 2022-t elválasszuk egymástól, és persze hozzá kell tennem, hogy közben megnőttek itt a fák. Mivel ezeket a fákat meg akartuk őrizni, így nem mehettünk le arra a síkra, ahol Walter Rózsi idejében volt a kert, mert akkor a felső gyökérszónát teljes egészében megszüntetjük, és ezzel a fákat is megöltük volna.

A kerítésről a korabeli fotók alapján pontos ismeretünk volt, így annak megfelelően a kerítést – korhű módon – vissza tudtuk építeni.

Látványterveket is készítettünk azért, hogy a beruházó és a kivitelező is tudja, hogy mi az a szint, ahova el kéne tudni jutni.

És ezek után elindult a munka. Itt egy percre meg kell állnunk, mert itt volt az a pont, és ebben nem győzünk eléggé hálásak lenni a Művészeti Akadémia vezetőségének, hogy belátták azt, hogy most a Walter Rózsi-villa felújítása során itt van a soha vissza nem térő lehetőség, hogy a területen az összes fölösleges, oda nem való épületet le lehet bontani. Tehát a villaberuházás kapcsán „lecsipegettük” azokat az épületeket, épületrészeket, amik nem voltak megtartásra érdemesek.

Így egy fantasztikus tér jött létre, a Fischer-villa ki tudott szabadulni, és középen egy gyönyörű szép nagy terület alakult ki.

Én mindenkit arra szeretnék – hát nem kényszeríteni, hanem – kérni, mint ahogy ezen a képen is látszik a látogatók sokasága, az itt most egybegyűlt csapatot is arra biztatom, menjen el, látogassa meg, nézze meg a kiállítást, mert érdemes kívül is és belül is megtekinteni a villát!

Köszönöm szépen a figyelmet.

Kokas László

Az utcai homlokzat látványterve

SZEPTEMBERFESZT: MÉK-ARCKÉPCSARNOK – BESZÉLGETÉS A KAMARÁRÓL (BALOGH BALÁZS, KRIZSÁN ANDRÁS, MARKOS ANIKÓ, TUTERVAI MÁTYÁS)

A cikk szövege az elhangzott beszélgetés szó szerinti leírata.

Résztvevők: Tutervai Mátyás MÉK-alelnök, dr. Balogh Balázs egyetemi tanár, a MÉK korábbi elnöke, Krizsán András, a MÉSZ elnöke, Markos Anikó, a Komárom-Esztergom Megyei Építész Kamara elnöke, a MÉK elnökségi tagja.

TUTERVAI MÁTYÁS: A következő beszélgetésünk a kamaráról szól. Mindannyian tudjuk, hogy ez egy kényes téma, de igyekeztünk úgy összeválogatni a beszélgetőtársakat, hogy egy születésnap buli lévén ne essünk egymás torkának. Bemutatnám a résztvevőket, bár nyilván mindannyian ismertek mindenkit, de mégis:

Balogh Balázs dr. építészmérnök, egyetemi tanár, tanszékvezető, az idegen nyelvű építészképzés dékánhelyettese volt a Műegyetemen, Széchenyi-, Ybl-, Prima-díjas, és amit nem tudtok róla, hogy a MAFC súlyemelő-szakosztályának tanárelnöke, a MAFC kosárlabda-szakosztályának tanárelnöke és a Vitorlás Szövetség tagja is.

A következő Krizsán András. Andrást mindenki úgy ismeri azon túl, hogy csodálatos építész, mint a MÉSZ elnöke, és ilyenformán helyel-közzel félig házigazdánk is, bár erről mindig megoszlanak a vélemények, hogy ki a házigazda a MÉK és a MÉSZ közül. Andrásról azt kell tudni, hogy Pro Architectura-díjas, Ybl Miklós-díjas, Magyar Köztársaság Ezüst Érdemkereszt kitüntetéssel bír, Kós Károly-díjas és mi évfolyamtársak voltunk.

És akkor végtelenül nem utolsósorban Markos Anikó, aki Tatán műveli a szakmát, és ilyenformán ő már kapott Tata városért kitüntetést is, ilyen a teremben szerintem egyedül neki van. Mindemellett a Komárom-Esztergom Megyei Építész Kamarának az elnöke most már jó néhány éve, és ebben a ciklusban a MÉK elnökségének is a tagja.

Azt tenném fel első kérdésként magunknak, hogy milyen volt a MÉK viszonylag a kezdetekkor, tehát hogy te Balázs mit vártál akkor, amikor átalakult MÉK-ÉSZ-ből MÉK-ké, hogy merre fog ez elmenni, és hogy érzed, hogy abban az időszakban abba az irányba ment-e, ahova szeretted volna? Szóval az a kérdés, hogy te hogy élted meg a kamarának azt az időszakát, amikor te regnáló kamarai elnök voltál.

DR. BALOGH BALÁZS: Igen, először is nagy tisztelettel és szeretettel köszöntök én is mindenkit, szép dolog, hogy ennyien összejöttünk. Úgy életem meg, hogy nem tudtam mibe csöppenek, mint Pilátus a Credóba, mert nem a szakmai közéletiséget tartottam az életem középpontjának. Jól elvoltam a tanszékkal, a saját megbízásaimmal, de úgy éreztem, hogy ha van egy olyan dolog, ami egy ilyen átalakuló félben lévő helyzetben kvázi kötelező gyakorlat, azaz, hogy a közmunkából – időzójelbe téve természetesen ezt a szót – mindenki vegye ki a részét, úgy éreztem, hogy nekem is illik ezt tennem, ha már sokan megtiszteltek a bizalmukkal. Egyébként pedig azt vártam volna el, hogy amennyiben szakmai önkormányzatiságra kellene szert tennünk az állami szerepvállaláson belül, sikerüljön az építészek közötti feszültségeket enyhíteni, és elvinni a dolgot egy olyan barátságos irányba, ami az együttgondolkodás felé vezet. A műfaj jellegéből fakad szerintem, hogy amikor mindenki ebből a szakmából szeretne megélni, akkor az aktuális mecenatúra, régen a Mediciek, a pápák, újabban

az állami megbízások, milliárdosok kegyeinek a keresése közben azért az érdekellentétek dacára megmaradjon a békesség és az egymás iránti kölcsönös tisztelet. Úgy éreztem, hogy esetleg ebben valamiféle közvetítő szerepet talán be tudnék tölteni megértve egyetlent: kifelé csak akkor van becsületünk nekünk a döntőnkökhöz felé, ha egységet mutatunk.

Mindig arra gondoltam, ismerve néhány orvos barátom keresztül az ottani belberkeket, hogy az orvosok között is nagyon komoly ellentétek feszülnek belül, amit kifelé kevésbé mutatnak. Meg is kérdeztem, hogy miért van ez? Azt mondták, hogy azért, mert bármelyikükre sor kerülhet bármikor az évtizedes szakmagyakorlás során. Bármikor elkövethetnek egy olyan hibát akaratukon kívül is, ami orvosi műhibának minősül, és akkor nagyon nagy szükségük van a többieknek a szimpátiatorára és hivatalos összetartására is. Arra gondoltam, hogy amennyiben egy másik szakma – noha távol áll tőlünk – ilyen felismerésre jut, ami egyébként így triviálisnak hangzik, akkor talán nálunk sem reménytelen ez. Az én vágyam tehát az volt, hogy az emberi kapcsolatokon keresztüli „szalonképes” érdekérvényesítésnek próbáljam megteremteni valamiféleképpen a terét.

TUTERVAI MÁTYÁS: Anikó, szerinted itt tartunk?

MARKOS ANIKÓ: Én kicsit máshol kezdeném. Úgy gondolom, hogy ma itt én képviselem a vidéket és a kis kamarákat, azokat a kollégákat, akik nem ebben a fővárosi környezetben élnek és dolgoznak. Én 2004-től veszek részt aktívan a kamarai életben. Vidéken, legalábbis nálunk, nem volt olyan aktív szakmai élet, mint amelyet azóta létrehoztunk a mi kis megyénkben vidéken. Amit Balázs mondott – hogy a kollégáknak, tehát nekünk, építészeknek az együttélése és együttgondolkodása mennyire fontos –, alapvetően meghatározza azt, hogy én mit is gondoltam a kamaráról, és 2004 óta mit próbálunk vidéken megvalósítani. Mindnyájan nagyon sokat „éjjel-nappal” dolgozunk – ugye tudjuk, hogy építészből vagyunk, és a munkaellátottságunk azért hál’ isten elég gyakran olyan, hogy ezt meg is tesszük –, és lám most mégis mennyien vagyunk itt. A munka mellett fontos a szakmánknak az a jó „együtt megélése” is, hogy közös programokon jókat beszélgetünk, kibeszéljük a dolgainkat, ezért mi a megyénkben nagyon sokat tettünk.

Úgy látom Balázzsal „egyre jár az agyunk”. Bármilyen témában nagyon fontos lenne az, hogy együtt gondolkodjunk, és együtt tudjunk minél többet elérni.

TUTERVAI MÁTYÁS: András, olyan ez a kamara, amilyennek szeretnéd? Mondd, hogy igen!

KRIZSÁN ANDRÁS: Igen.

Ha a kezdetekről van szó, akkor én azt gondolom, hogy az egyik legjobb helyen kopogtatsz vagy érdeklődsz, ugyanis lehet, hogy a jelenlévők közül sem mindenki tudja, hogy a '89-es, '90-es évek tájékán létezett egy olyan kis szakmai baráti kör, kis közösség, amelynek a tagjai majdnem azt mondom, hogy heti, kétheti rendszerességgel összejöttek, összejöttünk, mégpedig Budán egy kis kocsmában, amelynek az volt a neve – a kerthelyiségről volt elnevezve –, hogy Kislugas, Kislugas étterem. És ebben a kis kerthelyiségben, ebben a kis lugasban találkoztunk építészek, építészkollégák, barátaink, és nagyon lázasan, lelkesen törtük a fejünket, vitatkoztunk, beszélgettünk azon, hogy hogy is kellene nekünk egy kamarát, egy építész kamarát létrehozni.

Tudnotok kell, hogy akkor, a rendszerváltás évében – hát, ez 32 évvel ezelőtt történt –, ez nagyon képlékeny, nagyon, hát hogy mondjam, sokszereplős dolog volt, mindenki picit féltette ezt az egész átalakulást, ezt az egész folyamatot, mindenki aki benne volt, látta, hogy itt most helyzet van, itt most új alapok fognak teremtni, és azt is tudni kell, azt is látni kell, hogy akkor volt egy nagyon erős állami beágyazottságú Magyar Építőművészek Szövetsége, ami tulajdonképpen a szakmát teljes egészében lefedte, meghatározta, és ez a fajta kicsit állami beágyazottsága révén, hát, egyfajta ilyen reformkommunista szerepben egy ilyen belső átalakulási folyamatnak volt tulajdonképpen a kezdeményezője és a részese.

E mellett létezett a Mérnök Kamara, amely abban az évben alakult, és sok külföldi példa alapján egy olyan irányba gondolkodott, gondolkodtak a szakmán belül is sokan, hogy a Mérnök Kamarának lenne egy építész tagozata, tehát a Mérnök Kamarán belül lenne egy építész kvázi kamara, kvázi építésztagozat-szerv.

És hát volt a harmadik szereplője, a harmadik lába ennek a kis háromlábú széknek, az pedig maga a szakma, akik előtte évtizedeken keresztül állami tervezőirodákban dolgoztunk, állami alkalmazottaként kerestük a kenyerünket, és ebben az évben minden, de tényleg teljes egészében minden átalakult, gyakorlatilag megszűntek a nagy állami tervezővállalatok, állami tervezőcégek, és létrejöttek sok esetben önálló, egyéni magántervező praxisok, illetve létrejöttek esetleg kisebb társulások, kft.-k, bt.-k vagy akkor még gmk-nak is neveztük. Nos, visszatérve erre a kis baráti körre, erre a kis baráti

társaságra, ez egy aktív önkéntes kis szerveződés volt, és mindenképpen próbáltuk ezt a harmadik lábát, ezt az akkor már egyre jobban kiteljesedő, sőt nyilvánvalóan a mély vízbe dobott tervezőépítész szakmát valami módon képviselni.

És hogyha megengeditek, én most hoztam egy 1990. március 14-i Magyar Nemzet-számot, amelyben van egy szerkesztőségi rovat „Tisztelt Szerkesztőség!” címmel, ahol egy ilyen olvasói levél formájában megjelent egy írás. Ha megengeditek, bár ezt az egész cikket érdemes lenne elolvasni, mert ha a kezdetekről van szó, akkor ez tényleg egy fontos adalék vagy fontos szempont, de hogyha megengeditek, én ebből most idéznék tényleg csak egy bekezdésnyit vagy egy kis, rövid részletet:

A kamara olyan szervezet, mely tagjainak jogait és érdekeit védi az építészeti alkotótévékenység autonómia érdekében, valamint tagjai működésének jog- és szabályszerűségét ellenőrzi, a verseny tisztasága és az építészeti társadalmi hitele érdekében. Működése csak akkor lehet hatékony, ha mindenkire vonatkozik, akinek jogosítványa van a szakma gyakorlására. A felvétel követelménye a szakirányú diploma és a tervezési gyakorlatban eltöltött maximális idő. A jogszerűség működése érdekében határozottan ketté kell választani a szellemi és jogi feladatköröket, melyek jelen pillanatban keverednek a MÉSZ és a kamara erőltetett házasságában. A kamara szervezeti és személyileg is váljon külön a MÉSZ-től, és legyen független minden szakmai és állami szervezettől! A kamara kulturális, szakmai, esztétikai kérdésekben nem foglalhat állást, ilyen feladatokat nem vállalhat.

Szívesen olvasom tovább, egyelőre csak az aláírókat mondom: Ambrus Mária, Bérces László, Ertsey Attila, Helyes Gábor, Heppes Miklós, Kovács Csaba, Lente András és Maros Tamás.

Hát, ezek voltak azok a hőskor időszakai, amikor minden formálódott, minden ilyen képlekeny volt, és hát ebben a helyzetben alakult aztán lépésről lépésre.

TUTERVAI MÁTYÁS: Én azt gondolom, hogy ez a kamara mindig olyan, amilyenre mi csináljuk. Tehát van egy ilyen furcsa elvárás mindannyiunkban, hogy mit várunk el a kamarától, és szerintem ez a kezdetektől igaz, hogy csak annyit tudunk tőle elvárni, amennyit beleteszünk. Nyilván nem ugyanúgy kell beletenni mindenkinek, annak, aki tisztségviselő a kamarában, vagy bármilyen pozíciót vállal, annak nagyobb lehetősége, nagyobb felelőssége van, de külön-külön is kell tudnunk tenni azért, hogy ez a kamara működőképes legyen, és ez picit át is vezet már arra, amit kérdezni szeretnék tőletek, hogy ti hogy látjátok, hogy hogyan lehet aktivizálni a tagságot. A mai nap kivételes, tehát az itt lévők, azok kivételek, mert ti vagytok a pozitív példa arra, hogy van aktivitás a kamarában, de azért mindannyian látjuk, főleg akik tevékenyebben részt vesznek a kamarában, hogy néha nagyon nehezen mozgítható meg az építész-társadalom. A kritikai érzékünk nagyon jó, de a tenni akarásunk, az sok esetben hagy némi kívánnivalót maga után. Véleményetek szerint mivel lehet ma úgy megszólítani építész-kollégákat, hogy érezzék azt, hogy ahhoz, hogy ez az építészeti olyan legyen, amilyennek szeretnénk, mármint az építészeti közélet, azért tennünk kell?

MARKOS ANIKÓ: Először is van a szakmagyakorlásunknak egy olyan platformja, amely nagyon száraz, nem is látszik, de el kell végezni. Tehát a kamarának – ahogy itt a felolvasásban is elhangzott –, van egy olyan alapfeladata, amit gyakorlatilag a titkárság és a választott tisztségviselők szinte láthatatlanul végeznek, azt hiszem, ez nem nagyon realizálódik a kollégákban. Én azért szoktam erről néha beszélni a tagjainknak, hogy a háttérmunka, a jogosultsággal meg a mindennapi életünkkel való bajlódás, az bizony jó pár kollégát, kolléganőt lefoglal. Ez nem is tudatosul a tagokban. Természetes, maximum akkor veszik észre, ha valami lassabban megy, vagy ha nem jön olyan gyorsan az a jogosultság. Folyamatosan változik a jogi környezet is körülöttünk, most nem a szakmagyakorlásra gondolok elsősorban, hanem a szakmagyakorláshoz kötött feltételekre, a jogosultságokra, a hosszabbításokra. Ezt azért nem vesszük észre, mert a kollégák, kolléganők minden kamarában olyan gördülékenyen végzik el az ehhez kapcsolódó feladatokat, hogy nem kell vele foglalkoznunk.

A másik kérdés, hogy a tagjaink mennyire foglalkoznak napi munkájukon kívül a szakmagyakorlással. Én úgy látom, hogy csak olyan módon lehet őket bevonni, hogy adunk hozzá valami többletet, tehát érdekes, értékes szakmai programokat szervezünk.

Országos szinten, ami tagjainkat a legjobban érinti, a szakmagyakorlásunknak állandóan változó jogszabályi környezete. Úgy látom a számonkérés is mindig erről az oldalról jön a leghatározottabban. A jogalkotóval miért nem tudunk olyan szinten együttműködni, hogy átláthatóbb, egységesen értelmezhető jogszabályaink legyenek, ahol nincs ennyi probléma a jogszabályok, szabályozási tervek értelmezésével, ne legyen folyamatos változás, „saláta”-rendeletekben való módosítás a szakmagyakorlásunkat befolyásoló jogi környezetben. Én ezt a két témát emelném ki.

TUTERVAI MÁTYÁS: András, és hogy van ez a MÉSZ-ben? Mennyire tudjátok ti megszólítani?

KRIZSÁN ANDRÁS: Ahogy az előbb is említettem, a kamara megalakulásának az volt az alapvető célja, hogy a szakmagyakorlást megfelelő szabályok között lehessen folytatni. Amikor megalakult a kamara – ugye ez 25 évvel ezelőtt történt, Isten éltesse! –, akkor a kamarai törvény kimondta azt, hogy a kamaráknak megyei szinten kell szerveződni. Ez abban a pillanatban hozott egy olyan komoly változást a magyar építőművész-szövetség életében, hogy azok a vidéki szervezeteink, amelyek korábban a magyar építőművész-szövetség megyei vagy vidéki tagjai, szervezetei voltak, azok nyilvánvalóan lelkesen a megyei kamarák szervezésébe fogtak bele, és minékünk előbb-utóbb szembesülnünk kellett azzal a ténnyel, hogy a magyar építőművész-szövetség ezeket a végvári vitézeket, akik ott, Tatán, Győrben és mindenhol máshol, Szeged, Miskolc régiókban, Pécsen, szóval sorolhatnám, ezeket mi sokkal nehezebben tudjuk megszólítani, sokkal nehezebben tudjuk hadra fogni, mert gyakorlatilag egy kamarai szervezet keretein belül találták magukat, és ott tevékenykednek.

Amikor a MÉSZ-nek az új elnöksége hat évvel ezelőtt megalakult, akkor mi kidolgoztunk egy részletes stratégiát, amivel alapvetően azt az alapvető feladatot vállaltuk magunkra, ami a szakmánknak a szellemiségét, a kultúra részét érinti, tehát tisztában voltunk vele, hogy a kamara a jogszabályi, a szakmagyakorlási, tulajdonképpen a hivatalos, jogi feladatokkal kell hogy foglalkozzon, mi pedig az építőművész-szövetségen belül a szakmának a kulturális részét képviseljük, és hát ezt a fajta értékrendet, ezt a fajta minőséget kell hogy közvetítsük, és ahhoz, hogy ezt minél aktívabban tudjuk a MÉSZ-ben megtenni, kerestük a kapcsolatot ezekkel a vidéki építészekkel, akik hajdan, egykor a magyar építőművész-szövetség tagjai voltak, és akik ma megyei kamarai szinteken nagyon ügyesen és jól, ahogy Anikó elmondta, sokszor ezt a háttérmunkát nem is igazán érzékelve, de egy nagyon alapos, precíz munkát végeznek, nos tehát hogyan tudjuk ezeket a szinergiákat, ezeket a kis közös nevezőket erősíteni. Ennek a stratégiának a következtében határoztuk el, hogy együttműködési megállapodásokat kötünk a megyei kamarai tagszervezetekkel, és ennek az együttműködésnek a keretében igyekszünk ezt a kultúrákövetítést, a szakmánknak ezt a fajta minőségi építészeti értékrendjét, ezt minél több vidéki helyszínre, vidéki taghoz eljuttatni. A Komárom-Esztergom Megyei Kamarával van egy nagyon gyümölcsöző együttműködésünk, de tényleg elmondhatom, hogy a dél-dunántúli kamarával is, ahol például október elején közösen szervezünk egy szakmai kirándulást, a Békés megyei, a Szabolcs-Szatmár megyei kamarákkal úgyszintén, mindannyiótokkal, akikkel ilyen együttműködést kötöttünk, szerintem látjátok, hogy valami elindult, valami elkezdődött, és ezt a fajta vidéki hálózatépítést ilyen formában próbáljuk képviselni.

Énszerintem a fővárosban nincs ilyen probléma vagy hiányosság az építészkollégák részéről. Látjátok, tömény építészeti van itt a falakon, szinte naponta vannak különböző eseményeink, rendezvényeink, tehát mi is azt gondoljuk, hogy inkább ezt a hálózatépítést kell tovább erősíteni és ezt tovább szélesíteni.

TUTERVAI MÁTYÁS: Balázs, téged kérdeznék, hogy a korábbiakban hogy volt, és te hogy látod, hogy most hogy van, a kamaráknak és az építészképző helyeknek, mondjuk jelesül a Műegyetemnek van-e megfelelő kapcsolata, illetve hol vannak még olyan lehetőségek, ahol egy egyetem és egy kamara tud kapcsolódni mindkét irányból nyilvánvalóan?

DR. BALOGH BALÁZS: Igen, ez egy nagyon jó kérdés egyébként, és úgy érzem, hogy testhezálló is, mert az, hogy egy egyetem és egy kamara között milyen kapcsolódási lehetőség van, ami pillanatnyilag biztos hogy kihasználatlan, az nagyon egyszerűen megfogalmazható: nemcsak szerintem, hanem más szakmák művelői szerint is – technikaikra gondolok most elsősorban – azok az innovatív megoldások kecsegtethetnek egyáltalán sikerrel, amelyek egy jól működő természeti modellel képesek követni, teljesen mindegy, hogy miről van szó. Ebből viszont az derül ki, hogy az ötletcentrikus gondolkodásnak és a természet mélyebb, behatóbb megismerésének lenne olyan táptalaja, ami tulajdonképpen áttételes értelemben érvényesíthető a mi szakmánk területére официális és szakmagyakorlási szinten egyaránt.

Szeretném megemlíteni, hogy szerencsés egybeesések révén én több mint 17 évig jártam változatos szerepkörben a brüsszeli, illetőleg az általuk támogatott intézmények különféle rendezvényeire szerte a világban. Kiállításokra nemzetközi zsűrikbe, mint az Emirátusokban, Cipruson – nem dicsekvésként mondom, hanem a tényszerűség kedvéért –, és rálátásom nyílt a nagy építészirodák tevékenységére, amikor ők próbálnak egy munkát megszerezni, és a saját presztízsüket viszik vásárra. Neveket most nem említenék, de például olyan cégek, olyan világcégek, amelynek a nevére szerintem nálunk nem hallott senki, én is akkor hallottam először, amely a világ több mint hatvan országában 30 ezer alkalmazottal rendelkezik, és ezzel a 30 ezer alkalmazottal a mi zsűrünket megelőző évben több mint 3,5 milliárdos adózás utáni nyereségre tett szert.

A másik pedig, hogy szerintem soha nem az a lényeg, hogy mi mit gondolunk magunkról, hanem hogy ki mit gondol rólunk, és főleg az, hogy mit mond rólunk a hátunk mögött. Az, hogy szemtől szembe mit kommunikál, azt szerintem érdemes fenntartással kezelni. Számomra nagyon tanulságos volt, hogy mondjuk nagyobb nemzetközi megmérettetésben mi tekinthető értéknek. Másolni senkit sem érdemes egy az egyben, mert az nem lesz igazán adekvát a mi helyzetünkre, és a világ is csak akkor értékeli minket, ha a sajátunkat adjuk. Azt viszont érdemes számba venni, hogy ha már kitaláltuk, hogy mit szeretnénk, akkor erre milyen példák akadnak a nagyvilágban, nehogy még egyszer az ismétlés hibájába essünk. Emlékszem, az egyik építésztanácskozáson, az Európai Építész Tanácsnak volt egy prágai rendezvénye, egy oldottabb hangulatban este az angol delegáció vezetője, aki ott asztalszomszédom volt (ott is hasonló kérdésekről volt szó), azt mondta nekem: hát, tudod Balázs, mindez amiről beszélünk, ezek szép eszmék, de tudod, csak kétfajta nemzet létezik a világon: az egyik, akinek voltak gyarmatai, a másik, amelyiknek nem, mert, ugye az előbbi van hivatva arra, hogy ő tudja, hogy kell uralni ezeket a helyzeteket, a többi ott mellékszereplőként ugyan részt vehet a dolgokban, de gyakorlatilag nem osztanak neki lapot. A másik, amit megfigyeltem, hogy ezekben az európai szervezetekben a volt gyarmattartó nemzetek képviselői játsszák a főszerepet, és még véletlenül sem adnak pozíciót olyannak, akinek nem volt gyarmata. Ez nekem egy nagyon érdekes jel volt.

De visszatérve a szorosan vett kérdésekre, én úgy érzékeltem, hogy azt kell megnézni, hogy ki hogy gyakorolja a szakmát, ha mi már tudjuk, hogy körülbelül mit szeretnénk. Nagyon értékes volt például a finn barátomnak a megnyilvánulása, aki azt mondta: ide figyelj, nálunk se szövetség, se kamara, semmi – abban az időben, mert lehet, hogy azóta már ott is változott a helyzet –, nálunk egy a cél, hogy minél jobb építészeti minőséget hozzunk létre, aminek a definíciója persze meglehetősen szubjektív. És azt mondta, nekünk ehhez nem kell sehol semmi, viszont az erkölcsiség olyan szinten állt, hogy ha például rendel valaki egy Mercedes-szintű építészeti tervet, akkor esze ágába sem jut Trabant-árat kínálni érte, hanem tudják azt, hogy értékarányban ez mit jelent.

Azt láttam, hogy ezek a szép dolgok, hogy mit lehet a kamarával csinálni, hogy lehet a hatalomhoz megfelelő információs hálózaton keresztül közeledni, ezek ott szenvednek csorbát, hogy elvesztettük a pénzük fölötti rendelkezés jogát. Csak egy példát mondanék: Hauszmann Alajos egyedül Ferenc Józseffel tárgyalt, és Ferenc József odaadta neki a pénzt, nem mint építésznek, hanem mint építésvezetőnek, és kéthetente-háromhetente, mikor hogy, találkoztak hol itt, hol ott, és akkor ő mindig megkapta az aktuálisan járó összeget, ami fölött ő diszponált. Tehát nagyon egyszerű volt... Kamarai érdekérvényesítés, szakmagyakorlás, minimális tervezési díj, nem volt semmi ilyesmiről szó, hanem az volt, hogy ő el kellett hogy számoljon azzal, hogy mit végzett az adott pénzért. Hauszmann kiadta a feladatokat és elő nem fordult, hogy valami nem terv szerint készült el, nonszensz lett volna, ő fizette az iparosokat, és nem kapott például művészeti alkotásra egy fillért sem, mert megmondta neki az uralkodó, hogy az nincs. Mit csinált? Elment a bankár barátaihoz, és azokat kérte, hogy forgassák úgy az ő építkezésre kapott pénzét, hogy annak a kamataiból ő művészeti alkotásokat is megrendelhesen, például a Szent István-termet, amit nemrég állítottak helyre a Várban.

Én tehát azt látom, hogy az alapvető gond nem olyan jellegű, mint amit mi hiszünk, hanem sokkal pragmatikusabb okokra vezethető vissza: hogy aki felel azért, hogy valami terv szerint elkészüljön, és akinek a szakmai presztízse megmérettetés tárgyát, kritika tárgyát képezi, az nem rendelkezik azzal a szabályozó eszközzel, amivel ő felelősségteljesen érvényre juttathatná az elképzelését, azaz a pénzzel. Most mi csinálunk egy tervet, az kikerül valahova, valaki egész más fogja fizetni, akinek meglesznek a maga szempontjai, és utána, ha jól sül el, akkor természetesen a pénzadóé lesz a dicsőség, ha rosszul, akkor a mienk. Na most, ebben mi nem fogjuk tudni érvényesíteni a szándékainkat, mert ebben az egész játékban mi vagyunk a leggyengébb láncszem.

Tehát én tudom azt, hogy vannak kötelező gyakorlatok, és például egy kamarának nemcsak a létrehozása, hanem a léte, a működése stb. az hozzátartozik a nagy, általános táncrendhez, de nincs meg a szabályozó eszköz fölötti ellenőrzés joga még olyan szinten sem, hogy például a tervezési díjak elmaradása esetén és megfelelő műszaki szolgáltatás esetén ő képviselhesse azt, hogy ki legyen fizetve, mint más kamaránál. Ugyan a MÉSZ-szel kapcsolatban mindig az volt a kérdés, hogy a MÉSZ képviseli az építészeti minőséget, ahogy András is említette, illetve a kulturális töltöttséget, és mi pedig a szakmagyakorláshoz szükséges egyéb teendőket, csak hogy megfelelő minőség nélkül nincs mit képviselni, ezt Andrew Carnegie úgy írta le a maga üzleti könyveiben, hogy jó áru nélkül nincs mit menedzselni. Tehát ha mi nem tudunk olyan épületet létrehozni, amelytől padlót fogna a nagy-érdemű, akkor nincs miről beszélni.

Nekem állandóan mondták, hogy pozicionáljuk az építészetet kiállításokkal, konferenciákkal, ezekben én nem hiszek, azért, mert más a tapasztalatom. Én abban hiszek, hogy ha valaki létrehoz egy

olyan épületet, amelytől tátott szájjal bámul a világ, akkor az építészet nem kell menedzselni, hanem az önmagáért beszélni. De ahhoz, hogy ilyet létre lehessen hozni, ahhoz viszont szükséges lenne az a feltételrendszer, amire az előbb próbáltam utalni.

TUTERVAI MÁTYÁS: Amikor így egy csendes téli reggelen felébredsz, és arra gondolsz, hogy mit szeretnék, hogy ezt hogy csinálja a kamara máshogyan, és olyan kívánságokat kellene tudnunk megfogalmazni, amelyek reális kívánságok, mire gondoltok? Mindig az a baj egyébként ezzel, hogy nagyon sok esetben olyan elvárások vannak a kamarával szemben, amelyek messze túlmutatnak azon, hogy a kamarának hol vannak az érdekérvényesítő képességének a határai, meg egyébként is mindenféle határai.

Mondok egy példát, ami viszonylag friss, nem is kötődik közvetlenül a szakmához. Akkor, amikor néhány hete, hónapja ez a kataadó-változás volt, akkor mindenki azt várta a kamarától, hogy lépjen valamit, és oldja meg, hogy ne lehetetlenüljenek el kollégák. Nyilván amit a kamara tudott, azt megtette, mert jelezte, hogy ezzel mi a bajunk, de ez egy másik döntéshozatal, mert ez régen nem az építészekről szól, hanem sok minden másról. Tehát van egyfajta kettősség, hogy gyakorlatilag minden olyat, ami engem építészként érint, és esetleg negatívan érint, azt, úgy gondolom, hogy mivel nekem egy szervezetem van, a kamara, tőle várom, hogy megoldja.

KRIZSÁN ANDRÁS: Amikor az előbb a Balázs ezt a gyarmattartók és nem gyarmattartók sztorit mesélte, akkor így hirtelen felillant az agyamban, hogy milyen jó, hogy azért egy Ferenc József-szigetünk nekünk is volt valahol, úgyhogy remélem, hogy ezt ott te rögtön közbevetted. Tehát, ugye a kérdés az volt, hogy mit lehetne vagy kellene tenni, vagy minek örülnénk, hogyha jobb lenne és hatékonyabb lenne. Ezt az én is, én is mozdulatot kéne egy kicsit szerintem a kamarának jobban művelnie, ezt a fajta érdekérvényesítést. Mert persze értem, hogy itt vannak magasabb szempontok, vannak komplexebb, összetettebb problémák és olyan erővonalak, amelyek túlmutatnak az építésztársadalom érdekein vagy egyáltalán szempontrendszerén. Ha van rá muníció, van rá spiritusz vagy van ambíció, eredményesebben kellene csinálni, mert tényleg évről évre azt éljük meg, hogy jön egy 300 négyzetméteres törvény, jön egy katatörvény, jön egy új építési törvény, jön egy beruházási törvény, szóval mindig így jönnek-jönnek csőstől ezek a jogszabályi változások, és valahogy ennek inkább a passzív elszenvetői vagyunk, és fontos lenne a szakmát valahogy jobban odatenni, és azt mondani, hogy legalább hallgassák meg ezt, vagy érdemben foglalkozzanak ezzel a kérdéssel. Ha ezt lehet erősíteni, ha ebben tud a kamara eredményesebb lenni, ha tényleg fel tudja vállalni a szakmának ezt a fajta érdekképviselést, és bocsánat, de azt mondom, az utolsó apró, pici kis településen dolgozó helyi építész-kollégának a gondjait vagy a szempontjait is, akkor szerintem a kamara egy nagy-nagy lépést tudna előre tenni, és ebben én nagyon bízom, és reménykedem, hogy ez megoldható.

TUTERVAI MÁTYÁS: Körülbelül sejtettem, hogy valamelyikünk, valamelyikőtök valami hasonló választ fog adni. Én azt gondolom, hogy ezzel kapcsolatban a kamara dolga igazából az, hogy azokat az erőfeszítéseket és azokat a kísérleteket, amelyeket tesz, hogy ezek valóban jól működjenek, azokat valószínűleg jobban kell tudnunk kommunikálni, mert ezek valószínűleg nem mennek át, mert millió-egy olyan téma van, amelyben ezeket a köröket megfutja a kamara különböző szinteken, általában nem nagyon sok sikerrel – de néha van, amikor sikerrel –, és valószínűleg ez nem feltétlenül megy át a kollégák felé, hogy mi az egyes eseteknek a története. Nyilván vannak olyan esetek, amelyeknél – hogy mondjam? – objektív okai vannak annak, hogy nem lehet elmondani azt, hogy most egy adott történet melyik minisztériumi szobában akadt meg, de valószínűleg ebben többet kell tudnunk tenni.

MARKOS ANIKÓ: Úgy látom, hogy a jogszabályi környezet, a jogalkotóval és a politikával való kapcsolat az, ami állandó hiányérzetet szül. Az, hogy hogyan lehetne magával a politikával olyan kapcsolatot kialakítani, hogy abból minél többet profitáljunk, minél közelebb kerüljünk, minél határozottabban tudjuk érdekeinket képviselni. Hát aki próbálta már, az tudja, hogy ez nem egyszerű. Milyen fázisban, hogy érnek hozzánk az információk – amit említett a Matyi is –, hogy egyáltalán a jogalkotást hogyan előzi meg a mi tevékenységünk. Előre kell előkészítenünk, kidolgoznunk azokat a témákat, amelyeket a jogalkotónak át tudunk adni.

Nagyon fontosnak tartom, hogy még ha nem is teljesen egységes gondolkodás, de egységes fellépés kell a többi szakmai szervezettel, mert az biztos, hogy ha szétforgácsolódunk, több helyről többféle muníciót kap a kormányzat vagy a saját minisztériumunk, az nem fogja előre vinni a dolgainkat. Szerintem abban is van feladat, hogy aktív együttműködést alakítsunk ki a többi szakmai szervezettel, a Mérnök Kamarával, az ÉVOSZ-szal (amelyek akár jobb pozícióban vannak). Együttműködve sokkal nagyobb erőt tudnánk kifejteni. Persze tudjuk, hogy az érdekeink azért nem mindig ugyanazok, de mindenképpen szükség van arra, hogy együtt lépjünk fel.

Még egy dologra hadd utaljak, a területi kamarák szerepére. Én úgy gondolom, hogy a vidéki kamarák vezetőinek fontos feladata, hogy helyi szinten is építsük ki ezeket a kapcsolatokat. Nagyon sokan úgy – mint mi is – a megyei, városi önkormányzati, kormányhivatali vezetőkkel kölcsönös kommunikációra alapuló együttműködést alakítottunk ki. Napi szinten érzékeljük, hogy két hivatal ugyanazt a jogszabályt másként értelmezi, másként alkalmazza. Tehát ha csak arra törekszünk, hogy legalább helyi szinten egyeztessünk, a kormányhivatalok egyes osztályai és mi szakmagyakorlók közösen értelmezzük a jogszabályokat, szabályozási terveket, akkor már tettünk egy lépést annak érdekében, hogy legalább a saját környezetünkben segítsük a tervezők munkáját az egységes jogértelmezésben, és ne kapjunk annyi hiánypótlást, ne kapjunk annyi visszautasított egyszerű bejelentést.

Ma kiemelt aktuális feladatunk az új építési törvény és a beruházási törvény előkészítésében, megalkotásában való aktív részvétel, szakmánk képviselője a jogalkotási folyamatban.

DR. BALOGH BALÁZS: Én úgy látom, hogy itt természetesen mindenki, aki belülről ismeri a folyamatokat, az biztosan jól látja a dolgokat, de nekem volna egy visszakanyarodó gondolatom. Az emberi részét kellene hangsúlyozni, és örülök, hogy ez elhangzott az előbb, mert az kell, hogy fölfelé mindenki egységet mutasson. Amikor az országos kamara elnöke voltam, pont ilyen, nem is elsősorban építészeti nagyságrendű témával el is jutottam minden érdekeltségben a döntőnközig, hogy így face to face lehessen egyeztetni. Ennek a tanulsága az volt, hogy nagyon szép, nagyon jó, amit mondasz, de tudod-e, hogy ő mit mondott arról, amaz mit mondott erről, és így tovább, és így tovább. Ezek után hogy vegyünk mi komolyan titeket? Tehát ez az egység nagyon fontos lenne, csak éppen akkor, amikor mondjuk nagy presztízsértékű és nagy anyagiakról szóló beruházásokról van szó, nagyon kevesen tudják megállni azt, hogy ne minden eszközzel annak a megszerzésén munkálkodjanak. Tehát ezért mondom, hogy amíg az emberi természetben kódolt illetén jellegű dolgok bizonyos fokú felismerés, intelligencia és önmérséklet jogán vagy kapcsán nem érvényesülnek, addig szerintem minden ilyen jogszabályról való egyeztetés teljesen fölösleges.

Még egy szkeptikus megjegyzést hadd tegyek! Annak idején békén ültem a tanszéken, és szépen rajzoltam a szürke papírra a fekete-fehér ceruzával a magam dolgait, ezt láttam Firenzében a nagyoktól, amikor megkerestek ilyen jellegű dologgal. Akkor azt válaszoltam, hogy én értem, hogy kell egy ilyen, tudom, hogy ez a táncrend, tudom, hogy kikerülhetetlen, jogharmonizáció és így tovább. Ez mind teljesen tiszta, de én ebben a mi diplománk értékének a devalválódását látom. Mint egyetemi tanár úgy gondolkozom, hogy ha mi itt adunk valakinek egy diplomát, akkor az másnapról hadd gyakorolja a szakmáját, ha akarja önállóan, ha akarja úgy, hogy beáll egy csapatba. Az akkori dékánunk mondta is nekem, hogy hát igen, Balázskám, te úgy képzeled, hogy te holnap kitűződ a kis sárgaréztábládat a mahagóni ajtódra, hogy X. Y. magánépítész. Pontosan így gondoltam a dolgot. Ahhoz, hogy a gondolat és az alkotói szabadság megmaradjon, ahhoz, mondom, kell ez a fajta függetlenség, hogy ne legyen az ember elkötelezett minden áron. Ha rájön arra, hogy hát kevés az a muníció, amit eddig tud, mert hol vannak a jogismeretei, hol van az építési előírások ismerete, hol van a szakmai háttér ismerete, a rutin és így tovább, akkor majd meg fogja keresni a megfelelő partnert. A finn barátom azt mondta, hogy náluk egyszer egy nagy presztízsberuházást egyébként négy egyetemi hallgató nyert meg. Utána persze, amikor abból egy házat kellett csinálni, akkor tudták, hogy kivel állnak össze, akiknek már megvolt a tapasztalata. De az ötlet és az abból eredő erkölcsi és anyagi elismerés rájuk háruló része nem képezhette vita tárgyát.

Úgy gondolom, hogy a kamara jövője az lenne, javíthatatlan optimizmust feltételezve, hogy ne adja fel soha azt a célt, hogy megértesse a tagjaival azt, hogy csak együtt jutunk előre, és azzal senki nem tud a másik elé farolni, ha ilyen-olyan pillanatnyi előnyöket megpróbál a másik rovására érvényesíteni. Ez a meggyőződés.

A másik pedig az, hogy tulajdonképpen a jövőt illetően is biztos, hogy szükség lesz kamarára. Biztos, hogy szükség lesz ilyen-olyan egyeztetésekre, vagy például tervszűrikre. A tervszűri tagjai kikből állnak? Konkurens építészirodák vezetőiből. Ha a kamarának kéne valami jövőkép, és itt elhangzott a területekre való utalás és annak a fontossága, akkor a területeken praktizáló építész kollégáinknak, -társainknak azt kellene éreznük, hogy mi értük dolgozunk, az ő érdekeiket képviseljük, még akkor is, ha éppen egy tervszűri tagjai vagyunk éppen.

Az egy örök, visszatérő kérdés volt – rengeteg ilyen volt, jártam az országot három éven át – a területi kamaráknál, hogy tulajdonképpen mi az érdekünk. Befizetjük a tagsági díjat, mert enélkül nem tudunk praktizálni, rendben van. De mit adtok ti nekünk cserébe érte? Milyen érdekvédelmet? Ha nem fizetik ki a tervezési díjunkt, behajtják? Ellenőrzitek azt, leellenőrzitek, hogy az a műszaki szolgáltatás, amiről a megrendelő azt állítja, hogy nem volt megfelelő szintű, az de igenis megvolt, és az csak egy üres kifogás ahhoz, hogy kevesebbet vagy semmit ne kapjunk? És így tovább. Ezek

közismert dolgok, mert, gondolom, aki itt ül, meg akik itt ültek anno, azok ezzel sokkal jobban tisztában vannak.

Mivel minden az emberekről szól, emberek ülnek a jogalkotásban, a politikában, a szakmában, mindenütt, az emberi tényezőkre, az emberi érzékenységre kellene jobban odafigyelni. Annak idején nagyon sokat vitakoztam a Mérnök Kamara akkori elnökével, aki azt mondta, hogy hát miért nem adtok ti a mi mérnökeinknek építésztervezői jogosultságot, amikor mi szoktunk adni építész végzettséggel rendelkező szerkezettervezői jogosultságot építészek részére. Erre csak egyet mondtam neki: hol van a dolognak az érzelmi része? Elhiszem, hogy egy mérnök is össze tud rakni a mai szerkezetekből ipari háttérrel egy házat, az egy rutinkérdés, de hol lesz annak az az érzelmi töltete, hogy az, aki használja, az a magáénak érezze? A hangulatoknak hol lesz...? Tehát ezek a szentitív dolgok, amelyek például a mediterrán, latin építészetben, az olaszoknál nagyon gyakran tetten érhetők, azok hol lesznek? De az egész a képzésre is visszavezethető, mert egészen addig, amíg nálunk nagyon komoly statikai számonkérés van, aki megfordult a Műegyetemen mindenki tudja milyen nagy hangsúllyal esnek latba a technikai tantárgyak és azok teljesítése. De nézzük meg, hogy a mérnökök tantervében hol van mondjuk egy építészettörténet, ami a művészeti részét hangsúlyozná! Tehát ha a humán lába náluk nincs meg, akkor én nem kardoskodhattam azért, hogy ők kapjanak nálunk jogosultságot, míg viszonyossági alapon nálunk viszont a műszaki lába megvan, tehát nem hozható párhuzamba a kettő.

Végül visszakanyarodnék az elejére és újra hangsúlyoznám, hogy mivel mindenütt emberek ülnek, függetlenül attól, hogy melyik szegmensét képviselik a folyamatnak, azt hiszem, hogy az emberi természetben kellene inkább tovább kutakodni, de ez egy más szakmának a feladata.

TUTERVAI MÁTYÁS: Köszönöm szépen. Szeretném megköszönni Anikónak, Balázsnak, Andrásnak, hogy elfogadták a meghívást.

SZEPTEMBERFESZT – MAGYAR ÉPÍTÉSZET 10–20 – ÍZELÍTŐ A KIADVÁNYBAN MEGJELENT ALKOTÓKTÓL – CSAPÓ BALÁZS: M4 METRÓÁLLOMÁSOK

A cikk szövege a vetítéssel kísért előadás szó szerinti leírata.

CSAPÓ BALÁZS: Nagy szeretettel köszöntöm a fesztivál résztvevőit! Az említett kiadványba – amely hiánypótló kiadványnak tűnik a maga nemében – a budapesti M4 metró több állomása is bekerült, amivel a közlekedési infrastruktúrablokkot majdnem lefedtük. Túl azon, hogy jómagam hat évig vezettem a budapesti kamarát, építésként is dolgozom, és többek között az M4 metróberuházás egyik építész generáltervezője voltam.

Az M4 metró tervezése nyilvánvalóan nem egyemberes feladat. Az első képen Erő Zoltán kollégám, a metrótervezés atyja látszik, illetve a Palatium Stúdió szűk csapata, akik mára kirepültek, és szinte mindenkinek saját vállalkozása van. A valóságban egy, a képen láthatónál sokkal szélesebb tervezői csoportot tudtunk összefogni ebben a projektben.

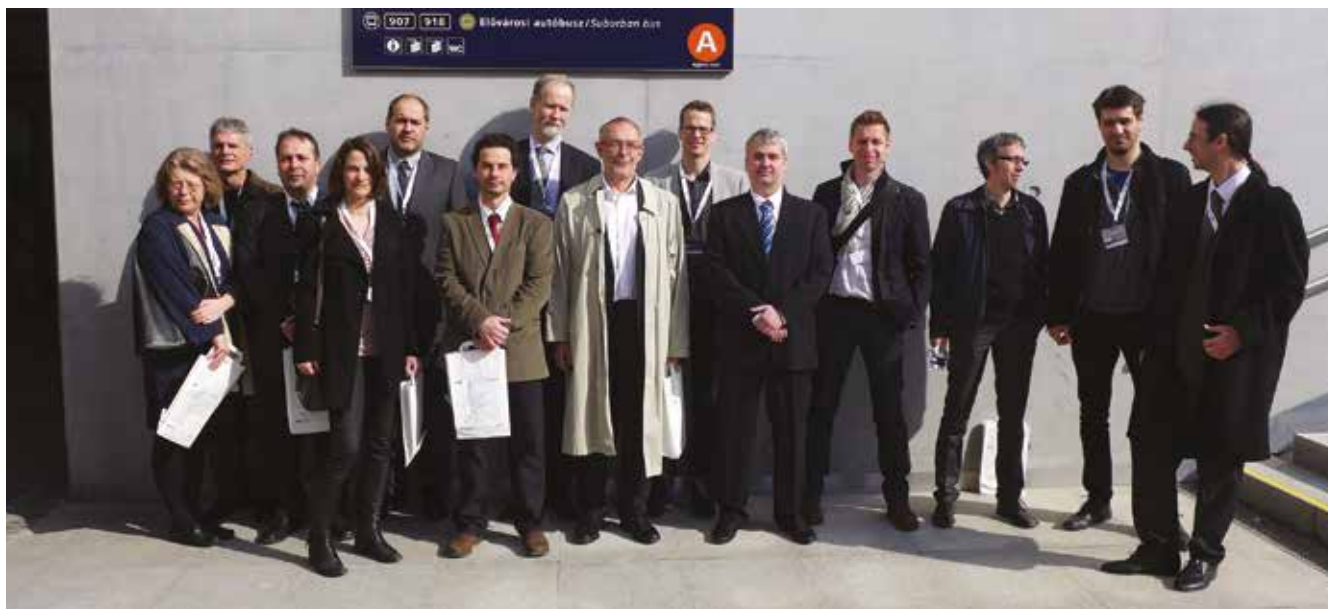
Az építészeti tervpályázatnak köszönhetően került a föld alá: fantasztikus lehetőség adódott, amikor egy közlekedési célú, alapvetően mérnöki alapú létesítményre is kiírt anno a főváros egy tervpályázatát. Ezt nyertük meg. A zsűri ajánlasként azt a szokatlan kérést fogalmazta meg, hogy a második és a harmadik díjas tervezőt is vonjuk be a tervezésbe. Azzal a dilemmával szembesültünk akkor, hogy vagy felnöveljük a cég létszámát, és teljesen más léptékben kezdünk el működni, vagy megfogadjuk az ajánlást, és egyfajta hálózatos rendszerben végezzük el a munkát. Ez utóbbit választottuk, sőt azóta is ebben az együttműködési modellben dolgozunk. Dévényi Tamás és a Puhl és Dajka Építésziroda így került a képbe. A Sporaarchitects alapítói közül Vadász Orsi pályázat idején nálunk dolgozott, ezért az akkor még friss cég is lehetőséget kapott. A tervezői csoport ezenkívül a Gelesz és Lenzsér Kft.-vel egészült ki.

Tíz állomás van az új vonalon. Ebben a korszakban nem épült még metró, a létező szocializmus technológiáiból nyilvánvalóan ki kellett lépni. A kérdést építészeti oldalról közelítettük, és azt figyeltük meg, hogy az egész nyomvonalnak van egyfajta ritmikája: öt állomás Budán, öt állomás Pesten. Ez egyfajta szimmetriát adott, ha lesz majd egyszer vonali hosszabbítás, akkor a gyönyörű szimmetria fel fog persze borulni. Abban az értelemben is találtunk ritmust, hogy az átszállóhelyek között mindig van két kevésbé hangsúlyos, utasforgalmilag kevésbé jelentős állomás. Ezt fejtük meg azzal, hogy különféle módon osztottuk el egymás között a helyszíneket: minden helyszínnel volt egy építész felelőse. Ennek eredményeként születtek a rokonállomások, amelyeknél egy-egy alkotó hasonlóképpen gondolkozott az összetett problémáról.

Hogyan lehet összefogni egy ilyen szerteágazó tervezői csapatot? Nagyon intenzív, néhány hónapos együttgondolkodás után lefektettük az alapelveket. Az egyik ilyen alapelv volt, hogy döntően látszóbeton-szerkezetekkel operálunk. A strukturális elemek által hordozott nagyon őszinte, nyers esztétika nem öncélú eszköz: a vasbeton szerkezetek oldják meg a föld- és víznyomás felvételét, és ezen túl hordozzák az építészeti esztétikát.

Sintén fontos alapelv volt a természetes fény föld alá vitele. Nyilvánvalóan a nagyon zsúfolt utcák alatt vagy azokon keresztül nem tudtunk felülvilágítókat adni, de ahol csak lehetett, használtuk ezt az eszközt. A természetes fénynek számos pozitívuma van: egyrészt vizuális és szellemi kapcsolatot

ad a térszínnel, növeli a biztonság- és a komfortérzetet. Voltak, akik azt mondták, hogy nem fog levilágtani a nap a peronra, de mi úgy gondoltuk, hogy ha onnan ide, a Földig eljutott a fény, akkor azt a 30 métert már csak megteszi, szerencsére végül nekünk lett igazunk.

A harmadik alapelv az volt, hogy a nagyon kemény és masszív vasbeton szerkezetek utasokhoz közelebbi rétegeit finomabb gondolatokkal próbáltuk megfogalmazni. Művészi vagy képzőművészeti igényességű felületeknek kezdtük ezeket hívni, ez egy vállalkozásba adási formula miatt alakult így ki, mert az engedélyezési tervek alapján történt a tendereztetés, és a részletes terveket a kivitelező megbízására kellett elkészíteni.

Jó dolog az is, hogy lehetőségünk volt nem csupán az építészeti megoldásokat összerakni, hanem egyedi bútorrendszert is tervezhettünk, dizájnerekkel együttműködve. A teljes tájékoztatási rendszert megújítottuk, az irányítótáblák mind új sztenderdként jelentek meg az M4 metró beruházásában. Olyan szerencsés helyzetben voltunk, hogy akkor alakult meg a BKK, akik szintén fontosnak tartották ezt a megújulást: így jött létre egy olyan tájékoztatási rendszer, amely ma általánosan kezd megjelenni minden metróvonalon. A tervezéskor integrált szemlélettel dolgoztunk: az ülőbútorok például egyben a táblarendszer hordozói is, s közben művészeti alkotásnak is helyet ad a támlájuk keret nélküli üvegezése.

Mindez a gyakorlatban nyilvánvalóan roppant méretű mérnöki feladat. Arról most nem beszélek, hogy a szerkezeti kérdésekkel, a gépészeti és villamossági megoldásokkal vagy a tűzvédelem szigorával hogyan kell megbirkózni, ez akár egy külön előadást is kitöltene.

Az alapvető, a tervezés kezdetekor megfogalmazott dilemmánk az volt, hogyan határozzuk meg egy tízállomásos metrószakasz építészeti identitását. Az egyik véglet szerint teljesen uniformizáljuk a terveket, és a végén minden állomás ugyanúgy néz ki; a másik, kicsit franciásabb gondolkodás mentén minden helyszín teljesen egyedi lesz. Mi e kettő jó arányát kerestük olyan értelemben, hogy egyrészt legyenek felismerhetők az állomások (ebben volt rendkívül nagy segítség, hogy külön tervezőcsapatok terveztek az egyes helyszíneken), ugyanakkor jöjjön létre egyfajta uniformizált érzet. Ha valaki megkérdezi, hogy mit csinál egy építész generáltervező egy ekkora projektben, akkor arra azt tudom és szoktam válaszolni, hogy a generáltervező pontosan azt tudja beletenni a projektbe, ami ezekben az állomásokban azonosnak látszik.

Mérföldkő volt a tervezés olyan értelemben, hogy tényleg a föld alatt dolgoztunk, a megbízói közeg az építészeti gondolkodást nem tartotta olyan értelemben fontosnak, hogy bele akarjon szólni, ma már ez az igény sokkal jobban érezhető. Mérföldkő volt amiatt is, mert a kortárs építészetet rendkívül sok embernek, a metróvonalakat napi szinten használóknak tudtuk közvetíteni.

Mi azóta is a föld alatt maradtunk: most éppen az M3 metró kivitelezésének a végén járunk. A metróprojekteken megtapasztalt közös együttlét, több iroda párhuzamos gondolkodása nagyon sikeres és kedves folyamattá tudta kinőni magát.

Fotó: Danyi Balázs

Fotó: Bujnovszky Tamás

Fotó: Bujnovszky Tamás

Fotó: Bujnovszky Tamás

Fotó: Bujnovszky Tamás

Fotó: Bujnovszky Tamás

SZEPTEMBERFESZT – MAGYAR ÉPÍTÉSZET 10–20 – ÍZELÍTŐ A KIADVÁNYBAN MEGJELENT ALKOTÓKTÓL – CSILLAG KATALIN – GUNTHER ZSOLT: A KÖZÖS NEVEZŐ

A cikk szövege a vetítéssel kísért előadás szó szerinti leírata.

CSILLAG KATALIN: Szeretettel köszöntünk mindenkit! Mi egy irodaként vagyunk itt, de két személyben. A MÉK-et Isten éltesse, mert, ugye, a 25. évfordulója van! Köszönjük a meghívást erre a szép eseményre.

Mi ebben a nagyon színvonalas kötetben négy épülettel szerepelünk, úgyhogy igazából ezt a négy épületet szeretnénk bemutatni. Egy-egy hívószó az, ami alapján ismertetjük a házakat. De még mielőtt erre rátérnénk, egy nagyon picit magunkról is szeretnénk beszélni.

Mi egy kicsit öregebbek vagyunk, mint a MÉK, mert 1994-ben alapítottuk az irodánkat, tehát most 28 éve. Ez nagyon hosszú idő, úgyhogy szerintem bizonyítottuk, hogy így párban, férj és feleségként is lehet jól együttműködni és talán értékálló, időtálló dolgokat létrehozni. Mi az egyetem alatt jöttünk rá, hogy jól tudunk együtt dolgozni. Kezdetben egy tanulási folyamat volt, meg kellett tanulni mérlegelni, amit a másik mond, és helyenként visszalépni a saját gondolatoktól. Erre van egy nagyon jó angol kifejezés: kill your darlings, így tudunk egyre inkább olyan terveket csinálni, amelyek folyamatosan fejlődnek.

GUNTHER ZSOLT: Bízunk abban, hogy lesz kamara, ezért már három évvel a kamara megalakítása előtt megalakítottuk az irodánkat. A név magyarázatra szorul, bár szerintem a kép magáért beszél. (A kivetített képen egy 3H-s ceruza látható.) Azt gondoltuk, hogy nem valami mozaiknevet találunk ki nevünk alapján, mondjuk GUCSI vagy CSIGU vagy valami ilyesmi, hanem legyen egy neutrális név, és azért a ceruzát választottuk, mert az egy archaikus eszköz. Akkor már megjelent a számítógép, az egér természetesen, de maradtunk a ceruzánál. És a „3” szám is magyarázatot kíván, nem azért, mert három gyereket szerettünk volna, hanem mert a 3-as szám egyfajta mágikus szám olyan szempontból is, hogy a kereszténységben a szentháromság egy nagyon fontos dolog, többször megjelenik a Bibliában is. Ugyanakkor Arisztotelész azt mondta, hogy a 3-as a tökéletes szám, és mi is ebbe az irányba igyekszünk menni, bár tudjuk, hogy sosem fogjuk elérni. És a „h” betű szorul még magyarázatra. Annak idején ilyen irodanevek voltak, mint például 6B, 4B meg a többi, mi azt mondtuk, hogy a „h”, az kemény, és a 3H-s ceruza az nyomot hagy.

CSILLAG KATALIN: Nekünk igazából két családnak van. Az egyik az irodánk, itt láthatóak az iroda tagjai. Arra törekszünk, hogy mi együtt, nagyon jó hangulatban, jól tudjunk együtt dolgozni, úgyhogy igazából ez a cél vezérel bennünket. Itt éppen a jövődöbéli, új irodánkban állunk, látszik, hogy még felújítás alatt van, de éppen ezen dolgozunk, hogy ez meglegyen, és még több helyünk legyen és még jobb körülmények között tudjunk tevékenykedni. A másik családnak pedig a sajátunk, van négy gyermekünk, és lényegében bármelyik percben nagyszülőkké válhatunk.

GUNTHER ZSOLT: Négy projektet mutatunk be nagyon röviden, és mindegyik valami ideális körülmény folytán jött létre. Az idő rövidege folytán csupán néhány szösszenetet villantunk fel abból, mi is volt olyan különleges.

Fotó: 3h Építészroda

Pannonhalmán a pannonhalmi bazilikában maga a program volt ideális, amit a szerzetes közösség állított össze. Nagyon sokat gondolkoztak rajta, és kívánom mindenkinek, hogy egy ilyen programmal szembesüljön. A közösség gyakorlatilag körülbelül húsz éven keresztül gondolkodott, de igazán intenzíven a Bazilika Műhely vezetésével öt éven keresztül, amikor letettek elének egy olyan programot, amely vezette az építész kezét. Nem szabad elfelejteni John Pawsont megemlíteni, aki a vezető építész volt, mi a helyi tervezők voltunk, akik harcoltunk különféle instanciákkal, főleg a műemlékvédelemmel. Csak egy gondolatot szeretnék ebből a harcból kiemelni: amikor már kialakult a végleges koncepció, ez azért sokkolta azokat a művészettörténészeket, akik jobban be voltak vonva a folyamatba. Ők azt javasolták, hogy legyen egyfajta múzeum a bazilikából, a szerzetesek meg építenek valahol maguknak egy saját szakrális teret, ahol napi szolozsmájukat végzik. Ezt Marosi Ernő következőképpen fogalmazta meg: „*Belátom, hogy a historizmus fogalma szembeállítható a karizmával. Tudom, gyűlöletes, amit mondok, de ezer év bencés hagyománya nem érdemel-e meg egy muzeális képviseletet? Brrr! Bencés skanzen! Van rá példa, turistaattrakcióként napi háromszor gregorián szolozsmával, erre alapozott CD-üzlettel.*”

Na most, ehelyett a szolozsma bent zajlik, a CD-üzlet pedig a főbejáratnál található.

CSILLAG KATALIN: A következő épület 2010-es, tehát nem egy friss projektünk, ez egy kisebb irodaház, a Geometria Irodaház a Medve utcában itt, Budapesten, és azért nagyon fontos számunkra, mert megbízónk Tenke Tibor volt, akit az ideális megbízónak gondolunk. Az összeállított koncepciótervet lényegében változtatás nélkül fogadta el. Ezen projekten túl terveztünk még neki egy családi házat és egy nyaralót is. Hasonló körülmények között.

Fotók: Bujnovszky Tamás

Pannonhalmi bazilika

Geometria irodaház, Budapest,
belső átrium

Fotó: Bujnovszky Tamás

Ez az épület itt igazából már 2010-ben egy abszolút korszerű felfogás alapján készült, levegős hőszivattyúval, gazdaságos átszellőztetéssel, napelemmel, felütlehűtés, -fűtéssel. Viszont nem csak ezért érdekes. Olyan tereket hoztunk létre, amelyek a bent dolgozók számára inspiratív közeget teremtenek. A homlokzatra L alakban felfűzött irodák mellett egy átrium van, ahova az irodai életet kiegészítő funkciókat rendeztük. Ilyenek a teakonyhák, tárgyalók. A környezetében arányos tömegével reflektál a szomszédos klinkertéglás épületre, ami hasonló arányú homlokzattal jön ki a Medve utcára.

GUNTHER ZSOLT: Szemben az előző épülettel, itt sokáig kerestük a megoldást. Ebben az esetben a helyszín volt ideális, mert itt valami különlegeset lehetett csinálni. A Dózsa György út elég furcsán kanyarodik be a Váci útba. Az elején logikusan azt gondoltuk, hogy egy térfalat fogunk létrehozni, és ezáltal lezárjuk ezt az útkereszteződést. Azonban elkezdtünk rajta tovább gondolkodni, hogy mi lenne akkor – és itt jött megint a bűvös 3-as szám –, ha terveznénk egy legyezőformájú épületet, amely pont ellenkezőleg, megnyílna kifelé. Ezt még azzal fejeztük meg, hogy gyakorlatilag egy modernista kollázst hoztunk létre: megjelenik a szalagablak, mely mindegyik szárnyon más-más magasságú. Kati kedvence Oscar Niemeyer, rá reflektálva megjelennek a V-pillérek az épület alján, továbbá itt van a jelen, a parametrikus tervezés. A következő képen látszik az az előtető, amely ezzel a parametrikus szerkesztéssel jött létre. Az alsó rombusz állandó, a felső rombusz pedig folyamatosan szűkül, ahogy jövünk kifelé, ahogyan egyre kevesebb fényt kell beengedni az előtető alá.

Ennek az érdekessége a XIII. kerületi főépítéssel folytatott vita az elején. Amikor ő nem akarta elhinni, hogy mi tudunk irodaházat tervezni, mert előtte ekkorát még nem csináltunk, akkor én azt mondtam, hogy hát pannonthalmi bazilikát se terveztünk előtte, nézzük meg együtt! Elmentünk Pannonthalmára, megnéztük együtt, és akkor már teljes volt a bizalma, sőt volt egy kis konspiráció is a megbízóval szemben. Az az előtető, amely végül is elkészült, és amely a köz javát szolgálja egyfajta átvezető csatornaként a szomszéd utcába, azért jöhetett létre, mert Arató György minket tényleg teljes mellszélességgel támogatott ebben a megoldásban. Tudtuk, hogy ez pénzbe kerül, a megbízó pedig fejlesztőként nem szeret túl sok pénzt kiadni.

Geometria irodaház, Budapest

CSILLAG KATALIN: Az utolsó projekt következik, amely az ideális folyamat címet kapta. A végén elmondom, hogy miért nem volt azért abszolút tökéletes a folyamat, de igazából ez az építész álma. Van egy közösség, amely megfogalmaz egy programot, előkészíti. Ezt követően van egy tervpályázat, amely meghirdetésre kerül – ennek éppen mi lettünk a nyertesei, és kaptunk szerződést, tehát végigtervezhettük –, és ezután pedig megépült. Tehát igazából ez az a folyamat, amit szerintem mindenki kíván magának, hogy így tudjon tervezni, mert nagyon sok erő van a kezében, hogy tényleg olyan minőségű épületet tervezzen, amelyet szeretne.

Amiért mondtam, hogy talán annyira mégsem volt tökéletes ez a folyamat, hogy iszonyú rövid idő alatt kellett megterveznünk ezt az eléggé komplex, nagy épületegyüttest. A tervezés 2016 márciusától decemberig, a koncepciószinttől egészen a kiviteli terv legutolsó morzsájáig, a mobíliák kiválasztásáig meg kellett hogy történjen.

Vision Towers irodaház, Budapest

Nagyon sok sztorink van, nagyon bonyolult az épület, úgyhogy ennyi idő alatt sajnos én igazából a részletekbe bele sem kezdenék, mert körülbelül két óra kellene hozzá, hogy a végére érjünk, de azért volt néhány momentum, amely nagyon érdekes volt. Az egyik a főépület (innovációs központ) homlokatkialakítása, amit Moholy-Nagy László munkássága inspirált, és végeredményben az egyetem számára imidzsképző elemmé tudott válni. A második érdekesség az a vita volt, amit a kooperációk alapján az ottani közösséggel folytattunk: miért kell ennek az együttesnek főbejárata, hiszen ott van a régi épület főbejárata, ennek az innovációs központnak is kialakul egyfajta főbejárata, akkor miért kell, egy pavilonos rendszerhez főbejárata. Úgyhogy ez egy hosszabb dilemma volt, de végül is megtaláltuk a helyét, azt az ellenpontot, amely lényegében a Farkasdy-féle épület nagy, reprezentatív lépcsője mellett egy teljesen más gesztussal, egy lefelé irányuló tölcészerű mozdulattal viszi be az idelátogató diákokat és vendégeket az aulaterbe.

*Vision Towers irodaház, Budapest,
előtető kialakítása*

Én ezzel a képpel szeretném megköszönni a figyelmet, és átadjuk a szót a következő előadónak.

Fotó: Bujnovszky Tamás

Fotók: Bujnovszky Tamás

Moholy-Nagy Művészeti Egyetem Innovációs Központ (UP), Budapest

MOME, Budapest, főbejárat

SZEPTEMBERFESZT – MAGYAR ÉPÍTÉSZET 10–20 – ÍZELÍTŐ A KIADVÁNYBAN MEGJELENT ALKOTÓKTÓL – SZALAY TIHAMÉR: HOL A HELYED ÉPÍTÉSZ?

A cikk szövege a vetítéssel kísért előadás szó szerinti leírata.

SZALAY TIHAMÉR: Köszönöm szépen a meghívást. Most formabontó leszek, mert nem épületekről fogok beszélni, az épületeket megtaláljuk a könyvben meg a valóságban.

Egy nagyon provokatív kérdést tettem fel. Lehet, sőt biztos vagyok benne, hogy ez a kérdés nagyon sokakat izgat, de azt fogom elemezni, hogy milyen módon lehet azon a helyzeten változtatni, amelyben most az építésszek vannak. Mindannyian tudjuk, hogy az építésszek a társadalmi és a politikai megítélésben nem töltik be azt a szerepet és nem értékelődnek olyan szintre, amilyen szerepet betöltenek az egész társadalomban és betöltenek az országunknak és a világnak a fejlődésében és az országunknak a megítélésében.

Mi is ennek az oka? Mindenki az Építész Kamara felelősségét emlegeti folyamatosan, hisz az Építész Kamara feladatai között ott van, hogy képviselnie kell az építésszek érdekeit és képviselnie kell az építészethozzátartozók érdekeit. Igen, de ezt milyen módon tudjuk megtenni? Mi a feladatunk ezzel kapcsolatban? Ezen a ponton kapcsolódna a délelőtti kerekasztal-beszélgetéshez, mivel ezzel kapcsolatban nagyon sok hasznos észrevétel elhangzott. A legfontosabb az, hogy a megnyilvánulásunk ne legyen negatív, tehát az építésszek megnyilvánulása akár a saját szakmájukkal, akár a kollégáikkal, akár az építésszervezetekkel kapcsolatban kifelé ne legyen negatív. A legfontosabb az, hogy mi, építésszek összefogjunk, összefogjanak a kamarák és összefogjanak a kamarákkal a kamaráknak a tagjai. Amíg tehát nincsen ebben egység, amíg nem ugyanazt mondjuk mindannyian, amíg nem a közösen kialakított véleményt kommunikáljuk kifelé, addig nem lehetünk eredményesek. Ez nem azt jelenti, hogy nem lehet eltérő véleményünk egymással szemben, természetesen, hisz a fejlődést az egymásnak ellentmondó vélemények viszik tovább, legyen vélemény, ütköztessük a véleményeket, egyeztessük egymással, egyeztessük a tagokkal, a tagok legyenek ebben nagyon aktívak, egyeztessük a területekkel, a területek legyenek ebben nagyon aktívak, de alakítsunk ki minden kérdésben egy közös véleményt, amelyet kifelé kommunikálunk! Amíg ezt nem tudjuk megtenni, tehát mindenki rohangál mindenhova, és mondja a saját egyéni véleményét, addig az érdekeinket, az érdekvédelemünket nem tudjuk megemlíteni. Amíg tehát egy minisztériumi egyeztetésen, amikor jogszabállyal kapcsolatos dolgokat egyeztetünk, elhangzik az egyeztető partner részéről, hogy de igen, volt itt egy építész meg volt itt egy terület, amely pont az ellenkezőjét kérte, addig nem fogjuk tudni az építész érdekeit és az építésszek érdekeit megfelelő szinten képviselni.

A másik nagyon fontos, ha megfogalmazzuk az érdekeinket, annak olyannak kell lennie, hogy más érdekcsoportokat azzal ne sértsünk. Soha nem fogunk tudni eredményt elérni, ha a céljainkkal másokat, másoknak a céljait és másoknak az érdekeit sértjük. Nem szabad sértenünk az építésszek érdekeit, és főleg nem szabad sértenünk a társadalomnak az érdekeit. Mindig elfelejtjük – és lehet, hogy ez nem lesz túl népszerű az én számból, de én ezt folyamatosan hangoztatom, hogy mindig elfelejtjük – azt, hogy kikért van az építész, kikért van az építész. Nem egymásért vagyunk. Azokért vagyunk, akikért dolgozunk, akikért tenni akarunk valamit. Sokszor esünk abba a hibába, hogy úgy dolgozunk, hogy az építésszervezetek veressék meg a vállunkat, és mondják azt, „de jó csináltad”, de ugyanakkor az az épület esetleg az építésszeknek nem megfelelő, mert nem tudja vagy nem olyan módon tudja benne azt a fajta tevékenységet végezni, amit szeretne, a társadalomnak nem tetszik, a környezetéből kilóg, a műszaki minősége olyan, hogy nem fenntartható, hamar elöregszik, hamar tönkremegy, beázik, megreped.

A lényeg tehát, hogy kiknek dolgozunk. Az építész nem olyan művészeti ágazat, mint egyéb képzőművészet, hogy ha valami nem jó, legfeljebb ott hagyjuk a szobánk falán, és nem vesszük a társadalom elé, az építész olyan, amit mi átadunk a társadalomnak, átadunk a közösségnek, amely körülvesz minket. Ez nagyon fontos. Amíg ezt nem tudatosítjuk magunkban, az érdekeinket nem fogjuk tudni megfelelően képviselni. Meg kell értenünk másoknak az elvárásait, érdekeit, és el kell ezt fogadnunk.

Ismét hangsúlyozom, hogy kifelé az erőt a teljes egységben tudjuk demonstrálni. A Római Birodalom az erejét a nádszálkóteggel szimbolizálta. Ha egyenként szaladgálunk, és próbáljuk az építész érdekeit képviselni, akkor nagyon gyengék vagyunk. Ha összefogunk, és mindannyian együtt vagyunk, akkor tudjuk a céljainkat elérni. Hihetetlenül fontos tehát az, hogy összefogjunk, és nemcsak a kamarán belül a területi kamarákkal és a kamarák tagságával kell összefogni, hanem egyéb építésszervezetekkel is, akik az építészethozzátartozók – nem biztos, hogy az építésszeknek, hanem az építészethozzátartozók – az érdekeit és a minőségét próbálják garantálni. Össze kell fogunk, csak így tudjuk elérni azt, hogy az építésszek és az építész is megfelelő helyre kerüljön az emberek tudatában is. Ami nagyon fontos, hogy ez bizonyatosan nagy erőbefektetéssel jár, ebbe nekünk, mindannyiunknak, nemcsak a kamara vezetésének, mindannyiunknak, építésszeknek rengeteg munkát kell befektetnünk.

Többször is elhangzott az a vélemény a tagság részéről, illetve felteszik a kérdést, hogy mit ad a kamara az építészeknek. Egy amerikai elnök mondását „ferdítem” le: igen, „ne csak azt nézd, hogy mit tesz a kamara a tagságért, hanem hogy mit tesznek a tagok a kamaráért”, hogy a kamara el tudja érni a tagság és az építészet érdekében a céljait. Tehát keményen együtt kell mindazért dolgoznunk, hogy az érdekérvényesítő képességünket növelni tudjuk.

Mik az eszközei erre a kamarának? Először is a tagságnak van erre eszköze. Többször is elhangzott, tulajdonképpen minden előadó elmondta: jó házat kell csinálni, ez az alapja mindennek – ez nem a kamarán múlik –, építészeti jó házat kell csinálni, amely minden szempontból jó, tehát ahogy mondtam, hogy nemcsak az építészeti megjelenése, hisz minket nem csupán az építészeti megjelenés alapján ítélnék meg. Az építető azt nézi, hogy tudja használni, megfelel a céljainak, gazdaságos, fenntartható. A városban élők azt nézik, hogy hogyan illeszkedik a környezetébe, az üzemeltető hogy hányszor kell javítania az épületet és mennyi lesz annak az élettartama és mi lesz az üzemeltetési költsége, ez is nagyon fontos. Tehát a „jó ház” egy széles fogalom, és nem csak az építészeti kvalitást tartalmazza.

A kamara mit tud ezért tenni? Először is, megpróbálja a tagságát ebbe az irányba terelni ezzel a három ponttal. Az egyik az, hogy milyen felkészültségű fiatal építészek jönnek ki az egyetemről, ez azonban nem a kamara kompetenciája, hanem az oktatásé, de az, hogy ezek az építészek mikor kapnak lehetőséget arra, hogy önállóan dolgozzanak, hogy mikor érik el azt a szintet, hogy a tudásukat a társadalmi környezetben, a jogi környezetben fel tudják használni – hisz ezt az oktatás nem adja meg nekik –, hogy mikor szerzik meg azt a gyakorlatot, hogy önállóan tudjanak dolgozni, ebben a kamarának nagyon nagy szerepe van. Nagyon nagy segítséget kell nyújtani a fiataloknak. Elindítottunk egy programot, amely segíti az egyetemről kijövő fiatal építészeket, hogy felkészüljenek az önálló munkára. Tehát ebben a kamarának nagy szerepe van, ebben sokat tud lépni a kamara.

A másik az, hogy minden építész, minden szakmagyakorlót – a mai hihetetlen gyors tempójú technikai fejlődést követendő – tovább kell képezni. Ha valamit megtanultunk, öt év múlva a tudásunk elavult lesz, ezt mindenki tudja. A kamarának tehát nagyon fontos feladata az, hogy az építészek továbbképzését szervezze, megszervezze, és ellenőrizze is, hogy a továbbképzésben megfelelő aktivitást nyújtanak-e. A kamara itt is nagyon fontos szerepet tölt be, évek óta szervezi a kamara a továbbképzést, és az sosem lehet elég jó, mindig és mindig tovább kell lépünk és tovább szeretnénk lépni, hogy az építészek tudását szinten tartsuk, hisz minden nap jönnek ki újabb anyagok, jönnek újabb szerkezeti megoldások, ezeket minden építésznek tudnia kell követni.

A harmadik eszközről nem szívesen beszélek, de muszáj, hogy aki nem alkalmas erre a szakmára vagy nem alkalmas arra, hogy ezeket a környezet által adott követelményeket betartsa, azoknál a kamarának igenis muszáj ellenőriznie, és muszáj lépéseket tennie, hisz a rossz épület, a rossz, hibás, hiányos terv nagyon sokat árt szakmánk megítélésének. Egy épület lehet akár építészeti jó, de a fenntartása nagyon rossz, vagy valamilyen ok miatt műszaki vagy használhatósági hibák jelentkeznek, beázik, reped, süllyed, bármi, ezek mind a negatív hírek. Lehet számtalan jó épület, de ha egy ilyen negatív hír van, mindenki ebbe kap bele, és egy negatív hír sokkal több kárt okoz a szakmának, mint előnyt kilenc pozitív hír. Nagyon fontos tehát a kamarának az a fajta szerepe, hogy a minőséget ilyen módon próbálja ellenőrizni és biztosítani.

A másik nagyon fontos csoport a kommunikáció. Nem elég tehát jó dolgokat csinálnunk, hanem közvetítenünk is kell. Sokan vagyunk úgy építészek, hogy meg vagyunk elégedve azzal, amit csinálunk, és várjuk azt, hogy valaki odajöjjön, és megveregesse a hátunkat. Nem. Kommunikálni kell. Tehát ha valamit jól csinálunk, azt meg kell mutatni, meg kell ismertetni a társadalommal, politikával, fel kell hívni a figyelmüket arra, hogy ebben mi a jó, ki kell nyitni a szemüket, hogy lássanak is, ne csak nézzenek, tehát tudják azt, hogy ebben mi a jó, mi az előremutató, mit kell benne értékelni. Ezzel neveljük is a társadalmat a jóra, az értékesre, felhívjuk a figyelmet arra, hogy a szakma milyen eredményeket ért el, megmutatjuk abban mi a jó, hogy lássák, ebbe az irányba kell haladni. Ne nézzük le az embereket, meg ne nézzük le a politikusokat, hiszen ők is jót akarnak, csak éppen nem biztos, hogy tudják, hogy mi az irány! A feladatunk a kommunikáción keresztül tehát az iránynak a megadása. Egy ilyen beszélgetés is alkalmas erre, de minden, kiállítások, konferenciák, bemutatók nagyon alkalmasak erre.

A kommunikációnak sok területe van. Először is a tagság között kell kommunikálnunk, ismerjük meg egymás munkáját! Minden alkalommal rádöbbenek, nem is ismerjük egymás munkáját. Tehát fontos, hogy kommunikáció legyen a tagság között, a tagok, az építészek között, a belső kommunikáció nagyon fontos. Nagyon fontos az, hogy az építésszervezetek között is meglegyen a kommunikáció, és nagyon fontos az, hogy a teljes beruházási folyamatban lévő emberek és az abban részt vevők

Trollstiegen Visitor Centre

Trondheim, Rockheim

Oslo Opera

között is megfelelő legyen a kommunikáció. De a lehető legfontosabb, hogyha az építészek presztízsét emelni akarjuk, amit említettem már, hogy a társadalom és a politika felé legyen meg ez a kommunikáció.

Ennek egy jó eszköze – és most csak éppen érintem azt, ami miatt meghívtak engem ide, hogy beszéljek – a Magyar Építészet 10–20 könyv, hisz ennek ez egy hihetetlen jó, de mégis nagyon kicsi láncszeme vagy kis borsószeeme, de állíthatom azt, hogy nagyon sokat segített az építészeknek és az építészetnek a megítélésében. Én végig, folyamatosan részt vettem ennek a könyvnek a szerkesztésében, mégis amikor először kezembe vettem ezt a könyvet, hihetetlen katartikus érzés öntött el, nem is tudom, tehát valami... valami büszkeség és örömezés öntött el, hogy igen, ezek mi, építészek vagyunk, tíz év alatt ilyen elképesztő mennyiségű munkát alkottunk, és ilyen jót csináltunk? És nemcsak én éreztem ezt, hanem mindenki, akinek átadtuk – hisz mindenkinek rengeteg példányszámban megküldtük ezt a könyvet –, mindenki ugyanezt érezte. Na, ezt az utat kell folytatnunk, mert ez az az út, amely segít minket előrelépni.

Hogy ezt milyen módon tudjuk még megtenni? Néhány külföldi példát hoznék fel erre. Aki ismer engem, azt tudja, hogy én nagyon szeretem a norvég építészetet. Ez az építészet annyira nem ismert az építészek között, én mégis nagyon szeretem, mert józan, önmérséklő, célratorő, funkcionális, tehát mindazt, amit legalábbis én, mint építész elvárok egy épülettől, és amiért törekszem, hogy olyan épületeket hozzak létre, azt a norvég építészet átlagában megtestesíti. A társadalmat akarja kiszolgáltatni, az építészek nem egymás ellen dolgoznak. Itt vetíték egy példát: ez egy épülő épületen lévő emeletmagas építési tábla vagy a kerítés. Ez nem az építőanyagokat reklámozza vagy a kivitelezőcéget ajánlzza vagy mutatja be, hanem építészek mondanak véleményt arról az épületről, amely ott épül. Az építészek nem egymás ellen vannak, hanem egymásért vannak. Nekem kicsit furcsa is volt az a tegnapi előadás, amely a hajón volt. Jó, tudom, a hír, a jó hír mindig a negatív hír, mert az kelti fel az érdeklődést, és azon mulatnak az emberek, és azon lehet szórakozni. Én szeretnék nagyon sok olyan építész által előadott előadást hallani, amely nem a saját házáról szól, hanem mások házáról szól, és azoknak a háznak felhívja az értékeit, részletesen elemezve, hogy az miért jó. Én ilyen előadásokat még nem hallottam. Nagyon nagy szükség lenne arra, hogy építészek együtt felemeljük egymást, ne leszóljunk, és a kritikákban csak negatív kritikákat mondjunk, még akkor is, hogyha tudjuk, hogy vannak hibák. Befelé ezt el lehet mondani, de kifelé ne a hibáinkat kommunikáljuk, hanem az értékeinket, erőnyeinket!

Mutatok még néhány példát! Ez Norvégiában a hegyek között egy látogatóközpont. Nem is ennek az építészeti értékeire akarok utalni, hanem csak példaként hozom fel. Norvégiában minden új épületnél biztosítanak az épületben egy állandó kiállítóhelyet, még ha kicsit is, ahol az építészroda bemutatja önmagát. Az szinte természetes, hogy minden látogató fejből tudja, hogy azt az épületet ki tervezte, de bemutatja az építészroda még további munkáit, ezzel felkelti az érdeklődését, hogy felkerekedjen, és megnézze azokat is. Digitális világban élünk, telefonon is meg lehet nézni, de itt nálunk senki nem veszi a fáradságot, hogy ezt megnézze. Ott erre felhívják a figyelmet.

Vagy itt egy másik épület, ez Trondheimben van. Trondheim volt Norvégia korábbi fővárosa, a régi királyi palota is itt van. Bár mindig felkészülve megyek külföldre, naprakészen tudom azt, hogy milyen épületeket fogok megnézni, akár még építési folyamatában is. Ezt az épületet valahogy nem találtam meg, és ott váratlanul ért, gondoltam, bemegyek, megnézem, hogy mi ez. Ez egy múzeumépület, jól hangzik, Trondheimben a Rockheim, tehát egy rockmúzeum. A kikötőben áll, egy régi kikötőépület lett rockmúzeummá átalakítva úgy, hogy tulajdonképpen minden régi szerkezet nyersen maradt, és csak új eszközöket tettek bele, de a mondanivalómnak nem is ez a lényege. Nem tudtam, hogy ki tervezte, nem tudtam róla semmit. Úgy döntöttem, hogy ha itt vagyok, bemegyek, és megnézem. Az első ember, akivel találkoztam, a portás fejből azonnal mondta, hogy ki az épület tervezője. De ez még kevés, elmondta, hogy annak az építészrodának, amely ezt tervezte, még milyen munkái vannak, elmondta a munkáknak az értékeit, nem ennek a háznak, hanem az építészroda többi munkájának az értékeit. Ilyen tekintélye van Norvégiában az építészeknek. Ez hagyján, de amikor elhangzott a varázsszó, hogy építész vagyok, akkor azonnal felkísért az igazgatóhoz, és az igazgató személyesen mutatta végig nekem az épületet. Az, hogy „építész”, az Norvégiában tényleg egy varázsszó. Nincs olyan épület, ahova ne lehetne bejutni ezzel a „kulccsal”. Bejutottam színházépületbe, ahol a színpadon éppen próba folyt, de mégis felkísértek a zsinórpaddásra, miközben lent a próba folyt, hogy onnan tudjak esetleg egy fényképet csinálni a színpadról és a nézőtérről. Tehát hihetetlen tekintélyük van Norvégiában az építészeknek, és ez nem véletlen.

Ezt a házat szerintem mindenki ismeri, ez az oslói Operaház, a Snøhetta iroda tervezte, de nem erről az épületről akarok beszélni. A Snøhetta ismerhetjük mi itt, Budapesten is, hisz a Déli Városkapu tervpályázatát ők nyerték meg, és annak a masterplanját ők tervezték. De még erről sem akarok beszélni.

Snøhetta. Nem hiszem, hogy itt sokan tudnák, hogy a Snøhetta Norvégia egyik, egy természetvédelmi területen lévő legmagasabb csúcsának a neve, azt jelenti, hogy hóval fedett hegy. Az építésziroda innen „vette” a nevét, mint egy magas csúcs. Ennek az építészirodának – biztos mindenki tudja – az egész világon vannak már irodái, sok száz építész alkalmazottja van, és hihetetlenül nagy épületeket terveznek a világ minden táján. Ez a természetvédelmi terület arról híres – ez megint nem építész, csak mese –, hogy az északi sarkkörön túl élő bölényfajnak egyetlen létező csordája itt van, ezen a természetvédelmi területen, ez a csorda áll 40–50 főből, ennyi az egész. Amikor a természetvédelmi területnek a vezetősége úgy gondolta, hogy ide valami kis látogatóépületet akar csinálni, eszébe nem jutott tervpályázatot kiírni, másokat megbízni a tervezéssel, kit bízott meg? A Snøhetta irodát. És a Snøhetta iroda elkészítette ide – szerintem, mert nem találtam ennél kisebbet – a legkisebb tervüket, de nem tartották cikinek, hogy akik a világ minden táján több ezer négyzetméteres épületeket csinálnak, ide elkészítik a megbízó igényeit legjobban kiszolgáló, nagyon érdekes épületet, egy nagyon minimális, alig 20 négyzetméteres épületet, amely nem áll másból, mint egy térbeli fakonstruktúrából, amely egy facsapokkal, mindenféle fémszerkezetet mellőző, fagerendákból összezsapolt nagy térelem, amely egy bútor, amely kifelé is bútor, befelé is bútor, úgy vannak kimarva a felületei, hogy kifelé is van egy menedék és egy leülőfelület, és befelé is több szinten vannak leülőfelületek, tehát egy bútort helyezett el ide, amit utána egy tetővel lefedett, hogy az időjárástól védje, és egy üvegfallal választotta el, és nem jön be a hideg. Most itt nyár van, de itt azért mínusz 30–40 fokok vannak télen, tehát a belső része azért le van választva.

Ez maga az épület. A Snøhetta irodának a legkisebb munkája, de nem vették félvállról, és egy nagyon érdekes megoldást tettek ide. És ezt ismerik a norvégok. Egy hihetetlen hosszú, többórás sétával lehet elérni ezt az épületet, és minden nap sok száz ember látogatja meg ezt az épületet, magát az épületet, hisz bölénycsordát nem lehet innen látni, főleg nyáron nem, van egy kamera, egy teleobjektív a hegy felé irányítva, amelynek a képe ki van vetítve a tévéképernyőn, és ott lehet látni egy hófoltot és öt fekete pontot rajta, ennyit lehet látni. Nem a bölényekért jönnek ide az emberek, az épületért jönnek ide az emberek, hisz az épületet nézik meg, azt járják körbe, és ezzel az élménnyel mennek el. Tehát egy kortárs építészeti alkotásért naponta sok száz norvég gyalogol el oda, hogy megnézzék, amit mi alig ismerünk, a norvégok nagyon ismerik.

És most jön a végső poén, hogy ezt az épületet úgy jutalmazta a természetvédelmi hivatal, hogy ezt a dombot, amelyre ez az épület rákerült, a Snøhetta irodáról nevezte el. Szóval... Még most is borzong a hátam, hogy ez a fajta attitűd, ami a norvég embereket jellemzi, ilyen szimbolikusan kapcsolja össze a természeti környezetet és az épített környezetet, a lelkükben is összekapcsolódik a természet imádata és az építészetnek az elismerése. Ezt csak hihetetlenül nehéz és sok munkával lehet elérni. Én nem is mondanék erről többet.

Ugye, úgy kezdtük, hogy hol a helye az építésznek. Úgy lehetne befejezni, hogy mi az utunk, hogy ezt elérjük. Szerintem ezt mindenki maga gondolja végig. Köszönöm szépen.

Snøhetta

SZEPTEMBERFESZT – MAGYAR ÉPÍTÉSZET 10–20 – ÍZELÍTŐ A KIADVÁNYBAN MEGJELENT ALKOTÓKTÓL – TURI ATTILA: ÉPÍTÉSZET ÉS MAGATARTÁS

A cikk szövege a vetítéssel kísért előadás leírata.

TURI ATTILA: Tisztelt Kollégák! Az elkövetkezendőkben kevésbé a produktumról, az építészetről szeretnék szólni, szeretnék rámutatni az alkotásfolyamat, a magatartás, az alkotói nézőpont horizontmagasság-meghatározó szerepére. A könyvben szereplő művek értékét pedig majd eldönti a szakma, a közösség s legfőképpen az idő.

Az első példa a vörös iszap. Ismert tragikus történet, 12 évvel ezelőtt október 4-én öntötte el körülbelül 900 ezer köbméter maró lúgos víz a Torna patak völgyét, tíz ember meghalt, 350 ház tönkrement. Gyors kormányintézkedések eredményeképpen létrejött a lakhatás biztosításának szociális rendszere: választani lehetett, pénzbeli megváltást, házvásárlást az ország területén, vagy helyben építést, én az utóbbiban vettem részt a Kós Károly Egyesülés építész csapatának vezetőjeként. A képeken látszik mi maradt a házakból s mi a berendezésekből, használati tárgyakból. Utóbbiakból szinte semmi, mindent beszennyezett a lúgos, vörös iszap.

Mindenki gondolja el, hogy ő egy károsult, és szerencsés, mert nem állt ebben a maró lúgban, szenvedett égési sérüléseket, annyi maradt neki, ami most rajta van, semmi más, se autót, se körömvágó olló, se fényképek, semmi! Ebben a kétségbeesett állapotban lévő emberekkel kellett beszélgetni az életéről, a továbblépésről. Kétségbeesett emberekkel, akik abba harapnak bele először, aki ott van és segít, mert kibe harapjon bele? Távoli, eszmei dolgokba nem lehet. Miért nem így csinálja, miért nem azt csinálja? Csinálhatná jobban. Engem vegyen előre, és ne más!

Mit lehet tenni? Egy biztos: az én erkölcsi normám nem engedi azt, hogy a legújabb építészeti trendeket nyomjam le a torkukon, hogy szerencsétlenségükön keresztül érvényesítsem eszméimet, egyéni ízlésemet. Mi építészek hajlamosak vagyunk lelkesedni a „tisztá” helyzetekért, a kötöttség (értsd hagyomány, megrendelő) nélküli helyzetekért, ahol megmutathatjuk tisztán gondolatainkat, mely széppé, jóvá és igazzá teszik a jövőt. Annyi ilyet éltünk már végig, nagyszerű, lelkesítő ideológiákat az ideák helyett, a lázas segítsé a szociális élet jobbítására Voisin-tervtől Pruit Igoron át napjainkig. S annyi csalódást, mégsem vált be élményünk van, persze a szakma mindig meg tudja magyarázni, hogy miért más a hibás, a vezetők, a politikusok, a pénzsóvárok, sőt az emberek, akik használni hivatottak. Itt is felmerül a kép: milyen szép lenne száz „kortárs” ház együtt? De megszólal a hang: mégiscsak valahogy azon a hangon kéne szólni, ami az ő környezetük volt. Ekkor a korszerű és progresszív üres jelszava bennem háttérbe szorult, mert nem kísérletezhetek sérült emberekkel. Nekem kötelességem olyan impulzusokat adni, mely a felépülést, a visszaileszkedést szolgálja, olyan struktúrát, formát mutatni, mely a hely hagyományaiban gyökerezik, az élhető, alakítható fejlődést, saját életre szabást teszi lehetővé. A „lakhatást” teszi beláthatóvá, átláthatóvá. Valami fogódzót kell adnom, amit eddig ismertek, valahogy azon a hangon kell elindulnom. (Kontrasztként képzeljünk el egy kiváló, első osztályú minimalista szerkesztésű épületet: hogyan folytatja a gazda, mikor nincsenek eszközei hozzá? Hívogatja az építész egy teraszlefedésért, folytat ideológiai vitákat esztétikáról, pedig veri az eső a bejárati ajtót, mert nincs előtető? Nem, épít majd valamit, mi meg fanyalgunk...)

Devceer, 2010 október (Google Earth)

Kolontár, 2011 április

Devceer, lakóház (X. sz. mintaterv)

A másik fontos szempont és morális alap – és ez volt az egyik legnagyobb dolog, amit sikerült érvényesíteni a katasztrófavédelem félkatonai szervezetén –, hogy úgy viselkedhessünk velük, mintha magánmegrendelők lennének. Készül 15 mintaterv (hangsúlyozom nem típusaterv), abból lehet választani jogosultsági szintnek megfelelően, de utána leülök vele egy órát, és megkérdem tőle, hogy mit akar, hova akar még ajtót, mit nyissunk össze, hogy rendezzük át a házat, hova akar még plusz kéményt, hogy fog élni, hogy lesz az a sajátja? Alakítottunk a terveken, a fesztáv és a vizesblokk helye volt fix, s voltak számunkra kötelezően átgondolandó, a keretek közt alakítható részletek: utcai és udvari hosszhomlokzat, gyalogkapu, tornác, fedett terasz, részletek. Ebben a rendszerben – még a kötöttségek mellett is – szinte végtelen számú épület jöhet létre, mely tömegében hasonló, struktúrájában és részleteiben egyedi. Pont, mint mi emberek: számunkra a legtöbb ázsiai hasonló, erős karakterekkel, de ha jobban megnézzük: egyedi alkatuk, tekintetük, s ők ugyanígy vannak velünk európaiakkal. Ez a folyamat a kivitelezés alatt is folytatódott, végig ott voltunk, tehát rendes 24 órás szolgálatot adtunk az építkezés alatt, és mivel mi abból élünk, hogy a megrendelőink nem látnak, tudomásul kell vennünk, hogy ők akkor érzékelik, hogy milyen lesz a ház, amikor bemennek, és azt mondják: jaj, hát ezt a falat nem ide kellett volna, ó, hát nem ott kéne lennie a mosogatónak. Ismerős helyzet, mindannyian végigéljük, de a kérdés, hogy miként kezelhetjük ezt? S miként, amikor tömeges építésről van szó? Megszerveztük, hogy havonta bejárassák az épülő otthonukat, ez nem egyszerű feladat, ebben a Katasztrófavédelem és a kivitelező, Veszprémer segítségével kellett, mivel építési területen mozogni sokféle feladatot, felelősséget jelent. Újra fogadóórákat tartottunk, ahol elmondhatták tapasztalataikat, előterjeszthették kéréseiket, és ha nem volt túlhaladott a dolog, akkor a kivitelező megcsinálta. Ezenkívül kértük őket, hogy rendezzék be a konyhájukat, határozzák meg a csempéket, a burkolatokat, a színeket, az utcai ablakra a zsaluziát vagy spalettát, a belső ajtók színét, a festést, hogy az övék legyen a ház és otthonná váljék. A kivitelező és az építető partner volt

ebben, mert azonnal megértették, hogy így többet adhatnak, s ha a létesülés folyamatába bevonjuk a lakókat, akkor magukénak érzik az épületeket és nem pusztán használói, egyben kritizálói lesznek annak. S azt gondolom, az az építés szerepe közvetítő a nem létező, az igények és vágyak birodalma és az élő valóság között. A végén még kaptak melléképületeket is: garázst, nyári konyhát vagy műhelyt, ezeket a szeretetszolgálatok finanszírozták.

Ami az egyik legnagyobb gondolat volt, az nem építészeti impulzusból táplálkozott. Mivel volt gyakorlatunk a beregi újjáépítésben, tudtuk, hogy a kormányhatározat ingatlanra, ingatlankárpótlás megelőzésére fog szólni, viszont a kerítés az ingóság a jogi fogalomtár szerint. Így az fog történni, hogy megépülnek a házak, és majd adománykerítésekkel fogjuk kidekorálni az utcát, mert lehatárolás az természetesen kell. Azaz az utcakép szempontjából lényeges elem kikerül a gondosság rendszerből és pusztán szociális elemként épül be a környezetbe, amivel kapcsolatban nem lesz lehetőség párbeszédre. Úgyhogy mindent elkövettünk, hogy „korszerűtlenül” kihúzzuk a házakat az utcafront-ra, viszont szélesebb utcákat szabályoztunk ki, hogy mindenkinek legyen egy ilyen kvázi saját, de közterületi előkertje, tehát egy intim átmeneti zónája, melyet amúgy is sajátjának tekint. Azaz a köz és magántulajdon (vagy más értelemben a köz és magánérdek) között legyen egy átmeneti zóna, melyet a gazda vagy fenntart, vagy nem, a tapasztalat az, hogy példásan fenntart a járdával, árokkal együtt. Azaz a szituáció egyben a társadalmi kapcsolat modellje, ösztönzője is. A lekerítés szempontjából a 20 méter széles teleknek a fele, több mint a felét már lehatárolta a ház, a gyalogkapu és a gépkocsibeálló és a maradék 6 méter kerítést, azt valahogy csak beleszalom a költségvetésbe, és ezért egy egységes kép alakulhatott ki. Nagy tanulság volt számomra mint főépítésznek, hogy az utcakép fele az a kerítés meg a fák, és csak a másik fele az épület. Tanulságos végiggondolni, hogy a tervtanácsokban, zsűrikben miről és milyen súllyal beszélgetünk: tényleg olyan fontosak-e bizonyos részletek, megítélések a környezetalakítás tükrében?

A második épület az Avicenna Intézet, melynek tervezése hat évig, 2014–2020 között zajlott. A mesterrel való kapcsolatom hosszú, több mint negyedszázados együttműködésre és több mint három évtizedes kapcsolatra tekint vissza, a tanítványi viszony lassan munkatársi, majd barátivá alakult a közösen megélt történések során.

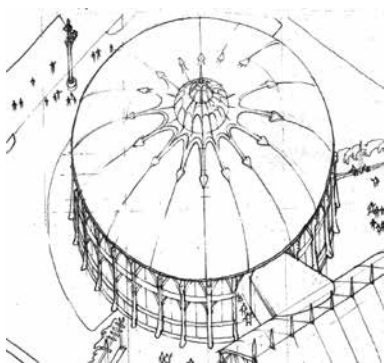
*Devecser, az Újjászületés kápolnája,
Makovecz Imre*

*Siklósi József, Makovecz Imre,
Turi Attila, Gerle János,
1993, Hannover,
az Expo „bennlakásos” műhelypályázatán*

Avicenna Intézet

Terv: Makovecz Imre, felelős tervező: Turi Attila

Makovecz Imre vázlata a solymári iskolára, 2006.

Fotó: Dénes György

Avicenna Intézet
Lépcsőtér

Fotó: Zsiva Tibor

A program egy Közel-Kelet Kutatások Intézetének létesítéséről szólt Piliscsabára, és az a gondolatom támadt, hogy Makovecz Imrénél egy meg nem valósult, Solymárra készült iskolatervét fogjuk felhasználni, és ezt építjük meg. Az igény s a gondolat 2014-ben merült fel, melyet támogattak az örökösök, s a hagyatékekezelő alapítvány, s befogadott az építető is. Itt egy másik fajta képesség, hozzáállás kell, itt nem én vagyok, itt a mester van, nekem az a dolgom, hogy az ő vonalait lekövessem, és megpróbáljam leginkább úgy véghezvinni, ahogy ő csinálta volna. Néhány skicc volt, néhány részletrajz, ezekből ennyi munkatapasztalattal kifejtethető az építészeti gondolat, a téralakítás fókuszpontjai. Mindenki számára, aki még kézzel rajzol – vagy rajzolt –, amikor tervezünk valamit, szerkesztünk – Imre nem szerkesztett, hanem mindig gyönyörűen rajzolt szabad kézzel –, akkor a rajz sarkában ott van egy vízköpőnek vagy egy csomópontnak a részlete, de sokszor egy következő ház vázlata, gondolata is... Ezeket használtuk fel, s igyekeztünk arányossá tenni a különböző vázlatokban megjelenő tereket, kiegészíteni az új funkció által megkövetelt terekkel, főhomlokzatot, bejáratot kitalálni, mert az nem szerepelt a mester vázlatain. Az épület elé egy pihenő, felvezető teret javasoltunk a sevillai Patio de los Naranjos geometrikus szerkesztésének mintájára, kapcsolatot teremtve az iszlám több mint hétszáz éves ibériai jelenlétével, virágzó kultúrájával. Az épület az egyetlen többszintes, kör alaprajzú, centrális tere Makovecz Imrénél, rokona a sárospataki Árpád Vezér Gimnáziumnak.

Ebben a munkában a mester vonalainak továbbrajzolása, egy funkció ennek – is – megfelelő alakítása, az installációk (szellőzés, világítás és egyéb hasznos kutyúk) integrálása az építészetbe volt az elsődleges szempont.

A harmadik épület a Kerekmező Általános Iskola Budakeszin. Egy családi házas és egy társasház közé szoruló részre kellett iskolát tervezni, és azt, hogy ez milyen, építészek nem vagytok, nem magyarázom. Egy ház vagy megszólal, van lelke vagy sem. Van benne egy erős gondolat, meggyőződés, hogy minden iskolának az archetípusa a kolostor az európai műveltségben, de akár a távol-keletben is, egy olyan üresség, amely az élet és a tudás kertje, és igyekeztem egy valami ilyesmit csinálni, némi dinamizmust is belevinni, arányokkal és leépítésekkel súlyozni a teret, hogy a két nagyon különböző rész között legyen valamilyen arányfelépítés. Ez az „üresség”, az udvar a lényege az épületnek, az üresség, mely nem azonos a semmivel, hanem a lehetőséget adja, hogy abban a valódi tartalom megjelenjen. Iskolába amúgy is a szünetért járunk...

A történet abból a szempontból érdekes, hogy ez úgy keletkezett, hogy '16-ban volt egy 1,1 milliárdos maradványpeng, amit egy állami oktatási programra nem tudtak elkölteni, megjelent Budakeszin egy titkárságvezető, közölte, hogy ennyi a pénz, és ebből kell egy 16 tantermes iskolát csinálni. Én óbudai csibészgyerek vagyok, tehát ilyenkor nem szólok vissza, hogy ez lehetetlen, ennek a háromszorosa kell egy ilyenre, hanem azt mondtam, hogy jó, hát megpróbáljuk, és megesketttem az ön-

Kerekmező Általános Iskola

kormányzatot, a polgármester asszonyt, hogy nem beszélünk arról, hogy mennyit vagyunk képesek megvalósítani ilyen keretből. Taktikázni – s nem becsapni – kell, én vállalom azt, hogy a respektemet kockáztatom: az építész már megint alábecsülte a költségeket. Megcsináljuk a 16 tantermet több ütemben, az elsőben azt a 11 tantermet, amit sürgősen egy Forfa Iskola miatt ki kell váltani, abban van minden kiszolgálórész, gépészet, tornaterem. Ez az a terület, ami megemeli az egy tanteremre jutó négyzetméterarányt: az első ütemben ez 325 m²/tanterem, a végleges kiépülésben ez 270 m²/tanterem. Rendkívül alacsony szám, én kevés ilyenről tudok a szakmában. Amikor ma egymillió egy négyzetméter a takarékoság, az erők, az építészeti gondolat megfelelő strukturálását rendkívül fontosnak tartom. Ezzel lehet a létesítés terheit csökkenteni, arányossá tenni és nem a vélt spórolással az sokszor rideg szerkesztésen. Ugyanakkor kezdettől fogva világossá tettem, hogy ilyen paraméterek mellett senki ne vitassa az építészeti kialakítás gondolatát, senki ne próbálkozzon a „tudnék én még olcsóbbat” mondattal. Megjegyzem, hogy egy évvel később Budakalászon a Pataktart Általános Iskolában – jóval nagyobb, kézilabdapálya-méretű tornateremmel is – ez az arány 310 m²/tanterem, mivel ott is kötött forrás állt rendelkezésre. Tapasztalataim szerint ezek a kedvező arányok 350–360 m²/tanterem körül alakíthatók, függetlenül az építészeti megjelenéstől. A taktika tehát az volt, hogy a drágább rész beleférjen a keretbe és marad még egy 5 tantermes rész, amely már fajlagosan olcsó. Taktikánk az volt, hogy mikor az első ütemmel elkészülünk, már látszik, hogy vannak eredményeink, és nem csak sírunk, hanem tettünk is valamit, akkor előállunk, hogy most már tessék adni egy picit kis pénzt, és akkor be tudjuk fejezni az egészet. Tehát itt egy taktikai tervnek kellett alárendelni a folyamatot, mindamellett megteremteni az építészeti gondolat kifejtésének terepét. Függetlenséget elérni a közösséget szolgáló gondolatokkal.

Én nagyon szeretem, szerettem ezt a munkát. Ez egy kivételes dolog volt, többet ilyen jóváhagyási terv alapú kivitelezés a magasépítésben nem lesz. Ez a ház design & buildben épült, az Épkar Zrt. kivitelezésében. A kezdeti erőmérégetés után hamar megtaláltuk a hangnemet, és nagyon hamar rájöttek arra, hogy én mit tudok segíteni nekik, és miben vagyok kompromisszumkész, és ők milyen feltételeket mondanak nekem ahhoz, hogy ők is jól tudjanak dolgozni. Kiváló együttműködés volt, gyakorlatilag mindent megtettek. Ott van az udvari homlokzaton egy fakiváltó, de a terveken nem volt egyértelmű, de nekem szúrta a szemem. A részleteknek szerepe van a befogadhatóságban, a részletek a művészs integráns elemei. Végül is egy láda sörben megegyeztünk és felkerült a kiváltó takarékelem.

És végezetül még egy szempont, magatartás, mely fontos a tervezésnél. Én úgy kezdtem a szakmát – Makovecz Imre bizalmából –, hogy a nagykállói hatfoglalkoztatás városi óvoda tervezési szerződését rám bízta a mester. Ezt folytatam én is, amit csak lehet munkatársaimnak, s köztük fiamnak adom át. Makovecz Imre azt mondta a halála előtt nem sokkal, hogy egy műalkotás valódi értékét nem az önkifejezés, hanem egy kultúra pontos közvetítése adja. Ebben hiszek én is.

Kerekmező Általános Iskola

Fotó: Dénes György

Atrium
Tornaterem részlete

Fotó: Dénes György

Kerekmező Általános Iskola

SZEPTEMBERFESZT – KEREKASZTAL-BESZÉLGETÉS – MERRE TÖVÁBB BUDAPEST? – ELTÉR ISTVÁN, ERŐ ZOLTÁN, BARDÓCZI SÁNDOR, ZUBRECZKI DÁVID

A cikk szövege az elhangzott beszélgetés szó szerinti leírata.

ZUBRECZKI DÁVID – moderátor: Amikor Budapest építészete kerül szóba valahol, egy interjúban, kerekasztal-beszélgetésen, kocsmai asztalnál, Facebook-kommentekben, akkor nagyon gyorsan eljutunk ugyanahhoz a két-három témához, amely mindig mindenkit izgat. Ilyen természetesen a Vár, a Városliget és így tovább. Ezek nagyon fontos témák, nem véletlenül szerepelnek kiemelten mindenhol, viszont én megragadnám ezt az alkalmat, hogy most itt tényleg egy szakmai beszélgetést tudunk csinálni, ahol olyan témákat hozhatunk elő, amiket nem jártunk még körül teljesen. Úgyhogy én arra kérném a jelenlévőket így első körben, bemelegítésként, hogy mindenki mondjon egy-egy témát, amely Budapest építészete szempontjából nagyon fontos, viszont valami miatt nem éri el az emberek ingerküszöbét, nem ír róla a sajtó, nem anyázzák egymást a trollok miatt, tehát nem beszélgetünk róla, pedig nagyon fontos lehet, akár pozitív, akár negatív témáról van szó.

ERŐ ZOLTÁN: Szeretettel köszöntök mindenkit! Ha megengeditek, akkor szándékosan nem a klasszikus építészeti témákat hoznám elő, hanem az urbanisztikai témákat. Budapest jövője, sorsa, működése szempontjából fontos, de a nagy nyilvánosság előtt alig beszélünk arról az urbanisztikai pályáról, amit Budapest eddig képviselt. Lehet-e ezen módosítani, lehet-e irányt váltani, ez egy nagyon fontos kérdés. Hogy egy picit mélyebbre menjek, én azt látom, hogy Budapest lélekszáma 2035-ig legfeljebb százezer lakossal tud nőni. Az agglomeráció egésze 300 ezerrel, ezen belül Budapest 100 ezer lakossal fog növekedni. Valamilyen módon az agglomeráció és Budapest kapcsolatában egy új együttműködést kell tudni találni.

Ez úgy jön vissza az építészethez, hogy azt az urbanisztikai mintát, amely a környező településeken a kukoricások családi házas övezetté sorolásában jelenik meg, azt tovább már végképp nem lehet követni. Budapest maga is egy nagy családi házas övezet, ennek a besűrítése is kívánatos lenne, erről éppen most beszélgettünk. Kérdés, hogy létezik-e a kompakt városszerkezet kialakítása érdekében egy újfajta urbanisztikai gondolat, egy újfajta urbanisztikai termék, amely a családi házas területeken vagy azok helyett jelenik meg. Azt is tudjuk, hogy a kormányzat – de erről majd az utánunk lévő programponthoz bővebben lesz szó – ugyanígy próbálja fékezni az agglomerációs kukoricaföld-átminősítésen alapuló építészetet. Úgyhogy ha a kérdéset megismételjük, tehát hogy mit javaslok ahhoz, hogy Budapesten a kevésbé említett építészeti témákról beszéljünk, akkor beszéljünk a budapesti családi házokról!

BARDÓCZI SÁNDOR: Jó, hát ezt a témát én is nagyon szívesen említettem volna, de hogyha már egyszer főtárgyepítészként vagyok meghívva, és tényleg egy olyan témáról lehet beszélni, amely bármennyire is próbálkozunk, nem üti át se a társadalmi, se mondjuk a nyilvánossági ingerküszöböt, az az, hogy nem beszélünk arról, hogy nincsen törvényi szabályozása a települési zöldfelületeknek. Nagyon sok ágazat kapott törvényi szabályozást, építészet, urbanisztika, bányászat, erdészet, agrárium, vízgazdálkodás s a többi s a többi, sorolhatnám, de kifejezetten a települési zöldinfrastruktúrára vonatkozóan nincs egy olyan átfogó keretszabályozás, amely például a fővárosi zöldfelületirendelet-alkotást vagy a kerületi rendeletalkotást segíthetné, egyszerűen nincsenek olyan törvényi felhatalmazások a kezünkben, amelyek alapján mi normálisan végezhetnénk a települési zöldfelületekkel kapcsolatos munkákat. És itt csak egy, az építészetet is érintő dologról tudok beszámolni, hogy pél-

dául az OTÉK szintjén egyetlenegy helyen van megemlítve az, az a szó, hogy „fa”, ez pedig hogy a 15 gépjárműparkolót meghaladó parkolóknál 6 parkolónként egy fát kell elültetni, de hogy hogyan, arról sincsen szó, semmi egyébről, egyetlenegy ilyen kifejezés van építésügyi jogszabályokban, hogy „fa”, és az ezen a helyen találta meg a helyét. Úgyhogy én borzasztóan szeretném, hogyha erről a nagy nyilvánosságban sokkal-sokkal több szó esne.

ELTÉR ISTVÁN: Köszönöm szépen. Én egy picit másképp kezdeném a dolgot, nem a problémákkal vagy éppen a jó dolgokkal, hanem visszanyúlnék a múltba, hiszen ma kettős születésnapot üölök: egyrészt 25 éves a kamara, én már az alapításnál is ott voltam, 2800-an voltunk a sportcsarnokban az első kamara megalakulásánál, és attól kezdve 25 éven keresztül itt dolgozom még ma mai napig is. A másik, az már 50 éves születésnap, amikor a fővároshoz kerültem. Először a BUVÁTI-ba tervezőként, aztán a fővárosban Erő Zoli székében ültem, de akkor még nem volt se főépítész, se főkertész, bocsánat, táj- és kertépítész. Én még mindig „főkertész”-t mondok, mert hajdanán volt a fővárosnak főépítésze is, főkertésze is, de amikor én kezdtem, '72-ben, az egyetem után, akkor még nem volt.

Nos, akkor egészen más problémák voltak anno. A Váci utca északi részén is még hosszában járt a 15-ös busz, forgalom volt rajta, és az első nagy városrendezési akció volt, hogy hosszában megszüntettük a forgalmat, utána jött, hogy keresztbe is. A keresztutcákban is megszüntettük a forgalmat, aztán hosszú ideig semmi, az északi részen sétálóutca, a déli Váci utcában meg semmi. Ez a program tizen éveken keresztül benne volt minden évben a főváros költségvetésében, hogy megcsináljuk a déli Váci utcát, de semmi nem lett belőle. Amikor képviselő lettem, elindítottam egy akciót, és gyakorlatilag egy titkárnővel kettesben elindítottuk a gyűjtést, a tervezést, a kivitelezést és az átadást, a teljes szakaszt, életem szakmai munkásságában talán ez volt, amire a legbüszkébb vagyok. A déli városrész ezáltal bekerült a város végkeringésébe és a turistaforgalomba. Egészen az Erzsébet hídtól a Nagycsarnokig. Úgyhogy erre nagyon büszke vagyok.

Hogy ma miről beszélnek szívesen, sokáig gondolkoztam rajta, de tegnap este esett le a tantusz, hogy miről kéne beszélni. Egy csodálatos hajókiránduláson voltunk, a területi elnökökkel egy esti vacsora volt 6-tól 9-ig a Dunán. Hát, én már talán tíz-hússzor megettem ezt az utat, csodálatos! Szóval ennél szebb látvány..., állítom, a világon egyetlen főváros nincs, legalábbis ahol én jártam, ötven-hatvanban, egyetlen ilyen adottságú nincs.

Itt egyébként eleink primán megcsinálták a Dunát, és ezt nem becsüljük eléggé. Reitter Ferenc úgy megtervezte, hogy száz év múlva is fantasztikus minőségben megőriztük, de nem használjuk kellően. Még mindig az van, mint amivel kezdtem '72-ben, hogy a BUVÁTI-ban kétszer kétpályás autópályát terveztek a mai korzó helyén, tehát ott végig a pesti oldalon autópálya lett volna. Ma egészen más gondok vannak, de én felhívnam a figyelmet, hogy a Duna partjaival nagyon fontos lenne foglalkozni. Tavaly volt például egy hallgatói ötletpályázat, talán te is emlékszel rá, Budafok és Nagytétény partjainak felhozatalával kapcsolatban; szerintem nagyon fontos lenne állandóan és folyamatosan tervezni az északi határtól a déli határig mind a két partot.

Még a vízzel kapcsolatos, hogy a Duna-part azért is nagyon fontos, mert egyébként ez egy átszelőzési folyosó is a városon keresztül, és egy nagyon nagy forgalmat bonyolít le, de nem használjuk kellően a saját rekreációnkra.

Még egy, amivel szívesen foglalkoznék, hogy négyszáz forrás van a budai oldalon, senki nem foglalkozik vele. Számtalan világszínvonalú fürdők van, amelyek közül a Gellért zárva, a Rác fürdő zárva, a Király fürdő zárva, nem engedheti meg a város, hogy ezt tovább így tartsa. Van egy olyan ivócsarnokunk még az Erzsébet híd tövében, amely méltatlan az értékéhez képest. Sehol nincs a világon ilyen, három olyan forrása van, hogy fantasztikus, a többi forrás pedig le van dugózva.

Én tehát a vízzel foglalkoznék, a fürdőkkel, a Duna-parttal.

ERŐ ZOLTÁN: Hát hol is kezdjük? Budapest a fürdők városa, de azzal, amit mondtál, a kést forgatod a nyílt sebben. Ez tényleg borzasztó, hogy a Király fürdőre pályázat volt kiírva, a pályázatnak nyertese is van, indítani kéne, és akkor erre mit mondunk? Hogy nincs forrás. Tehát te azt mondd, hogy Budapesten rengeteg forrás van, én pedig azt mondom, hogy a fürdőkre nincs forrás. A Rác fürdő története inkább a feketepontos oldalra tartozik: hogy hogy lehet ilyen adottságú helyen egy fürdőt és egy hotelt zárva tartani most már tizenváhydik éve, erre nem fogok tudni mit mondani. Azt tudom mondani, hogy menjetek oda, amit nyitva találtok. Menjetek a Rudasba, menjetek a Császár fürdő mellé a Veli Bejbe, mert a török fürdők tényleg egyedülálló élményt adnak, és kevés olyan főváros van a közelben, ahol a török fürdők a mindennapok részét adhatják.

A rakpartokra viszont szeretnék komolyan visszatérni, mert ahogy mondod, ezzel mindig foglalkozni kell. Én azt látom, hogy foglalkozunk vele. A pesti rakpartra konkrét felújítási tervek készülnek, megint csak kérdés, hogy ki finanszírozza, és mikor lehet elkezdni. Egy kicsit túl sokat is foglalkozunk vele. A tervezésekkel már meg kellene állni, és nem minden tervet egy újabb ötlettel felülírni. Tudni kell, hogy egy nagyon komoly vita alakult ki – s nem csak a közlekedési szakemberekkel –, hogy mennyire szabad a pesti rakpartot a gyalogosoknak használatba adni vagy mennyire kell a gépjárműforgalmat fenntartani. És miközben a választ erre még nem tudjuk, az azért örömteli hír, hogy a fővárosban van egy olyan fórum – úgy hívjuk négyyszögletes kerekasztal –, ahol az egyik oldalon ülnek az Autóklub és az autós érdekeltségek résztvevői, a másik oldalon ülnek a kerékpáros szervezetek és szemben ülnek a gyalogosok és a környezetvédelmi oldal résztvevői. A negyedik oldalon ül a városvezetés. Az, hogy ez a párbeszéd megindult, és ebben a párbeszédben kompromisszumos megoldásokat keresünk, az azért egy nagyon fontos dolog.

De ahogy István a felvezetőjében említette, szinte el is felejtettük már, hogy az északi Váci utcán busz járt hosszában. Ez mutatja, hogy a forgalomcsillapítás itt van velünk évtizedek óta, a '70-es évek eleje óta, csak már természetesnek vesszük, hogy sok hely szabadult fel a közlekedési igénybevétele alól, s ezek ma a turizmus, a vendéglátás és a városlakók számára igenis rendelkezésre állnak. Mi azt gondoljuk, hogy a rakpart, a pesti rakpart is egy ilyen helyszín lesz. Meg kell vitatni ezeket a dolgokat, és meg kell keresni a jó ütemezést, a jó léptéket. Az előnyök bemutatásával mi itt állunk, és próbáljuk vonzóvá tenni ezt a megoldást.

További kérdés a Lánchíd forgalomcsillapítása, de tegnap egy közlekedési konferencián odajött hozzám valaki, hogy a Szabadság hidat se hagyjátok ki, hát akkor a Szabadság hídra is gondolunk. Ezeknek a Duna közeli helyeknek az élhetővé tétele és megnyitása a nagyközönség számára, szabad használata szerintem nagyon fontos. Akár olyan módokon is amit ma még nem ismerünk, mert a jövőben, tíz év múlva fognak kitalálni.

A budai rakpart más, a budai rakpart megnyitására ilyen szempontból nem számíthatunk, annak a forgalmi szerepe sokkal erősebb és sokkal kevésbé váltható ki, tehát a budai rakparton meg kell hagyni ezt az átmenő forgalmat, illetve a városba bejövő forgalmat. Van itt ugyanakkor egy bökkenő: az idén nyáron sikerült kipróbálni a budai rakpart megnyitását a gyalogosforgalom számára, mert építkezés miatt az autóforgalom elől amúgy is le volt zárva. A rakpart életét fejlesztő civil fórumok azzal jöttek vissza, hogy „figyeljete, a budai rakpart sokkal jobb, mint a pesti, mert nyáron délután nem süt oda a nap! Nem lehetne inkább a budai rakpartot állandóra megnyitni?”

Ez a folyamat tehát mindig újabb és újabb felvetésekkel fog gazdagodni, és ebben előre kell lépni. Jelzem, hogy erre vannak tervezési megbízások, ezen sokat dolgozunk. A nagyobb probléma abból lesz, amin nem dolgozunk. Amin nem dolgozunk, az például az árvízvédelemnek és az alacsony vízszintek kezelésének új jövőképe. Nagyon nehéz kérdés, tulajdonképpen urbanisztikai kérdés az, hogy lesz-e a Dunában elég víz. Tudja-e a vízellátásunkat biztosítani, tudja-e a Soroksári Duna-ág vízfeltöltését biztosítani a Duna vízhozama a következő évtizedekben? Közben a másik oldalon arra is kell választ találni, hogy mi történik a villámárvizekkel, mi történik a Duna magas vízállásával. A jogszabályi előírások a Duna árvízszintjére már ma is olyan magas szintet határoznak meg, ami tulajdonképpen szükségessé tenné a belső városrészekben, pl. a Vigadó téren egy mobilgát építését és sok más beavatkozást. Erre viszont sem forrás, sem aktív gondolat nincsen.

Istvánnak tehát szeretném visszaigazolni, hogy a vízről Budapest kapcsán nagyon sokat lehet beszélni, ez egy nagyon fontos kérdés.

ZUBRECZKI DÁVID: Ez a Sanyának is területe amúgy – ha már itt szóba hoztad a Duna-partot –, hiszen ott viszont most lettek fák.

BARDÓCZI SÁNDOR: Igen, és hát én tovább is folytatnám a sort, hogy még mivel foglalkozunk. Ugye, egyrészt lettek fák, és úgy lettek ezek a fák, hogy nagyjából a tervleadás előtti utolsó pillanatban így kiraktam a lábamat, és akkor a Főmterv így elbukott benne, és hát azt mondtam, hogy nem szabad folytatni azt az egyébként a Moszkva sétányon kialakult gyakorlatot, hogy létrehozunk egy olyan sétányt egészen a Margit hídtól a Dagály uszodáig, hogy ezen a sétányon nincsenek talajkapcsolatos fák, utólag raktak ilyen dézsákba fákat, de én azokat nem tekintem fáknak, mert azok gyakorlatilag ilyen díszítőelemek, amelyeknek árnyéka soha nem lesz, mert ha gyökere nincs, akkor lombkoronája sem lesz. És ezért lettek fák, de ezek a fák egyébként úgy lettek, hogy bár nagyon sok mindent sikerült elérnünk, hogy ezek a fák túléljék ezt a meglehetősen mostoha körülményt, amelybe be lettek ültetve, azért például olyanokat nem sikerült meghaladnunk, hogy elérjük a tervezőnél, illetve az engedélyező hatóságnál azt, hogy például az a gyalogosburkolat ne legyen egy cementágyzatba

rakva, meg egy cementkötésű réteg ne legyen alatta, mert akkor az engedélyezési tervet újra kellett volna csinálni, és akkor nem lett volna idő, és akkor elment volna a forrás, és ezért tulajdonképpen a fahelyek úgy állnak benne, hogy bár a burkolat alatt ilyen 3x3x3-as kockában kicseréltük a teljes talajt, és egy ilyen nagyon komoly gyökércellás rendszert biztosítottunk oda, de csak a fahelyen keresztül kap vizet, azon keresztül tudjuk öntözni. És ezt egyrészt az ütügyi tervezéseken, másrészt az ilyen mérnöktervezőkön nagyon nehéz átverni, hogy a gyalogjárda alá mi a francnak rakunk CKT-réteget. Tehát például a Budapest Közútnál az máig egy előírás, hogy minden térburkolat alá CKT-réteget kell helyezni, holott egyébként a térkőburkolatokat annak idején azért találták ki, hogy azok vízáteresztők legyenek. Tehát elment az eszünk?

Igazából tehát itt kezdődik valahol ez a szivacsváros-gondolkodás, hogy vannak csapadékvizek, amelyeket hogyha nem szeretnénk, hogy a csatornában landoljanak, és túltelítődjenek, akkor tők jó lenne helyben elszikkasztani, és azok a szerencsétlen növények esetleg tudnának belőle élni.

Ezek mellett, amiket a Zoli említett, azért például van tervezés, kiviteli tervi szakaszban van a Duna-Buda nevű történet, ami nem a budai alsó rakpartot, hanem a budai felső rakpartot állítaná át egy ilyen forgalomcsillapítottabb, emberbarátabb közeggé. Ennek egy kiemelt helyszíne például a Fő utca, amely ennek következtében például tudna kapni egy egyoldalú fasort, meg megjelenhetnének ott teraszok, kávézóteraszok, minden egyéb. Ugye, a déli részen van a déli fonódónak a terve, ahol közös erővel sikerült azt elérnünk, hogy azt is az utolsó pillanatban tervezzék át úgy, hogy sokkal több fa legyen ott. Tehát egy csomó tervünk van, meg egy csomó terv van a végleges fázisban, csak idő közben megszűnt a BFK, amely ezeket menedzselte, sőt most már megszűnt a NIF is, és azt látjuk, hogy nemcsak a budai oldalon, nemcsak nálunk nincs forrás azon a 400-on kívül, hanem hogy a... Hogy mondjam? Tehát az állam is letett arról, hogy Budapestet a közeljövőben fejlessze valamilyen módon.

ZUBRECZKI DÁVID: Hogyha ehhez a témához már nem szóltok hozzá, akkor én megragadnám azt, amit Erő Zoltán mondott felvetésként a családi házakkal kapcsolatban. A város külső részein – és a „külső rész” egy csalóka mondas, hiszen a város nagy része külső rész –, tehát a város többségében látszólag ezek a problémák nincsenek jelen. Ott lehet sétálni, lehet fákat ültetni, tehát tulajdonképpen minden adott. Mégis, ha odamegyünk, akkor látjuk, hogy nem ilyen rózsás a helyzet: az emberek autóval járnak, nem ültetnek feltétlenül fákat, és a családiház-építés is egyre inkább problémává kezd válni. Vagy legalábbis egy érdekes üggyé. Erről mi a véleményetek, vagy hogy látjátok ti a városnak ezt a hatalmas külső gyűrűjét?

ELTÉR ISTVÁN: Bizony, erről kellene beszélni, mert én nagyon szomorúan látom a helyzetet, hiszen régen a családi háznak az építését is erős kontroll alatt tartottuk. Akkor sem volt túl jó a színvonal, de akkor minden egyes családi ház valamilyen tervszűrőbe bekerült, elbíralták, valamit javítottak rajta, aztán megépült. Ma semmi nincs! Gyakorlatilag senki nem látja azt a tervet, mert fel kell tölteni az ÉTDR-be, és onnantól kezdve aztán majdnem, hogy titkos. Egyszer csak megépül, és jön, hogy Jézus Máriám, milyen szörnyűség ez az egész? Tehát semmiféle kontroll alatt nincs a folyamat.

Régen a házakat legalább három személy szerette: egy, a megbízó, kettő, a tervező, három, a tanács, a hatóság, amely azt átvizsgálta, és utána, mikor kiadták az építési engedélyt, ezt védte is. Ma az építész egyedül marad, a megbízónak sem tetszik általában, általában avval is összevesznek, a hatóság semmiféle kontrollt nem akaszt a nyakába, és négy-öt év múlva jönnek elő a hibákkal. Nagyon nagy probléma lesz, és hát mindent az építész fog elvinni a hátán, minden balhét.

Ez a bejelentési kötelezettség, ez véleményem szerint gyakorlatilag semmire nem jó. Meg is látszik az újonnan épült családi házakon, hogy nem jó.

ERŐ ZOLTÁN: Én nem az építészeti minőséggel kezdeném először, de majd kanyarodjunk erre is vissza, mert nagyon fontos. Én arról a települési struktúráról szeretnék beszélni, amelyet a családi házas telepítés képvisel Budapesten és a környékén. Ezt, ugye, szoktuk úgy mondani, hogy „egy hektáron tíz darab ezres telek”. Ez körülbelül leírja azt, ami történik: tíz lakás kerül egy hektárra, azaz jó esetben is 30–35 fő/ha lakásűrűséget lehet elérni. Milyen externáliákat hoz ez magával? Azt, hogy valamilyen módon ezeket a fejlesztéseket a közösségnek kell követnie. Magyarországon sajnos nem úgy alakulnak ki ezek a családi házas parcellázások, hogy a fejlesztő – a „parcellázó” – közutat, közművet, közvilágítást épít, és ellátja azzal az infrastruktúrával, amit amúgy elvárunk a végső állapottól, hanem mindez valahogy úgy alakul ki, hogy parcelláznak és eladják az építési telkeket, de évekig földes úton járunk. Előbb-utóbb nagy nehezen megkapjuk a közműveket és a bekötéseket, kisajtoljuk az önkormányzatból a közvilágítást. De a tömegközlekedésről vagy a közösségi közlekedésről még nem esett szó, nem beszéltünk a közrendről, nem beszéltünk a mentőautóról, nem beszéltünk a

gyermekintézményekről és a további szociális infrastruktúráról. Tehát ez a fajta terjeszkedés nem fenntartható. Ez olyan urbanisztikai alaptudás, aminek tudatában vagyunk, de a folyamatokat nem irányítjuk ezzel a tudatossággal.

Hasonló folyamat zajlik ráadásul a zárt kertekben is, csak még rosszabb eredménnyel. Ezek másodosztályú lakóterületnek tekinthetők, ahol már utcák sincsenek, csak vízfolyásokon közlekedünk föl-le, és egyre többen minőség alatti, közművekkel alig ellátott lakó(?)épületekben töltik az életüket ezeken a helyeken. Ugyanezek a helyeken hatalmas nagy ranchok is épülnek, ez is benne van ebben a képben. Ennél a klasszikus, családi házas területek annyival jobbak, hogy legalább belterületen fekszenek, egy kisebb-nagyobb település szövetébe tagozódnak be...

Én fontosnak látnám a meglévő szövet sűrítését azokon a helyeken, ahol az a kedvező pozíció és kapcsolatrendszer miatt előnyös lehet. Amit konkrétan tettünk, az az, hogy kidolgoztattunk egy olyan kis tanulmányt, amely a csoportos házak, az alacsony magasságú, nagy sűrűségű beépítések, tehát a „low-rise-high-density” beépítéseknek a budapesti meghonosítását tenné lehetővé. Ennek a szabályozási háttere, közműellátása rengeteg kérdést vet fel. Mi legyen a tulajdonjogi forma, hogyan lesznek ezek az együttések közművekkel ellátva? De van egy kulturális kérdés, legfőképpen az, hogy akarják-e ezt az emberek. Ha ez jó dolog, miért nincsen Budapesten sorházas, átriumházas beépítés? Mert nincs a kínálatban. De miért nincs a kínálatban? Mert nincsen rá kereslet. Ezen a helyzeten túllépni, ezen valahogy változtatni szerintem egy nagyon szép feladat, és mi ezt nagyon határozottan próbáljuk egyfelől a családi házas beépítés, másfelől a legnagyobb sűrűségű beépítések alternatívájává tenni. Hiszen ha azt tudom, hogy azért költöznek az emberek az agglomerációba, mert ragaszkodnak a kiskerthez, akkor lehet, hogy ezt a kiskertet bőven elég egy csoportházas területen 100–200 m²-en biztosítani, sokkal racionálisabban és hatékonyabban. Abban a pillanatban azok az externáliák, amelyekről szó volt, azok csökkennek.

A rossz hír az, hogy ez a kulturális beidegződés nemcsak minálunk van így. Történetesen Riga főépítész asszonyával beszéltem néhány hónappal ezelőtt, aki azt mondta, hogy a családi házas terjeszkedés önáluk is gond, mert tulajdonképpen egy „komoly ember”, egy „komoly család” addig, amíg nem építette meg a saját házát, addig nem érzi magát megérkezettnek, nem érzi magát nyeregben. Tehát nagyon nehéz a városi lakás elfogadtatása, hogyha egy ilyen kulturális küszöböt kell átlépni, ha addig nem vagyunk nyugodtak, ameddig meg nem építjük a saját családi házunkat. Szerintem rengeteg munka vár ránk, hogy ezen változtassunk.

Az építészeti minőség kapcsán pedig csak egy kérdést szeretnék felvetni: meg tudja mondani valaki, hogy a „mediterrán lakóépület” hogyan terjedt el Magyarországon, és hogy az „illeszkedik-e a környezetbe”. Ugye nagyon furcsa dolog, ahogy magának a családi háznak az archetípusa megváltozott az elmúlt évtizedekben itt, a szemünk láttára, sőt meg merem kockáztatni, az építészszakma közreműködésével, hiszen mindnek volt tervezője! Azok a családi házas formák, amelyek ma velünk élnek, nem az égből jöttek, hanem azok egy közös társadalmi együttműködés termékeiként vannak jelen. Úgyhogy kérem, ha a családi házak építészeti minőségét keressük, akkor érintsük azt is, hogy milyen típusok jelentek meg az elmúlt időszakban. Köszönöm szépen.

BARDÓCZI SÁNDOR: Hát én szerintem tudom a választ az építészeti minőségre, hogy szerintem túl sokan nyaralnak a Mediterráneumban mostanság, és nagyon kevesen Skandináviában, és ezt kéne megfordítani. De a viccet félretéve, és egy picit messzebből indulva ehhez a témakörhöz azért nagyon szorosan hozzátartozik az, hogy nekünk vannak arról méréseink, hogy hol változott nagyon jelentősen a zöldfelületi intenzitás az elmúlt harminc évben, mármint hogy hol csökkent és hol nőtt a legjobban, és az a talán megdöbbentő, talán sokak számára annyira nem megdöbbentő tény, hogy a legnagyobb zöldfelületintenzitás-csökkenést a kertvárosokban szenvedte el a város, azokban az elvileg zöld, családi házas negyedekben, ahova az emberek azért költöznek ki, az agglomerációba is és a külső kerületekbe is, hogy zöldben legyenek, majd amikor kiköltöztek, akkor először úgy kezdődik a projekt, hogy mindent letermelünk a telekről, ami csak él, véletlenül sem tervezzük úgy a projektet, hogy a meglévő növényzethez, fákhoz, bármihez valamilyen módon is igazodjunk, de hogyha véletlenül úgy tervezzük, a kivitelező akkor is ki fogja vágni, és miután megtörtént ez a család-ház-bővítés, -építés, alapincézés, bármi egyéb, utána esetleg leburkoljuk az egész területet műfűvel vagy jobb esetben marad a gyepek és a tujasövény, és akkor ennyi a kertkultúra Magyarországon, tehát ha már van egy lombos fa, akkor az problémát jelent, hiszen le fog hullani a lombja, és akkor azzal kell valamit kezdeni.

Ez egy borzasztóan rossz tendencia. Ezen valószínűleg úgy lehet változtatni, amit a Zoli is mondott. Én megmondom őszintén, hogy a telepítési formák közül a családi házas negyedekben a szabadon álló telepítési formát tartom a leggyilkosabbnak a zöldfelületi arány tekintetében, mert hogyha ilyen

van, akkor egészen biztos megjelenik egy nagykapu, azon belül egy nagy burkolat hátrafelé a garázs felé, az előkertet szintén legyalulják, mert nem lehet kilátni az utcára vagy árnyékolja az ablakot. Tehát a zárt sorú beépítésnél vagy ezeknél a keretes beépítési formáknál a városban, ahol ilyenek alakultak ki, ott az látszik, hogy a belső zöldfelületi mag sokkal inkább védettebbé válik, és megmarad. Jómagam is egy zárt sorú beépítésbe költöztem nem olyan rég, és pont az volt a cél, hogy ott minden családnak van valamilyen kertkapcsolata, és van egy kicsi kert, pont akkora, amit az a városi élet a maga velejáróival megenged megművelni, és az pont elég.

Tehát hogyha ebben sikerülne átállítani ezt a nagy társadalmi potmétert, hogy ha kiköltözők leginkább az agglomerációba, a zöldbe, és utána letarolom azt a zöldet, akkor biztos, hogy ezt akartam én?

ELTÉR ISTVÁN: Én most egy picit visszakanyarodnék megint a múltra, mert a tervezéssel van probléma. Annak idején, 1872-ben egyesítették Budapestet, öt év múlva már volt egy egész városra kiterjedő, nagyon korszerű terv – a világon nem volt ilyen –, öt évvel az egyesítés után, és az mindent pontosan tartalmazott. Nagyon szigorú terv volt, tehát ahol a terven egy nyolcszög volt, ott octogon lett, ahol kör volt, ott körönd lett. Nagyon szigorúan betartatták és betartották a terveket. Ezek a tervek még a '70–'90-es években is nagyon szigorúak voltak, amikor a lakótelep-építések voltak, az annyiból volt jobb, mint a családi házas beépítés ma, mert ott nagyon szigorú előírás volt a normatívákra: kereskedelem, orvosi rendelő, szolgáltatás, iskola, óvoda, bölcsőde, mindent precízen be kellett tartani, és ezer lakásra megvoltak a normák. Ezenkívül pedig rengeteg nagy kiterjedésű szabad terület volt. Ez a tartalékterülete volt Budapestnek, amit gyakorlatilag az elmúlt 15 vagy az elmúlt 20 évben feléltük, és mindegyik beépült lakóterületnek nem 20 százalékkal, hanem 50 százalékkal, és semmiféle kiszolgálófunkció nem került mellé.

A családi házas területek is olyanok voltak, hogy régen Rákoshelyen, Rákoslígyenen minden ötven házhoz tartozott egy kis zöldterület, amely négy-öt telek összevonásából alakult ki. Mindegyiknek volt ott is tartalékterülete, külön zöldterülete a lakóteleknek kívül. Most semmi nincs. Odamegy valaki, megvesz egy telket, beépíti egy családi házzal. Ez a legrosszabb. És ott se kisköztér, se semmi, se orvosi rendelő! És ez a közlekedésben is meglátszik. Szóval szerintem a tervezésben, a nagy tervekben vissza kéne térni ahhoz, hogy minden terület önállóan is el legyen látva különböző kiszolgáló-élelménnyel.

ZUBRECZKI DÁVID: Itt a beszélgetés vége felé kanyarodva még egy témát szeretnék bedobni, a válságot. Ugyan az volt a felkérés, hogy legyen pozitív a beszélgetés, mert születésnapról van szó, de annyira gyalogolunk bele, hogy nagyon nehéz megkerülni ezt a témát. De ahogy szinte minden válságnak, talán ennek is lehet valamilyen pozitív hozadéka. Nem tudom, hogy ti ezt hogy látjátok. Ha ki lehet ebből hozni valami jót, akkor mi az?

ELTÉR ISTVÁN: Hát én úgy látom, hogy ha nincs pénz és nincs akarat építésre, akkor tervezni kell, rengeteget kell tervezni, mert azt vettem észre, hogy mikor egy területfejlesztés elindult, például a Duna-parton az expo idejében megszűnt a teherpályaudvar, utána olyan gyorsan épült be, nem volt idő igazán jól megtervezni, és nagyon rosszul épült be. Ugyanez történt mondjuk a Lágymányosi-öböl mellett, ma látjuk, hogy nagyon gyors volt a tervezés, nagyon sűrű lett, egyedül a Kopaszi-gát lett olyan, amilyenre én vágyom, tehát normál beépítés szép parkokkal, zölddel, én azt nagyon pozitívnak tartom. Tehát ebben az időszakban, ameddig nincs igazán intenzív építés, rengeteget terveztetnék tervpályázatokkal, nyilvános tervpályázatokkal, direkt megbízással, teljesen mindegy, de használni az építészek, városrendezők agyát.

ERŐ ZOLTÁN: Én az energiával kapcsolatos szemléletünkben remélek változást. Tehát ha ez a válság valamire jó, akkor az az, hogy végiggondoljuk, hogy hogyan pazaroljuk az energiát, és „energia” alatt itt most nemcsak a konkrét fizikai energiát értem, hanem tulajdonképpen az elsődleges forrásokat, legyen az akár építőanyag, legyen az akár kukorica, tehát beépítetlen földterület. Tehát hogyha ebben egy józanság – Sanya mondta, hogy Skandináviába kéne járni –, tehát egyfajta amolyan északi protestáns józanság meg szállna minket, hogy átgondoljuk azt, hogy mire van szükségünk, azt építjük-e, amire szükségünk van, abban a volumenben építjük-e, amire szükségünk van, van-e újabb építésre szükség, ha még áll egy struktúra. Ezen szerintem nagyon sokat lehet gondolkodni, és nagyon sokat fogunk is gondolkodni, mert rá leszünk kényszerítve.

Én meg vagyok ijedve az elkövetkező évektől vagy az elkövetkező hónapoktól, nem tagadom, de annak meg tudok örülni, hogy emberek ezrei telepítenek H-tarifás levegő-levegő hőszivattyús fűtést, mert rájöttek, hogy a gázfűtés alól valamivel ki kell mászni. Eddig miért nem jutott eszükbe? Ugyanez a technológia rendelkezésre állt tavaly is. Azért, mert az árak nem igazolták ezt vissza. Tehát hogyha

a válság az árakon és az ellehetetlenülésen keresztül jelentkezik, és ez bölcsebbé tesz minket, én azt egy pozitív jövőképnek látom, és a mai beszélgetés pozitív jövőképének is látom, hogy hajrá, ezt kell csinálni.

BARDÓCZI SÁNDOR: Ehhez abszolút tudok csatlakozni. Én tegnap Kazincbarcikán voltam egy klímakonferencián, és ott az egyik jövőkutató előadó azzal az optimális jövőképpel kecsegtetett bennünket, hogy 2040-re az emberi civilizáció össze fog omlani. És ehhez képest mondtam én az egyik panelbeszélgetésen, hogy én marhára örülök ennek az energiaválságnak, mert hogyha ilyen mértékben elszabadulnak az energiaárak, akkor például azok az alternatívenergia-megoldások, azok az épületenergetikai megoldások, amelyek például itt a városokban a legnagyobb problémát okozzák a klímasemlegesség szempontjából, azok biztosan, egész biztosan előtérbe fognak kerülni. De hogyha csak a zöldfelület-gazdálkodás teréről beszélek, akkor nagyjából a fél város és a háromnegyed ország bolondnak nézett bennünket, és örültek, amikor elkezdtünk ilyen alternatív gyepgazdálkodás, méhlegelő, komposztálás és olyan típusú programokat elindítani, amelyek tulajdonképpen azt a célt, azt a körforgásos gazdálkodási célt szolgálják, hogy a városüzemeltetésben kevesebb dízelüzemanyag elégetésével, a hasznos tápanyagok helyben tartásával, a hőszigeteknek a mérséklésével tulajdonképpen pénzt spórolva felhasználjuk a természet ingyenes ökológiai szolgáltatásait. És jött ez a nyár, és tulajdonképpen azok az elkezdett koncepciók, akár a vadvirágos rét koncepció, akár az, hogy mondjuk ilyen Miyawaki típusú erdőt telepítünk itt-ott kísérletképpen, akár ezek a Stockholm-módszerrel telepített kísérletek azt igazolták, hogy ezek a nagy aszály ellenére vagy éppen azért sokkal jobban tudnak működni és üzemelni, mint a hagyományos megoldások.

Tulajdonképpen ez a nyár valamilyen szinten visszaigazolt bennünket, és – mondjuk így – polgárjogot nyertek ezek az örültségek. És hogyha erre még rájön ez a borzasztó válság, hát minden válságból úgy keveredik ki az ember, hogy tanul belőle, és megpróbálja jobban csinálni, vagy pedig belehal, tehát ez a két verzió van. Én is azt gondolom, hogy nemcsak például a tervpályázatok vagy a tervezés terén kell addig előremenni, amíg nincs forrás, hanem én azt is gondolom, hogy például a jogszabály-korszerűsítésben is előre kell menni, hiszen az nem igényel pénzt, viszont szemléletváltást, azt igenis igényel. És itt például azoknak a jogszabályoknak, amelyek akár a zöldfelület, akár a vízgazdálkodás, akár mondjuk mezőgazdálkodás terén akadályozzák azt, hogy máshogy csináljuk, jobban csináljuk, azoknak az átvizsgálásának itt van azt ideje.

ERŐ ZOLTÁN: Így van, én még azt szeretném mondani az energiagazdálkodásra, hogy gondoljátok végig, hogy egy társasházi vagy sorházi lakásnak mennyivel kevesebb lehűlő felülete van, mint egy családi háznak. Tehát valamilyen módon ez is azt a szemléletváltást próbálja illusztrálni, hogy az építési formák, a lakhatási formák is módosulhatnak egy szorongatott helyzet kapcsán, tehát használjuk ki ezeket a lehetőségeket további tervezésre, továbbgondolásra!

ZUBRECZKI DÁVID: És hogy látjátok, ez megjelenik a tervezők asztalán? Készülnek ilyen tervek? Nyitottak erre a tervezők? Én azért látok ilyen jeleket. Az ország legnagyobb irodáitól is egyre többször látunk olyan terveket, amelyekben – legalábbis a kommunikáció szintjén – megjelenik a fenntarthatóság szempontja. Hogy ez a gyakorlatban is megjelenik-e, az egy másik kérdés, de amúgy nyitottak erre az építések most? Te hogy látod?

ELTÉR ISTVÁN: Én úgy látom, hogy nyitottak. Hát eddig elsősorban inkább csak a hőszigetelés volt, ami fontos volt, burkoljuk be a házat, tehát idáig jutottak el az építetők, de majd rá fognak jönni pontosan a válság hatására, hogy ezt komplexen kell kezelni. Amíg mondjuk Finnországban harminc éve láttam már olyan hőszivattyú-működtetésű házat, addig Magyarországon nem is hallottam róla, de szép lassan behozzuk talán ezt a hátrányt, és ma már egészen más gépészeti tervezés folyik, más statikai tervezés folyik, és más építésszemlélet van, mint mondjuk öt évvel ezelőtt. Én látok változást.

ZUBRECZKI DÁVID: Jó, hát szerintem most itt egészen pozitív végszót kaptunk minden résztvevőtől, a válsággal sem sikerült kiprovokálnom semmiféle negatívumot.

(Kérdés a közönség soraiból)

X. Y.: Nem mutatokozom be, mert csak kollégaként kérdezem, hogy Budapest rendkívül sikeres, ha a turizmust nézzük, és ennek az egyik fő vonzása pont az a századforduló óta épült keretes beépítés, ahol ugyan laktam is sokszor, és ismerem a hátoldalait, de mégis ha statisztikailag nézzük, akkor egy sikeres beépítési mód volt. A kérdés az, hogy létezik-e egyáltalán olyan övezet, és lehetséges-e bárhol, vagy Budapest gondolkodik-e ezen, hogy ennek a technológiai változások miatt ma már igenis van modern verziója, és több statisztikában ez egy nyerő beépítési forma. Én Észak-Amerikában dolgoztam főleg, és látom, hogy ott ettől a beépítési formától megszabadultak, de elismerik, hogy nagyobb népsűrűséget és jobb körülmények között tud biztosítani, mint az elszabadult suburbia,

ugye, ott aztán ez komoly probléma, vagy pedig az 50 emeletes toronyházakban élő emberek, és közte semmi. Tehát Budapest pont ez a közte lévő lépték, ez a négy-öt-hat emeletes dolog.

A kérdésem az, hogy a város folytat-e bármilyen tevékenységet arra, hogy ezt a fajta építési modellt, ami egyébként európai és egyébként ma újra sikeressé tehető, hiszen ma egy földhőpumpával nagyon hatékonyan meg lehet oldani ezeknek az energiakérdéseit, és úgy gondolom, hogy ez egy jobb alternatíva, és tulajdonképpen ez hasonlít egy kicsit a telepszerű beépítéshez is, amiről korábban szólt, a lakótelepekhez. Köszönöm.

ERŐ ZOLTÁN: Köszönöm szépen ennek a kíváncsatos struktúrának a körülírását, szinte szóról szóra egyetértek veled, tehát én is ezt az F+6-os városias formát keresem és javaslom.

Hogy milyen lépéseket teszünk azért, hogy ez legyen, arra nehezebb válaszolni. Egyfelől ki vannak jelölve olyan területek, ahol ezt lehet csinálni, ez tehát egy lehetőség. Másfelől azonban a magánfejlesztők által hozott ingatlanfejlesztési projektek nem ilyenek, a pontszerűen szabadon álló 10–15 emeletes házakat hozzák leginkább. Több fórumon, vitairatban, többféle módon keressük annak a megfogalmazását, hogy ezek miért nem jók, hogy nincsen utca, hogy a földszinteket garázsok foglalják el, hogy az egésznek a közterületi használata visszalép tulajdonképpen egy korábban már meghaladott sémához. Mégis, az általad említett struktúrákkal olyan helyen fogunk esetleg találkozni, ami még csak ezután kerül tervezőasztalra: a barnamezős területeinken van arra lehetőség, hogy a még állami kézben lévő területek újraosztásánál előremutató megoldások szülessenek, tehát a Rákosrendező, a Józsefvárosi pályaudvar stb. esetében. A tervek, amelyek eddig ezekre a helyszínekre készültek, azok pont olyanok, mint amiket te mondasz. Ezek konkrétan nem fővárosi tervek, de előremutató és haladó megoldások.

NAGY SÁNDOR: Nagy Sándor vagyok a Mapeitől, és csak egy olyan kérdésem lenne, hogy az építészeti térképen mi rajta vagyunk, világszínvonalú az építészetünk, de most már a hőtésképre is felkerültünk – az idén, amikor bejöttem a 38 fokos melegben, a Margit körúton, azt hiszem, 47–50 fok körül volt –, és hogy van-e valamilyen fajta koncepció arra, hogy ezeket a hősziget-kialakulásokat nagyon komolyan megállítsuk. Nem télen, nemcsak télen van energiaválság, hanem nyáron is nagyon komoly problémát tud ez okozni. Nekünk rengeteg innovatív és kreatív megoldásunk van ezeknek a szolgálatára, és van-e valami olyan kapcsolódási pont, amiben mi együtt tudunk működni adott esetben?

ELTÉR ISTVÁN: A kamarának nagyon sokfajta továbbképzése van, szerintem ebbe minél többször be kéne kapcsolódnodotok, és ott ezeket előadni. Az építész, aki meg nem használja, és nem jön továbbképzésre, az meg majd nem fog megbízást kapni. Tehát nagyon fontos lenne a szemléletváltás természetesen az építészeknél is, nagy irodáknál könnyebben megvan, de az egyedül vagy kevesen együtt dolgozók között nincs annyira meg ez a szemlélet, úgy érzem. De jó, hogy ezt említetted.

Én visszatérnék erre a keretes beépítésre, mert nem mondtad el pontosan, hogy milyen lenne, hogy önmagában keret a ház, vagy pedig a négy utca által határolt? Mind a kettőre van példa, akár még a budai oldalon is, a XII. kerületben vannak olyan tömbök, csak és kizárólag zárt sorúan lehet beépíteni, és keretes beépítés van. Szerintem nagyon jó és hasznos dolog lenne az újakat is ilyenre szabályozni.

ZUBRECZKI DÁVID: Nagyon szépen köszönöm a vendégeknak, hogy itt voltak, és hogy egy jót beszélgettünk. Erő Zoltán, Budapest főépítésze, Eltér István, a Budapesti Építész Kamara elnöke és Bardóczi Sándor, Budapest fő-tájépítésze volt a vendégünk, én Zubreczki Dávid voltam. Köszönjük a figyelmet!

2021 nyarán egy „ötletbörze”-szerű beszélgetés során merült fel bennünk, hogy Debrecen építészetét szeretnénk bemutatni az itt élőknek, esetlegesen a turistáknak, illetve az egyetemváros itt tanuló fiatal generációjának. Hosszú távú tervekkel elindítottunk egy helyi épületbejárás sorozatot, amelyben maguk az építészek mutatják be épületeiket, nem csak építészeknek. Úgy éreztük, hogy van egy megfoghatatlan, „légüres tér” a város lakói és az építészek/építészet között, amit ilyen szempontból próbálunk áthidalni a szervezett épületbejárásainkkal. Ha sikerül megfogalmazni az épületlátogatások során, hogy mi egy ház értelmezésének a módja egy építész szemszögéből, akkor sokkal könnyebben lehet értelmezni a múlt, a jelen és a jövő épületeit, építészetét.

A formáció, melynek keretében végezzük munkánkat, teljesen **hétköznapi**: Harangi Attila, Müller Annamária és Radics Beatrix debreceni lakosok alkotják a kis csapatot, mely **ÉPÍTÉS (KUL)TÚRA** néven indította el Facebook-oldalát az események közzétételéhez, illetve egyéb, a témához kapcsolódó programok ajánlásához.

Első épületlátogatásunk alkalmával – az elhatározás megszületését követő rövid időn belül, a Hajdúdorogi Főegyházmegye Görögkatolikus Metropólia Hivatalának segítő közreműködésével – **2021. július 15-én** Kasuba János építész mutatta be a Görögkatolikus Metropólia Hivatal felújítását és annak kortárs újragondolását közel 50 érdeklődőnek.

Második épületlátogatásunk alkalmával – **2021. július 29-én** – a Nagyerdő és a Nagyerdei Stadion vonzásában Györffy Zoltán építész vezetésével a Sportdiagnosztikai Életmód- és Terápiás Központ belsőépítészeti megoldásait, majd a Nagyerdei Víztorony, egy múlt század eleji mérnöki építmény kortárs újragondolását fedezhettük fel egy kellemes nyári délutánon.

2021. szeptember 24-én strandra mentünk, bár az időjárás már nem indokolta ezt kimondottan. A HuGBC Green Walk eseménysorozatához kapcsolódva, annak keretében Bordás Péter vezető tervező és Hollókövi Zoltán vezető épületgépész tervező vezetésével a nagyerdei Aquaticum strandfürdőt ismerhettük meg.

Az Agóra Tudományos Élményközpontot Kovács Péter DLA és Lengyel István építészek vezetésével ismerhettük meg a negyedik épületbejárásunkon, **2021. október 7-én**. Az építészek arra kaptak megbízást, hogy az egyetemhez kapcsolódó botanikus kert területén olyan épületet tervezzenek, ahol a természettudományokat részletesen, interaktív módon ismertetik meg a látogatókkal, ugyanakkor elősegítik az iskolás gyerekek pályaválasztását is. Természeti értékeinek köszönhetően, de városszerkezeti szempontból is különleges maga a helyszín is. A beépítési terv még az 1910-es évek elejétől alakult ki Korb Flóris (1860–1930) tervei nyomán, és a Nagyerdőben végül egy szigorúan ortogonálisan szerkesztett, tengelyekre felfűzött pavilonrendszerben helyezték el az épületeket.

Egy hét múlva, az ötödik épületbejárásunkon egy igazán nemes tervezési feladatot ismerhetünk meg. **2021. október 19-én** ismét két fantasztikus épületet járhattunk be. Az Immanuel Otthont és a Fészek Református Óvodát négy fiatal építész, a D4 építész stúdió tagjai tervezték: Bíró Béla, Fodor Dániel, Kállay Ferenc, Nagy Béla. Először a Debrecen Nagytemplomi Református Egyházközség Immanuel Otthon, Általános Iskolája, Fejlesztő Nevelés-Oktatást Végző Iskolája és Készségfejlesztő Iskolájába látogathattunk el, ahol a bejárás fogadott minket Győri Zsófia igazgató asszony, majd rövid séta után a Debrecen-Nagysándor-telepi Református Egyházközség Fészek Református Óvodájába nyerhetünk betekintést Iszlai Endre lelkipásztor segítségével.

2021. november 25-én – a Debreceni Sportcentrummal együttműködve – a Főnix Arénában jártunk, amely az ország második legnagyobb vidéki multifunkcionális rendezvényhelyszíne. Építész idegenvezetőnk ezúttal Incze László építész volt, a felújítás generáltervezője. A 2002-ben épült debreceni csarnokot Heppes Miklós tervezte az észak főváros, Tallin Saku Suurhall csarnoka mintájára. A létesítmény a sport- (közel 6500 fő) és kulturális (8000 fő) eseményeken túl alkalmas nagy alapterületű kiállítások (3000 m²) lebonyolítására is.

A 2021 októberében elkészült felújítás során még biztonságosabb, energiatakarékosabb és modernebb lett az épület. A Főnix Csarnok új nevet és arculatot is kapott, ezentúl Főnix Aréna néven várja a látogatókat.

2021. december 15-én Pecsénye Béla tervező építész vezetésével utolsó/évváró épületbejárásunként két impozáns épület került bemutatásra. A Debreceni Egyetem két épületével, a Learning Centerrel és a DE Sporttudományi Oktató Központtal zártuk az első évadunkat.

2021. július és december között hét épületbejárást szerveztünk. Nagy öröm volt számunkra, hogy ilyen sokan és rendszeresen vettek részt szakmai programjainkon, szakemberek és lelkes érdeklődők egyaránt.

A 2022-es évre vonatkozóan továbbra is fő célunk volt, hogy a frissen elkészült épületeket a tervező vezetésével első kézből megismerhessük. A kortárs épületek mellett most néhány különlegességgel is készültünk.

2022. június 14-én a Keletterv egykori Wesselényi utcai székházában **nyitottuk meg a második évadunkat.** Az érdeklődőket Kovács András Ybl-díjas építész, a Keletterv igazgatója (1990–2020), valamint Hegymegi István építész, a Szinorg Universal Zrt. műszaki vezérigazgató-helyettese kalauzolta, akik elképesztően alaposan felkészültek és bemutatták az épület, valamint a Keletterv történetét. A Wesselényi utca 6. szám alatt épült fel 1930-ra a Magyar Királyi Csendőrség épülete Gerlóczy Gedeon (1895–1975) tervei alapján.

Napjainkban a Keletterv egykori székházaként ismert épületet később részben átalakították, egy emeletet építettek rá. Elképesztő volt a ma már üres épületben barangolni, ahol egykor 400-an dolgoztak. A szakmai vezetés mellett lépten-nyomon az épületben egykor dolgozók visszaemlékezéseit is hallhattuk.

Erdei Nóra (Explore Debrecen): „Nagy élmény volt bejárni azt az épületet, ahol a legendás Keletterv működött egykor. Bár elsőre nem látszik, az épület története 1928-ra nyúlik vissza, amikor megálmodták ide a Csendőrségi Palotát. A közel százéves épület évek óta kihasználatlanul áll, hatalmas termei, irodahelyiségei üresen konganak, és már csak az emlékekben él, milyen komoly szakmai munka folyt itt évtizedeken keresztül. A sokáig Mikolás Tibor vezetése alatt működő vállalat, ahol egykor 400-an dolgoztak, számos olyan épületet tervezett Debrecenben, melyek a mai napig meghatározzák a város látképét. Ezekről a tervekről a hetvenes években egy promóciós film is készült, melyben Mikolás Tibor Ybl-díjas építész egy Zsigulit vezetve járja a várost és a kocsii lehúzott ablakán át kikönyökölve úgy beszél a nézőhöz a vállalat szakmai munkájáról, mint egy igazi filmsztár.”

2022. július 15-én a Csanak-házat és a Rickl-házat mutattuk be, ahol az egykori kereskedőházak műemlék épületeinek kortárs hasznosítását és felújítását ismerhettük meg. (Generali Biztosító-székház »Csanak-ház«, 4025 Debrecen, Piac u. 49–51. Wellington Coffee & Pie kávézó és DG Italiano étterem »Rickl-ház«, 4025 Debrecen, Piac utca 39.) Szakmai idegenvezetőink: Pataky Emőke, Magi Tibor és Harangi Attila építészmérnökök voltak.

Csanak József fűszerkereskedő 1874-ben építtette fel házát az Arany János és a Piac utca sarkán. 2004-ben Reimholz Péter (1942–2009) tervei alapján építették össze a szomszédos házzal és egy kortárs szárnyal bővítették a biztosítócég számára. Rickl I. József Zelmos fűszerkereskedő 1824-ben építtette fel házát a Piac utca közepén. A ház utcafronti felújított részében 2021-ben nyílt meg a kávézó. Az udvaron a Lábasházat a kereskedés raktárának építették, amelyben jelentős felújítás után 2021-ben alakították ki a pizzériát. A Csanak-ház és a Rickl-ház felújításának és mai használatának bemutatása egy maratoni 2 és fél órási túrára sikeredett.

Aznapi bejárásunk egyben az I éves évfordulónk volt! 2021. július 15-én tartottuk az első Építész/kultúra bejárásunkat a Görögkatolikus Metropólia Hivatalában. I év, 9 bejárás, 13 bemutatott épület.

Erdei Nóra (Explore Debrecen): „Nagyon vártam az Építész/kultúra következő eseményét – Épületbejárás – Csanak-ház és Rickl-ház felújítások –, egyrészt azért, mert nemcsak egy épületbejárást terveztek a szervezők erre az alkalomra, másrészt azért, mert két olyan épületet választottak, amikről helytörténeti szempontból sokat, építészeti szempontból kevesebbet tudunk.

A derecskei jobbágy családból kitört és Debrecen leggazdagabb polgárává vált Csanak József Arany János utcai háza és a Piac utca 39. alatti Rickl-ház két ikonikus épülete Debrecennek. Az Arany János utca sarkán álló Csanak-ház kiváló példa arra, hogyan lehet két különálló épületet a modern építészet eszközeivel összekötni és eggyé varázsolni, míg a Rickl-ház majdnem eredeti állapotában maradt meg, köszönhetően részben az új bérlőnek, aki tudatosan figyelt arra, hogy az egykori „Bolt a török császárhoz” hangulata ma is érződjön az üzlethelyiségben. A ház hátsó udvarán lévő Lábasház ugyan új arculatot kapott, de ma is őriz valamit régi külsejéből. Rengeteg érdekességet tudtunk meg mindkét épületről, azok történetéről, védetté nyilvánításáról, felújításáról, de mindez nehezen összefoglalható pár mondatban. Álljanak itt helyette képek, hátha azok meghozzák a kedvet ahhoz, hogy ezeket a sokak számára alig ismert, ám annál érdekesebb épületeket is felfedezzék a helyiek és a turisták egyaránt.”

Az ÉPÍTÉSZ/KULTÚRA csapata – a létszám korlátozottsága miatt – **2022. október 4-én** kedden és **október 5-én** szerdán járta be a Petőfi téri 22 emeletes toronyházat, mely a város legmagasabb épülete, s idén – 2023-ban – 50 éves. Még az időjárás is nekünk kedvezett, így gondtalanul kijuthattunk a tetőre megtekinteni a csodás panorámát. A cívisváros legendás úgynevezett magasházába nyerhettünk bepillantást Kovács Péter DLA építész, a Debreceni Egyetem Építészmérnöki Tanszék docense közreműködésével. A szakember a téma egyik legavatottabb ismerője, hiszen a ház szerepel a Debrecen modern építészete 1945–75 című kötetben is, melynek ő az egyik szerzője. A huszonnégy szintes, 79 méter magas Petőfi téri lakóház Hajdú-Bihar legmagasabb épülete, hazánk második legmagasabb lakóháza. Az épületben 209 kis méretű lakás található, melyekben körülbelül 800 ember él.

2022. október 26-án a CSOKONAI FÓRUM volt a következő épület, melyet meglátogathattunk „pincétől a padlásig”. Szakmai idegenvezetőnk Kovács István műszaki igazgató (Társ-95 Kft.) volt, aki hihetetlen energiával és felkészülten, rendkívül érdekesen, a válaszokra kifogyhatatlanul válaszolva mutatta be az épületet, annak működését, a speciális megoldásokat. Rengeteg érdekes információt tudhattunk meg a színházról, annak technikai működéséről, melyet szem előtt tartva végezték munkájukat a kivitelezéskor.

2022. november 8-án a Hotel Nagyerdő ikonikus épületét fedeztük fel Szabó József építész, épületfenntartási szaküzemtechnikus jóvoltából. A Vasas üdülő (Hotel Nagyerdő) 2 emeletes, „Y” alaprajzú épülete 1963-ban épült Havassy Pál és Kékesi László tervei alapján. A meglévő hotel háromszög alaprajzú, 12 emeletes bővítése 1968-ban épült meg Schmidt Tibor és a Debreceni Tervező Vállalat tervei alapján.

Épületlátogatásaink mára – a legnagyobb örömünkre – nagy létszámmal zajlanak, az érdeklődők 2/3-a jellemzően nem építész.

Misszióink az épületbejárásokon túl más irányokban is próbálja az építészetet közvetíteni. Idén tavasszal elindítottuk a „**Debrecen épített öröksége**” című podcastunkat. Lőki Viktor és Mikos Ákos **Debrecen Podcast** című műsorával társulva kaptunk lehetőséget egy régi tervünk megvalósítására. A Debrecen építészeivel készített interjúk során a személyes és szakmai életutakon keresztül szeretnénk a város építészét megismerni. A város arculatát meghatározó építészeket milyen hatások formálták? Különböző időszakokban hogyan látták a várost? Elsősorban a városfejlődés legveszélyeztetettebb épületeit, a földszintes cívus lakóházakat szeretnénk bemutatni, azonban a téma számos területet érint, például a műemlékvédelem és az urbanisztika mentén. Az első vendégünk Gábor István Debrecen főépítésze volt.

Kövessék Facebook-oldalunkat Építész/kul/túra, hallgassák podcastunkat, programjainkon a részvétel díjmentes (mind a résztvevők, mind a közreműködők részére), **melyre minden érdeklődőt várunk továbbra is szeretettel!**

Írta: Építész/kul/túra

Fotók: Varga Attila, Építész/kul/túra

ÉPÍTÉSZ (KUL)TÚRA

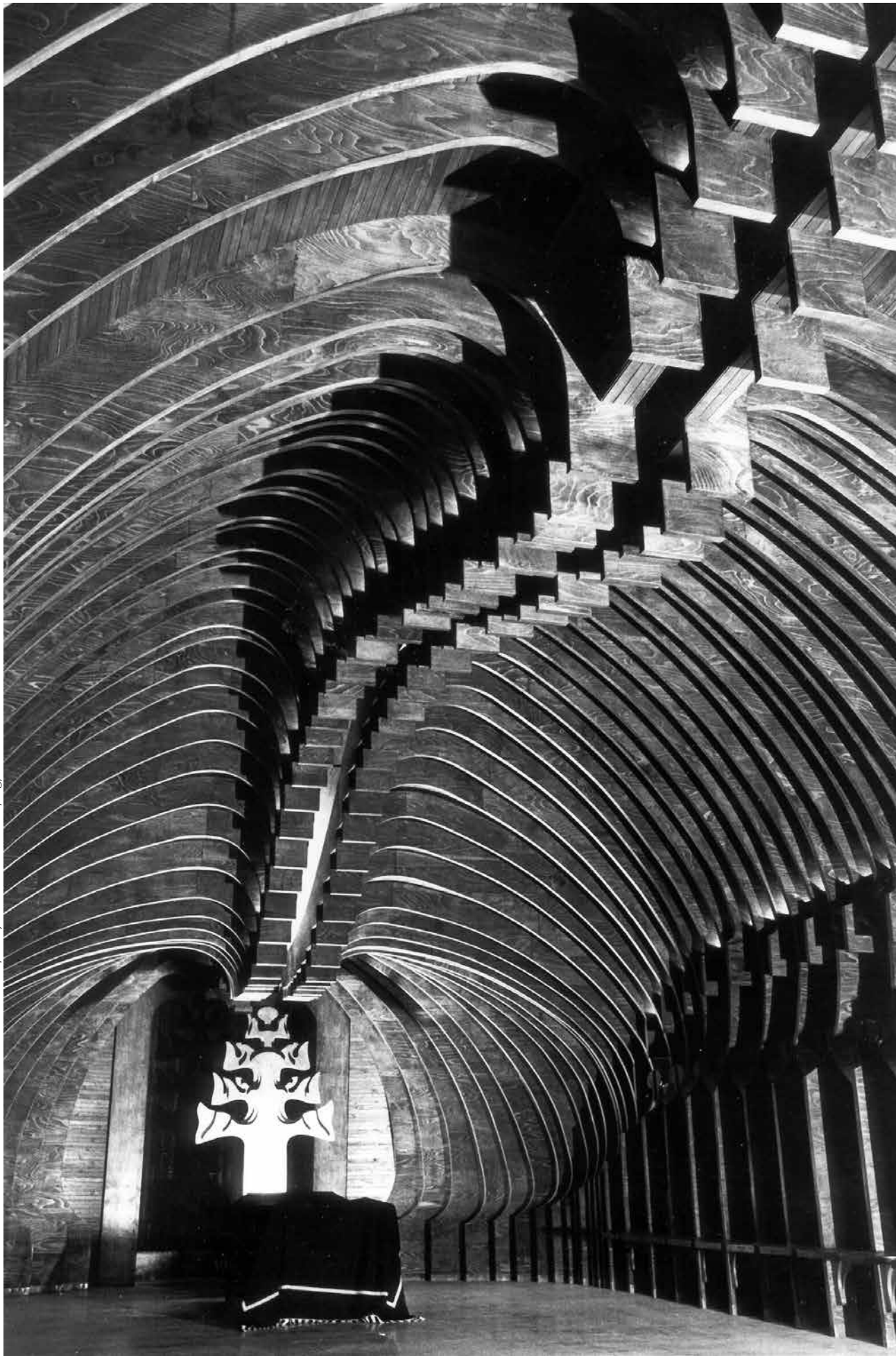

Elhunyt kollégák, pályatársak

Arnócz Irén 1958–2022	Kéry Zoltán 1928–2022
Asbóth Gyula 1935–2022	Kóris János DLA 1947–2022
Balogh Istvánné 1933–2022	Kovács Sándor 1935–2022
Baranyai Dezső 1961–2022	Kovácsné Papp Katalin 1959–2022
Baranyai Dezső 1961–2022	Lantos Péter 1947–2022
Batár Attila 1925–2022	Liszt Ferenc 1947–2022
Berecz László Kornél 1956–2022	Moór Mátyás 1953–2022
Csáki László 1954–2022	Müller Mária 1944–2022
Dabasi Halász Zsigmond 1941–2022	Nagy Bálint 1949–2022
Dicku János 1946–2022	Oláh István 1959–2022
Domonkos Jenő 1930–2022	Pálincás József 1938–2022
dr. Banadics Attila 1955–2022	Pallós Béla 1966–2022
dr. Gyurkóné Garamszegi Ilona 1943–2022	Petró Bálint dr. 1936–2022
dr. Nagy Attila György 1947–2022	Pintér Tamás 1946–2022
dr. Szűcs Pálné dr. Mezei Mária 1948–2022	Rónai Károly 1941–2022
Fejes Jánosné 1948–2022	Schneller Vilmos 1937–2022
Feledi Ildikó 1949–2022	Sebestény István 1933–2022
Főczény László 1958–2022	Somfay Norbert 1973–2022
Franyó Tímea Ildikó 1972–2022	Szabó Árpád 1957–2022
Gáspár Imre Elemér 1942–2022	Szabó Endre 1948–2022
Györe Erzsébet 1942–2022	Tahi-Tóth Ilona 1945–2022
Hegedűs Benedek 1930–2022	Tari Miklós Ferenc 1974–2022
Hideghéthy Dévényi Rita 1973–2022	Tóth László 1961–2022
Horváth Gézáne 1945–2022	Török Péter 1958–2022
Hunyadi László 1935–2022	Trajer Ferenc 1950–2022
Iványi László 1933–2022	Vári Jenő 1950–2022
Kapitány Józsefné Puskás Katalin 1952–2022	Zábránszky Pap Klára 1944–2022

Tisztelettel adózunk emléküknél, életművüknek!

Farkasréti Temető, Makovecz Ravatalozó — Forrás: Makovecz Imre Alapítvány. Fotó: Sáros László György DLA

Köszönjük a fotósoknak és építészeknek, hogy fotóikkal segítették a kiadvány megjelenését.

ÉPÍTÉSZ ÉVKÖNYV 2022

FŐSZERKESZTŐ

Tutervai Mátyás
a Magyar Építész Kamara alelnöke

FELELŐS SZERKESZTŐ

Dér Andrea

SZERKESZTŐSÉG

Magyar Építész Kamara
H-1088 Budapest, Ötpacsirta u. 2.
www.mek.hu
SZERKESZTOSEG@MEK.HU

FELELŐS KIADÓ

Magyar Építész Kamara
dr. Hajnóczi Péter elnök

Készült

a Publicitas Art Media Kft. gondozásában
H-1021 Budapest, Tárogató út 26.
Ügyvezető: Nagy Ibolya
ibolyan@publicitasart.hu

ISSN 1585-9223

